espais metropolitans 2000-2004

Àrea Metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de Municipis

Espais metropolitans
2000-2004

© Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Coordinació
Ramon Torra
Director de Serveis de l'Espai Públic
Oriol Ribera
Cap de Servei de l'Espai Públic

Coordinació editorial
Enric Folch
Cap de l'Oficina de Disseny de l'AMB

Selecció d'informació i d'imatges
Marc de la Parra, *arquitecte*
Víctòria Fiol, *arquitecta*
Mikel García de Eulate, *paisatgista*

Disseny i realització
Enric Folch, Úrsula Solans, Maria Villaró
Oficina de Disseny de l'AMB

Redacció
Manel Cervera
Departament de Gerència de la MMAMB
A partir de les memòries dels arquitectes responsables de cada projecte

Compaginació
Darío Gimenez

Traducció de textos
Sira Ponsa (traducció al castellà)
Tau traduccions (traducció a l'anglès)

Retoc fotogràfic
Grafitex

Impressió
System BCN

Reservats tots els drets
d'aquesta edició.
Barcelona. Segona edició octubre 2007
DLB: B-29.313-2007
ISBN: 978-84-930080-9-3
ISBN: 84-930080-9-5

espais metropolitans 2000-2004

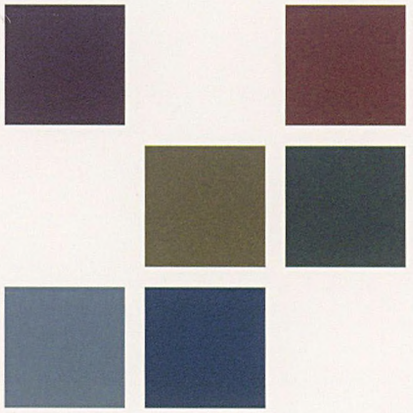

Actuacions, projectes i estudis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Àrea Metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de Municipis

Presentació

Jordi Hereu

President de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i alcalde de Barcelona

Dídac Pestaña

Vicepresident primer executiu de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

A tot a Europa i a bona part del món les grans ciutats creixen, projecten i es planifiquen a partir d'àrees metropolitanes consolidades i alhora en procés de reinvenció constant. Això neix de la història: les ciutats tendeixen a relacionar-se, a establir xarxes potents per compartir interessos, multiplicar oportunitats, donar serveis i atendre problemes. La racionalitat moderna ha portat a fer més eficaços aquests lligams a través del reconeixement polític de les àrees metropolitanes, cosa que permet la gestió coordinada de temes d'interès supramunicipal com ara el transport públic, el medi ambient, les polítiques d'habitatge, la planificació estratègica o l'estímul a la nova economia. Barcelona no n'és una excepció: sigui quina sigui la realitat política —organitzativa i concreta— de l'Àrea Metropolitana, funcionem com una entitat que comparteix objectius, anàlisi i territori.

Aquest és el sentit de la Mancomunitat, un seguit d'ajuntaments que col·laboren conjuntament en el territori i ho fan en tots aquells àmbits en què d'una manera més palesa es fa evident la necessitat de coordinar-se. Les ciutats són artefactes definits per l'urbanisme, perquè l'urbanisme és la presència física de la ciutat. També de la xarxa metropolitana de ciutats, cadascuna amb el seu caràcter, amb la seva textura, però totes relligades per una història comuna. I per un altre factor: els espais naturals interurbans que cal protegir i potenciar amb l'ús públic. Perquè quan parlem d'urbanisme parlem sobretot de l'espai públic com a element fonamental d'equitat i de gaudi ciutadà. De convivència. L'espai públic és la part de la ciutat que compartim, allà on la gent es troba, allà on s'ha d'establir per força l'equilibri entre els usos i els gustos, amb respecte, amb civisme.

L'Àrea Metropolitana de Barcelona no té, des de fa anys, competències sobre planificació urbanística, però té la consciència de la importància d'aquest tema en la configuració de la vida quotidiana de les persones de totes les edats. Per això, des de sempre, hi hem posat, en la construcció d'espai públic, tot l'impuls i tota la il·lusió que sustenta la col·laboració entre municipis. És a través d'aquests espais lliures i de tothom, que vertebrem les ciutats i vertebrem el territori. Tants anys de feina conjunta ens han donat experiència i traça, en definitiva maduresa en el disseny de carrers i places, parcs i àrees verdes, infraestructures i vials, etc. Els resultats són perfectament apreciables en aquest llibre, un recorregut apassionat pel procés de construcció metropolità.

És necessari que aquesta maduresa inspiri un govern metropolità, amb competències i recursos, que pugui aprofundir en la planificació -acordada amb el govern de Catalunya i amb cada un dels municipis- d'un territori complex, dens, potent, sotmès a les pressions que comporta el nostre segle i amb el repte decisiu de llaurar la cohesió social i la cohesió territorial, és a dir, la qualitat de vida, que és el mandat que ens han donat els ciutadans i ciutadanes metropolitans.

Índex

Introducció 8

Introducció tècnica 10

Direcció de Serveis Tècnics 188

Relació d'autors de les fotografies 190

Versió castellana 193

Versió anglesa 213

Ciutat consolidada

Plaça de Lloreda
Badalona 14

Carrer del Reixagó
Montcada i Reixac 16

Plaça del Castell
Pallejà 18

Barri del Besòs
Sant Adrià de Besòs 22

Avinguda de Catalunya
Sant Adrià de Besòs 24

Plaça de la Palmera
Sant Adrià de Besòs 26

Plaça de Joan Manent
Santa Coloma de Gramenet 28

Jardins Ernest Lluch
Santa Coloma de Gramenet 30

Colònia Güell
Santa Coloma de Cervelló 36

Entorn del Palau Falguera
Sant Feliu de Llobregat 38

Plaça de la Pau
Sant Joan Despí 42

Barri del Nord
Sant Just Desvern 44

Parc Mascaró
Tiana 50

Barri de la Montserratina
Viladecans 54

Avinguda de la Roureda
Viladecans 56

Avinguda del Molí
Viladecans 58

Nous creixements

Carrer de Sant Pere
Gavà 62

Plaça de Jaume Balmes
Gavà 64

Parc de la Mariona
Molins de Rei 66

Carrers de Felip Canalies i de Nostra Senyora del Pilar
Molins de Rei 70

Parc dels Pinetons
Ripollet 72

Parc Central
Sant Andreu de la Barca 78

Intersticis i límits

Parc de Ca l'Arnús
Badalona 84

Observatori Fabra
Barcelona 88

Parc de les Dunes
Castelldefels 92

Espais urbans
Cervelló 94

Parc del Torrent d'en Farré
Esplugues de Llobregat 100

Parc de les Bateries
Montgat 106

Parc del Turonet
Montgat 108

Camí del Sorral
El Prat de Llobregat
Sant Boi de Llobregat 114

Parc de la Muntanyeta
Sant Boi de Llobregat 116

Parc del Mil·lenari
Sant Just Desvern 122

Infraestructures

Pont sobre el riu Sec
Badia del Vallès
Cerdanyola del Vallès 128

Pas sota el tren i l'autopista
Castelldefels 130

Passarel·la del Pavelló
Molins de Rei 134

Pont sobre el riu Ripoll
Ripollet 138

Parc de la Solana
Sant Andreu de la Barca 140

Equipaments

Mòduls per a bar restaurant
Castelldefels 146

Nou camp de futbol
Cervelló 148

Cementiri municipal
Cervelló 152

Edifici municipal de serveis
L'Hospitalet de Llobregat 154

Piscina de la Feixa Llarga
L'Hospitalet de Llobregat 156

Torre de la Molinada
Pallejà 160

Camp de futbol de la Muntanyeta
Sant Boi de Llobregat 164

Piscina de la Fontsanta
Sant Joan Despí 168

Complex esportiu Salvador Gimeno
Sant Joan Despí 170

Biblioteca pública
Torrelles de Llobregat 176

Mobiliari urbà

Dutxa AMB 182

Paperera AMB 184

Banc AMB 186

Introducció

Jaume Vendrell

Gerent de la Mancomunitat
de Municipis de l'Àrea Metropolitana
de Barcelona

Ramon Torra

Director de Serveis Tècnics
de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea
Metropolitana de Barcelona

L'espai públic configura les ciutats i els pobles i els dóna caràcter d'una manera única. Una ciutat pot ser identificada per un edifici singular o per uns quants, però el que organitza la ciutat, en defineix els límits, n'accentua uns trets i n'ombreja uns altres, el que la fa ser d'una manera determinada i inconfusible, és l'espai públic. A més, és aquest espai el que crea els llocs comuns, els llocs de trobada, allí on la ciutat es realitza més com a tal, els llocs que cada ciutadà o ciutadana pot sentir com a seus perquè, a més, resulta que sí que ho són, de seus.

Tota ordenació urbana es fonamenta en l'espai públic. El carrer, l'avinguda, la plaça, el jardí, la seu del Govern, l'edifici religiós, el mercat, l'àrea de lleure..., són els que conformen la fesomia de les aglomeracions urbanes. L'arqueologia ens descobreix que ja algunes de les grans ciutats de l'antiguitat responien a una planificació urbanística i els espai públics -recordem com a exemple emblemàtic l'àgora grega- n'eren el factor determinant. Els moderns eixamples urbans, si han gaudit d'una bona planificació, han seguit aquest patró, com el nostre eixample Cerdà, que ha estat considerat exemplar i que encara ho hauria estat més si s'hagués respectat la gran superfície d'espai públic que l'enginyer havia previst a l'interior de les illes de cases.

L'espai públic i el planejament actual tenen un gran avantatge, i és que estan fets en democràcia. Això vol dir que l'interès general juga un paper determinant. Això vol dir que els espais públics estan concebuts i dissenyats per a l'ús i el gaudi de la col·lectivitat. Això vol dir que l'espai públic està cridat a jugar un paper igualador entre el centre i la perifèria, entre les zones més afavorides i les que ho són menys, de manera que acabi tenint un paper de catalitzador de la cohesió social i doni ales a l'orgull de pertinença a un barri i a una ciutat. Tot això és especialment aplicable a la planificació metropolitana, on l'expansió en cercles concèntrics i la dispersió constructiva poden dur a àrees intermèdies de xoc o bé de deixadesa. L'espai públic metropolità té dues premisses bàsiques: oferir un nivell de qualitat elevat i similar a tots els llocs de la metròpoli i fer actuacions de sutura en els intersticis, en els punts de fricció, a fi que deixin de ser espais residuals i esdevinguin espais amb una funció urbana i cívica.

Aquest llibre continua en la línia de l'anterior que es va publicar i que abraçava el període 1989-1999. La introducció que nosaltres mateixos signàvem argumentava sobre l'espai públic d'una manera similar; ara ho hem dit amb altres paraules, potser hi hem introduït algun matís, però fonamentalment diem el mateix que fa cinc anys per la senzilla raó que allò que dèiem encara ens ho creiem.

Explicades ja la necessitat i la funció de l'espai públic, ens sembla oportú acabar exposant com la Mancomunitat està implicada en aquesta comesa i sota quins criteris la du a terme. Comencem per recordar que la Man-

comunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona va ser creada el 1988 per establir una vinculació millor entre tots ells, per aglutinar esforços amb vista a la vertebració del territori metropolità i perquè poguessin disposar de més recursos i de millors serveis. El detonant immediat de la seva creació fou la supressió de la Corporació Metropolitana, que ja exercia aquestes funcions. La majoria de municipis de la corporació decidiren voluntàriament mancomunar-se en aquesta nova institució.

Un dels àmbits que més s'adiuen amb aquests objectius de la Mancomunitat i que més destaquen de la seva actuació és la creació d'espai públic. Més de la meitat del pressupost d'inversions té aquest destí i el volum de les inversions és considerable i ha anat augmentant al llarg dels darrers mandats: en el de 1996-99 va ser de 94 milions d'euros; en el de 2000-03, de 144, i en el mandat actual, de 200. Els plans d'inversió quadriennals són expressament desburocratitzats; prioritzen l'agregació de recursos de qualsevol procedència, cosa que permet desenvolupar actuacions més grans en comparació amb els ajuntaments.

Al començament de cada mandat s'aprova un Pla d'Inversions consensuat per tots els municipis de l'àrea. El criteri de distribució d'aquests recursos es basa, sobretot, en la població de cada municipi, ponderat per paràmetres complementaris. Els projectes i obres d'espai públic s'inclouen en el denominat Catàleg d'Actuacions Metropolitanes: es tracta d'obres projectades i dutes a terme directament i íntegrament (o, si més no, majoritàriament) per la Mancomunitat. La tria dels projectes a incloure en el Catàleg es fa atenent les peticions dels ajuntaments i tenint en compte les necessitats del conjunt metropolità.

Cal parlar també d'unes altres actuacions de la Mancomunitat en l'àmbit de l'espai públic. Es tracta del Programa d'Assistència Tècnica, que consisteix a facilitar als ajuntaments el suport tecnicoprofessional que requereix la realització de tota mena d'obra municipal: topografia i geotècnia, projectació i direcció facultativa. La majoria de vegades els treballs tècnics són duts a terme pels professionals de la plantilla de la Mancomunitat, independentment que els recursos per executar les obres siguin municipals.

En aquest volum es descriuen les actuacions més rellevants en espai públic que s'han dut a terme entre els anys 2000 i 2004: són una cinquantena de realitzacions que corresponen majoritàriament a obres incloses en el Catàleg d'Actuacions, per bé que també n'hi ha que han format part del Programa d'Assistència Tècnica.

Introducció tècnica

Espais metropolitans 2000 - 2004

La Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ha dedicat una part molt important del seu esforç a la construcció d'espai públic. Després de més d'una dècada de treball, la Direcció de Serveis de l'Espai Públic va publicar el llibre L'Espai Públic Metropolità 1989-1999, on es recollien la major part d'obres executades per aquesta administració durant aquell període. Sota capítols genèrics, que feien referència al seu paper estructurador o funcional en el territori, es presentaven un seguit de parcs, places, carrers, infraestructures, etc.

Aquest llibre és, en realitat, una continuació d'aquell. Continuïtat, perquè és el recull de la major part dels projectes i obres executats en el període 2000-2004 en el mateix àmbit. Continuïtat, perquè els criteris a partir dels quals es treballava en la major part d'aquells projectes encara són vigents. I continuïtat, a la fi, perquè, si bé l'ampli equip humà que hi ha darrere d'aquestes obres ha anat canviant i, per tant, d'alguna manera també els mitjans i els interlocutors, la forma d'entendre els projectes i, en conseqüència, les obres, no s'ha vist alterada.

La repercussió d'aquella publicació en els àmbits més propers com l'arquitectura i el paisatge ha estat molt àmplia. I és també a partir d'aquesta repercussió, i de la manera com ha estat interpretada, que aquest recull introdueix una sèrie de canvis. En primer lloc, ha semblat important situar clarament l'abast geogràfic de la feina: el metropolità. No pas per motius identitaris o d'oposició a models extrapolables, sinó simplement per motius de situació concreta a la qual els projectes no poden ser aliens: en aquest cas, la metròpoli de Barcelona, pràcticament un continu urbà de trenta-sis municipis. D'altra banda, la nomenclatura atorgada a les diferents tipologies d'espais, directament vinculats a la manera clàssica d'entendre les ciutats, ha quedat obsoleta. Parlar de rambles, bulevards, places, parcs, carrers..., no serveix ara mateix per definir mínimament la naturalesa real d'algunes de les intervencions.

Trobar els nous noms, identificar els elements urbans que existeixen a les nostres ciutats i les estructuren, és una feina complexa i que requereix una metodologia que tingui en compte altres realitats més enllà de les que trobem a la metròpoli de Barcelona. No és la finalitat d'aquesta publicació establir una nova nomenclatura per a les actuacions, i encara menys amb la intenció que puguin esdevenir tipologies. Tanmateix, sí que -vinculant-ho directament als projectes- ha semblat oportú classificar-les en relació amb el tipus d'espais on es produeixen, i això tant per la claredat d'ordre en el fet de "mostrar" les obres com per la constatació de l'estreta relació entre projecte i tipus d'espai. Així, i sense pretendre ser una classificació exhaustiva, les diferents obres s'han agrupat sota els següents blocs genèrics:

Ciutat consolidada
Nous creixements
Límits i intersticis
Infraestructures
Equipaments
Mobiliari urbà

A partir de la idea simple que el que denominem públic és justament allò que no està destinat a l'ús privat, les intervencions van més enllà dels espais no construïts. De la suma del sistema d'espais lliures i d'equipaments de caràcter públic n'obtenim, doncs, els elements base que hauran d'estructurar les nostres ciutats; una estructuració que ha d'incidir tant en l'àmbit formal com en el social.

Aquest recull de projectes i, en concret, els seus autors no són aliens al moment actual de l'arquitectura. No obstant això, si bé és cert que en l'àmbit de l'arquitectura "construïda" (l'edificació) la falta de referències serioses fa que el trinomi Simbolisme - Comunicació - Construcció sigui suficient per apadrinar qualsevol tipus de projecte, en l'espai públic el Programa segueix essent una cosa "viva" i, per tant, essencial en la concepció de les propostes.

Si bé el fet urbà, també en transformació, és més conegut i fàcilment comprensible, les actuacions en aquells espais que podríem denominar "naturals", intersticials o de límit, són més complexes i responen a criteris tant de projecte com de gestió.

El nexe comú de les obres que es presenten cal buscar-lo, doncs, entorn d'aquesta idea de programa, conjunt de paràmetres indispensable per a l'existència del projecte, i que ha d'atendre de manera genèrica variables tan dispars com poden ser la funció, l'ús, l'economia, la viabilitat, la implantació o la situació geogràfica i la forma. I sense perdre de vista que tot allò que construïm és forma que es lliura a l'ús i, per tant, la seva condició visual i la seva utilitat (en sentit ampli) són els factors sota els quals podrà ser analitzada i jutjada.

Tractant-se d'una administració, podríem afirmar amb tota tranquil·litat que les nostres directrius per a la construcció d'una obra són, dit de manera resumida, l'existència d'un programa i l'ajust del projecte al programa. Alhora que així resten exclosos prejudicis d'estil i manuals de solucions tipificades, també és clar que la formalització final del projecte és responsabilitat de l'autor i és, per a nosaltres, millor o pitjor en la mesura que el programa i la seva concreció (projecte) estan ben plantejats i tendeixen a un procés de síntesi. Això no vol dir que actuem sense altre criteri que el dels autors directes, o el de les estrictes expectatives dels clients que formulen l'encàrrec. I, sense haver d'explicar extensament què és un programa i què significa el procés de síntesi, sí que és oportú remarcar aspectes, per desgràcia habituals, que desvirtuen aquest principi.

El Programa no és només l'enunciat de funcions que cal tenir en compte en el projecte, però tampoc -i encara menys- l'exclou. L'economia és un paràmetre més del Programa i la seva relació és molt simple: un cop assumit que la relació inversió-projecte és possible, es tracta de fer el millor projecte pel valor d'aquesta inversió. Ja no és tan cert que, com major sigui l'aportació econòmica, millor serà el projecte. En tot cas, caldria analitzar si és una relació directa o bé si la major lucidesa en els plantejaments és fruit de les exigències de l'ajust econòmic. L'ús que, a més a més, és divers en l'espai públic, no pot ser ignorat des del projecte. Les perversions internes en l'ordre de prioritats en el mateix Programa, tendents a aconseguir certs tipus d'iconografies, complaure interessos personals o construir elements parcials del projecte, poden ser exercicis habituals en el camp de l'arquitectura actual i estar presents a les revistes i publicacions especialitzades, però en cap cas són arquitectura per a nosaltres. El projecte no és mai un tauler que, un cop s'ha començat a construir, pot ser objecte de moviments de peces i d'introducció de gustos que li són aliens. Les pitjors obres construïdes són aquelles que no tenen projecte, ja sigui per la seva inexistència inicial, ja sigui per la seva desvirtuació en el procés de construcció.

Així, aquest recull de projectes, com que no és crític sinó explicatiu d'una feina realitzada, deixa a criteri de qui els contempli el judici respecte al resultat en relació amb l'objectiu. Els premis i reconeixements d'algunes de les obres presentades constitueixen un estímul per als autors dels projectes i per als seus impulsors. Tenen el seu valor real, en tot cas, en la reivindicació de la feina feta des de l'Administració, situació que es troba en regressió en l'actualitat i que permet demanar dels seus professionals, no pas carisma personal, sinó qualitat en la feina.

Oriol Ribera

Cap de Servei de Projectes i Obres
de la Mancomunitat de Municipis de
l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Ciutat consolidada

Plaça de Lloreda
Badalona

Carrer del Reixagó
Montcada i Reixac

Plaça del Castell
Pallejà

Barri del Besòs
Sant Adrià de Besòs

Avinguda de Catalunya
Sant Adrià de Besòs

Plaça de la Palmera
Sant Adrià de Besòs

Plaça de Joan Manent
Santa Coloma de Gramenet

Jardins Ernest Lluch
Santa Coloma de Gramenet

Colònia Güell
Santa Coloma de Cervelló

Entorn del Palau Falguera
Sant Feliu de Llobregat

Plaça de la Pau
Sant Joan Despí

Barri del Nord
Sant Just Desvern

Parc Mascaró
Tiana

Barri de la Montserratina
Viladecans

Avinguda de la Roureda
Viladecans

Avinguda del Molí
Viladecans

Plaça de Lloreda

Badalona

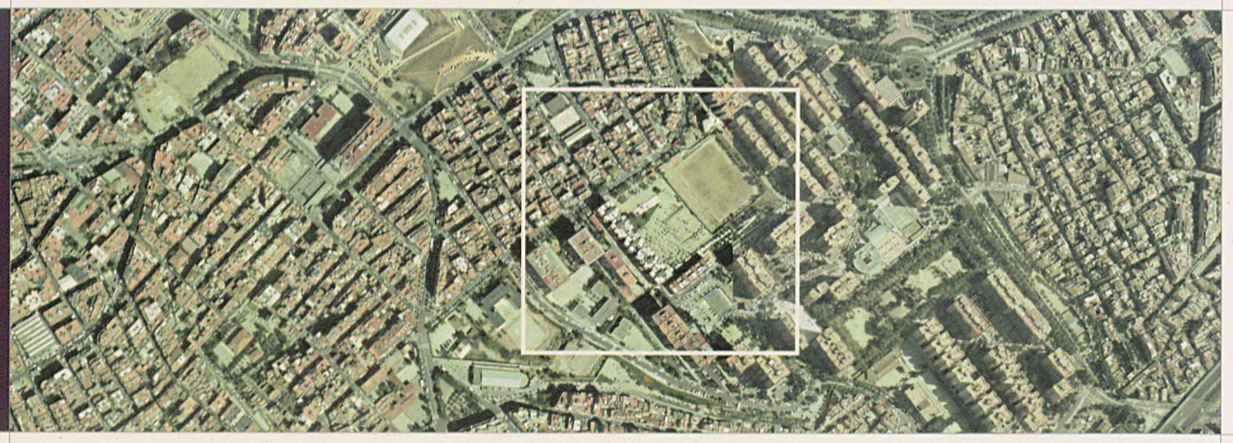

2a fase de les obres de millora

La plaça de Lloreda està situada al cor del barri del mateix nom de la ciutat de Badalona, entre l'avinguda de Lloreda a NO i el passatge del riu Onyar al SE, carrers des dels quals s'hi accedeix atès que els altres dos costats donen a un bloc d'habitatges i a un camp de futbol.

La plaça s'estructura a partir de la diferència d'alçades, d'aproximadament tres metres, que hi ha entre els dos carrers esmentats. Es defineixen dos nivells: una plaça pavimentada a la part més alta, en contacte amb l'avinguda de Lloreda, i una plaça tova, arbrada, a la part més baixa, connectada amb el passatge del riu Onyar; la zona intermèdia, on hi ha el major desnivell, es resol mitjançant una rampa i un pla inclinat de connexió, amb la formació de dos talussos enjardinats a l'espai intersticial entre rampa i plataforma.

A la primera fase va quedar enllestida la zona intermèdia i la plaça tova on ara només ha calgut fer petites obres de millora i s'hi han instal·lat jocs infantils. L'actuació més rellevant en aquesta segona fase s'ha fet a la plaça superior i en la seva entrega a l'avinguda, que queda a peu pla: la sutura es produeix mitjançant la duplicació, al llarg de la plaça, de la filera d'arbres caducifolis que flanqueja l'avinguda. Hi ha però més arbres: el paviment de la plaça, fet amb peces prefabricades de formigó, està interromput per nombrosos escocells circulars esparsos on arrelen alzines, plantades ja adultes a fi que facin ombra des del primer moment; sota aquesta acollidora ombra s'hi ha col·locat una dotzena de bancs. El paper de lloc per al repòs i el passeig, així com la facilitat d'accés, han quedat reforçats amb la conclusió de les obres d'ordenació de la plaça.

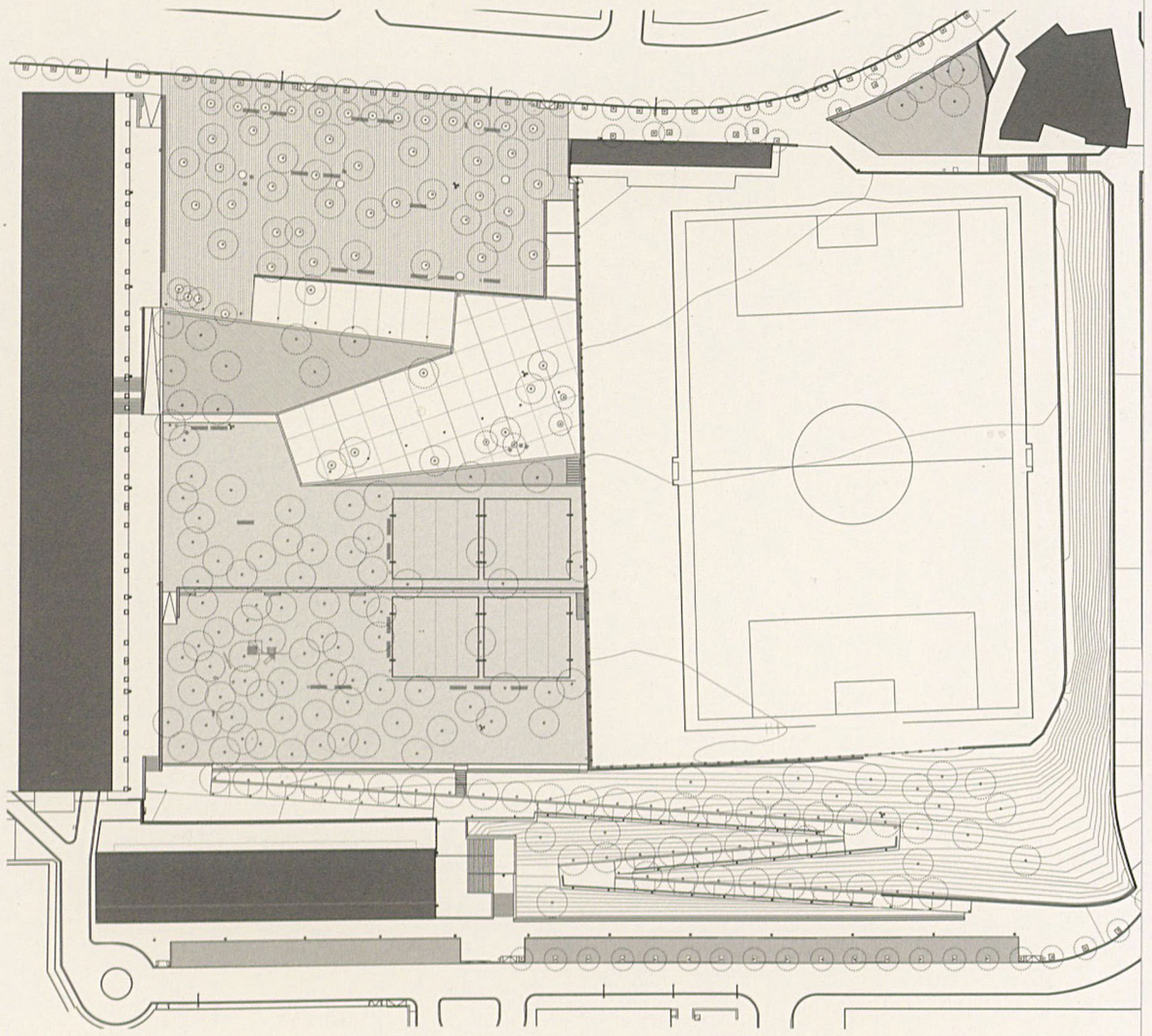

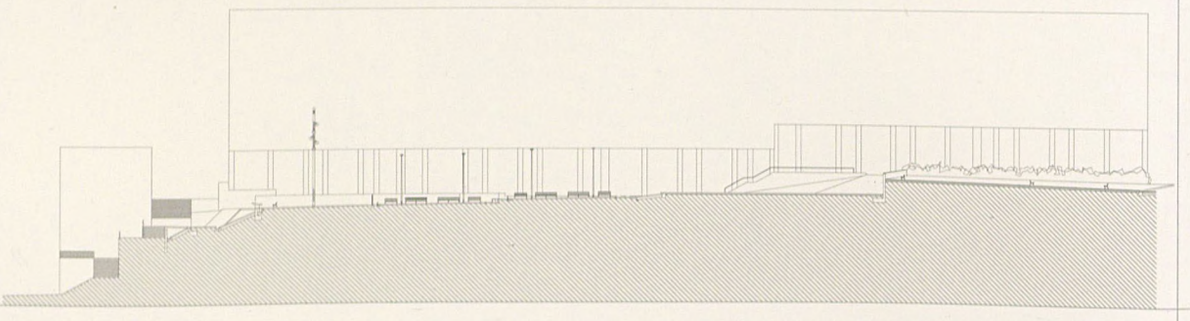

SELECCIONADA PREMIS FAD 2003

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar

Col·laboradors: Núria Giménez, *arquitecta tècnica*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Oscar Blasco, Carles Arqué, Xavier Guerrero, *estudiants d'arquitectura*

Data del projecte: Gener 1999

Data de l'execució: Desembre 2002

Superfície total: 15.724 m^2

Cost total: 962.600 €

Contractista: Bosch Pascual SA

Promotors: Ajuntament de Badalona, Mancomunitat de Municipis

Carrer del Reixagó

Montcada i Reixac

Nova ordenació

El nom d'aquest carrer prové del fet d'estar construït damunt d'un rec auxiliar del Rec Comtal, sèquia d'origen medieval que proveïa Barcelona d'aigua. D'aquí el seu traçat sinuós. Tot i això, és l'eix vertebrador del barri de Can Sant Joan, dins el municipi de Montcada i Reixac, amb funcions de rambla principal i de carrer comercial, i al seu voltant s'hi concentren els principals equipaments com són el mercat, el casal, el centre cívic i l'escenari a l'aire lliure de la plaça de Nicaragua.

Abans de la intervenció el carrer es destinava al trànsit rodat, amb voravies a banda i banda i enllumenat a la mitjana central. La rasant no era uniforme, ja que la seva secció s'adaptava a les protuberàncies del canal, el qual presentava un precari estat de conservació; alhora es donaven importants dèficits d'absorció d'aigües pluvials.

La primera cosa que ha calgut fer és reforçar el canal. Se n'ha reforçat la volta fent-la de formigó armat i construint-hi contraforts; als trams on la rasant del canal era elevada, la volta ha estat enderrocada i s'ha fet un encofrat perdut pla per a la llosa de formigó armat. El reforç i les millores de la rasant s'han fet d'acord amb els veïns. També s'ha augmentat la capacitat de desguàs del clavegueram per tal d'absorbir millor les aigües brutes i les pluvials.

Pel que fa a la urbanització del carrer, s'ha actuat amb el criteri de convertir-lo en un eix cívic de vianants, en una rambla que ha de continuar per la plaça de Nicaragua i el parc de les Aigües fins a la ribera del Besòs. Allò que sempre havia estat una calçada es converteix en un passeig central de vianants però també amb voravies

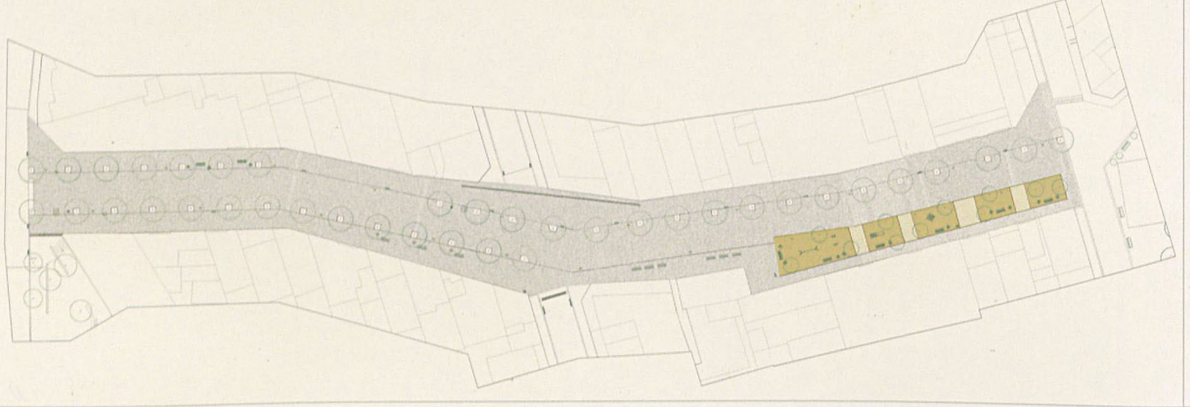

eixamplades. El paviment de llambordes permet també l'accés a guals i la càrrega i descàrrega. Els arbres alineats són acàcies de Constantinoble (*Albizia julibrissin ombrella*) que floreixen entre primavera i tardor amb una flor fúcsia molt vistosa. Entre el carrer del Besòs i el carrer de la Bateria, l'eix del Reixagó s'eixampla fins a 20 metres cosa que permet que es destinin unes superfícies de sauló ombrejades per sapindals de la Xina (*Koelreuteria paniculata*), uns arbres que floreixen tot l'estiu amb inflorescències de color groc pàl·lid. Les dues espècies esmentades són caducifòlies de manera que a l'hivern deixen passar el sol.

S'ha renovat l'enllumenat col·locant llumeneres tipus Sant Oleguer amb bàcul de 7,5 metres d'alçada cada 23 metres. Les làmpades són de 250 W, amb llum de vapor de sodi emesa en projecció, cosa que evita la contaminació lumínica. En el sector més ample del carrer s'hi han col·locat bancs.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Jordi Navarro i Majó
Col·laboradors: Joaquim Ventura, *enginyer de Camins Canals i Ports*, Antoni Viñuales, *tècnic col·laborador*, Talita Medina, Conchita Ruiz, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Octubre 2001
Data de l'execució: octubre 2002
Superfície total: 3.969 m^2
Cost total: 853.437 €
Contractista: ACYCSA
Promotors: Ajuntament de Montcada i Reixac, Mancomunitat de Municipis

Plaça del Castell

Pallejà

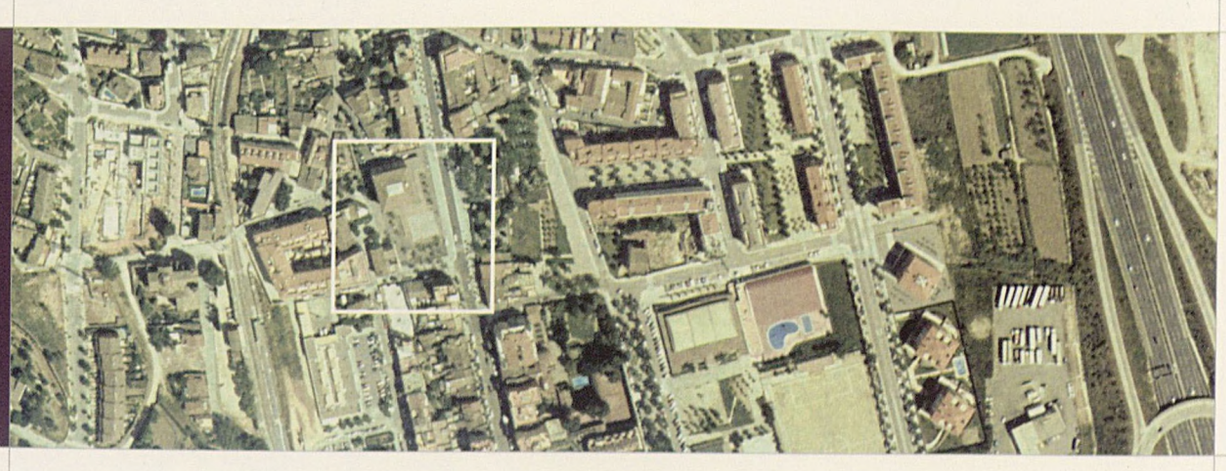

Nova ordenació

El castell de Pallejà està situat al cor mateix de la vila, cosa que l'ha convertit no sols en l'emblema de la ciutat sinó en el gran centre cívic i social des que va ser restaurat i recuperat per a l'ús públic. El projecte que ara s'ha dut a terme contemplava la urbanització i arranjament de la plaça del castell i el seu entorn. L'ajuntament demanava un ampli espai obert que respongués a la gran escala d'aquest edifici i que pogués ésser utilitzat quotidianament com a espai públic en consonància amb els nous usos del castell i, al mateix temps, que donés suport espacial a la celebració d'esdeveniments extraordinaris.

La solució adoptada ofereix un gran espai pavimentat d'amplada similar a la de l'edifici i encarat a la seva façana principal. Connectar l'eix de la façana amb la plaça no és fàcil a causa de les condicions topogràfiques del terreny i la situació del carrer

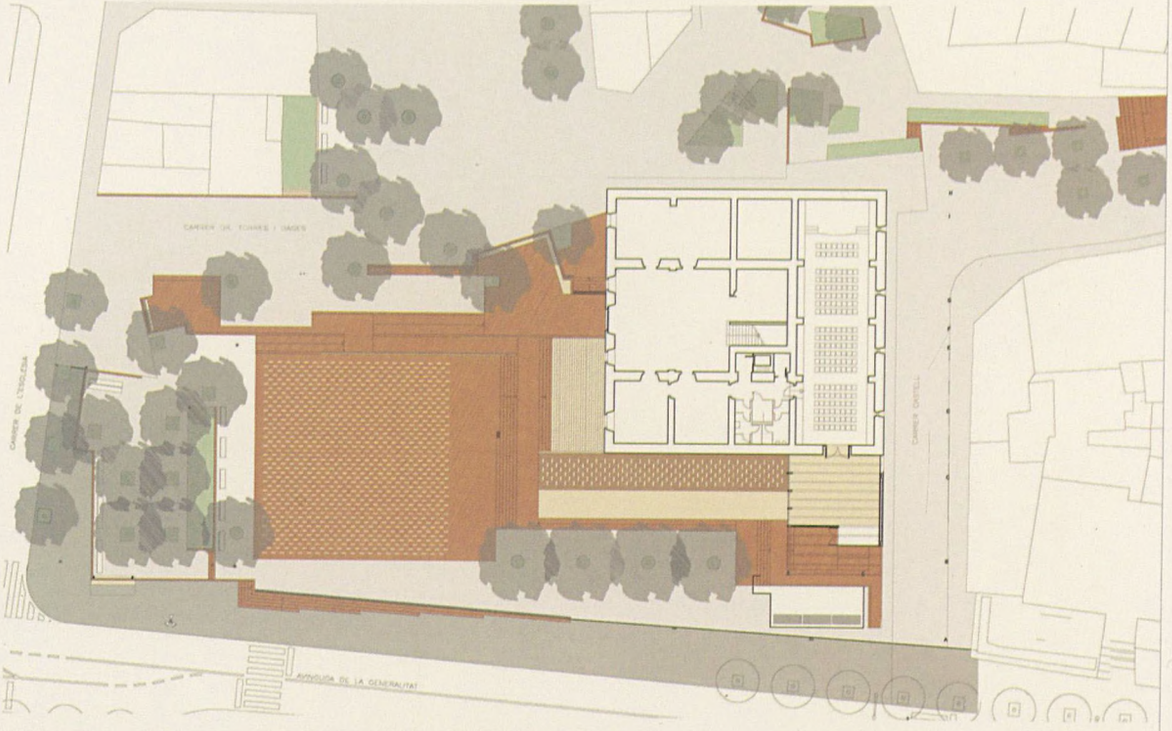

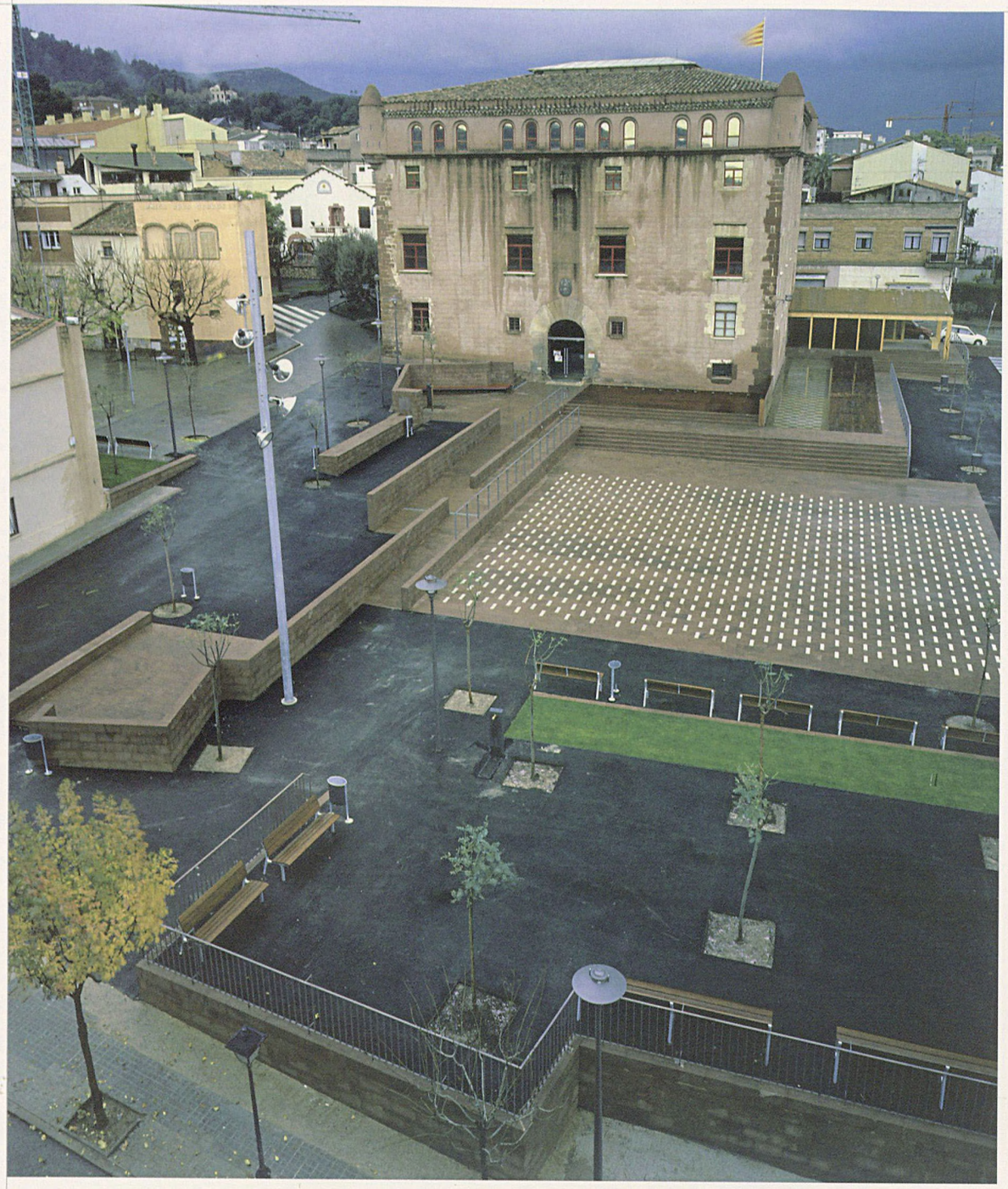

de Torres i Bages. Davant d'això es va decidir enfrontar a la porta principal un espai al més extens possible, però desvinculat de la plaça, creant una superfície rectangular a la dreta de la porta com a espai d'articulació entre la plaça i l'entrada al castell; aquesta superfície s'ha pavimentat amb un material –fusta– diferent del de la plaça i s'ha tractat com una plataforma alta en relació a la cota de la plaça, que al seu torn també és apta per a ésser utilitzada com a escenari a ocupar per orquestres, grups teatrals, etc.

La superfície central de la plaça és quadrada i busca així aproximar-se a la planta del castell i ressaltar-ne la dependència. Igualment la pavimentació utilitza la pedra sorrenca vermellosa del castell alhora que es formalitza en un dibuix que introdueix la idea d'imatge autònoma i central respecte del conjunt. Solucionada així la relació castell plaça, els límits d'aquesta han estat estructurats de la manera següent:

Límit oest. Hi ha un desnivell considerable des del carrer de Torres i Bages a la plaça. S'ha partit d'un criteri similar a l'utilitzat a la urbanització (ja realitzada) de l'entorn nord del castell, fent petits murs i rampes que determinen plataformes aixecades respecte a la cota de la plaça i que poden tenir un sentit similar al que tenen les llotges en un espai teatral.

Límit sud. Aquí es repeteix la difícil relació amb el pendent del carrer de l'Església. La solució ha estat generar un petit espai públic lleugerament elevat en relació a la cota de la plaça, clarament obert envers ella i formalitzat com un mur d'alçada variable. Aquest espai és previst que funcioni com un annex de la plaça, amb arbres i bancs, més vinculat a l'ús quotidià dels espais públics.

Límit nord-est. Aquí s'hi ha situat l'edifici annex que el projecte ha previst i que té la funció de vestíbul i accés independent a la sala de conferències del castell. Donada la diferència d'escales entre les dues construccions es va decidir, per evitar comparacions potser grotesques, vincular més aquest annex a la urbanització general que no pas a l'arquitectura massissa i pètria del castell; d'aquí la utilització d'estructures lleugeres, de fusta, que arriben a donar la idea de construcció preforma-

Major 9

da. Aquesta edifici s'ha tractat, tanmateix, com a part inseparable d'un conjunt, que el limita pel nord-est, i que inclou un petit estany allargassat i un moll de fusta, elements que fixen la posició del vestíbul i serveixen per qualificar aquest límit com a peça longitudinal en relació a la voluntat de centralitat de la plaça.

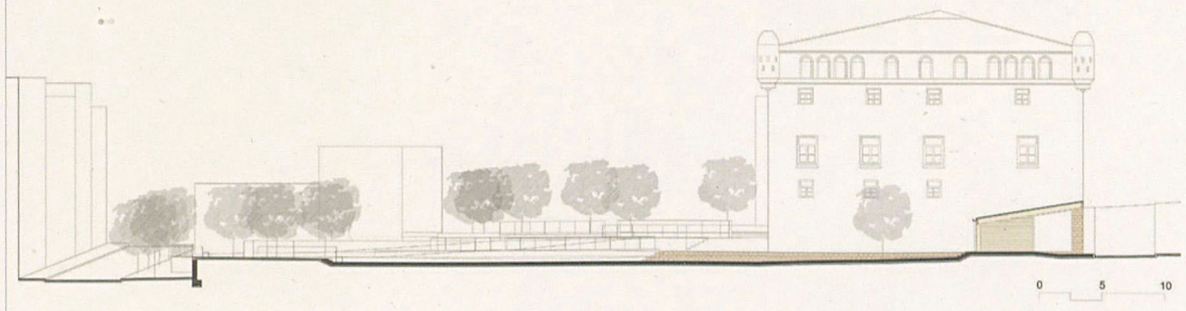

FINALISTA 1a TRIENNAL D'ARQUITECTURA DEL BAIX LLOBREGAT, ALT PENEDÈS I GARRAF. ESPAIS EXTERIORS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte: Josep Llinás Carmona
Col·laboradors: Joan Vera, *arquitecte*, Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Jordi Bernuz, *control d'estructures*, Proen S.L., *instal·lacions*
Data del projecte: 2001
Data de l'execució: Novembre 2002
Superfície total: 2.765 m²
Cost total: 381.124 €
Contractista: SAPIC
Promotors: Ajuntament de Pallejà, Mancomunitat de Municipis

Barri del Besòs

Sant Adrià de Besòs

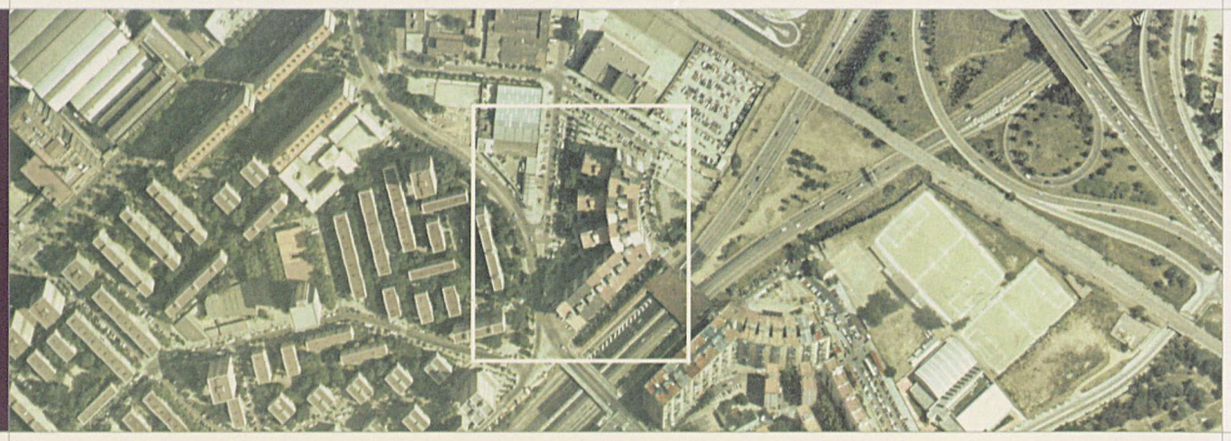

Obres de millora urbana

L'àmbit de la intervenció és l'espai urbanitzat situat contigu i al nord de l'autopista de Mataró, just al punt on la Gran Via de les Corts Catalanes entra al terme de Sant Adrià de Besòs. Té forma triangular i queda limitat per les antigues carreteres de Mataró i de la Mina: aquests dos carrers, junt amb els vials entre blocs, concentren la intervenció. El projecte realitzat respon a la voluntat de donar una solució global a una reivindicació històrica dels veïns d'un barri, construït amb rapidesa i poca previsió els anys seixanta, i que ha arrossegat dèficits greus. La proposta ordena i endreça els espais de vianants i els de vehicles, procurant mantenir el màxim nombre possible de places d'aparcament, i dota el conjunt de més qualitat urbana.

Ha calgut començar per una renovació total de la xarxa de recollida i evacuació de les aigües pluvials i residuals fent un traçat més coherent amb la nova proposta. A l'antiga carretera de Mataró s'ha ajustat l'ample de la calçada principal a dos carrils de 3 m cada un, s'ha ordenat l'aparcament a la façana industrial, respectant els guals i les entrades actuals, i s'ha disposat un carril de servei a la banda dels habitatges per distribuir l'aparcament. Això ha permès la creació d'un nou eix cívic de 5 m d'ample que uneix tots els espais entre blocs que ara es converteixen en petits jardins, amb uns grans escocells amb arbres i bancs per reposar. A la banda oest s'hi ha fet un jardí entre blocs més gran, amb la inclusió de jardineres que configuren una nova distribució dels espais i la implantació d'una àrea de jocs infantils. El carrer de la Mina perllonga l'eix de vianants iniciat a la carretera de Mataró fins a la plaça de Pius XII mantenint la vorera de 5 m d'am-

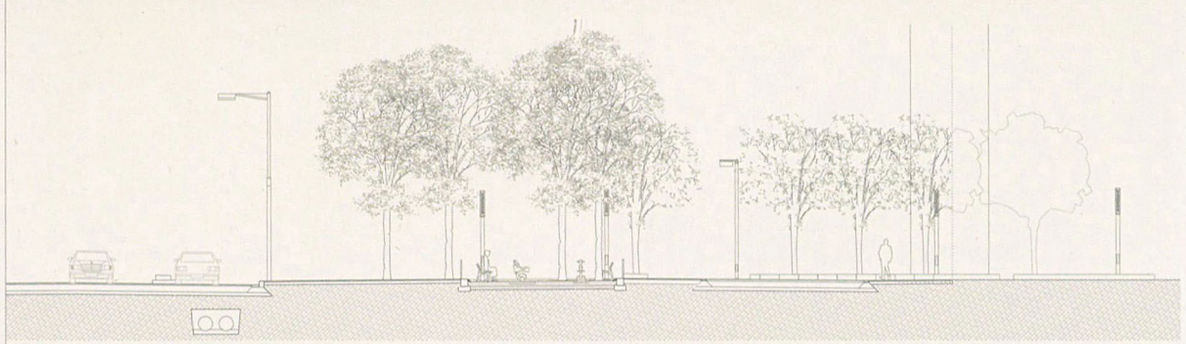

plada, a partir de la qual es configura un vial de dues calçades vorejades per aparcaments: en bateria als laterals i en cordó a la mitjana central.

Les voreres que configuren els nous eixos de vianants s'han pavimentat amb peces prefabricades de ciment de 40x40 cm amb acabat antilliscant, que combinen dos colors, granat per a les franges de passeig i gris per a la resta. També s'ha plantejat una nova il·luminació que diferenciï els nous espais creats: els eixos de vianants que tenen una il·luminació més intensa, les zones de trànsit viari, i un tercer tipus de llums, amb difusor transparent i reflectors, situat als jardins entre blocs i a la zona de jocs infantils.

Pel que fa a la vegetació, les carreteres de Mataró i de la Mina tenen la mateixa configuració: voreres laterals amb alineacions de plàtans, mentre que a les illetes centrals s'hi han plantat lledoners, un arbre més petit i de capçada més arrodonida. Els jardins creats entre els blocs de pisos s'agencen amb xicrandes i sòfores i es respecten les palmeres existents; a les jardineres separadores d'aparcament s'hi ha plantat pitòspor, i als parterres vegetació entapissant, com heura i vinca, adients per a les zones d'ombra i molt resistents en ambients urbans.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Xavier Nogués
Col·laboradors: Carme Velasco, *enginyera de Camins, Canals i Ports*, Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Josep Antoni Marsan, Narcís Valle, Carlos Alonso, *delineants*, Juan Carlos Murillo, Sònia Ayala, Anna Batlló, Marta Gòdia, *estudiants d'arquitectura*, Carlos Villasur, *estudiant d'enginyeria tècnica industrial*
Data del projecte: 2000
Data de l'execució: Desembre 2001
Superfície total: 13.000 m²
Cost total: 1.497.269 €
Contractista: PROINOSA
Promotors: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs, Mancomunitat de Municipis

Avinguda de Catalunya

Sant Adrià de Besòs

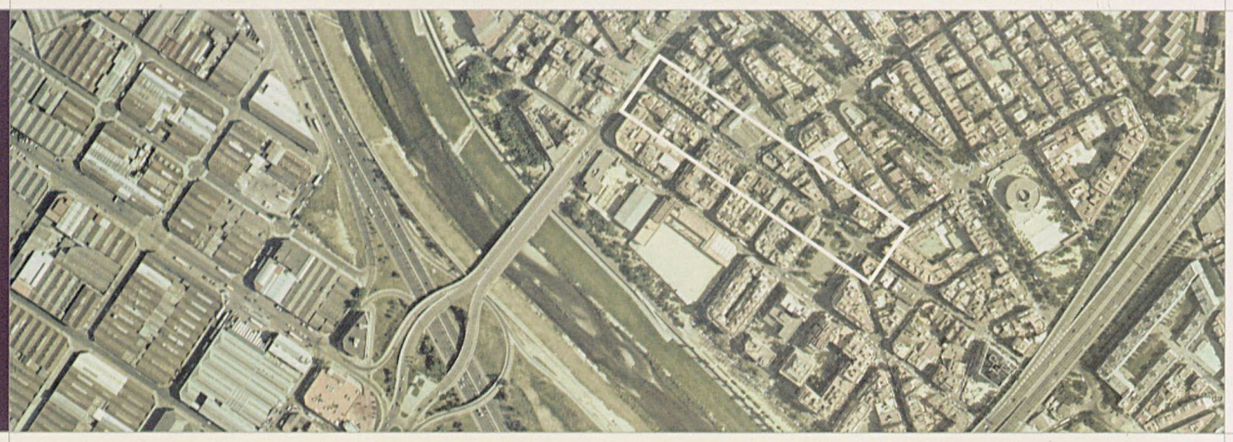

Nova ordenació

La intervenció a l'avinguda de Catalunya, en el tram comprès entre la plaça de la Vila i l'avinguda de Pi i Margall, afecta la darrera part de l'eix de vianants del centre del municipi que s'inicia sota l'autopista i finalitza a la plaça de l'Església, amb una superfície aproximada de 5.730 m^2. Aquest eix de vianants s'inclou dins d'un projecte més ampli que preveu l'arranjament de l'avinguda de Pi i Margall entre el carrer de Ricart i el del Bogatell, la reforma d'aquest mateix carrer, la nova plaça del Mercat i la plaça de la Vila.

En termes generals el projecte dut a terme segueix el criteri que s'està imposant en les darreres intervencions que s'han anat realitzant al centre del municipi, el qual aposta per desviar el trànsit rodat cap a les vies perimetrals i atorgar un caràcter totalment o parcialment de vianants a aquest eix central que constitueix l'avinguda de Catalunya, un tram de la qual ja estava arranjat com a zona de vianants. La incorporació del tram actual perllongarà i donarà continuïtat a l'avinguda, alhora que s'adirà millor amb la intensa activitat comercial que s'hi desenvolupa.

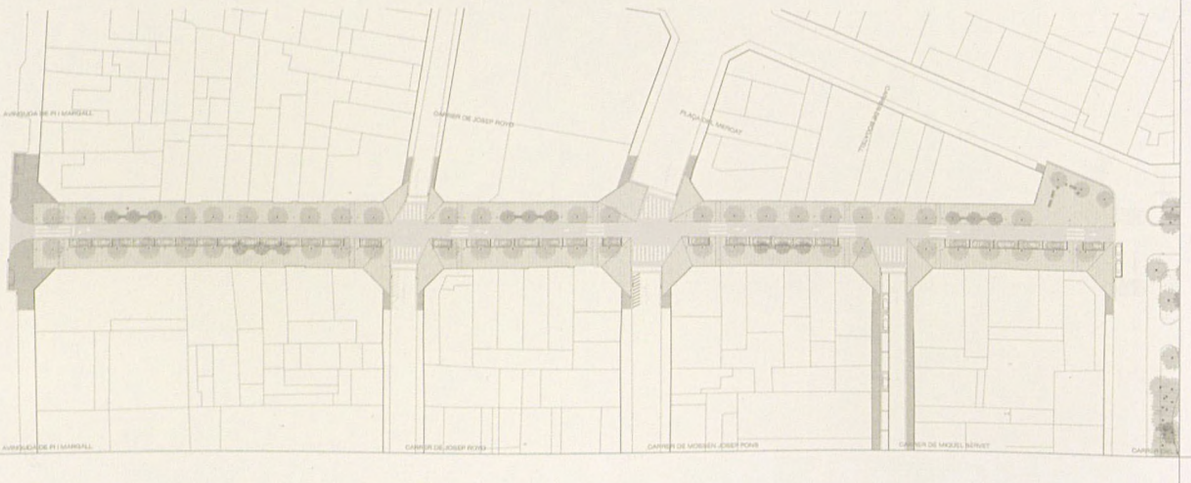

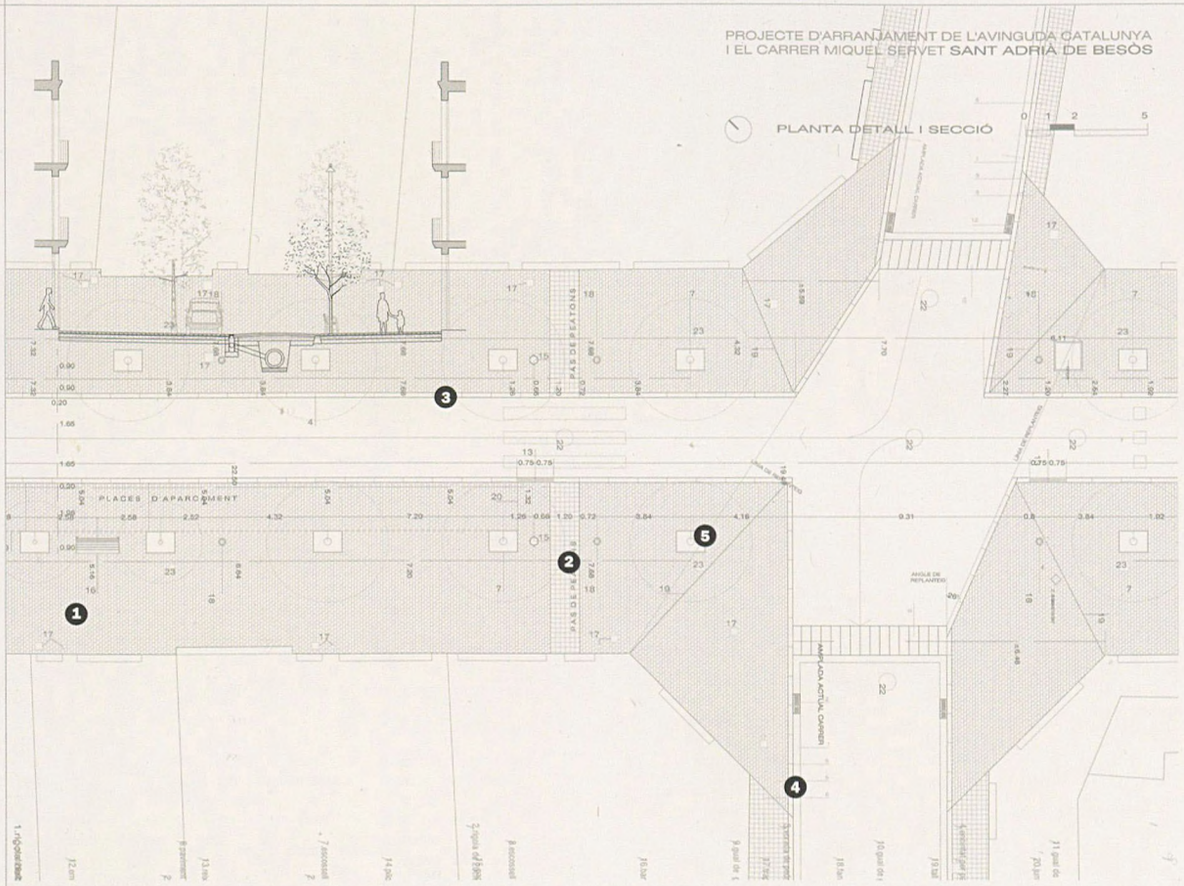

1 Paviment de llambordins de formigó 12X18X7 cm
2 Paviment de panot gris 20X20X4 cm
3 Encinat per paviment de pedra granítica 120X20X7 cm
4 Vorada de pedra granítica 20X24 cm mecanitzada
5 Escossell de 120X90 cm amb xapa d'acer galvanitzat

El carrer es redefineix mitjançant un ajust de la secció actual de la via que consisteix en l'ampliació de les voreres existents mentre que es manté un carril de circulació i un carril d'aparcament en zona blava per donar servei als comerços, al mercat municipal i als mateixos veïns. La pavimentació d'aquesta franja amb la mateixa llamborda ofereix la possibilitat de disposar d'una gran vorera per desenvolupar altres activitats lligades al mateix municipi.

Pel que fa al tractament de materials, al mobiliari urbà i a la vegetació, s'opta per seguir els criteris definits en els trams ja construïts per tal d'establir una continuïtat al llarg de la totalitat de la via. La vegetació estableix dos ritmes diferents combinant els braquiquítons *(Brachychiton polulneum)* com a arbres d'alineació amb els pissardis *(Prunus cerasifera Pissardii)* per formalitzar les zones d'estada. Del mobiliari urbà destaquen els bancs de fusta i la seva disposició a vegades en L o en semicercle per facilitar la conversa dels qui els ocupen.

A més de l'arranjament de l'avinguda de Catalunya s'ha fet una actuació complementària al carrer de Miquel Servet, entre la dita avinguda i el passeig de la Rambleta, que respon a la necessitat de renovar la xarxa de clavegueram i descarregar la xarxa actual d'aquesta zona del municipi obrint una nova connexió al col·lector d'EMSSA del Besòs. L'àmbit d'aquest projecte comprèn una superfície aproximada de 2.800 m^2.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: Blanca Noguera Pujol-Xicoy
Col·laboradors: Carme Velasco, *enginyera de Camins, Canals i Ports*, Lucia Manzanedo, *arquitecta*, José Aparicio, *enginyer tècnic industrial*, Antonio Vasco, *enginyer tècnic d'obres públiques*, Antoni Viñuales, *tècnic col·laborador*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Narcís Valle, *delineant*, Sílvia Amorós, Josette Obach i Anna Ramos, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Gener 2001
Data de l'execució: Agost 2002
Superfície total: 8.530 m^2
Cost total: 856.751,26 €
Contractista: FCC Costrucción SA
Promotors: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs, Mancomunitat de Municipis

Plaça de la Palmera

Sant Adrià de Besòs

2a fase de les obres de millora

La primera fase de la plaça de la Palmera, al barri del Besòs, acabada el 1999, es va centrar sobretot en el condicionament d'una gran superfície plana que esponjava el barri i servia també com a accés al projectat Casal d'Avis; estava caracteritzada per la presència central d'una palmera, que és la que li ha donat el nom i que definia una línia central. A una banda de la línia destaca el paviment continu de formigó de color, pautat per unes bandes de peces prefabricades de formigó; l'altra banda quedava organitzada com a zona d'estada amb més presència de verd i col·locació de bancs sota els arbres.

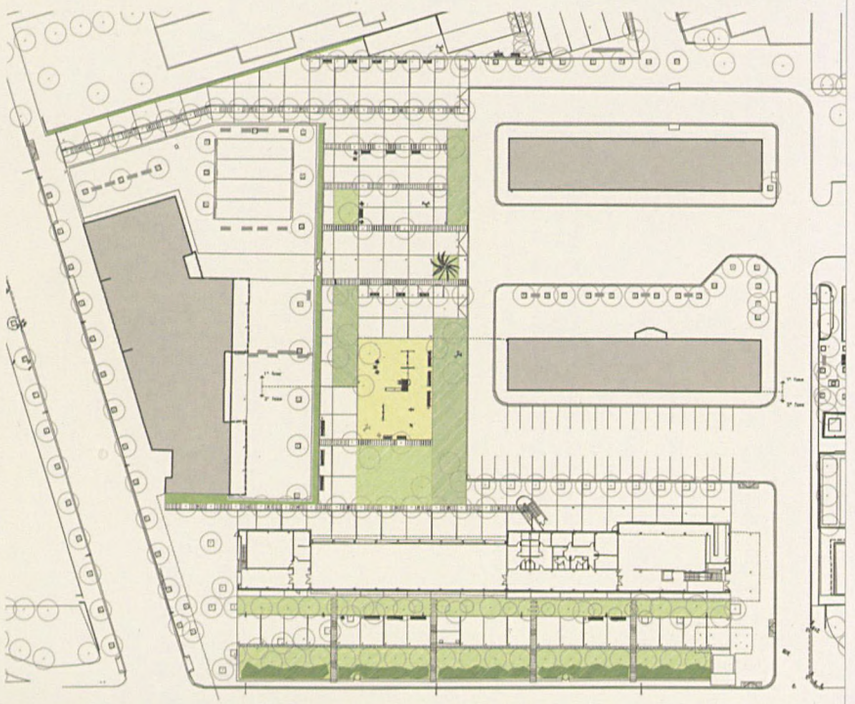

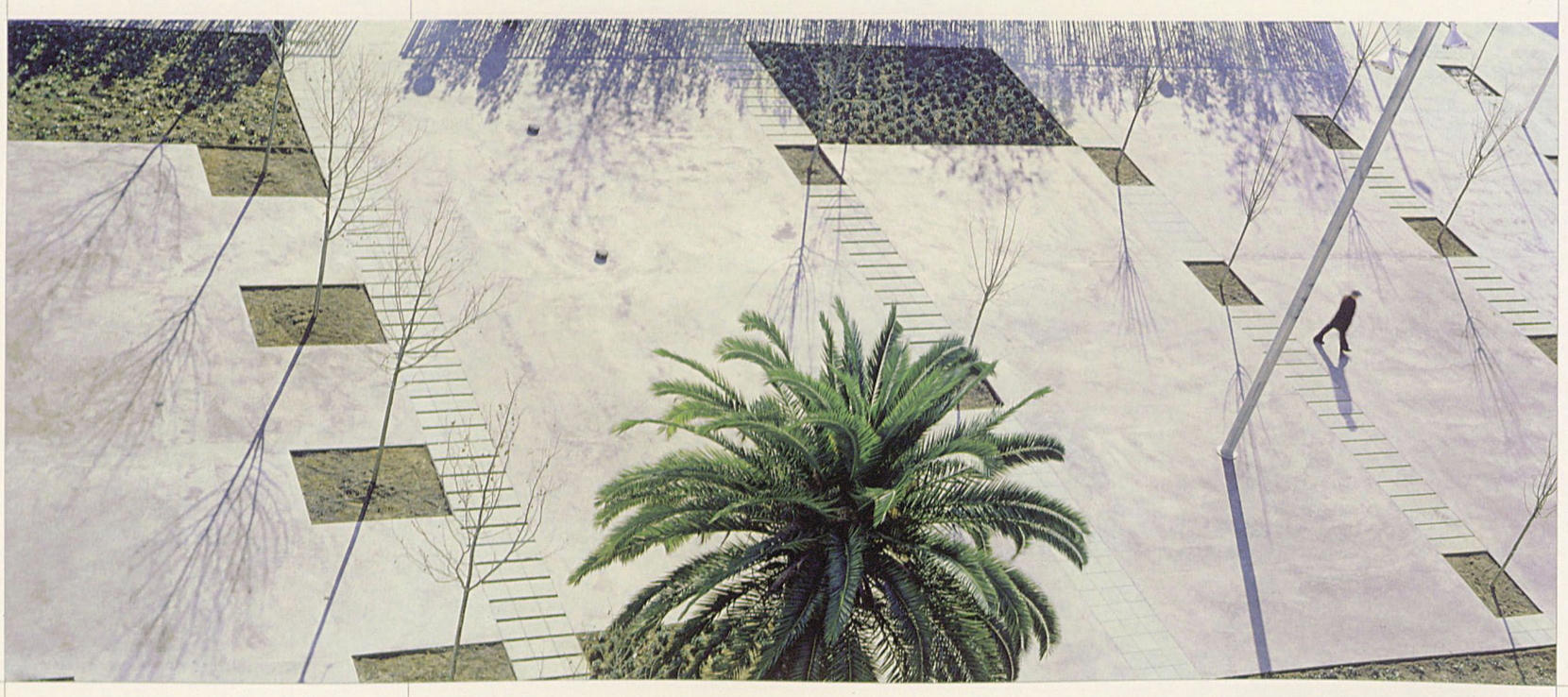

La segona fase de la intervenció s'ha beneficiat de l'acabament de les obres del Casal d'Avis, la qual cosa ha permès completar tant la zona de connexió entre el casal i la plaça ja construïda com l'espai que queda a l'altra banda i que dóna a la ronda de Sant Raimon de Penyafort. La zona de connexió segueix la pauta de l'espai enjardinat preexistent i s'acaba al davant de l'equipament on s'ha creat una zona de jocs infantils, els quals s'implanten sobre una peça central de sauló.

La banda del darrere s'ha transformat en una àmplia vorera que consta de tres línies paral·leles; la central és de peces de formigó i constitueix la zona de passeig i d'estada, equipada amb grups de bancs de fusta. Les altres dues línies són verdes, amb gespa al terra i profusió d'arbres que serveixen per ombrejar el passeig central. La presència abundant de verd en aquesta zona s'acorda amb el vast parc del Besòs que es troba justament al davant, a l'altra banda de la ronda de Sant Raimon.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Oscar Blasco, *arquitecte*, Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Carles Arqué, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: 1998
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 5.460 m²
Cost total: 575.000 €
Contractista: ACYCSA
Promotors: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs, Mancomunitat de Municipis

Plaça de Joan Manent

Santa Coloma de Gramenet

Nova ordenació
(plaça i carrers adjacents)

El projecte correspon a la primera fase d'una proposta més àmplia d'arranjament del centre del municipi de Santa Coloma de Gramenet. L'àmbit d'aquesta intervenció és la plaça de Joan Manent i els carrers de Sant Carles i de Sant Jeroni, amb una superfície total de 4.680 m^2. Amb aquest projecte, l'eix de vianants que ve de la plaça de la Vila es perllonga pel carrer de Sant Carles fins a la plaça de Manent i des d'aquí continua pel carrer de Sant Jeroni i va a parar als nous Jardins Ernest Lluch. Es reforça doncs l'ús total o preferent per a vianants d'aquests carrers i es desvia el trànsit rodat cap a altres vies perimetrals del centre urbà.

El carrer de Sant Carles es resol amb la mateixa secció que ja va ser implantada en el primer tram junt a la plaça de la Vila i adopta idèntica solució tant pel que fa al tipus de pavimentació com a l'arbrat i al mobiliari urbà.

La proposta per a la plaça de Joan Manent ve condicionada per la voluntat de resoldre els diferents accessos i circulacions (particularment l'enllaç amb el carrer de Sant Jeroni), de crear un espai davant del nou Centre de cultura i tradicions catalanes Joan Peiró ubicat a l'antiga Escola Manent, i de respectar l'arbrat existent. La plaça es formalitza en dos nivells que es delimiten per les trames de vegetació, cosa que ajuda a diferenciar els espais d'estada dels espais de circulació o d'accés als locals i habitatges.

El carrer de Sant Jeroni es planteja com un carrer amb prioritat invertida favorable decididament als vianants. Aquest caràcter es tradueix formalment en una secció de

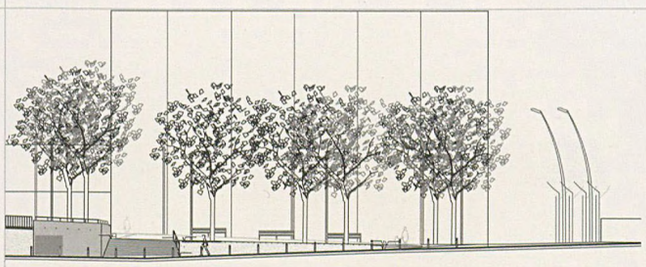

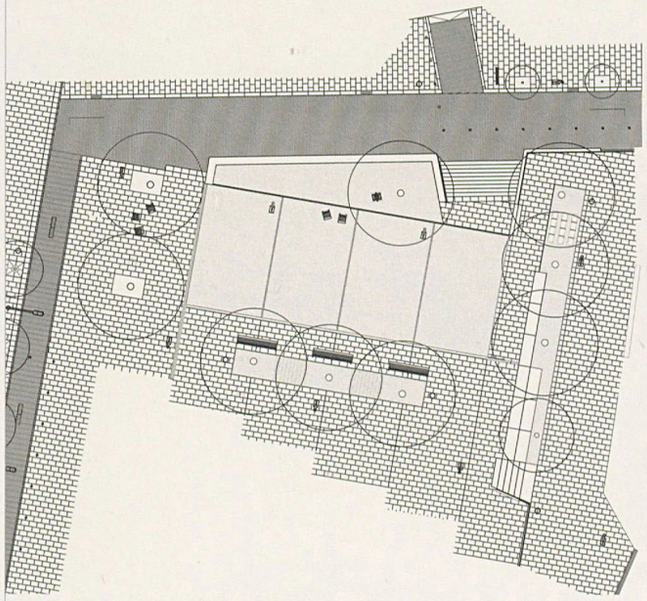

carrer dividida en tres franges: a la façana de la banda de muntanya, més assolellada, es planteja una vorera ampla on es col·loquen els arbres, l'enllumenat i el mobiliari urbà; al mateix nivell, però amb un canvi marcat del paviment, es formalitza una franja central on es permet la circulació de vehicles; finalment s'implanta una altra vorera separada de la franja central per una filera de pilones que protegeix els vianants. D'aquesta manera, el conjunt del recorregut uneix diferents equipaments i espais públics, i constitueix un important eix comercial de la ciutat.

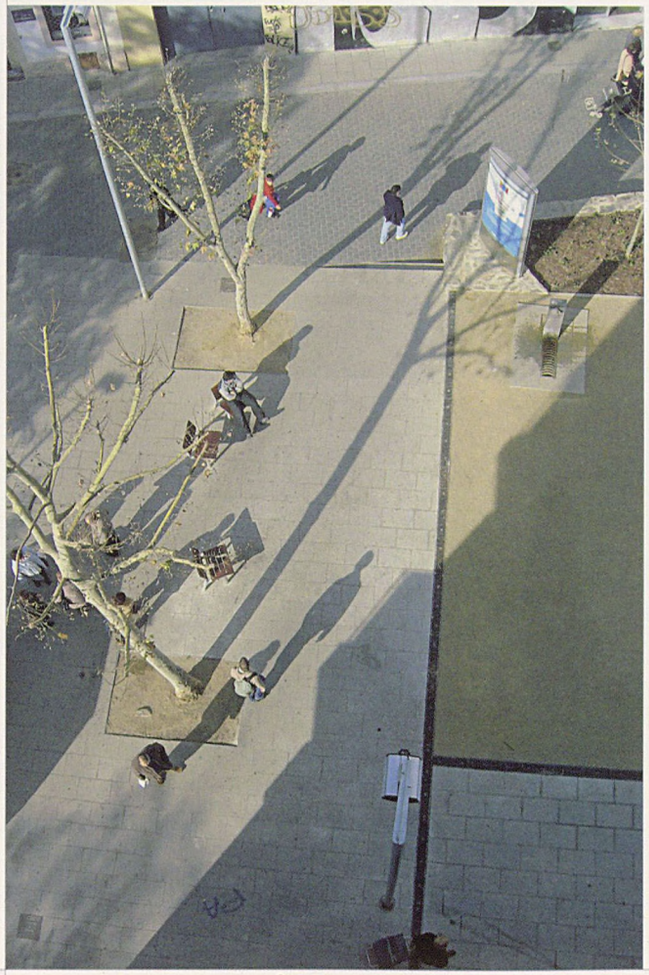

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: Blanca Noguera Pujol-Xicoy
Col·laboradors: Arcadi de Bobes, Toni Tribó, Lucía Manzanedo, Maira González, *arquitectes*, Javier Navarro, *enginyer tècnic d'obres públiques*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Carlos Villasur, *enginyer tècnic industrial*, Sílvia Amorós, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2002
Data de l'execució: Abril 2003
Superfície total: 4.385 m²
Cost total: 730.876 €
Contractista: PROINOSA
Promotors: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, Mancomunitat de Municipis

Jardins Ernest Lluch

Santa Coloma de Gramenet

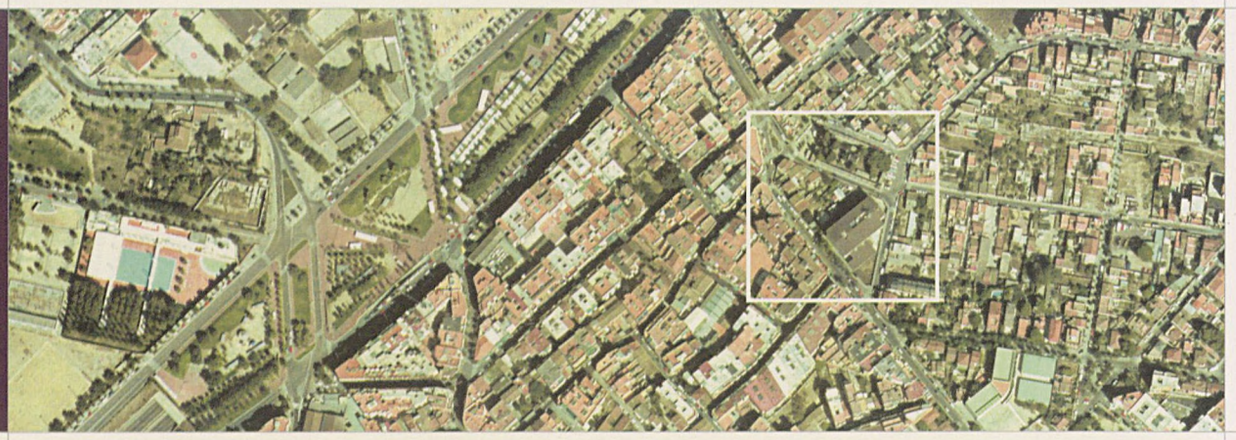

Creació de l'espai

La urbanització d'aquests jardins i del carrer de Mossèn Camil Rossell completa l'arranjament de tota una zona del centre de la població, que arrenca de la plaça de la Vila i desemboca als jardins passant per la plaça de Joan Manent i els carrers de Sant Carles i de Sant Jeroni.

Jardins Ernest Lluch

L'àmbit dels jardins està constituït per una zona que presentava prèviament una certa complexitat ja que comprenia l'espai corresponent a l'antic cementiri vell de Santa Coloma, el passatge del Cementiri, una filera d'habitatges unifamiliars que quedaven davant de l'edifici de la Telefònica i que va caldre enderrocar, un vial marginal que els separava, i finalment un gran espai restant amb una topografia accidentada.

Pel que fa al cementiri vell, l'existència d'una sèrie d'elements protegits va motivar que l'Ajuntament proposés una modificació (aprovada per la Generalitat) del Pla de Protecció del Patrimoni per tal d'adequar-lo a les noves necessitats d'un espai d'ús públic; s'hi plantejava l'adaptació als nous jardins, la restauració del panteó de la família Segarra, la preservació i manteniment dels arbres protegits, així com el trasllat de la resta dels elements al nou cementiri de Santa Coloma. Pel que fa al buit que va quedar de l'enderroc de les cases unifamiliars, s'hi ha promogut un nou bloc d'habitatges i la construcció d'un aparcament semisoterrat que ha generat dues plataformes en superfície que s'incorporen als jardins.

El projecte parteix de la voluntat de dotar la ciutat d'una nova àrea lliure d'ús públic,

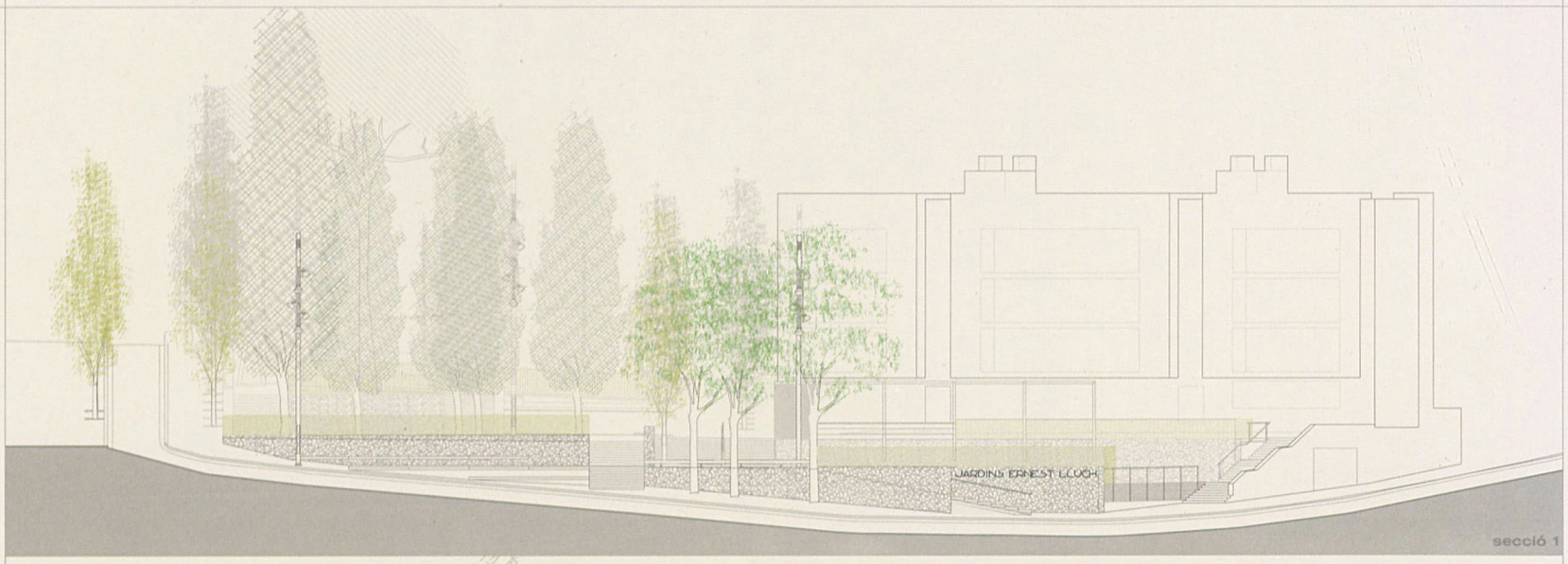

secció 1

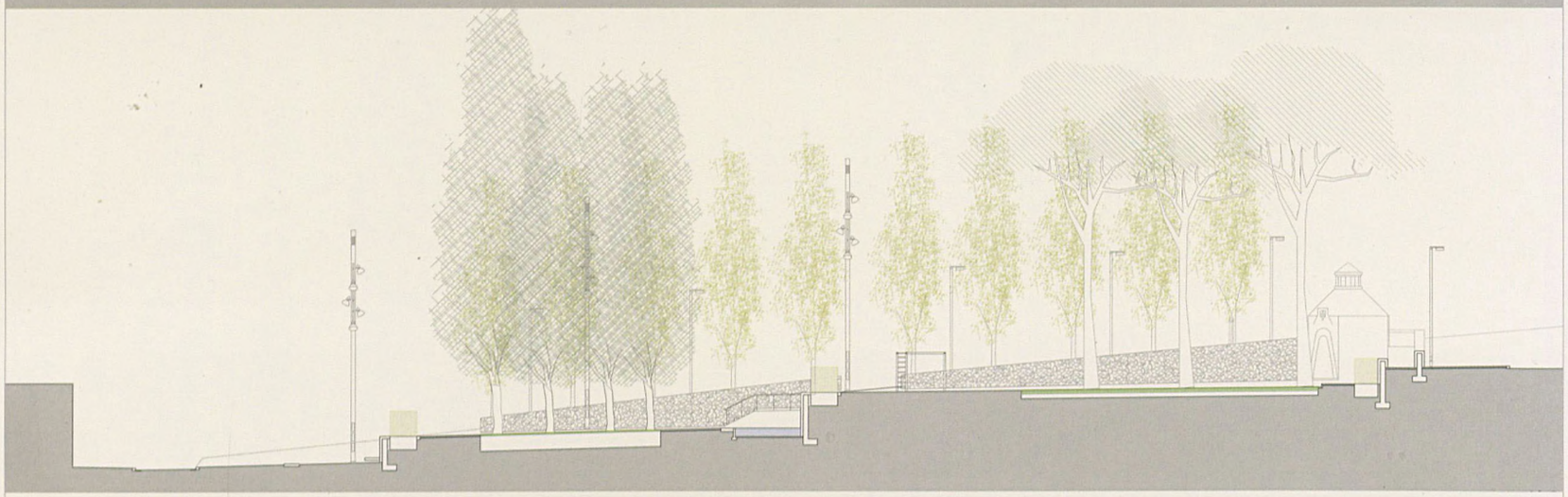

mitjançant la transformació d'aquest espai en uns jardins oberts, amb un caràcter propi identificatiu que en ressalti la qualitat de conjunt integrat. Els jardins es desenvolupen en un seguit de terrasses que es configuren des del pendent existent, delimitades pels nous murs de llicorella i franges de bambú. En la seva resolució, els difernts espais que es generen acullen diversitat d'usos que es defineixen per la vegetació i el mobiliari urbà, zones d'estada, de recolliment, de lleure per als infants, i un espai de xiprers que rememora en cert sentit el que havia estat aquest indret. El conjunt s'articula al voltant d'un eix central, l'antic passatge del Cementiri, que constitueix l'element de transició dels diferents nivells i l'eix principal de circulació.

El nom dels jardins Ernest Lluch apareix en un gran rètol grafiat al mur de contenció de l'entrada principal, acompanyat d'una cita del mateix Ernest Lluch que es recull en una placa adossada a la capella Segarra.

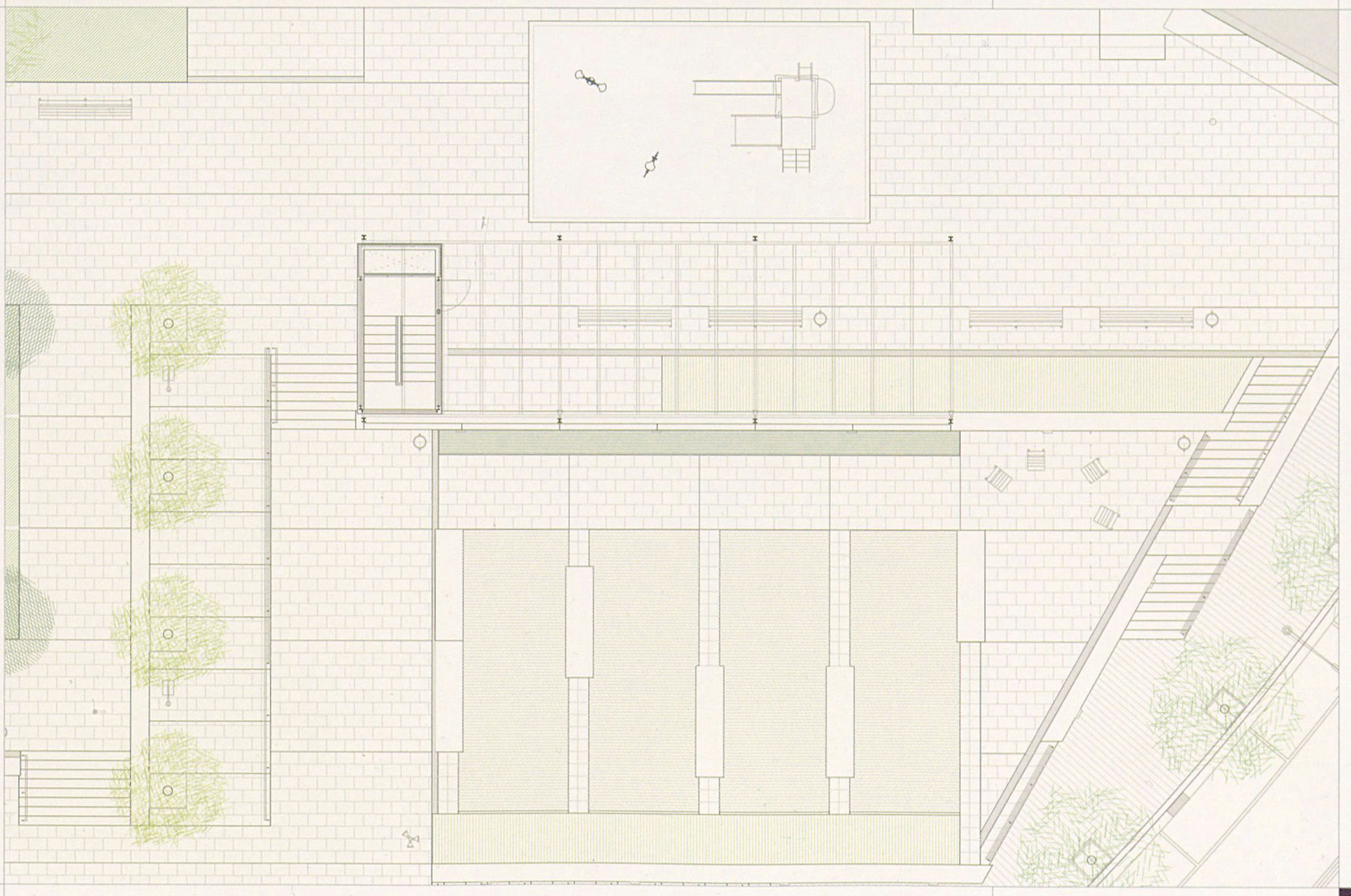

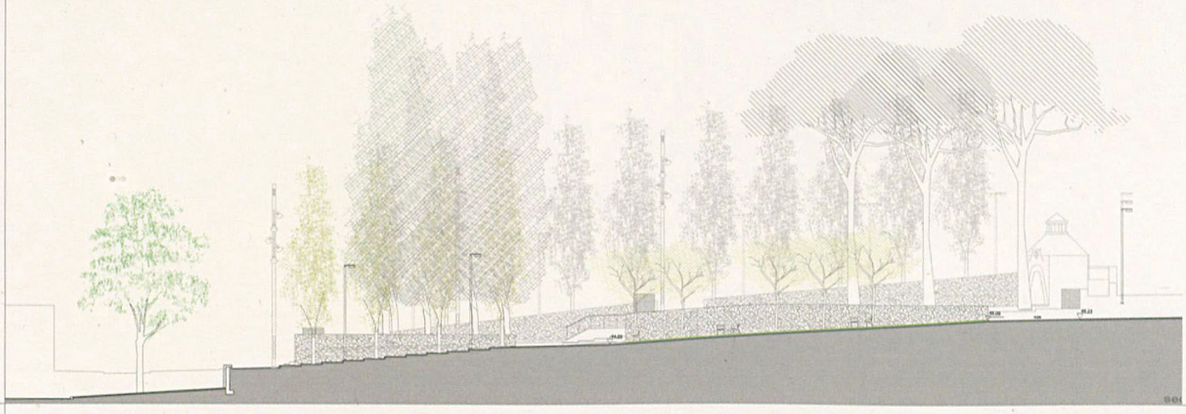

Carrer de Mossèn Camil Rossell

Aquest projecte complementari ha redefinit el traçat d'aquest carrer, d'acord amb el planejament vigent, després d'enderrocar els habitatges unifamiliars del mateix carrer; també s'ha reordenat la part superior del carrer de les Balears fent desaparèixer els parterres que hi havia al mig i millorant les seccions transversals d'aquest àmbit. La secció de carrer, al tram de Mossèn Camil Rossell, dóna lloc a un vial d'amplada 10,60 m amb dos carrils per al trànsit rodat i aparcament a banda i banda, amb voravies laterals d'amplada mitjana de 4 m. Al tram superior del carrer de les Balears, donat el desnivell, l'amplada es redueix a 10 m, amb tres carrils de circulació; la voravia d'una banda respecta la continuïtat del carrer de Mossèn Camil Rossell, mentre que la de l'altra s'eixampla i crea un lloc més espaiós.

Els materials emprats en tota la intervenció són els propis dels carrers de trànsit rodat reurbanitzats del municipi: paviment asfàltic a la calçada, panot a les voravies, vorades granítiques i rigoles de morter blanc; també s'ha actualitzat l'enllumenat, s'han plantat arbres i s'ha renovat el mobiliari urbà.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: Blanca Noguera Pujol-Xicoy
Col·laboradors: Lucía Manzanedo, *arquitecta*, Javier Navarro, *enginyer tècnic d'obres públiques*, Josep Bayo, Carlos Villasur, *enginyers tècnics industrials*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Silvia Amorós, Maira González, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Juny 2002
Data de l'execució: Maig 2004
Superfície total: 4.925 m² + 3.820 m²
Cost total: 954.735,90 € + 395.000 €
Contractista: Construcciones Curto SA
Promotors: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, Mancomunitat de Municipis

Colònia Güell

Santa Coloma de Cervelló

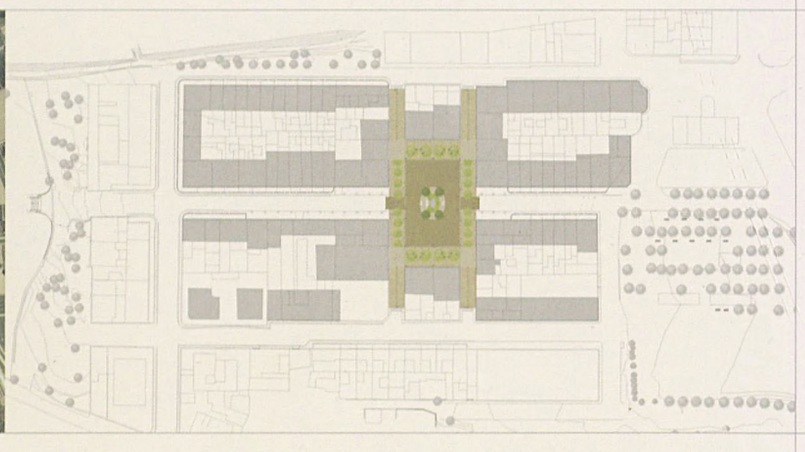

Nova ordenació de la plaça de Joan Güell i dels carrers adjacents

La Colònia Güell és una urbanització única a l'àrea metropolitana. Va ser fundada cap a finals del segle XIX seguint el model dels eixamples d'aquella època que estenien els nuclis urbans cap a la seva perifèria amb trames geomètriques de carrers i illes edificades. Però amb una gran diferència: la implantació en un medi rural fa que la seva trama urbana s'acaba sempre obrint cap a aquest entorn rural o, llegit a l'inrevés, que els carrers siguin com l'entorn rural que penetra entre les illes edificades i les fa coherents amb el paisatge del seu voltant. Igualment, les voreres de pedra natural sobre carrers de terra es poden entendre com els basaments de fragments de ciutat dipositats sobre el sòl agrícola.

Tanmateix, la Colònia no s'ha pogut desempallegar mai d'una certa ambigüitat pel que fa al seu grau d'urbanització. Una dificultat afegida va venir de la necessitat d'asfaltar els carrers per les exigències del trànsit rodat i dels mateixos vianants. Complementàriament es van haver de fer voreres amb materials aliens a la Colònia o va caldre convertir les cunetes de recollida de pluvials en rigoles sense desnivell per evitar accidents.

Arribat ara el moment en què s'ha fet necessària una intervenció de millora dels carrers, s'ha pensat que seria bo aprofitar-ho per retornar a la Colònia aquell encant que tenia abans que s'hi fessin reformes amb materials convencionals. L'actuació s'ha concretat en les propostes següents:
— La primera proposta ha estat recuperar el paviment de pedra per a totes les voreres de la Colònia i en particular per a les de la plaça de Joan Güell atenent a aquella imatge de basaments d'una certa dignitat

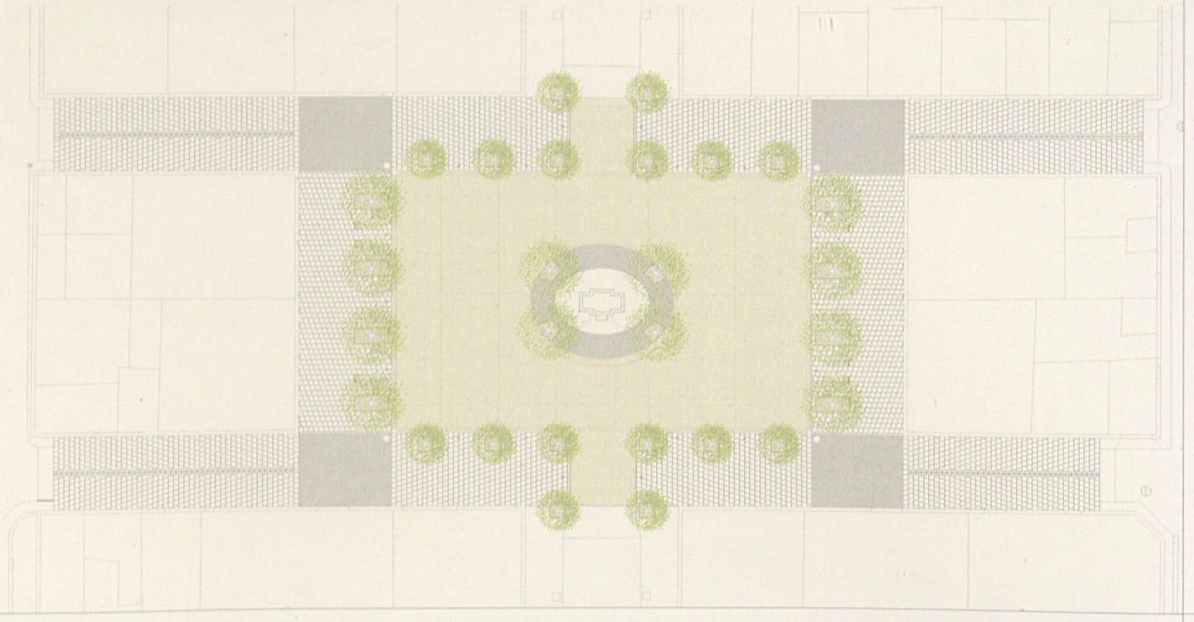

on reposen els fragments de ciutat que són les illes edificades.

— La segona proposta ha estat pavimentar els carrers amb llamborda granelluda de color terra que, en el cas de la plaça de Joan Güell, és contínua per permetre les ballades tradicionals que s'hi fan, però en el cas dels carrers de les futures fases es podrien plantejar certes zones de juntes obertes on pogués créixer una mínima vegetació Aquest tractament tou del carrer i el to terrós s'apropen a la situació inicial del carrer de terra i intenten sintonitzar amb l'entorn rural que per sort encara és present al voltant de la Colònia.

— En tercer lloc s'han suprimit les barreres arquitectòniques posant al mateix nivell els dos paviments esmentats. S'han fet noves cunetes de pedra sense desnivell però en una posició semblant a les antigues i amb una escletxa contínua al centre per engolir les aigües pluvials, i s'ha construït una nova xarxa d'aigües residuals que passa per sota els carrers. Cap a aquesta xarxa s'han conduït també els baixants oberts al carrer procedents de les cobertes.

— Per acabar, s'ha renovat l'arbrat existent ja que les robínies que hi havia eren molt a prop dels edificis i a més aixecaven el paviment de les voreres. Com a arbre de carrer s'hi ha plantat la perera ornamental i algun arbre fruiter de port petit. A quatre metres de les façanes de la plaça s'hi ha plantat una filera d'acàcies de Constantinoble *(Albizia julibrissin)*, uns arbres més grans i ombrius, per tal de crear un àmbit més acollidor, reforçat per una colla de bancs individuals disposats sota seu amb una certa irregularitat, simulant una situació espontània per evitar monumentalitzar la plaça.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Miquel Castany
Col·laboradors: Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Àngela Montesinos, Gemma Surinyach, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2003
Data de l'execució: Juny 2004
Superfície total: 2.091 m²
Cost total: 447.970 €
Contractista: AOCSA
Promotors: Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló, Mancomunitat de Municipis

Entorn del Palau Falguera

Sant Feliu de Llobregat

Nova tanca i ordenació dels carrers

L'objectiu d'aquest projecte ha estat definir els elements necessaris per a l'ordenació de l'entorn de l'edifici i del parc Palau Falguera situat al centre de la ciutat de Sant Feliu de Llobregat. La intervenció ha consistit bàsicament en la construcció d'una nova tanca del parc, l'ampliació de la vorera del carrer de Ramón y Cajal, i la pavimentació del carrer de Falguera.

La nova tanca del parc està formada amb perfils metàl·lics exempts, d'acer *corten*, que sorgeixen directament des del prat i faciliten la transparència del parc cap a l'exterior. La tanca incorpora unes balises situades als muntants per il·luminar la vorera.

S'ha habilitat un nou accés al parc des de la vorera ampliada del carrer de Ramón y Cajal, la qual, alhora, ha quedat unida amb la vorera del mercat al carrer de Josep Maria de Molina, on s'ha posat paviment de panot de 20x20 cm, del mateix color gris que ja hi havia actualment.

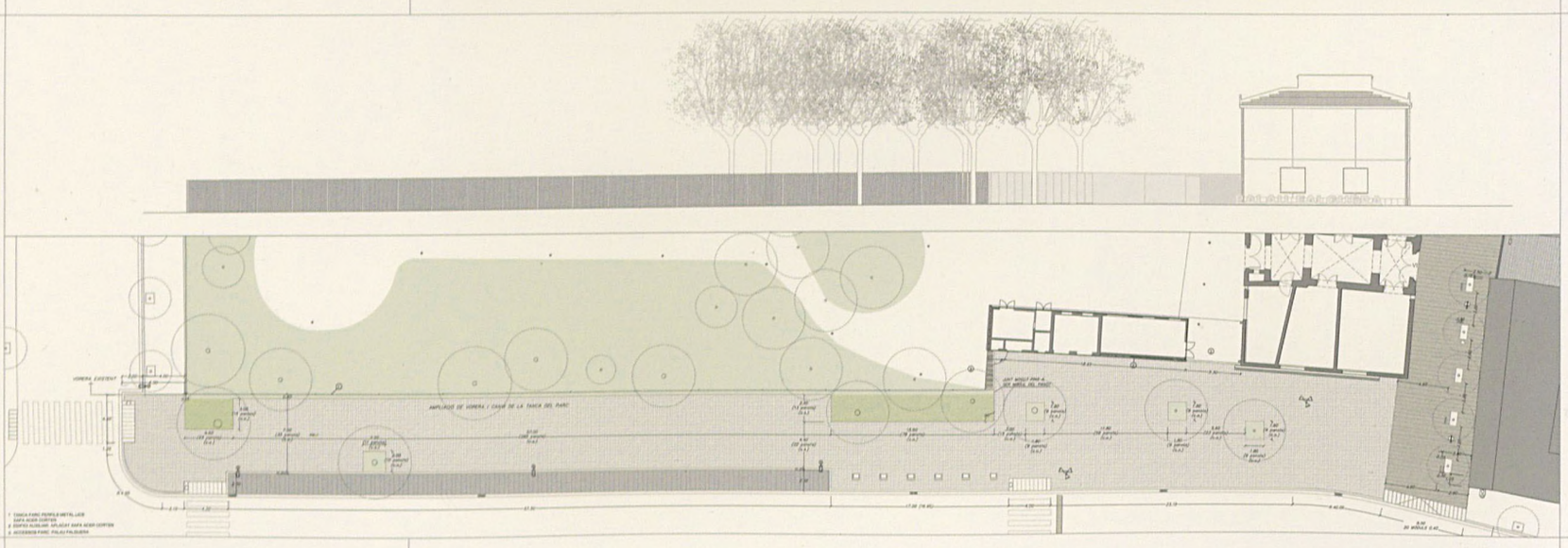

El carrer de Falguera s'ha pavimentat amb peça petita (llambordes prefabricades de formigó); s'hi ha plantat una línia d'arbres caducifolis i de port marcadament vertical i s'hi han col·locat columnes d'enllumenat, aproximadament a dos metres de la façana dels habitatges i deixant lliure la façana del palau. La línia de canvi de pendent i recollida d'aigües, s'ha situat de manera asimètrica, acompanyant la línia d'arbrat.

S'ha d'observar, finalment, que la tanca del parc passa per fora de l'edifici auxiliar de serveis del palau, de manera que quedi incorporat al recinte; des d'aquí s'han organitat els accessos mitjançant una il·luminació puntual amb columnes tipus Prim.

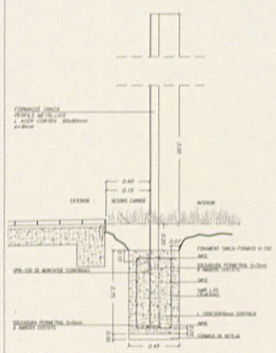

SECCIÓ TIPUS TANCA

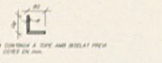

DETALL MONTANT TANCA

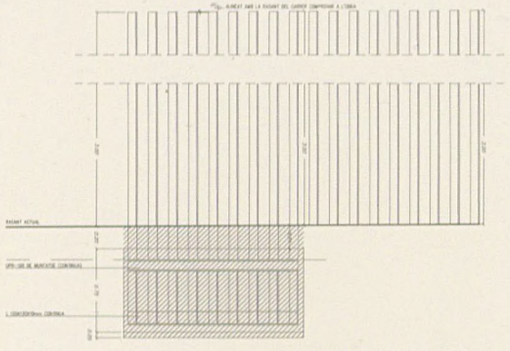

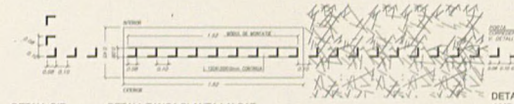

DETALL GIR

DETALL TANCA PLANTA I ALÇAT

DETALL ENTREGA TANCA AMB EDIFICI AUXILIAR

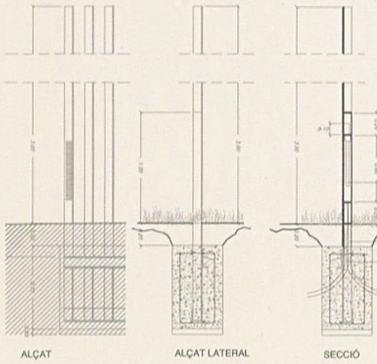

ALÇAT

ALÇAT LATERAL

SECCIÓ

BALISA

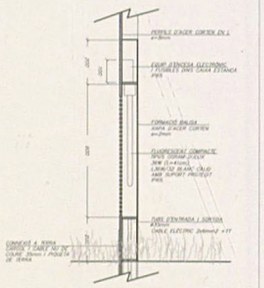

SECCIÓ

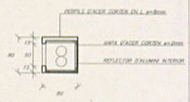

PLANTA

DETALLS BALISA
Cotes en mm.

SELECCIONAT PREMIS FAD 2004. ESPAIS EXTERIORS
SELECCIONAT 1a TRIENNAL ARQUITECTURA BAIX LLOBREGAT, ALT PENEDÈS I GARRAF. ESPAIS EXTERIORS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Núria Giménez, *arquitecta tècnica*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Joan Codina, *enginyer tècnic industrial*, Assumpció Carrió, Juan V. Porcar, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Març 2003
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 2.081 m^2
Cost total: 662.569 €
Contractista: ACS
Promotors: Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Plaça de la Pau

Sant Joan Despí

Nova ordenació

La plaça de la Pau es troba situada al punt més cèntric del barri del Pla del Vent de Sant Joan Despí. El projecte consisteix en l'ordenació i dignificació d'aquest espai, comprès entre els carrers de Lluís Companys, Rubió i Tudurí i Jovent. Amb la intervenció es pretén propiciar el desenvolupament de les activitats més usuals que hi tenen lloc arranjant la zona de jocs i les àrees d'estada o descans i, al mateix temps, donar un accés a la església des de la plaça amb l'ampliació del seu espai exterior. Per aconseguir aquests objectius s'ha aterrassat el terreny existent fent-hi murs o talussos de manera que, malgrat els desnivells, el conjunt resulti espaiós i el més permeable possible des de les voreres perimetrals.

La proposta planteja, d'una banda, facilitar, amb el menor nombre possible de graons, l'accés a la plataforma de l'església aproximant el començament dels graons al carrer del Jovent i, de l'altra, tractar d'integrar la plaça a la fisonomia residencial del barri, amb blocs aïllats de baixa densitat i zones enjardinades entremig. En aquest sentit, els diferents espais i nivells es relacionen entre ells mitjançant talussos i peces on hi ha, a més d'arbusts i clapes de gespa i heura, petits murets que delimiten els recorreguts i els espais d'estada i jocs; s'ha procurat ajustar-ne les mides a la superfície total de la plaça, que no sobrepassa els 2000 m^2.

El projecte s'estructura en tres zones diferenciades: la primera, a la banda de l'avinguda de Lluís Companys, és la que té més superfície i l'accés més ample; el paviment és de formigó i podrà acollir les activitats amb un nombre més elevat de gent.

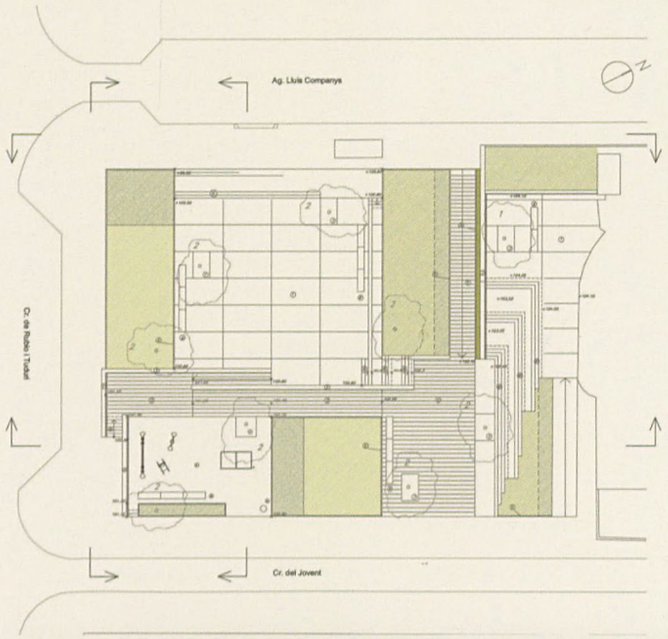

La segona, tractada amb un paviment tou, es destina a jocs per a infants, mentre que la tercera s'ha pavimentat amb fàbrica de maó col·locat de cantell i recull els accessos des dels carrers perimetrals a l'església.

Pel que fa a la vegetació, el projecte proposa, ateses les reduïdes dimensions de la plaça, un tipus de plantació tan homogeni com sigui possible, tant si es tracta d'espècies arbòries, com arbustives o entapissants. Amb aquest criteri, es planteja un conjunt d'alzines disposades de manera que donin ombra als espais d'estada, una olivera a la plataforma d'accés a l'església, i feijoa, heura, gespa i buguenvíl·lees, plantades als talussos o com a plantes enfiladisses davant dels murs.

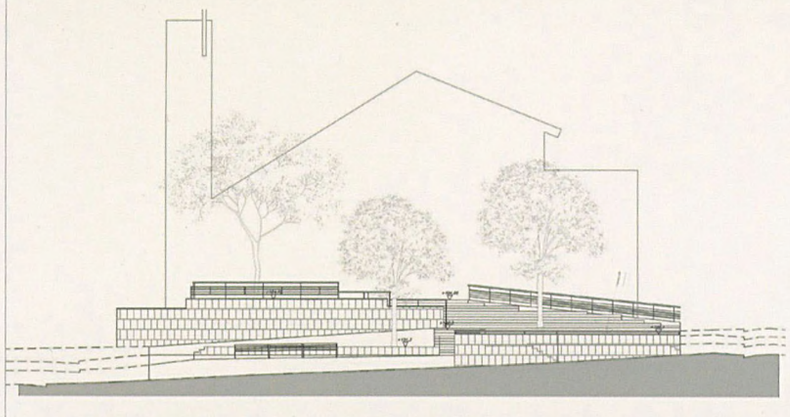

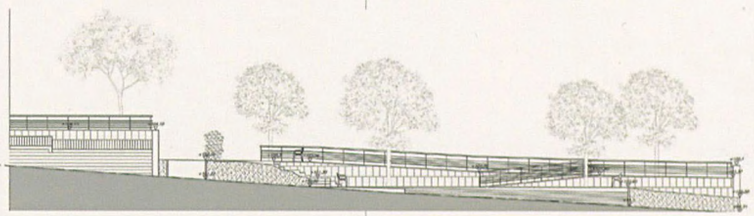

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinás
Col·laboradors: Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Joan Codina, *enginyer tècnic industrial*, Dina Alsawi, *enginyera tècnica agrícola*, Anna Sánchez-Patús, Aitana Arroyo, Bernat Nadal, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2003
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 1.840 m²
Cost total: 268.663,77 €
Contractista: Elecnor
Promotors: Ajuntament de Sant Joan Despí, Mancomunitat de Municipis

Barri del Nord

Sant Just Desvern

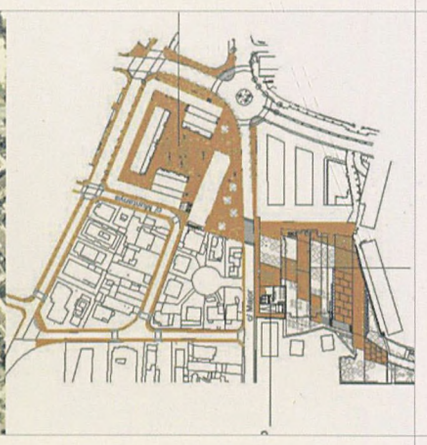

Remodelació de carrers i places i construcció d'un nou Centre Cívic

El projecte ha tingut com a objectiu l'arranjament, ampliació i millora dels espais lliures del Barri Nord de Sant Just Desvern. L'actuació s'ha centrat en el perímetre delimitat pels carrers Major, del Nord, la Creu i la Muntanya i en l'àmbit de la plaça de Joan Maragall. Inclou també, com a obra de gran envergadura, la construcció d'un nou edifici destinat a seu del Centre Cívic. L'espai públic afectat per aquestes actuacions té una superfície total de 20.104 m^2.

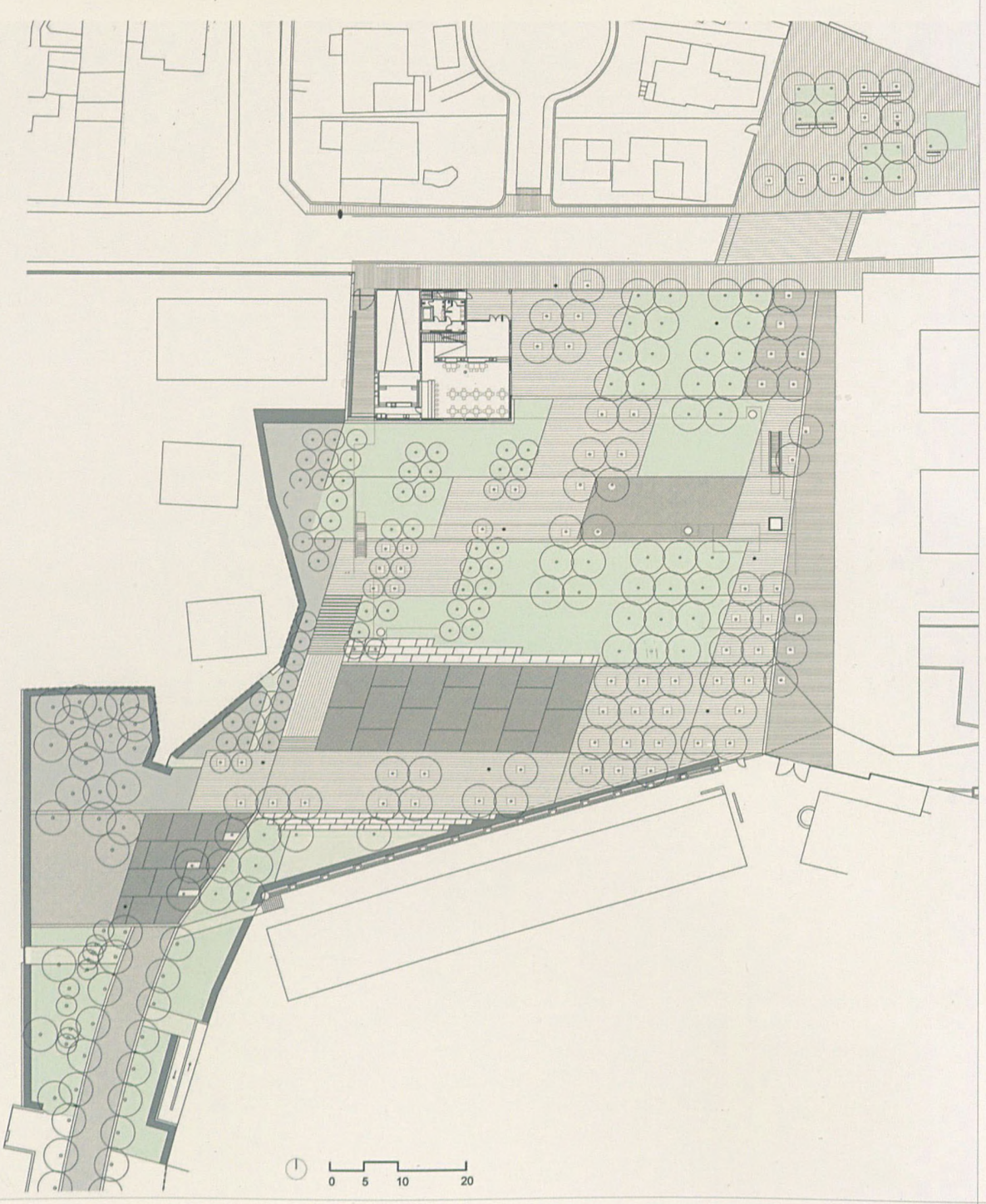

Remodelació de carrers i places. Parc Maragall

Els objectius de la proposta de reordenació de tot el sector són:

— racionalitzar els espais destinats a la circulació de vehicles, redefinint les seccions tipus dels carrers actuals, tant pel que fa a carrils i direcció del trànsit com a les àrees d'aparcament.

— dotar de nous espais públics el sector mitjançant la remodelació integral de les places de Maragall i Sant Pastor, on es posaran els elements d'urbanització que facin possible dur-hi a terme activitats socials i lúdiques (jocs, espectacles, reunió, passeig...)

— establir la continuïtat dels recorreguts per a vianants en tot el sector, instaurant un eix prioritari que connecti les places esmentades i l'espai enjardinat delimitat pels carrers Major, del Nord i de la Creu.

La realització d'aquests objectius ha comportat la recuperació d'espais interiors, la redefinició dels vials, la racionalització de calçades, cruïlles i espais d'aparcament, la supressió de barreres arquitectòniques, així com la selecció de nous elements d'ur-

banització com ara paviments, mobiliari urbà, enllumenat, vegetació, etc., i la seva utilització en tot l'àmbit de la intervenció. Ha suposat, d'altra banda, l'arranjament dels carrers Major, de la Muntanya i la Creu i la col·locació d'escales mecàniques entre els dos primers per salvar el fort desnivell que els separa.

Pel que fa a l'aparcament de vehicles, l'ajuntament va decidir construir un pàrquing soterrat a la plaça de Maragall aprofitant el gran buit existent. El nou espai resultant del cobriment s'ha concebut més com un parc que com una plaça i propicia la connexió a peu entre l'avinguda del Doctor Ribalta i el centre del Barri Nord a través del pendent natural del terreny, un cop eliminat el buit topogràfic que representava la plaça existent.

La morfologia del nou parc Maragall és el resultat d'una nova topografia que cobreix la superfície de l'aparcament amb prou gruix de terres per permetre la plantació d'arbres. Aquest moviment de terres està definit per generatrius que, partint de la rasant de l'antic carrer de Joan Maragall, ara incorporat al parc, prenen diferents inclinacions per tal de salvar les diferents rasants de les cobertes de l'aparcament. Les generatrius són línies rectes que, partint d'un mateix punt, per una banda, es distancien a la banda contrària per crear un joc de plans i talussos, incrementat pel desnivell natural del terreny; aquestes línies mestres es disposen de tal manera que si una puja la següent baixa, i així successivament. Dins d'aquesta superfície contínua s'estructuren les diferents zones verdes i pavimentades que permeten els recorreguts a través de l'espai, fan de sòcol als elements de connexió dels vianants amb l'aparcament (escales i ascensor) i configuren espais destinats a estada, jocs i escenari per a representació d'espectacles.

Els arbres s'han col·locat en franges a contrapendent de la topografia per ressaltar el moviment de terres i la màxima dimensió de l'espai. Les columnes d'enllumenat i els elements de ventilació de l'aparcament soterrat se situen dins de les línies definides per l'arbrat.

Construcció del nou Centre Cívic

El nou Centre Cívic es troba emplaçat estratègicament en un extrem del parc i en el seu punt més elevat, de manera que gaudeix d'una posició d'òptim domini visual, alhora que s'allibera el màxim de superfície per destinar-la a espai públic. Dóna façana al carrer Major i al mateix parc.

L'edifici s'ha projectat com a part integrant del parc tenint en compte aquesta relació a l'hora de definir el relleu, la continuïtat dels materials i les visuals a través de les alineacions d'arbres. L'accés a l'edifici es fa a través d'un doble porxo que actua com a element de relació entre el parc i l'edifici.

La construcció s'ha plantejat com un element molt neutre, una caixa capaç de contenir els usos i les activitats requerides. Es desenvolupa en dues plantes relacionades entre elles per un doble espai interior on se situen l'escala i el porxo. A la planta baixa hi ha el vestíbul, capaç d'allotjar petites exposicions, el bar, la cuina i el magatzem, amb accés independent des de l'exterior, els serveis i l'ascensor. A la primera planta hi ha tres aules d'usos múltiples separades entre elles mitjançant grans portes corredisses de manera que es puguin unir generant un gran espai únic. També s'hi han disposat tres despatxos, els serveis, uns petits magatzems i la cambra per a l'ascensor. L'escala principal està inserida en el doble espai que relaciona les dues plantes, il·luminat zenitalment mitjançant tres claraboies. A la zona de serveis hi ha l'escala d'emergència que connecta la primera planta directament amb l'exterior.

Les façanes utilitzen dos tipus d'acabats segons els requeriments: el revestiment de monocapa a les parts superiors i la planxa metàl·lica pintada a les parts inferiors i a les parts vinculades amb les obertures. Les de las planta baixa i planta pis tenen un tancament exterior a base de corredisses de xapa metàl·lica que serveixen tant per a la protecció solar com per a la seguretat. El mur de façana està enfonsat per tal que les corredisses no sobresurtin del volum i quedin integrades a l'edifici.

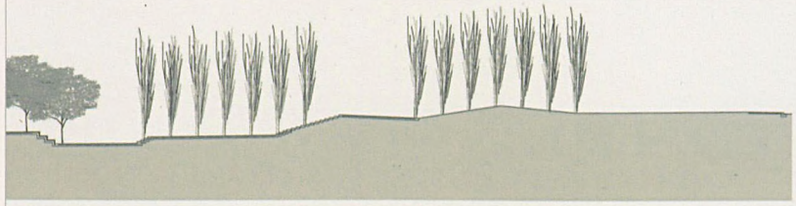

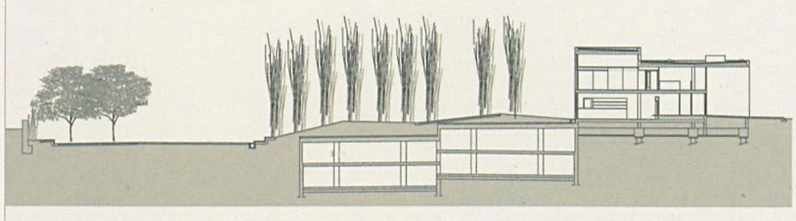

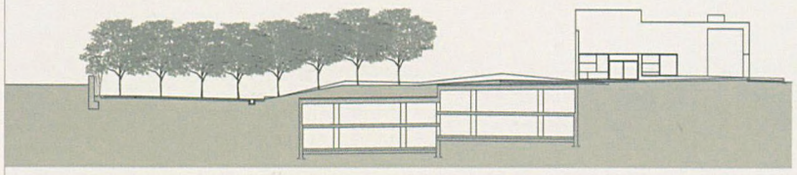

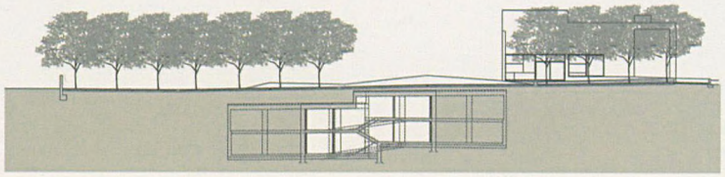

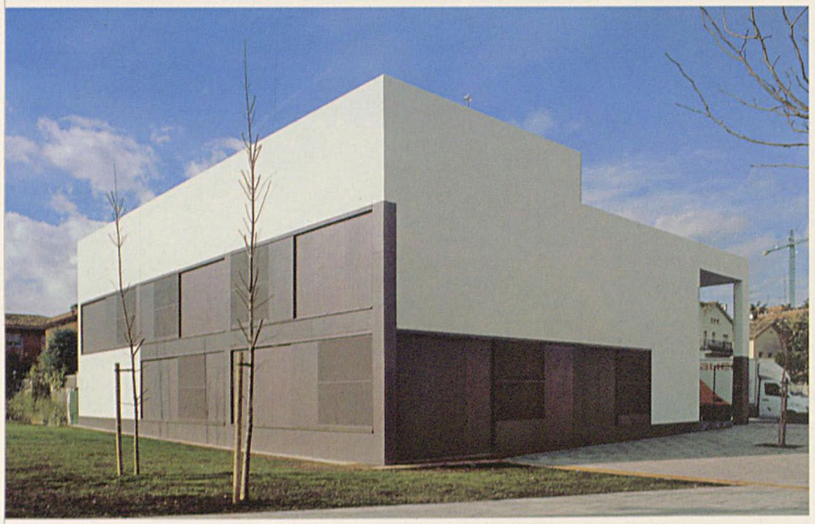

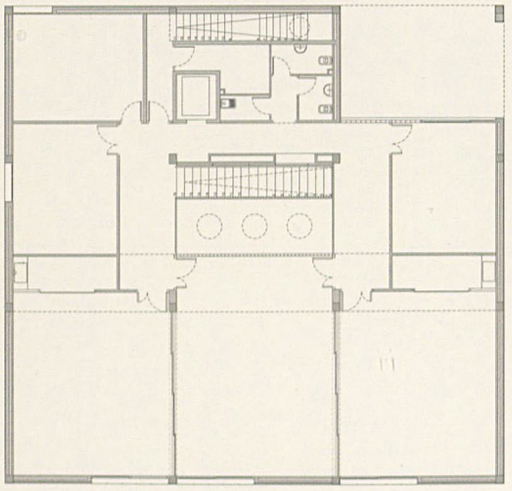

PLANTA PRIMERA

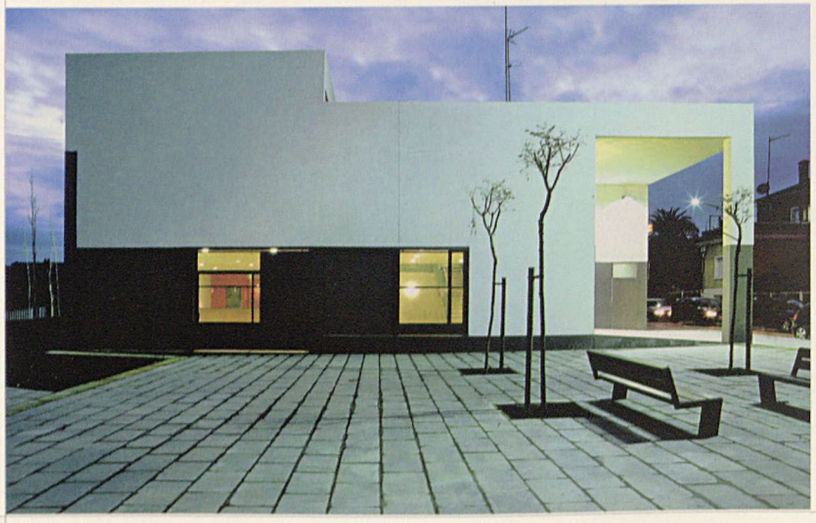

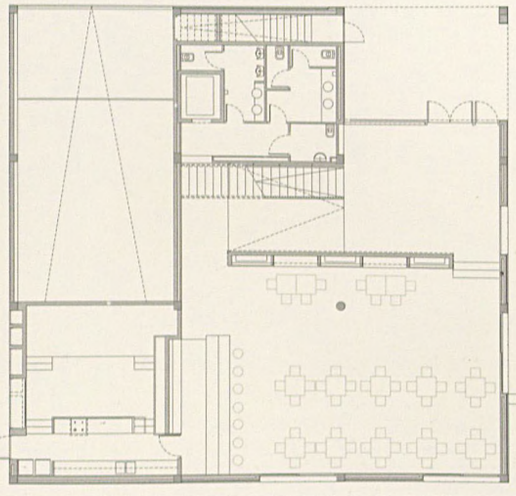

PLANTA BAIXA

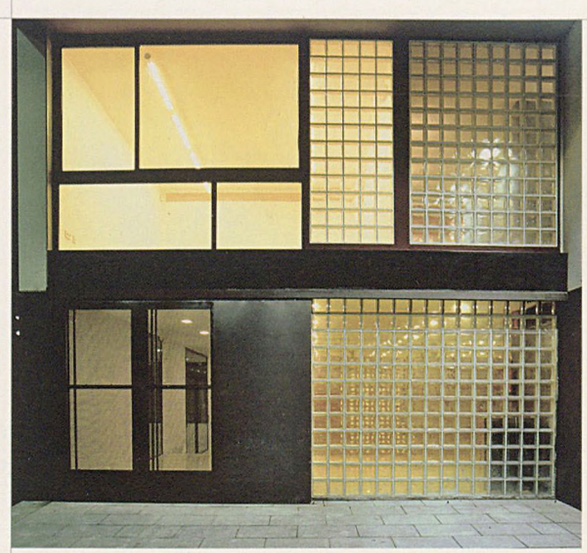

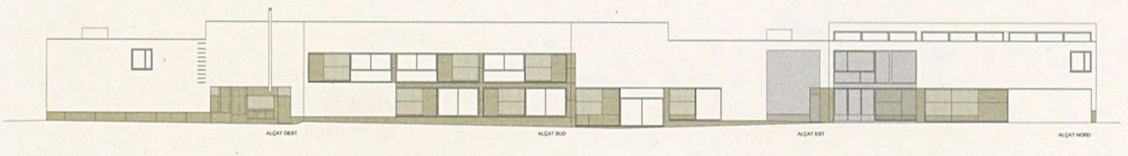

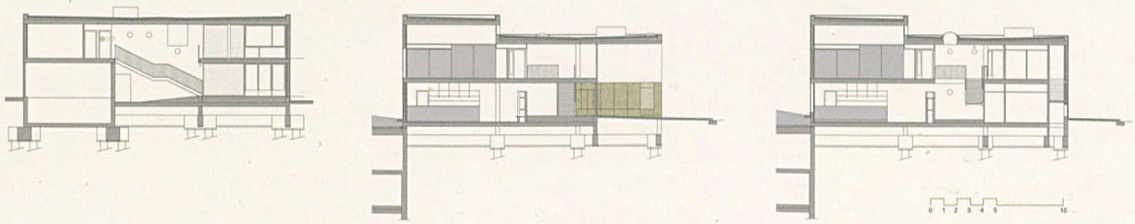

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: Carles Casamor, Marta Gabàs, Anna Ribas
Col·laboradors: Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Ramon Auset, *arquitecte tècnic*, Martí Cabestany, *control d'estructures*, Joan González Gou, *instal·lacions*

Centre Cívic

Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Desembre 2003
Superfície total: 635,74 m²
Cost total: 540.548,86 €

Parc Maragall

Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Desembre 2003
Superfície total: 8.688,64 m²
Cost total: 999.997,15 €

Contractista: Control SA
Promotors: Ajuntament de Sant Just Desvern, Mancomunitat de Municipis

Parc Mascaró

Tiana

Nova ordenació

El Parc Mascaró és una pineda situada al nucli urbà de Tiana, en un solar delimitat pels carrers del Doctor Mascaró i de Sant Valentí, i que té un pendent força pronunciat. Tot i la baixa densitat edificativa del barri on hi ha el parc, constitueix l'única interrupció important de la trama urbana: això li confereix un notable valor com a espai lliure i àrea verda, i la intervenció per a la seva dignificació i millora d'ús social és més que justificada.

Aquesta intervenció ha afectat una superfície de 1.757 m^2. Com a actuació principal s'hi ha executat un recorregut pavimentat en rampa seguint els camins que ja hi havia i que uneix de manera completa el nivell baix amb el nivell alt i els tres espais més plans existents. El paviment de la rampa és de formigó in situ, acabat a l'helicòpter.

A la part alta, a la cota 99, la solució adoptada ha comportat l'obertura del parc cap al carrer del Doctor Mascaró amb la demolició del mur i el camí existent i l'execució d'un talús enjardinat; la rampa es perllonga fins al carrer en qualitat d'entrega entre ell i la primera plataforma. La plataforma intermèdia, a la cota 95, era destinada a zona de jocs i se'n manté el mateix ús. La rampa continua fins a la plaça inferior, a la cota 90, la qual millora l'accés des del carrer de Sant Valentí mitjançant la construcció d'un nou mur de límit, paral·lel al talús, que apuntala la part de baix del sòl del bosquet: entre ells, un camí en rampa facilita l'accés a dita plaça i a la resta del parc.

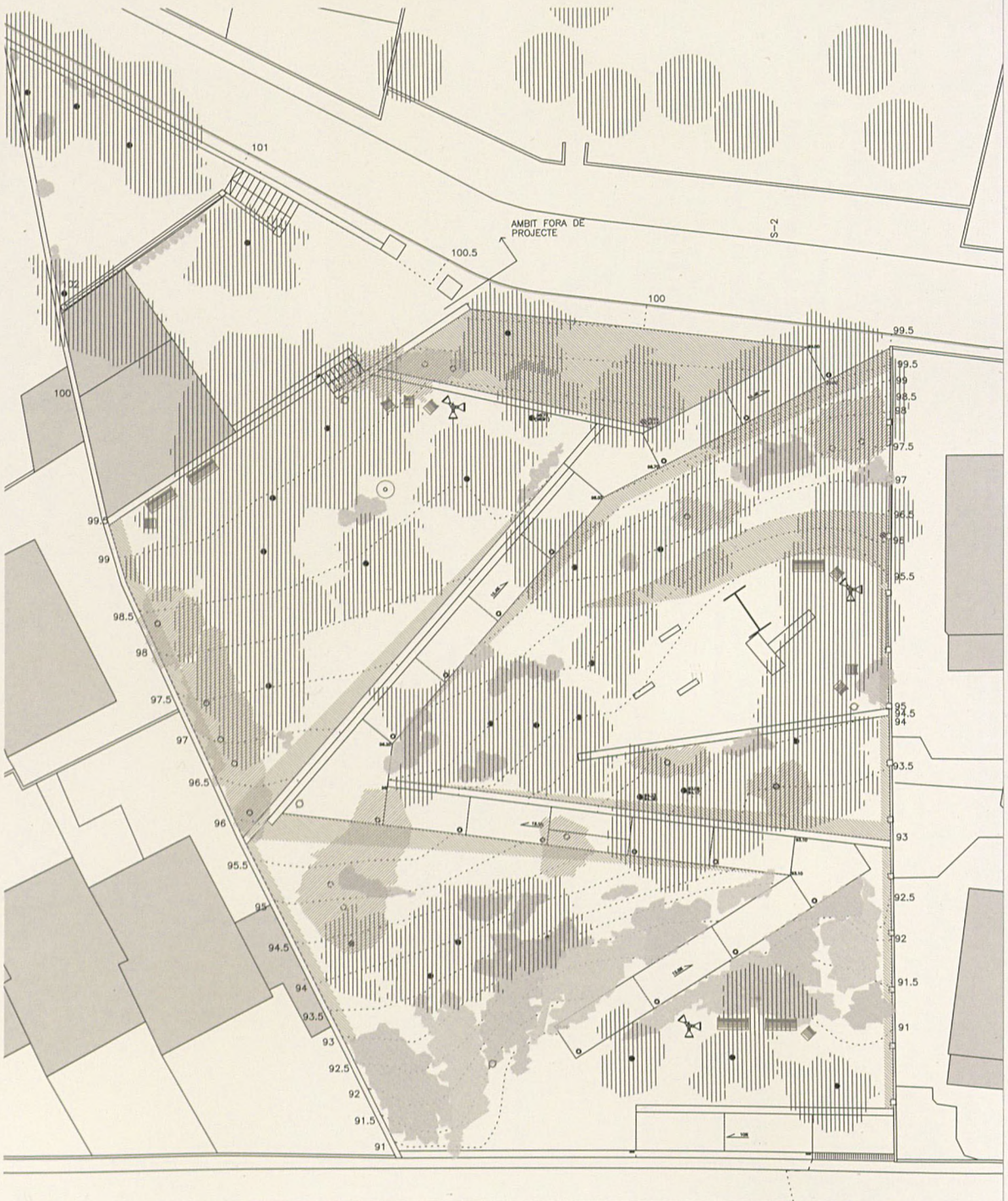

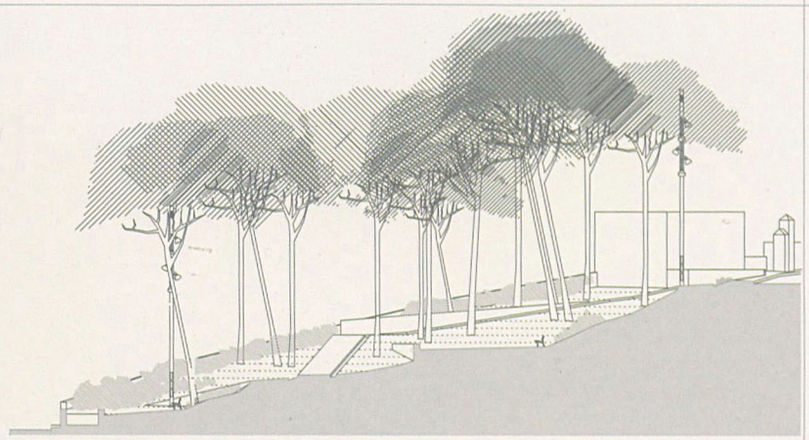

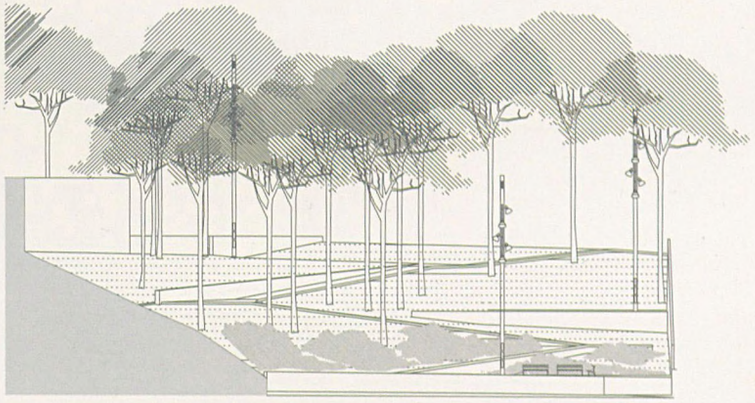

S'ha aprofitat l'execució de les rampes per fer una plantació lineal amb diferents tipus de espècies entapissants a les zones afectades per les obres, de manera que la vegetació dibuixi el recorregut de les rampes i ajudi a fixar el terreny. S'ha previst també la plantació d'algunes unitats de pins per cobrir els buits de la pineda actual. A més dels pins, la zona compta amb alguns exemplars d'alzines i de sureres.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Francesc Llopart, *enginyer tècnic*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Carles Arqué, Ramon Bosch, Antoni Conejo, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Març 2002
Data de l'execució: Novembre 2002
Superfície total: 1.757 m²
Cost total: 119.298 €
Contractista: TAU ICESA
Promotors: Ajuntament de Tiana, Mancomunitat de Municipis

Barri de la Montserratina

Viladecans

Obres de millora, projecte Eixample 21

El projecte Eixample 21 és un pla general de remodelació urbana que afecta principalment el barri de la Montserratina de Viladecans i alguns sectors adjacents. L'objectiu del pla és la millora de la urbanització als carrers de l'eixample del barri.

El projecte redefineix la dimensió i la qualitat dels elements d'urbanització, les cruïlles i el mobiliari, per tal de recuperar nous espais públics guanyant sempre terreny per als vianants. Resulta igualment important la racionalització del pas d'instal·lacions fent que causin el menor impacte visual possible. La superfície total de l'àmbit d'actuació al barri de la Montserratina és d'11.653 m^2 i afecta l'àrea delimitada per les avingudes de la Roureda i el Molí al nord-oest i nord, de Ballester al sud-oest i el carrer del Canonge Dr. Auguet al sud-est.

La intervenció ha creat diferents tipologies de carrers en funció de si estan dedicats en major o menor mesura a la circulació rodada o als vianants. Bàsicament n'hi ha de tres menes:

— Circulació rodada, amb un carril d'una sola direcció i aparcament a una banda en línia. Afecta els carrers del General Prim, Dos de Maig, Pere Sala (tram oest) i Canonge Dr. Auguet, aquest amb aparcament a banda i banda ja que és més ample.

— Prioritat de vianants, amb la calçada d'asfalt negre a nivell de voreres i aparcament en horari restringit nocturn. Afecta els carrers de l'Escultor Llimona, Pau Gargallo i Carles Altés (tram oest)

— Exclusiu de vianants, amb la calçada d'asfalt vermell a nivell de voreres. No és permès d'aparcar-hi en cap cas i el pas de vehicles és restringit als pàrquings dels veïns i controlat amb pilones enfonsables.

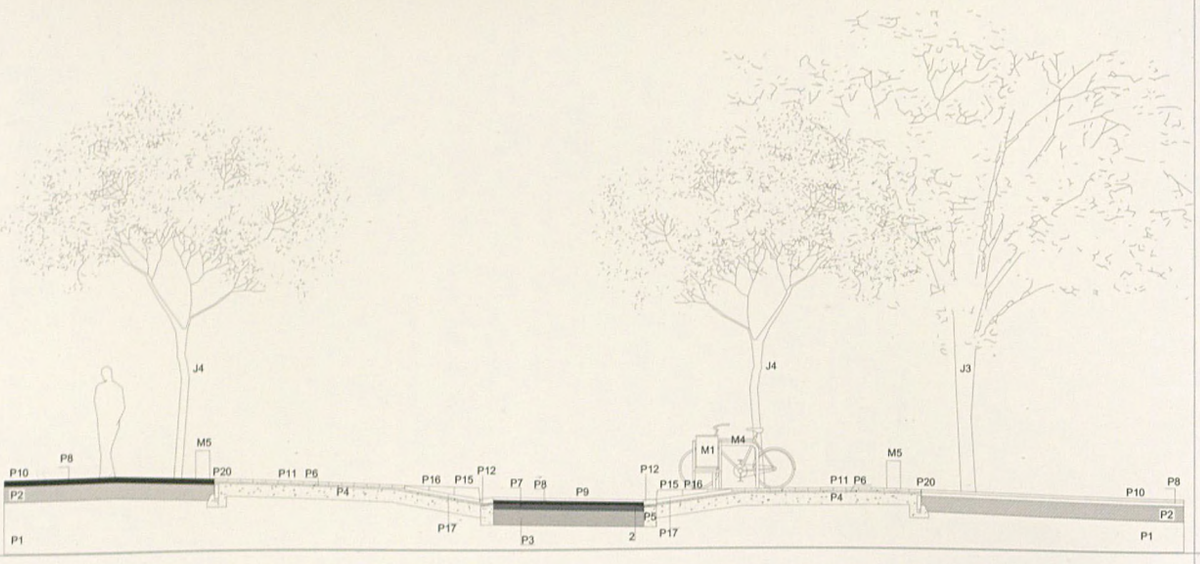

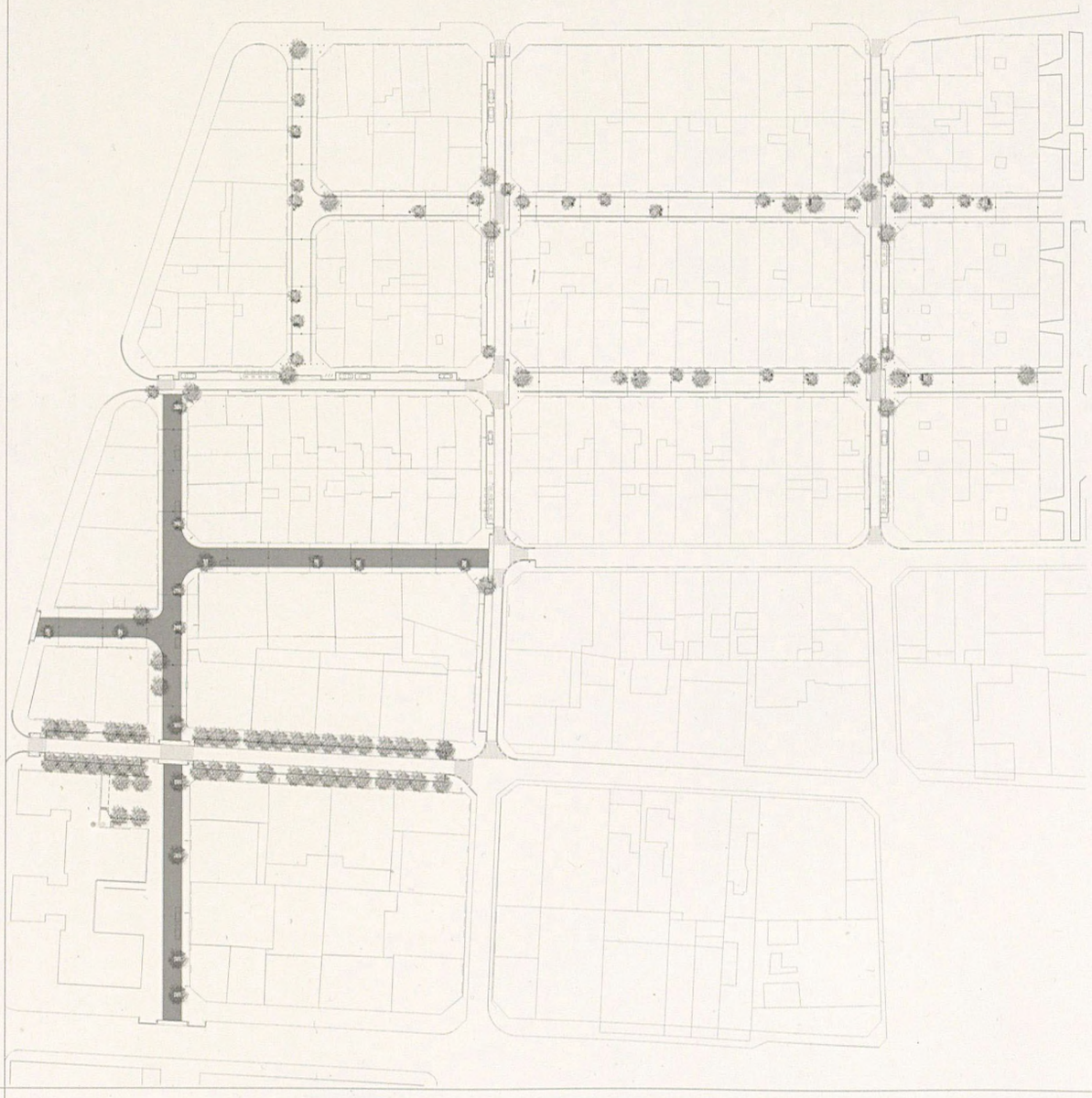

Afecta els carrers de Joaquim Mir, Escultor Clarà i Pere Sala (tram est).

Alguns encreuaments es plantegen com una recuperació de petits espais públics mitjançant la redefinició del traçat de la vorera, la reducció del pas de vehicles, i la supressió de l'aparcament descontrolat i dels contenidors d'escombraries als xamfrans. Amb la redefinició de cruïlles s'aconsegueix delimitar l'espai per aparcar en aquells carrers on es pot fer i l'espai reservat a la recollida de deixalles sòlides urbanes. Aquesta recollida es fa amb el sistema de contenidors soterrats, amb bústies emergents. En definitiva es reordena l'espai públic del carrer millorant els recorreguts de vianants, endreçant els elements de mobiliari urbà i fent una petita plantació arbòria als indrets on el cotxe deixa el seu lloc al pas de veïns.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Fidel Vázquez Alarcón
Col·laboradors: Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Roger Aixut, Elisabet Quintana, Montse Soler, *arquitectes*
Data del projecte: Desembre 2000
Data de l'execució: Desembre 2002
Superfície total: 11.653 m²
Cost total: 2.263.139,48 €
Contractista: COPCISA
Promotors: Ajuntament de Viladecans, Mancomunitat de Municipis

Avinguda de la Roureda

Viladecans

Obres de millora, projecte
Eixample 21

Aquesta avinguda es troba situada al nord-est de Viladecans entre l'avinguda de Ballester i la carretera de Sant Climent; aquí enllaça amb la incipient avinguda de la Fraternitat que ha de continuar a l'altra banda d'aquesta carretera i de la riera i configurar així un important vial de circumval·lació.

La situació de partença de l'avinguda presentava una secció i un caràcter poc uniforme; era una mena de límit temporal del creixement urbà coincident amb un canvi topogràfic. Pel que fa a l'aparcament presentava una ocupació desordenada i no aprofitada que col·laborava a fragmentar la percepció de l'avinguda com a espai únic.

Davant d'aquest estat de coses va semblar oportú replantejar el vial i convertir-lo en un lloc unitari fent-hi una intervenció que en resolgués les deficiències apuntades, és a dir, que solucionés la circulació actual i futura, ordenés els aparcaments i permetés el pas de vianants de banda a banda i cap al sistema natural de la muntanya tan propera.

La remodelació de l'avinguda de la Roureda ha consistit, essencialment, en l'adopció d'una secció transversal uniforme que presenta la tipologia següent:
— mitjana de 2 metres d'amplada limitada per vorades i amb plantació interior d'arbres de port columnar, concretament robínies
— calçades unidireccionals compostes per un carril de circulació de 3,50 m d'ample i un carril d'aparcament de 2 m d'amplada adossat a la mitjana.
— carrils d'aparcament de 2m d'ample adossats a les voreres; aquests carrils no són continus i s'eliminen en determinats

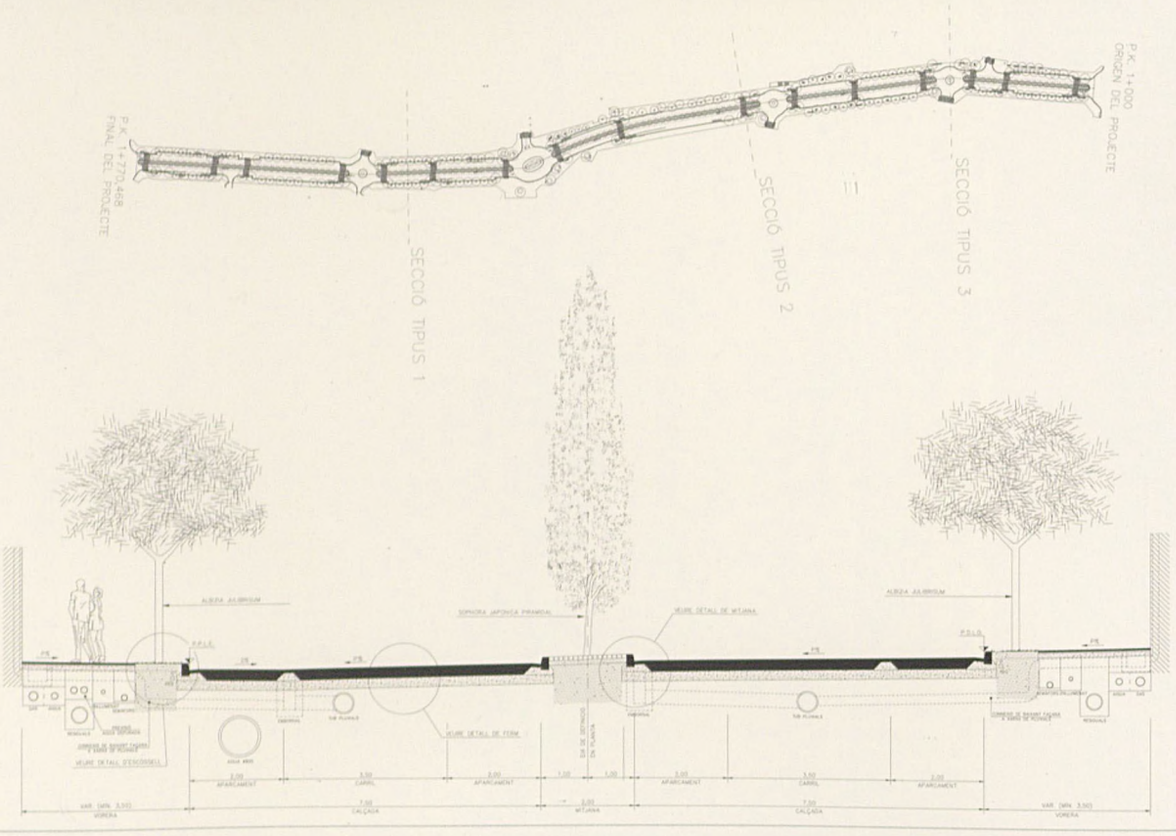

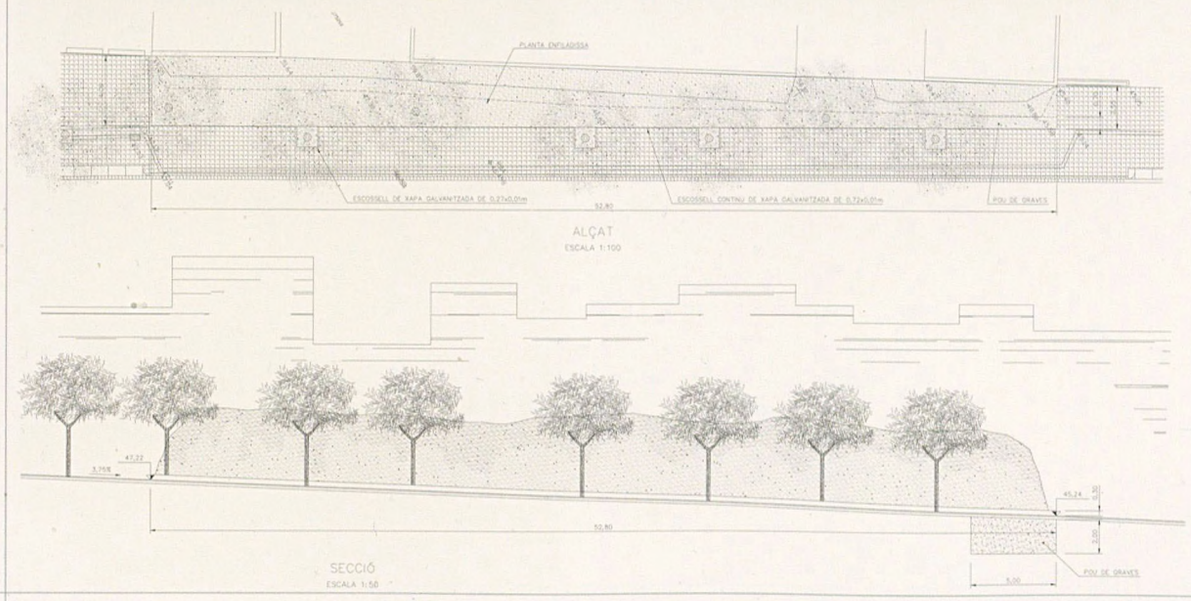

punts per permetre el pas de vianants, per posar-hi contenidors d'escombraries, parades d'autobús, o bé per falta d'espai.
— vorereres que absorbeixen la no-coincidència d'alineacions entre calçades i edificacions i que, en la majoria de trams, suposen l'eixamplament de les que hi havia, tot i que en alguna ocasió ha calgut retallar-les.
— connexió amb la resta de la xarxa viària mitjançant rotondes.

Per a la implantació del ferm de la nova calçada de l'avinguda es va considerar necessari arrencar completament l'antic. Pel que fa a la resta de paviments, s'ha col·locat panot hidràulic de 20x20x4 cm a les voreres i llambordes de 28x14x8 cm a la mitjana central, mentre que s'ha optat per pavimentar l'anella interior de les rotondes amb llamborda prefabricada de 20x10x8 cm.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Fidel Vázquez Alarcón
Col·laboradors: Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Roger Aixut, Elisabet Quintana, Montse Soler, *arquitectes*
Data del projecte: Desembre 2000
Data de l'execució: Novembre 2003
Superfície total: 21.446 m²
Cost total: 2.811.553,02 €
Contractista: Obrascón Huarte Lain SA
Promotors: Ajuntament de Viladecans, Mancomunitat de Municipis

Avinguda del Molí

Viladecans

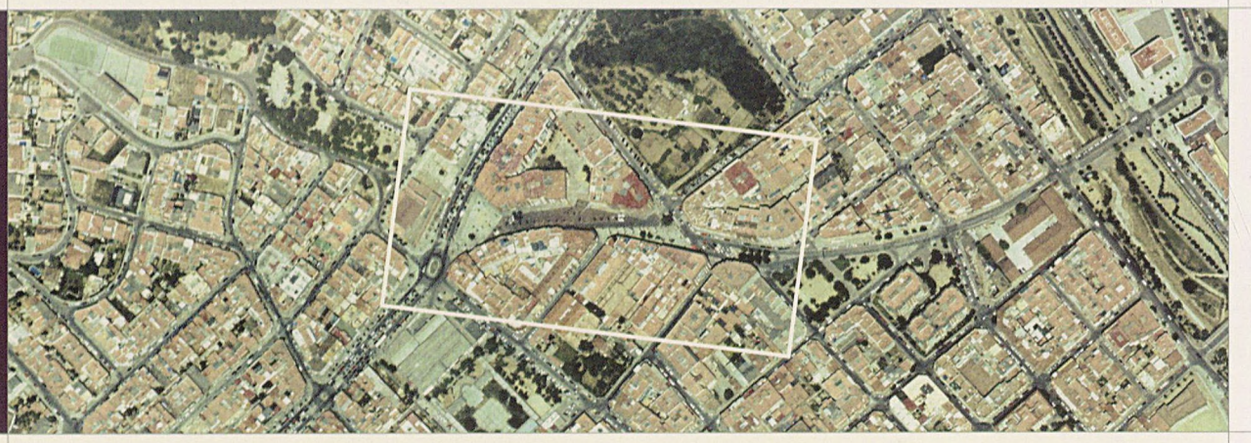

Nova ordenació com a zona de vianants, projecte Eixample 21

El tram l'avinguda del Molí comprès entre l'avinguda de la Roureda i el carrer del Pi s'ha transformat en espai per a vianants. L'esmentat tram de l'avinguda del Molí se situa al final de la zona de vianants de l'entorn del Mercat i de la plaça de la Constitució i vol actuar de pont entre aquesta zona i el futur parc de Can Ginestà, situat a tocar, a l'illa delimitada pel mateix carrer del Pi i el carrer del Roure.

El projecte proposa una reordenació de l'espai l'element primordial de la qual és la introducció d'una línia recta que s'implanta damunt la lleugera curvatura de la via. La disposició d'aquesta nova línia directriu la fa acostar a cada un dels dos costats de l'avinguda de manera oposada a cada cap, i així s'alliberen uns espais més grans en forma de plaça i lliures de tota circulació rodada als dos extrems de l'avinguda del Molí i també a la part central, on respira cap al buit interior de l'illa de cases que s'obre en aquest punt.

Les solucions constructives adoptades i els criteris de qualitat que han regit l'actuació són semblants als dels projectes de reurbanització duts a terme a l'avinguda de la Roureda, i als carrers del barri de la Montserratina, per tal de permetre una imatge unitària d'aquest conjunt d'intervencions. Els materials utilitzats són el panot a la trobada amb les façanes i l'asfalt vermell a la zona central.

El pendent de l'avinguda facilita que es pugui visualitzar l'organització de l'espai i sobretot la nova línia directriu, la qual queda, a més, remarcada per una filera de til·lers i de fanals tipus Plus, així com per una voravia de pedra granítica que ordena i dirigeix

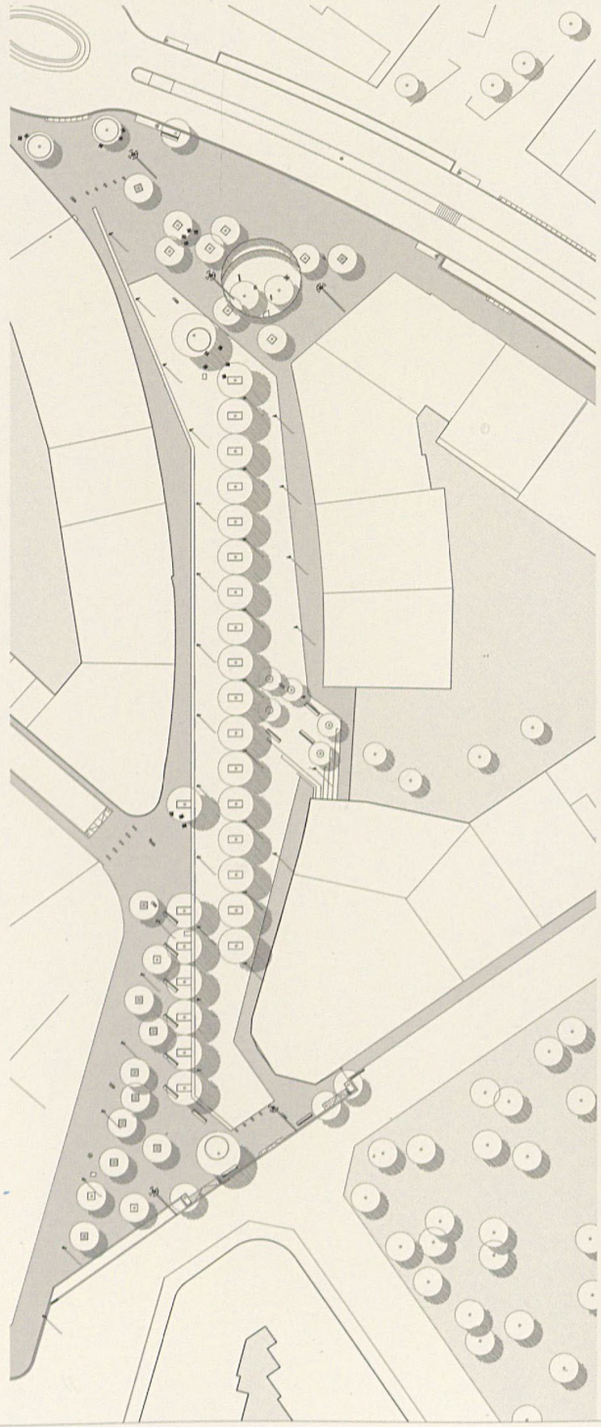

la circulació rodada imprescindible (veïns i serveis). El mobiliari urbà i la resta de vegetació es col·loca seguint aquesta directriu, però també de manera atzarosa, com si l'arbrat de Can Ginestà, el de l'interior d'illa central i el del parc existent per sobre de l'avinguda de la Roureda, volguessin penetrar a la zona urbanitzada. La presència dels arbres i el predomini i abundància de bancs pel que fa a mobiliari volen ressaltar el caràcter de lloc tranquil i distès d'aquesta àrea de vianants.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte: Isabel Herrero Campos, Jordi Jansà i López del Vallado
Col·laboradors: Modest Mor, *arquitecte tècnic*, Joan A. González, *enginyer industrial*, Susana Cruz, Carolina Ruiz, *arquitectes*, Rafael Morant, Consuelo Benito, *tècnics d'obra*, Carlos Villasur, *enginyer tècnic industrial*
Data del projecte: 2001
Data de l'execució: Desembre 2003
Superfície total: 6.700 m²
Cost total: 754.973 €
Contractista: Tiferca SA
Promotors: Ajuntament de Viladecans, Mancomunitat de Municipis

Nous creixements

Carrer de Sant Pere
Gavà

Plaça de Jaume Balmes
Gavà

Parc de la Mariona
Molins de Rei

Carrers de Felip Canalies i de Nostra Senyora del Pilar
Molins de Rei

Parc dels Pinetons
Ripollet

Parc Central
Sant Andreu de la Barca

Carrer de Sant Pere

Gavà

Nova ordenació

L'arranjament del carrer de Sant Pere forma part de la remodelació d'aquest sector de la ciutat que ha guanyat protagonisme amb la construcció del nou ajuntament: el tram on s'ha fet l'actuació és el que va de la plaça de la vila (plaça de Balmes) fins a empalmar amb l'eix viari de l'avinguda de Joan Carles I.

La intervenció ha començat per l'eixam-plament de les voreres del carrer a fi de permetre la plantació d'arbres i la creació d'uns espais més còmodes per als vianants, en els quals s'hi han col·locat bancs per facilitar no sols el passeig sinó també l'estada. Els bancs s'han posat a l'ombra dels arbres i alguns encarats entre ells, cosa que facilita la conversa i dóna una certa sensació de re-

colliment. Aquestes zones dotades d'un caràcter més recollit es troben a l'entrada de l'escola, al tram comprès entre els carrers de Sant Joan i de Montserrat, i davant del nou ajuntament. El paviment s'ha realitzat amb llosa romana de color gris. S'han normalitzat els guals i s'han suprimit les barreres arquitectóniques.

Pel que fa al trànsit de vehicles es mantenen els dos sentits de circulació. Al primer tram, proper a la rotonda de l'avinguda de Joan Carles I, hi ha dos carrils de circulació per a cada sentit, per tal de distribuir el trànsit. La resta de recorregut disposa d'un carril per a la circulació i l'altre per a l'aparcament, la parada de l'autobús i la recollida selectiva. Finalment s'ha renovat del tot l'enllumenat.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Miquel Castany
Col·laboradors: Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Gemma Surinyach, Àngela Montesinos, *estudiants d'arquitectura*, GRECCAT
Data del projecte: 2002
Data de l'execució: Desembre 2002
Superfície total: 11.311,5 m^2
Cost total: 1.293.470,02 €
Contractista: PROINOSA
Promotors: Ajuntament de Gavà, Mancomunitat de Municipis

Plaça de Jaume Balmes

Gavà

Nova ordenació

La intervenció en aquest espai és descrita de la manera següent per Albert Viaplana, un dels arquitectes autors del projecte:

«L'edifici que formen l'Ajuntament i la Biblioteca sorgiren, certament, de la trobada amb el seu entorn. L'avinguda Diagonal imposà implacable la seva llei, igual que, més discretament, ho féu el carrer Sant Pere.

No obstant, ara, una vegada situat l'edifici en el seu lloc, descobrim que els gests inicialment imposats o suggerits li pertanyen exclusivament i plenament. Se'ls ha fet seus de tal manera que en algun cas allò que va estar a l'origen ara es veu fins a cert punt aliè. Són gestos, són espais, que no sempre troben, almenys de forma immediata, la complicitat de l'entorn que el motivà.

La plaça, l'espai públic per antonomàsia, està clarament suggerit, decididament iniciat el gest que la va determinar. Descobrim, però, quasi al mateix temps, que només es completa amb l'ús: la festa, el joc, el descans, la trobada o el simple passar són necessaris.

Altres, com l'espai sota la torre, o l'accés a la biblioteca, es pot dir que només estan insinuats: la seva identitat necessita del temps o de l'ús per afirmar-se. Però no s'entendran totalment els espais exteriors sense recórrer l'interior de l'edifici.

Veiem que la plaça consta d'una porxada; però al primer, al segons pis i a la coberta existeix també la possibilitat de recórrer-la d'un extrem a l'altre. El mateix es pot dir

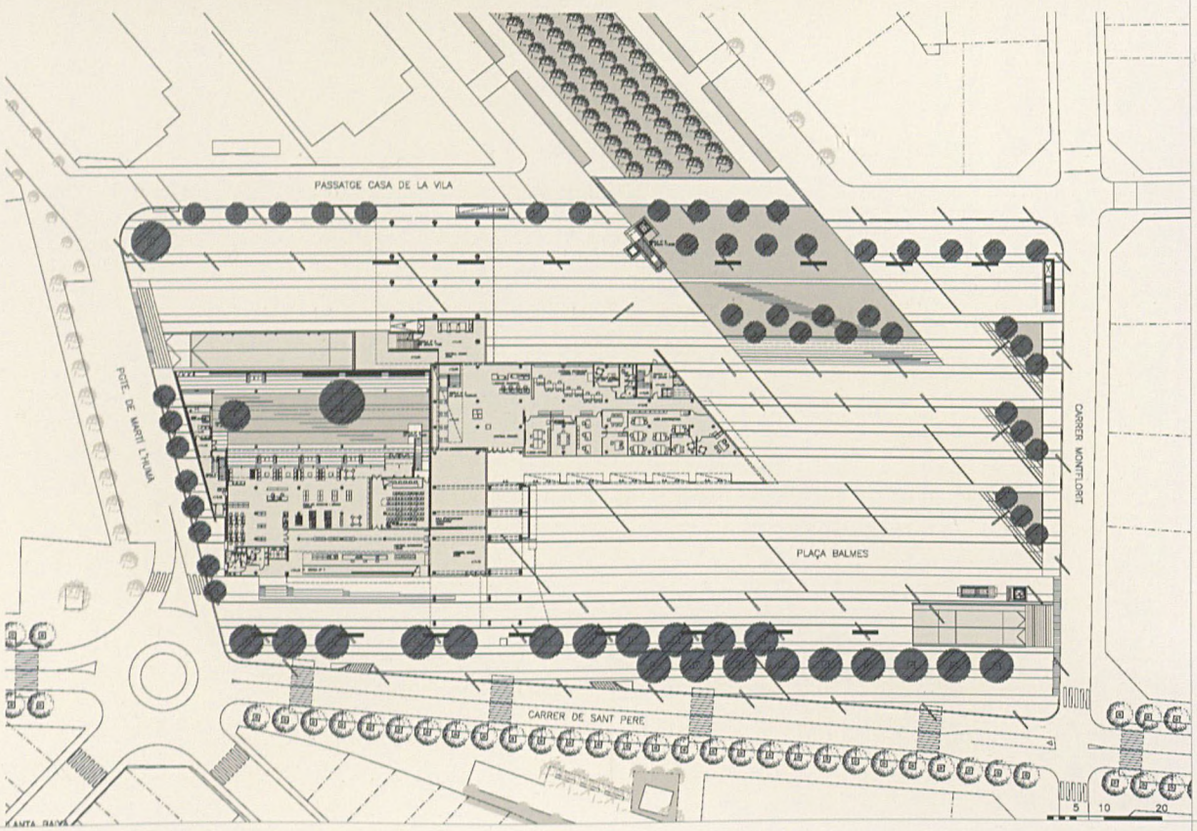

de la porxada transversal: als pisos superiors trobarem igualment altres formes d'experimentar-la.

No creiem necessari continuar descrivint el projecte quan ell mateix és aquí per ser interrogat i fer-se indefectiblement d'aquell que el descobreixi».

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: Albert Viaplana, David Viaplana
Col·laboradors: Josep Blasco, *aparellador*, Lluís Moya, *control d'estructures*, GCA Enginyers, *instal·lacions*, Ester Nacenta, Manel Morante, Nacho Vidal, Cristina Blanco, Antonio Esono, *arquitectes*
Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Abril 2003
Superfície total: 8.725 m²
Cost total: 1.690.500 €
Contractista: Tiferca S.A.
Promotors: Ajuntament de Gavà, Mancomunitat de Municipis

Parc de la Mariona

Molins de Rei

3a fase de les obres del parc metropolità

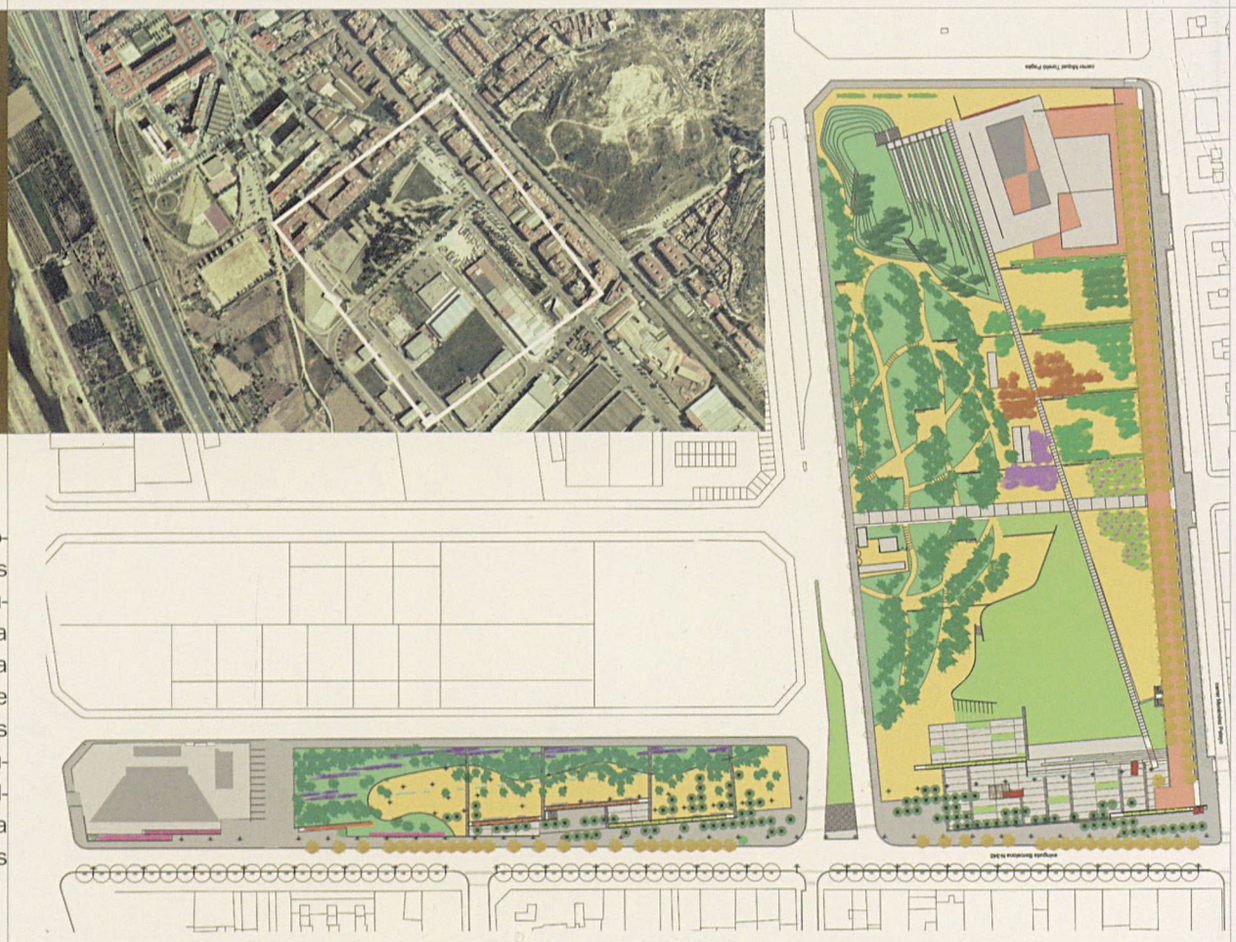

El Parc de la Mariona, el més gran de Molins de Rei amb una extensió total de més de 4 hectàrees i de nítida forma rectangular, està situat entre el nucli urbà de la vila i el polígon industrial del Pla, de manera que constitueix un espai de transició i de reequilibri paisatgístic entre aquestes dues zones. El parc estableix unes àrees de lleure que queden integrades tant funcionalment com paisatgísticament a l'estructura del lloc, el qual esdevé així un dels focus d'interès del municipi.

Els elements del parc guarden una disposició geomètrica seguint la trama urbana contigua, de la qual queden separats per unes llargues fileres de plàtans plantats damunt d'una llenca de terreny lleugerament sobealçada. Una avinguda en diagonal formalitza dos sectors molt oposats entre ells: el que limita amb l'àrea residencial està regit per l'ortogonalitat de la trama urbana, que genera unes àrees destinades a jocs infantils, jocs de terra i activitats semiesportives; està delimitat per unes tanques vegetals que formen quatre placetes, cada una de les quals amb espècies arbòries de diferent cromatisme que volen evocar els antics horts de fruiters que poblaven l'indret; es complementa amb una gran plaça pavimentada i dues reixes amb buguenvíl·lea que tanquen la zona. L'altre sector és l'àrea de la pollancreda que creua el parc de nord a sud i vol recordar el paisatge de ribera. Projectada amb una plantació ordenada de forma orgànica, estructura un conjunt de parterres, itineraris naturals i zones d'estar que creen petits espais íntims i ombrívols per a un lleure més reposat; finalitza en una elevació del terreny (producte dels moviments de terres realitzats a la resta del parc), que conté unes grades sobre un pla inclinat de gespa plantat de pins: constitueix un bon mirador sobre la vall del Llobregat.

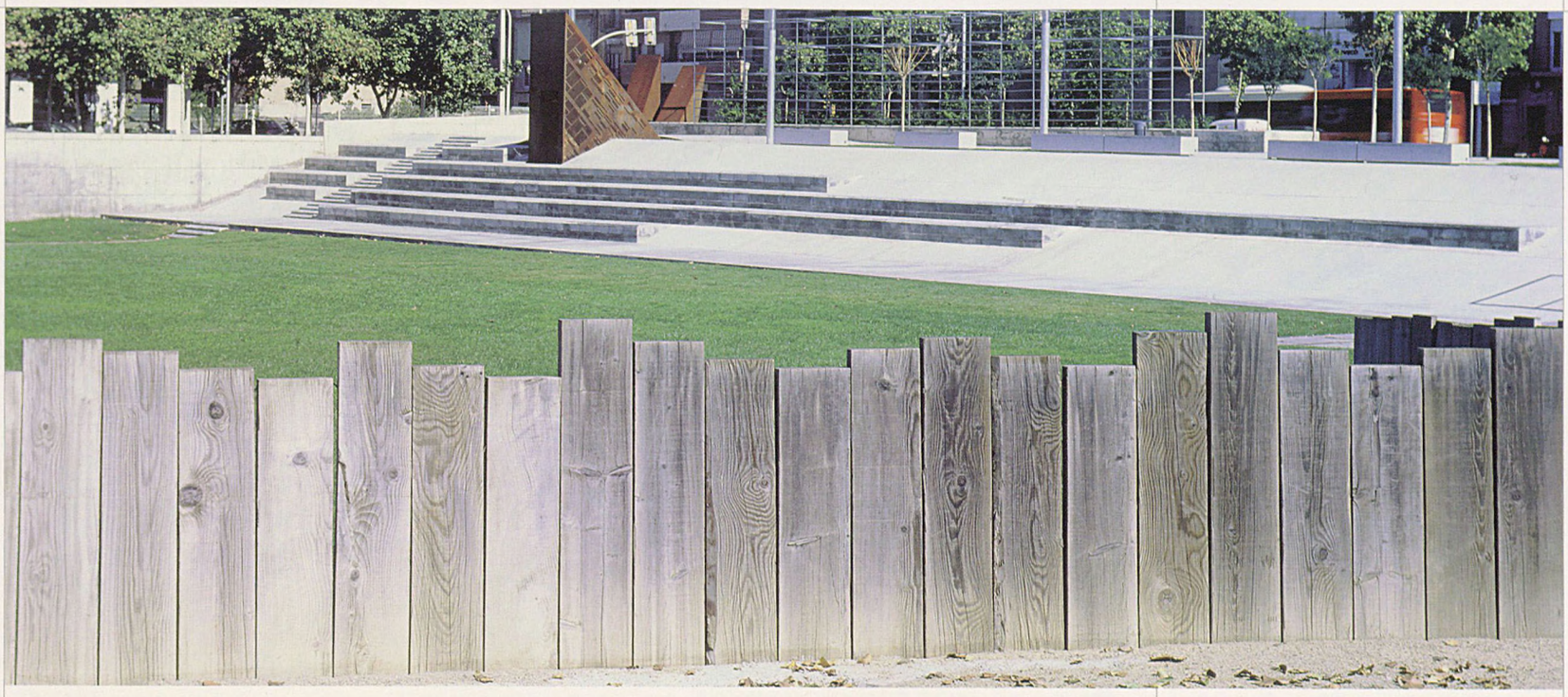

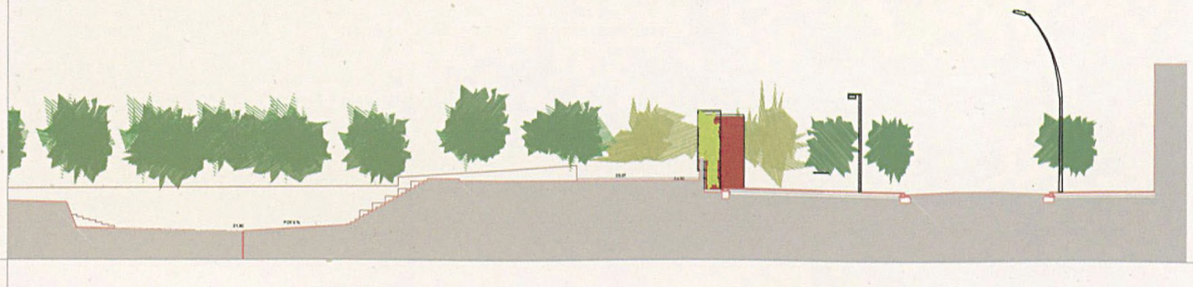

La vegetació del parc és formada per espècies arbòries, arbustives, enfiladisses i entapissants. S'ordenen mitjançant una trama bàsica de manera que la plantació i la relació d'espècies, sense perdre la unitat que infereix la trama, produeixi canvis d'ordre, de cromatisme i de textura dins del parc i al llarg de l'any. L'espècie més utilitzada és el pollancre o xop *(Populus nigra* i *Populus texana)*, que és pròpia de zones de ribera. També s'ha de fer esment de l'acàcia del Japó *(Sophora japonica)*, a la zona de l'avinguda de Barcelona, molt adequada com a arbre d'alineació pel seu port regular i uniforme i amb l'al·licient d'una floració profusa a l'estiu de color groc pàl·lid, així com del plàtan d'ombra *(Platanus x hyspanica)* que configura una zona de vestíbul rambla seguint l'alineació del carrer de Menéndez Pelayo.

El parc es complementa amb una tercera peça separada de la resta pel carrer del Primer de Maig. Es tracta d'un gran saló plaça, a mode de vestíbul, que es resol en unes grades mig incrustades en un pla inclinat de formigó, i que serveix de nova façana i de lloc de pas cap a la resta del parc. L'espai central està pavimentat, mentre que al voltant s'hi han plantat arbres, principalment pollancres i s'hi ha col·locat il·luminació. Amb aquesta peça el parc adquireix forma de ela envoltant el polígon del Pla, mentre que allarga la façana que dóna a l'avinguda de Barcelona.

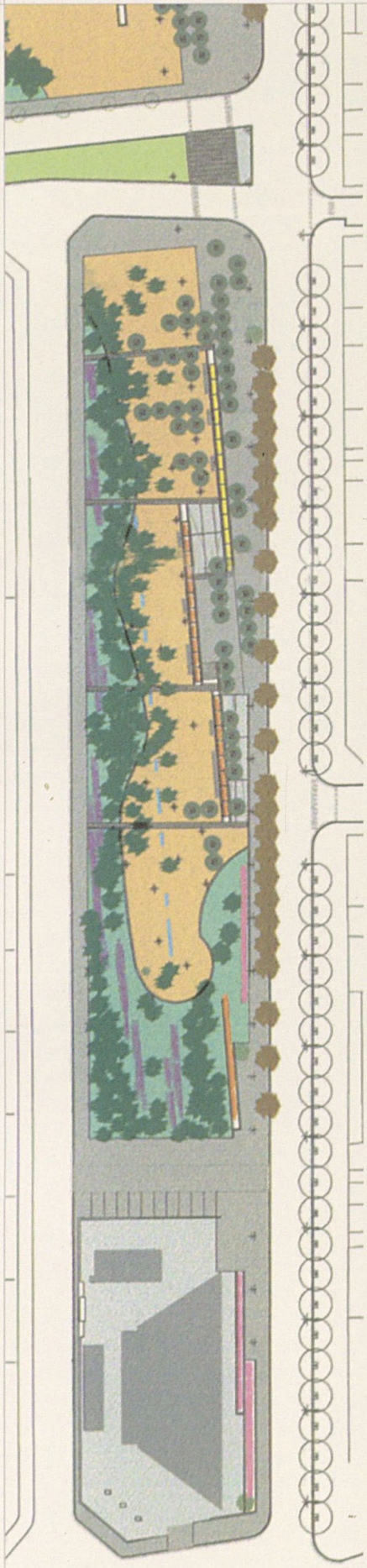

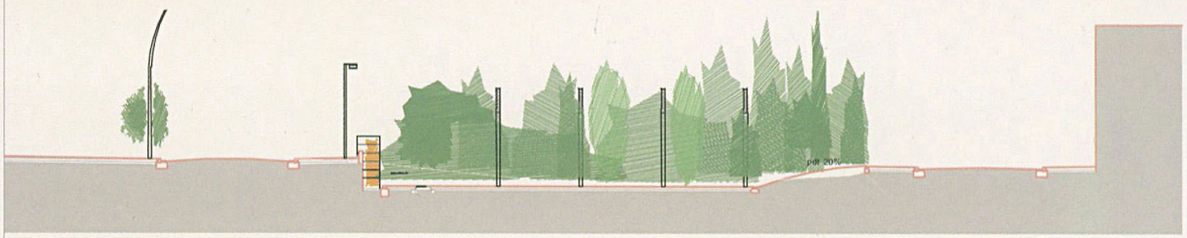

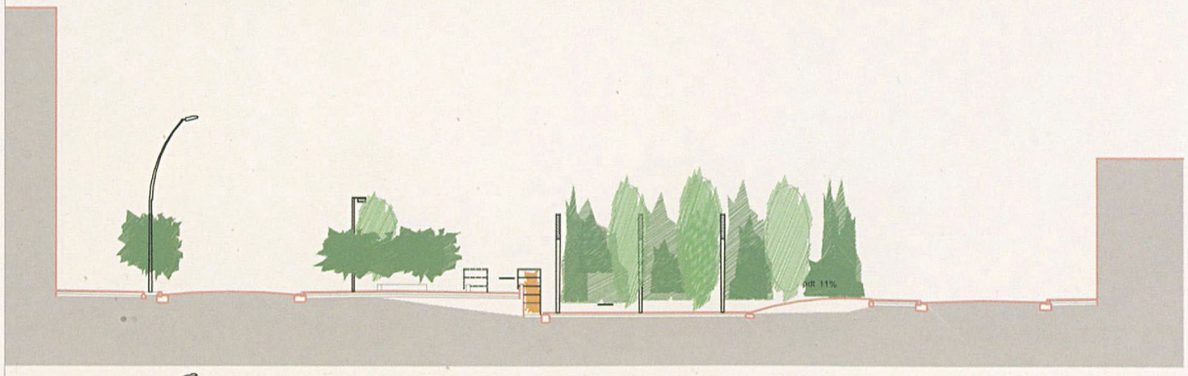

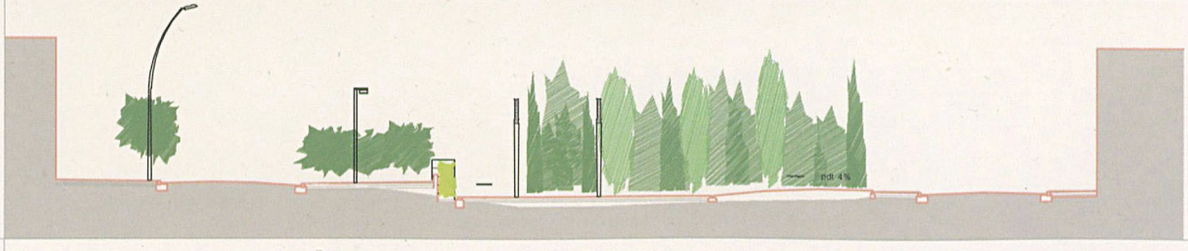

L'escultura *Tripodium* de Manel Marzo Mart situada al gran prat de gespa de l'entrada i la tanca de fusta que envolta aquest prat són dos elements de gran vistositat que acaben de conferir caràcter al parc.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu, Jordi Pruna, *arquitecte col·laborador*
Col·laboradors: Jordi Ardèvol, *arquitecte tècnic,* Manel Sanz, *tècnic d'obra pública,* Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial,* Bet Figueras, *paisatgista,* Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma,* Gisela Arbós, Isidre Santacreu, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2001
Data de l'execució: Maig 2002
Superfície total: 40.000 m^2
Cost total: 715.186,45 €
Contractista: ACYCSA
Promotors: Ajuntament de Molins de Rei, Mancomunitat de Municipis

Carrers de Felip Canalies i de Nostra Senyora del Pilar

Molins de Rei

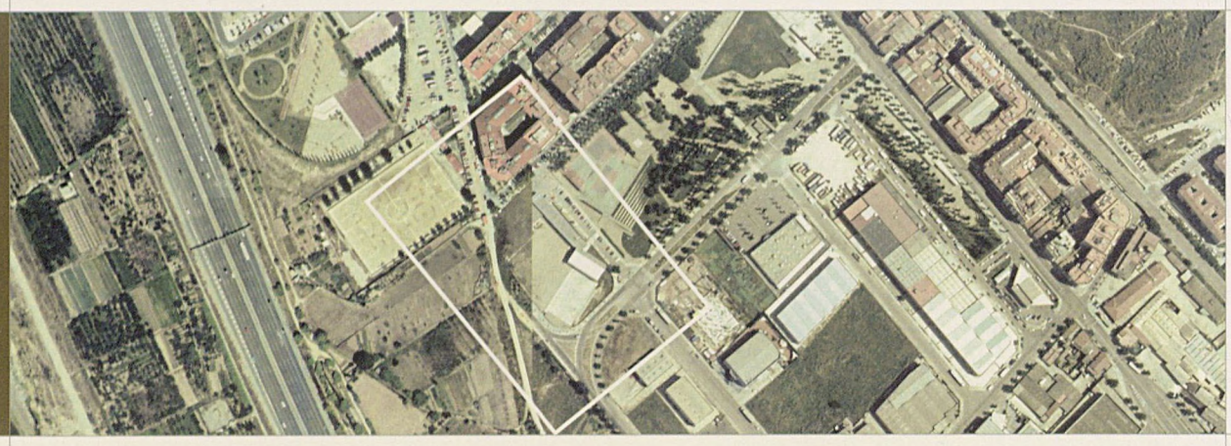

Nova ordenació

L'eix viari format pels carrers de la Verge del Pilar i de Felip Canalies és la continuació del passeig del Terraplè que travessa el centre històric de Molins de Rei; té un quilòmetre i mig de longitud i creua els barris del Pont de la Cadena i del Canal. L'objectiu del projecte ha estat, d'una banda, renovar aquest eix viari per tal de millorar-ne l'urbanisme així com la connexió de dits barris entre ells, amb el centre històric, i amb els parcs i equipaments adjacents; d'altra banda, arranjar els espais lliures interiors del barri del Canal. En una segona fase es preveu la connexió entre els carrers de Felip Canalies i del Pla, amb la creació d'una rotonda a l'alçada del carrer del Primer de Maig que faciliti un futur enllaç amb l'autopista, actualment en estudi.

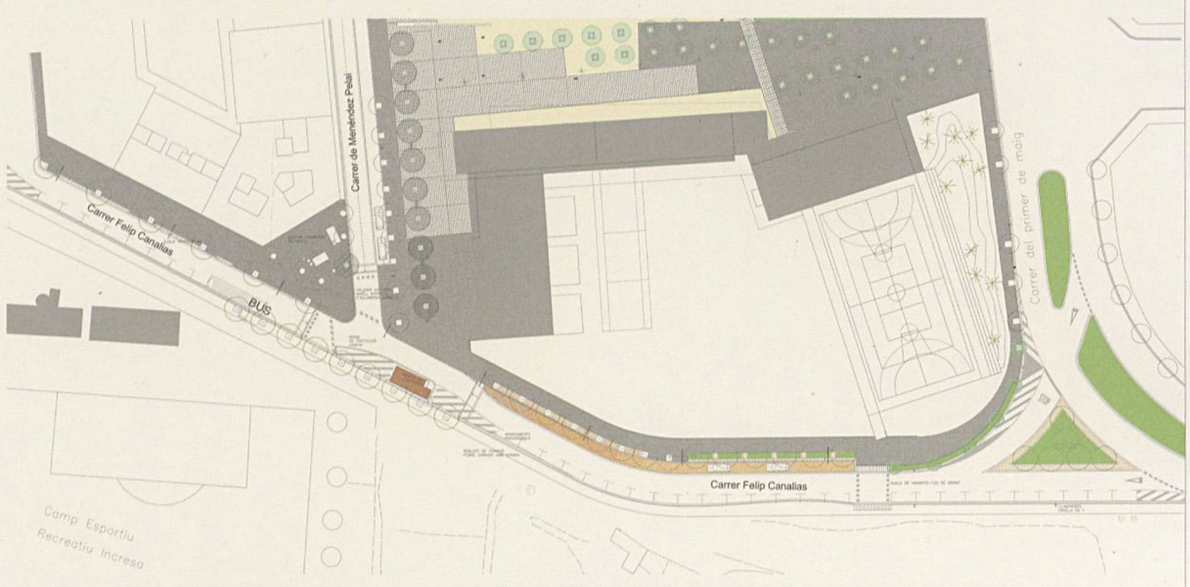

L'actuació ha consistit en una nova urbanització del carrer tot mantenint els dos carrils de circulació i fent aparcaments en línia als dos cantons, d'una amplada suficient per permetre una correcta obertura de portes. Les noves voreres són variables però tenen com a mínim 3 metres d'amplada, depenent del tram, ja que s'eixamplen en places i jardins de manera que permeten una continuïtat per al vianant, i li donen un caràcter de bulevard. Disposen d'un escocell continu de 1,20 m d'amplada on hi ha arbres i una línia contínua d'arbusts que creen una barrera visual dels cotxes i un fons verd per als espais lliures. La línia d'arbusts es travessa mitjançant passos entre arbre i arbre. Dins la banda d'aparcaments s'hi incorporen els contenidors de deixalles. S'han creat uns connectors visuals per tal de superar els cotxes aparcats consistents en places que continuen a l'altra banda del carrer i on no és permès d'aparcar. Cal destacar final-

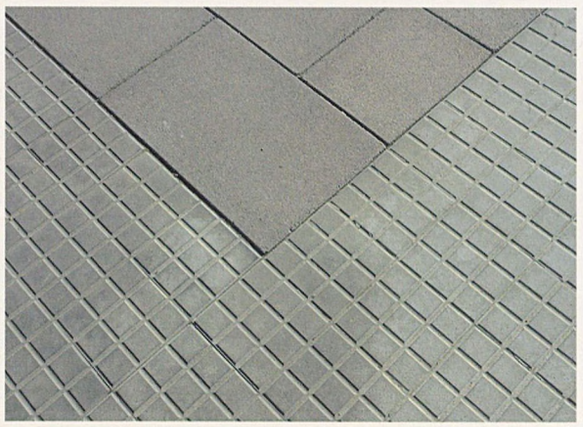

ment un carril de bicicletes de dos sentits de circulació per unir el centre urbà amb el parc fluvial del riu Llobregat.

L'interior del barri del Canal s'ha previst de convertir-lo en una gran illa a la qual s'hi han d'incorporar els carrers de la Raseta, Sant Isidre, Ferran Agulló i Albert Pujol que esdevindran, igual que l'illa, de trànsit restringit per a càrrega i descàrrega, accés a guals i distribució dels aparcaments en espiga o alineats. Es pavimenten a nivell de la rasant de voravies. El primer dels carrers ha d'incorporar passos transversals que comuniquin amb el parc del Pont de la Cadena mentre que els dos darrers han de permetre acostar el barri al parc de la Mariona. Als espais dins els blocs una nova pavimentació amb àrees diferenciades permetrà la ubicació de mobiliari urbà amb bancs orientats al sol i a l'ombra però sense destorbar el caràcter de places o àgores pavimentades amb un ús lliure. S'ha tingut en compte la posició del casal d'avis o de l'associació de veïns i es volen evitar usos sorollosos en aquestes places interiors. Els usos lúdics d'àrees de jocs infantils o juvenils, o activitats per als més grans, com la petanca, s'ha previst de situar-los als espais enjardinats de les àrees perimetrals.

Al barri del Pont de la Cadena s'ha substituït la tanca corba de l'escola per una de nova, perpendicular al carrer, cosa que ha permès una millor distribució de l'aparcament. Aquest disposa d'arbres i bandes d'arbusts, que trenquen la sensació de cotxes acumulats, i de passos de vianants que garanteixen la permeabilitat en tots els sentits.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Jordi Navarro i Majó
Projecte executiu i direcció d'obra: Enginyeria IDOM
Col·laboradors: Antoni Viñuales, *tècnic col·laborador*, Conchita Ruiz, Talita Medina, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: octubre 2002
Data de l'execució: 2003
Superfície total: 4.600 m²
Cost total: 483.947 €
Contractista: Vías y Construcciones SA
Promotors: Ajuntament de Molins de Rei, Mancomunitat de Municipis

Parc dels Pinetons

Ripollet

2a fase de les obres del parc metropolità

El Parc dels Pinetons és a l'extrem nord de Ripollet, al límit amb Barberà del Vallès. La seva extensió –27 hectàrees– i la seva situació –en un punt de tensió i conflicte al límit urbà– li confereixen rang de parc metropolità superant l'àmbit estrictament municipal per assolir un major radi d'influència i jugar un paper estructurador del territori: el projecte incideix en la conversió d'una perifèria en àrea de centralitat. A escala més immediata, el parc serveix per tancar una corona d'espais públics urbans que es ramifica, als extrems, en dos braços que atrapen Ripollet i s'escapen cap al sud, un gairebé fregant la riba del riu Ripoll, i l'altre, paral·lel i més interior, travessant el bosquet conegut precisament com "els Pinetons".

La primera fase del parc es va realitzar el 1998-1999 sobre una superfície de quatre hectàrees. La naturalesa del projecte reinventava el relleu de manera consonant amb el paisatge vallesà on està inserit, provocant la fragmentació del lloc, que després es cus amb línies de circulació i tensió que assumeixen els canvis de cota; així esdevenen ziga-zagues geometritzades que recorren el parc de llevant a ponent. Al voltant seu, a l'altra banda de la ciutat que s'acostarà, el parc s'espesseix i esdevé bosc, amb clarianes aquí i allà, on grans estores rectangulars defineixen zones d'usos lúdics lligades per un camí que en serpenteja els límits.

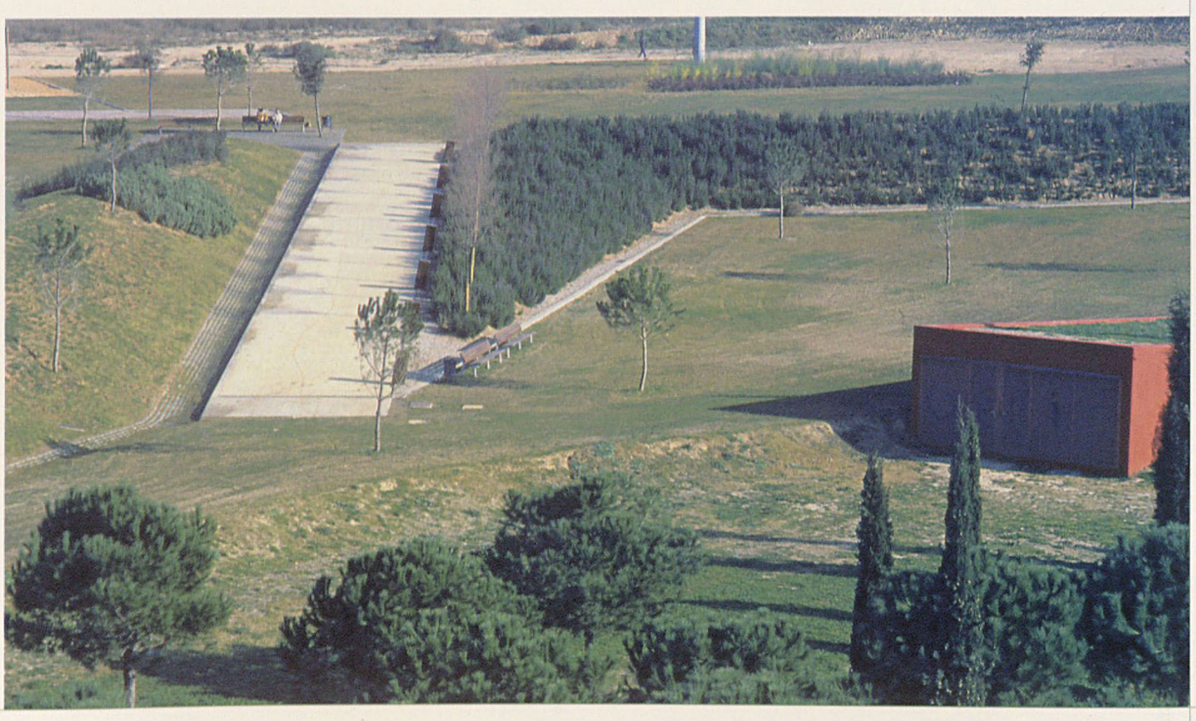

Aquí és on se situa la segona fase, de tres hectàrees de superfície. L'actuació s'inicia amb el recorregut del camí que ha d'envoltar el parc i que serveix de traça on recolzar el projecte. El camí és un doble tractament superficial tipus asfàltic amb àrid

granític que, en els punts on interessa, és acompanyat d'una platja de peces de *via-verda* que en permeten un ús intensiu sense renunciar a la imatge de verd. A mesura que el camí avança va lligant una sèrie de tres plataformes d'uns vuit per cinquanta-cinc metres destinades a usos diversos: la primera acull unes barbacoes, remodelades i ampliades a partir del mobiliari de la primera fase; les altres dues tenen el caràcter de zones d'estar des d'on es poden vetllar els ben propers jocs infantils; estan flanquejades per dues fileres d'oms que les ombregen, i serviran de prototipus de les que aniran des del camí principal cap a l'exterior del parc, connectant amb la trama urbana a mode de les clàssiques avingudes ombrívoles d'accés als grans jardins.

Cal destacar dos gestos més del projecte provocats per l'aigua: es tracta de dues dunes artificials que formalment són el final de la part més "civilitzada" de la primera fase, i que funcionalment tenen la missió d'interceptar i reconduir les aigües que vénen de més amunt i evitar que contaminin les parts baixes.

La il·luminació ha seguit la tònica general del parc mitjançant una nova torre de vint-i-cinc metres d'alçada i catorze projectors que s'afegeix a les tres ja existents; l'alçada i la potència dels fanals vol evocar la lluminositat de la lluna plena que fa la nit clara, realça i matisa les siluetes dels arbres i dels objectes i dibuixa ombres tènues. L'enllumenat es reforça amb la balisa model Àrea, un prisma d'acer *corten* extrudit obliquament, col·locada cada nou metres en els camins rampa que s'enfilen pels talussos i, amb un ritme més espaiat, al llarg del camí perifèric.

El parc pretén afavorir una gradació d'intensitats de "naturalitat" entre l'espai natural i l'espai urbà. Gairebé tota la primera fase (el front que limita amb la ciutat) és dins de la part aparentment més manipulada del parc, mentre que l'actual entra més en contacte amb el seu embolcall boscós on es barregen pins, alzines i xiprers. Seguint aquest criteri de contrastos, la plantació arbòria a les rampes és d'arbres petits i més domèstics com li correspon a la seva posició (tamarius, pruneres i arbres de Júpiter).

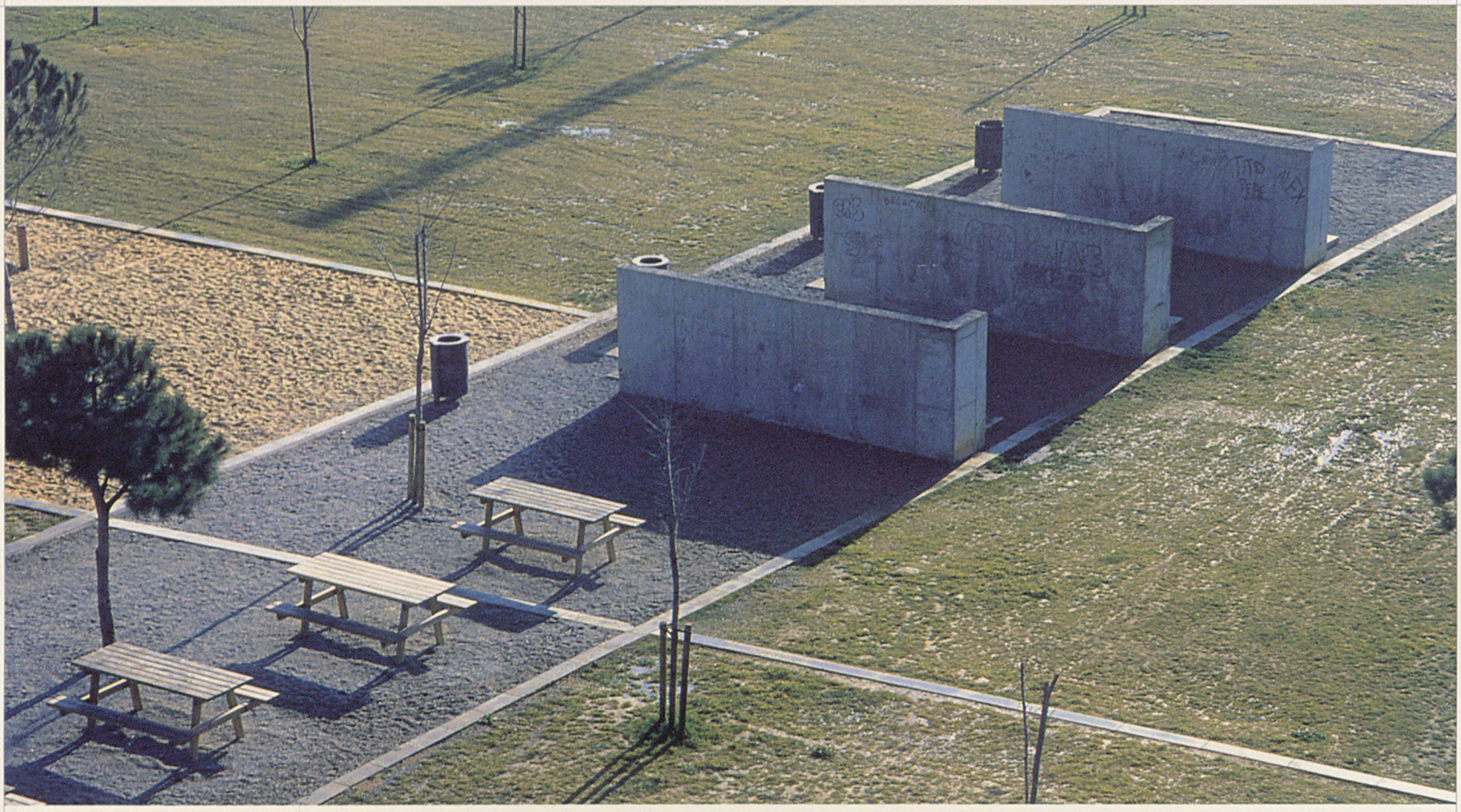

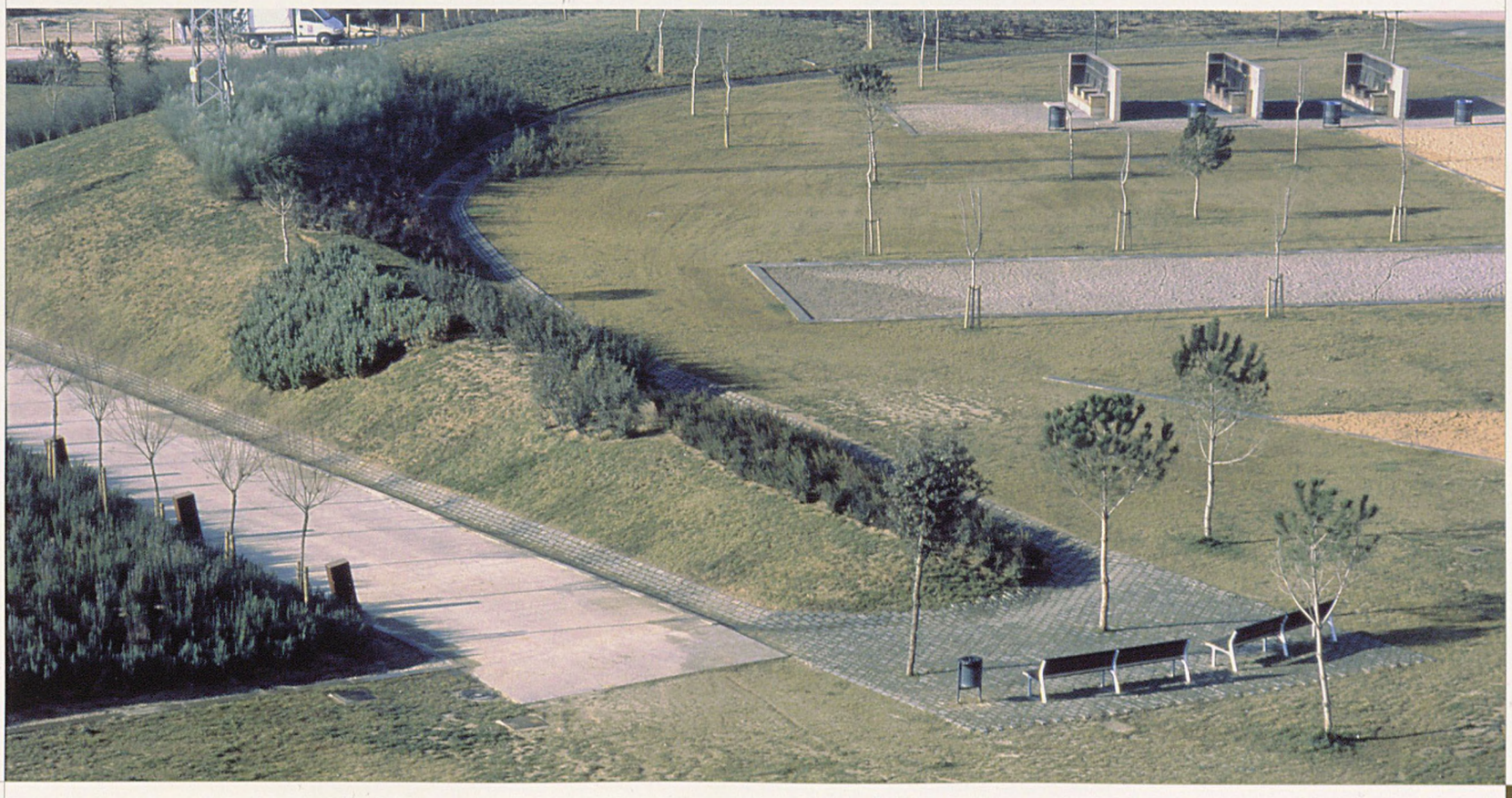

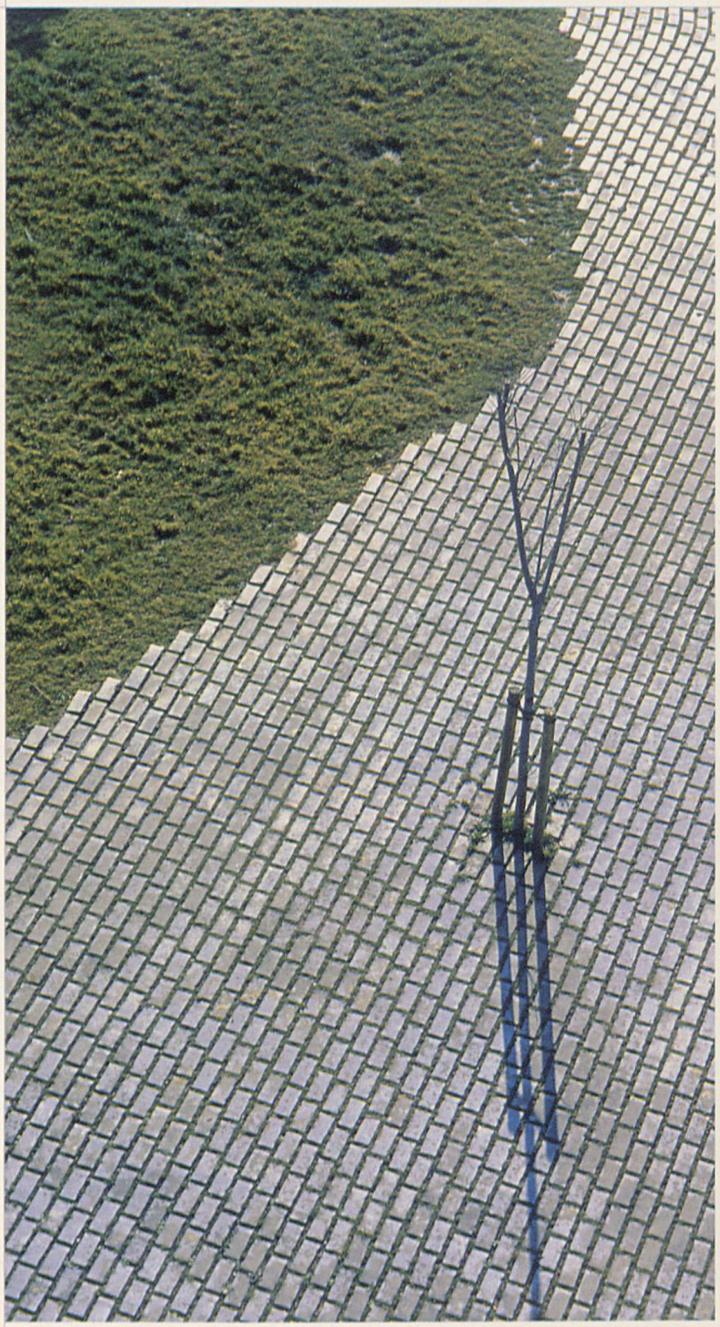

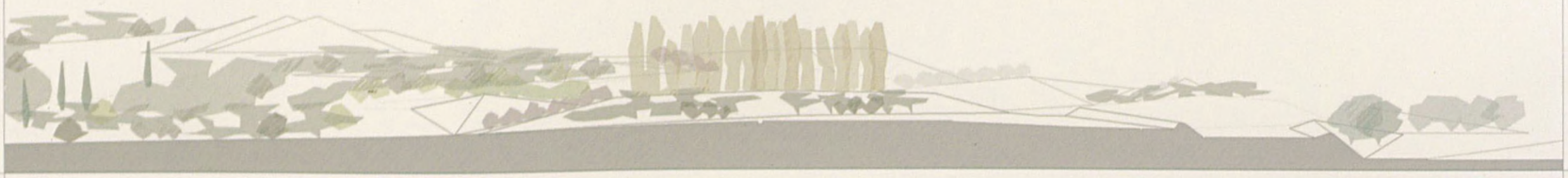

Pel que fa al mobiliari cal fer esment de les fonts instal·lades, que són del model atlàntida tal com passa a la resta del recinte; en canvi, a diferència de la primera fase, aquí tots els bancs que s'hi han col·locat són del model bancal, més adients al caràcter de naturalitat d'aquest sector del parc, i així s'emfatitza el contrast amb les parts més intervingudes.

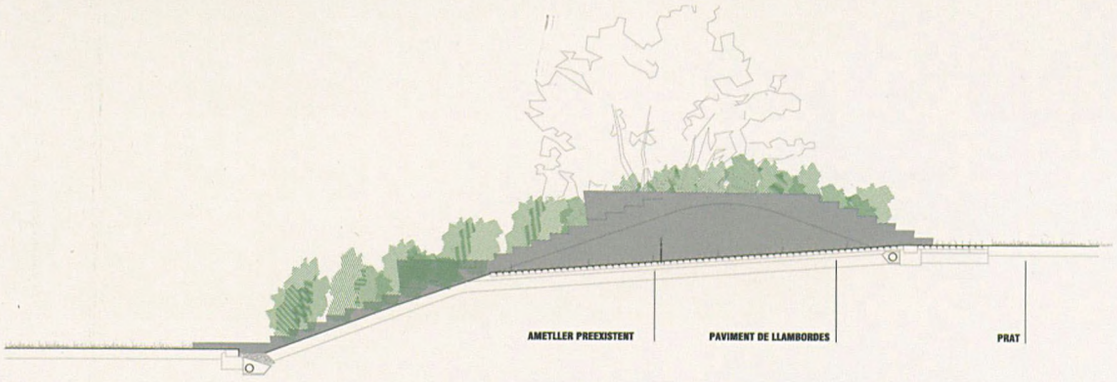

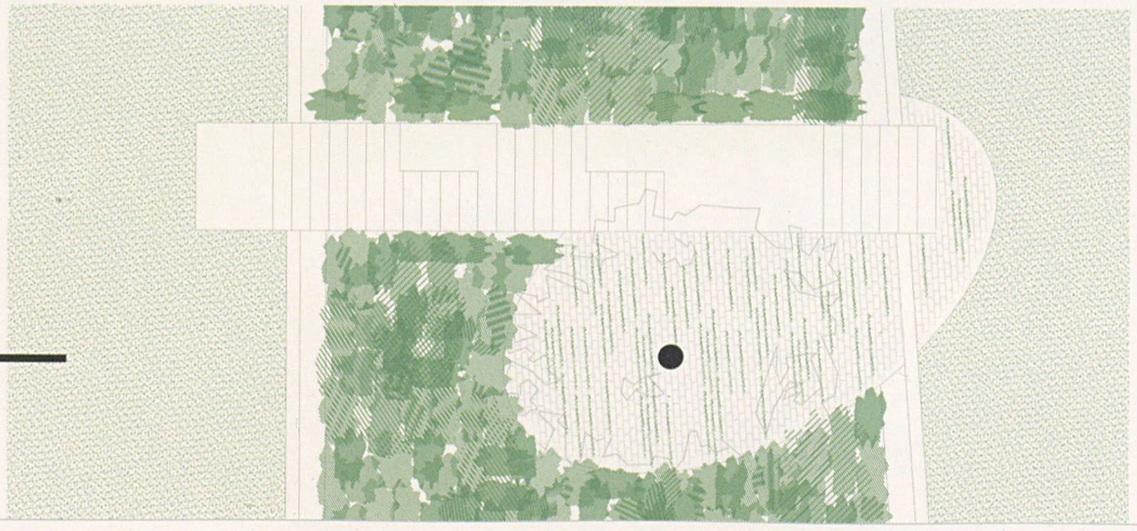

MENCIÓ ESPECIAL EN LA BIENNAL INTERNACIONAL D'ARQUITECTURA BARBARA CAPPOCHIN 2005

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu, Isidre Santacreu, *arquitecte col·laborador*
Col·laboradors: Jaume Martí, *arquitecte tècnic*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Dina Alsawi, *enginyera tècnica agrícola*, Joan Codina, *enginyer tècnic industrial*, Arcadi de Bobes, *arquitecte*
Data del projecte: Maig 2002
Data de l'execució: Març 2003
Superfície total: 20.000 m²
Cost total: 540.874,04 €
Contractista: UTE Pinetons (URBASER i FCC)
Promotors: Ajuntament de Ripollet, Mancomunitat de Municipis

Parc Central

Sant Andreu de la Barca

Creació de l'espai

El Parc Central de Sant Andreu de la Barca ocupa un buit urbà de dues hectàrees entre la via del tren i la carretera de Martorell (antiga N-II). Aquest espai deixat a la trama de la ciutat representa la connexió natural entre el nucli urbà, la zona industrial, i les emergents àrees comercials i de lleure. Un entorn com aquest, fortament consolidat i amb una presència prou contundent, plantejava la necessitat de trobar una estructura pròpia que generés uns interiors més íntims, a una escala més humana, i que a la vegada establís les relacions amb el seus voltants.

Es tracta d'un terreny que pertany al marge dret del riu Llobregat, on apareix un element vinculat a la hidrografia que pren una importància notable: és el curs del canal Sedó, un antic canal industrial, avui en desús i soterrat en aquest tram. El parc s'ha d'establir a banda i banda del canal, tot i que la primera fase s'ha limitat a la part situada entre el canal i la carretera i es deixa per més endavant la que està situada al cantó del ferrocarril. La recuperació de la traça del canal estableix les línies directrius del parc que s'organitza en un seguit de talussos els quals, col·locats perpendicularment al curs de l'aigua, ordenen els recorreguts –tal com succeeix a l'entorn agrícola–, defineixen les zones d'estada i orienten les visuals.

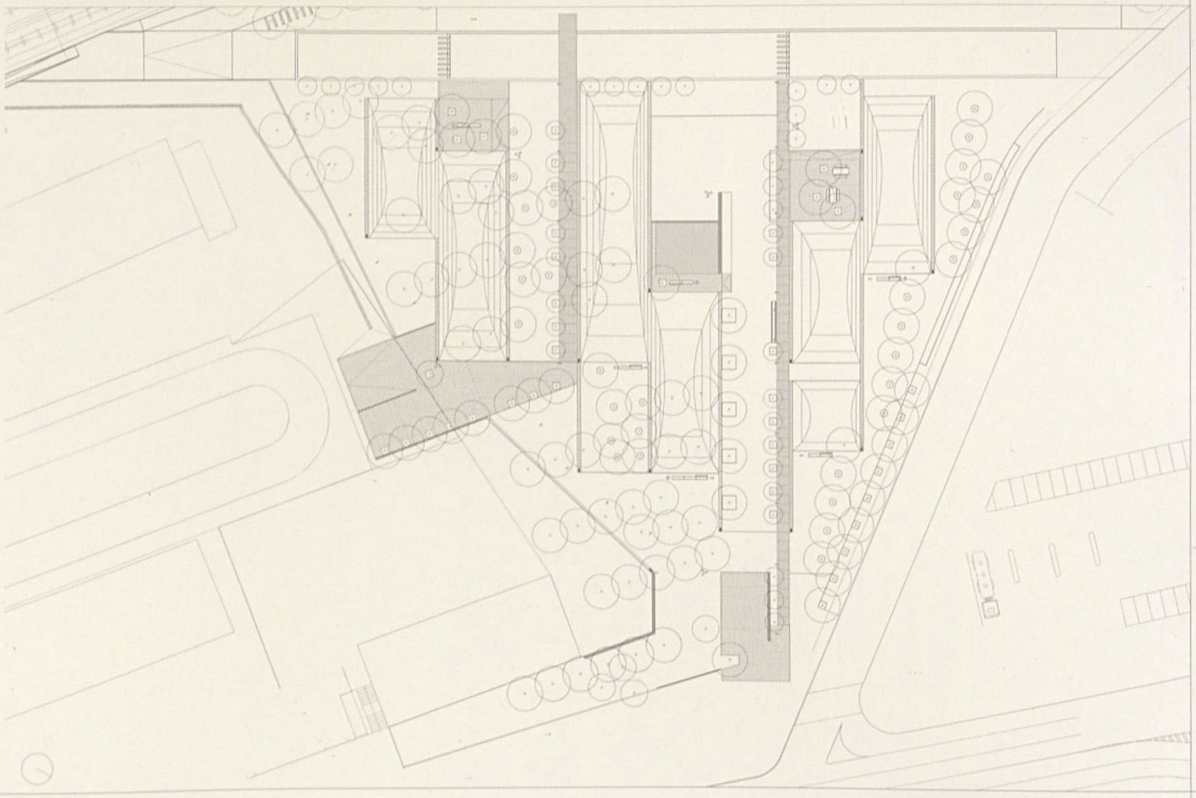

L'aprofitament per motius econòmics d'una solera de formigó sobre la qual s'assentava una antiga escola, provoca que tot allò que apareix ho faci recolzant-s'hi. Els talussos, els camins principals de fusta i les petites plataformes de descans pavimentades es disposen sempre aixecades respecte al pla del terra, evidenciant

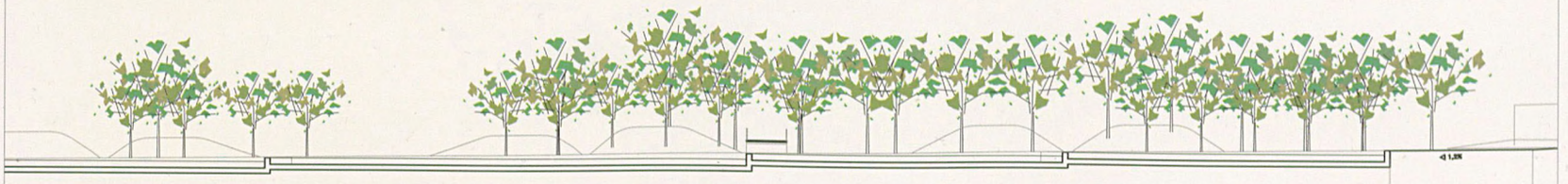

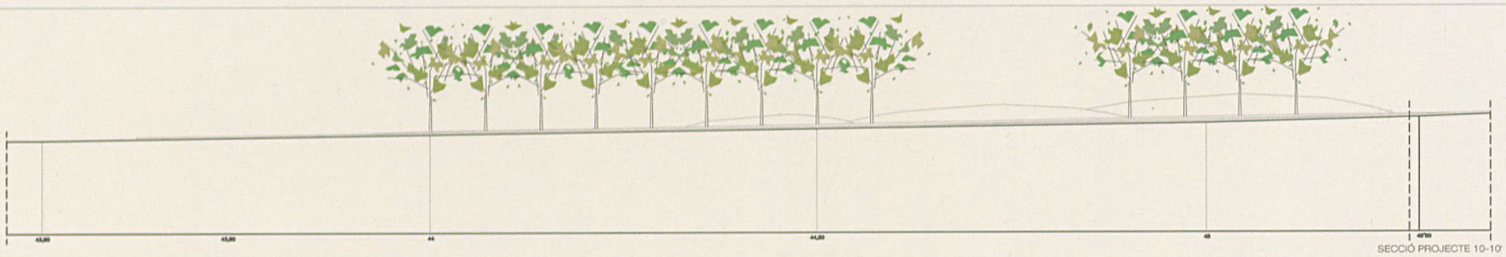

SECCIÓ PROJECTE 10-10'

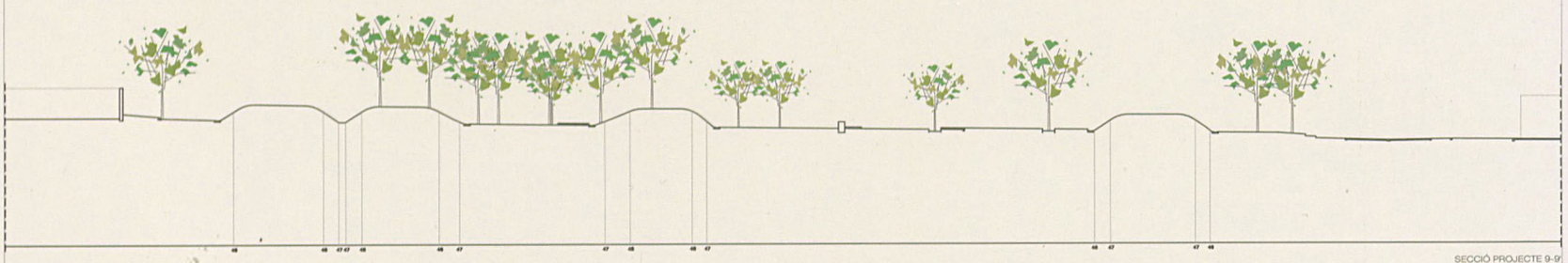

SECCIÓ PROJECTE 9-9'

0 1 5 15 30m.

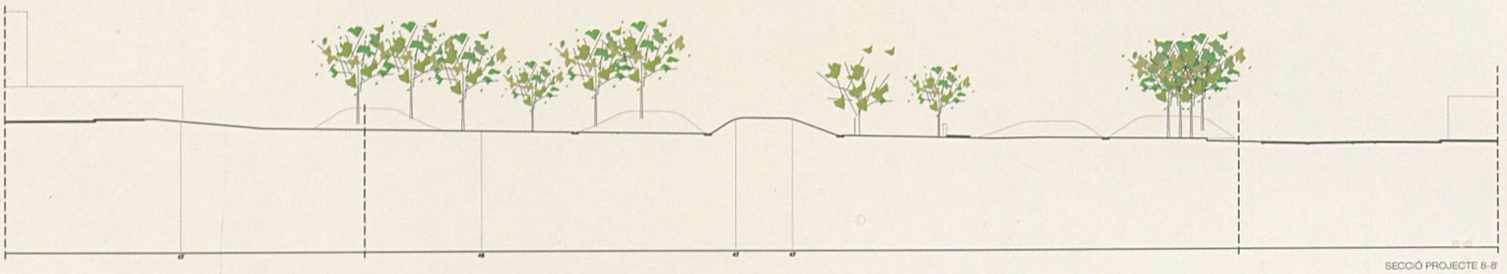

SECCIÓ PROJECTE 8-8'

d'aquesta manera la rellevància de les accions que s'hi duen a terme.

L'estructura de l'arbrat s'associa a l'ús i a la velocitat de creixement: d'una banda, diferents espècies d'arbres fruiters de creixença ràpida acompanyen els recorreguts lineals cap al canal, on també s'hi disposa, excepcionalment, una filada de cinc oliveres recuperades de l'antiga escola; d'altra banda, una segona trama de pins blancs conforma una massa que se superposa a l'estructura del parc i es dilueix a mesura que ens hi endinsem.

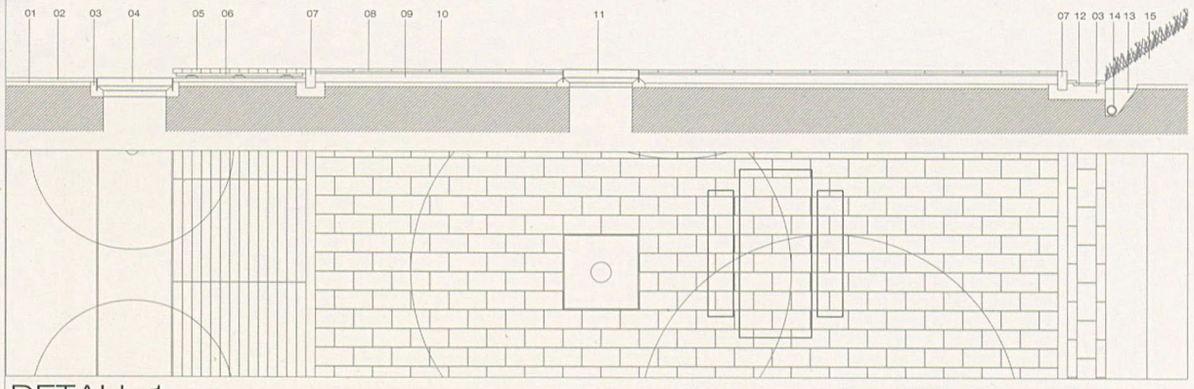

DETALL 1

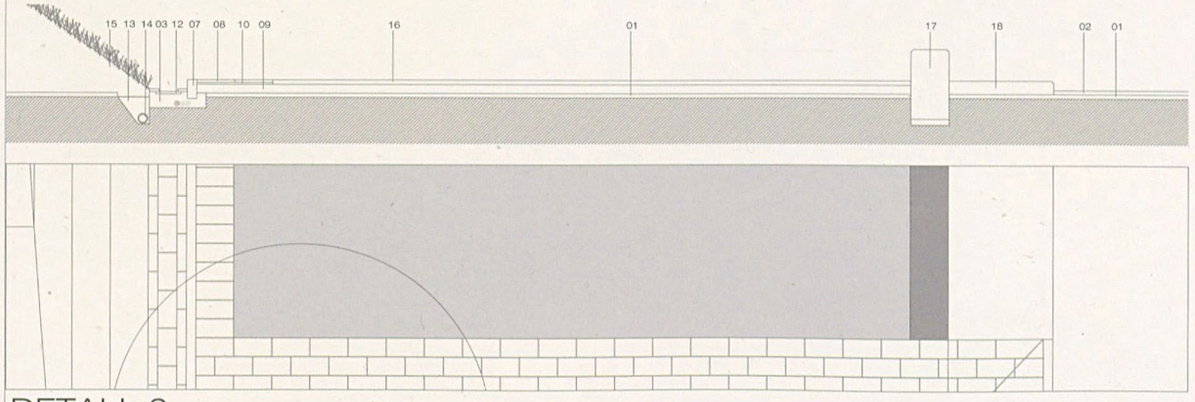

DETALL 2

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: Sergi Carulla, Oscar Blasco
Col·laboradors: Lluís Carau, Anna Ramos, *arquitectes*, Cristina Carrasco, *arquitecta tècnica*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Jordi Riba, *enginyer industrial*, Gerard Yubero, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 9.540 m²
Cost total: 530.978 €
Contractista: Conservación y Servicios SA
Promotors: Ajuntament de Sant Andreu de la Barca, Mancomunitat de Municipis

Intersticis i límits

Parc de Ca l'Arnús
Badalona

Observatori Fabra
Barcelona

Parc de les Dunes
Castelldefels

Espais urbans
Cervelló

Parc del Torrent d'en Farré
Esplugues de Llobregat

Parc de les Bateries
Montgat

Parc del Turonet
Montgat

Camí del Sorral
El Prat de Llobregat
Sant Boi de Llobregat

Parc de la Muntanyeta
Sant Boi de Llobregat

Parc del Mil·lenari
Sant Just Desvern

Parc de Ca l'Arnús

Badalona

1a fase de les obres d'adequació a l'ús públic

Aquest projecte defineix els elements necessaris per a la recuperació del Parc de Ca l'Arnús i la seva adequació a l'ús públic. La intervenció comporta l'ampliació del contigu parc metropolità de Can Solei: aquestes dues finques en formaven anteriorment una de sola i d'aquesta manera es recupera la unitat paisatgística que hi havia abans de 1851. Per l'altra banda, l'actuació dóna continuïtat a l'espai verd corresponent a la riera Canyadó, urbanitzat anteriorment en ocasió del desdoblament de la carretera B-500.

La primera fase correspon a la recuperació del jardí romàntic a la part alta de la finca, amb el llac i la torre i l'eix del camí de xiprers. També es realitza la nova xarxa principal de rec i els equips d'impulsió a partir dels pous i la mina d'aigua, i es reutilitzen les infraestructures de regulació existents (llacs i bases). Les obres inclouen:

— la consolidació dels tres ponts i de la torre castell del llac: comprèn el reforç mitjançant micropilotatge dels fonaments dels ponts i la renovació del seu paviment amb una llosa armada que rigiditza l'estructura, així com la de graons i baranes. A la torre s'han refet els merlets malmesos, s'ha impermeabilitzat el terrat i s'han recuperat els elements d'accés: plataforma basculant i baranes.

— la recuperació de les traces històriques a partir del tractament de la vegetació: neteja i poda selectiva, plantació d'arbres i arbusts, replantada de vivaces i potenciació de l'heura com a espècie de recobriment, sempre amb els criteris acurats propis dels jardins històrics tradicionals. Igualment es recuperen els parterres d'heura al llac, on s'ha fet un

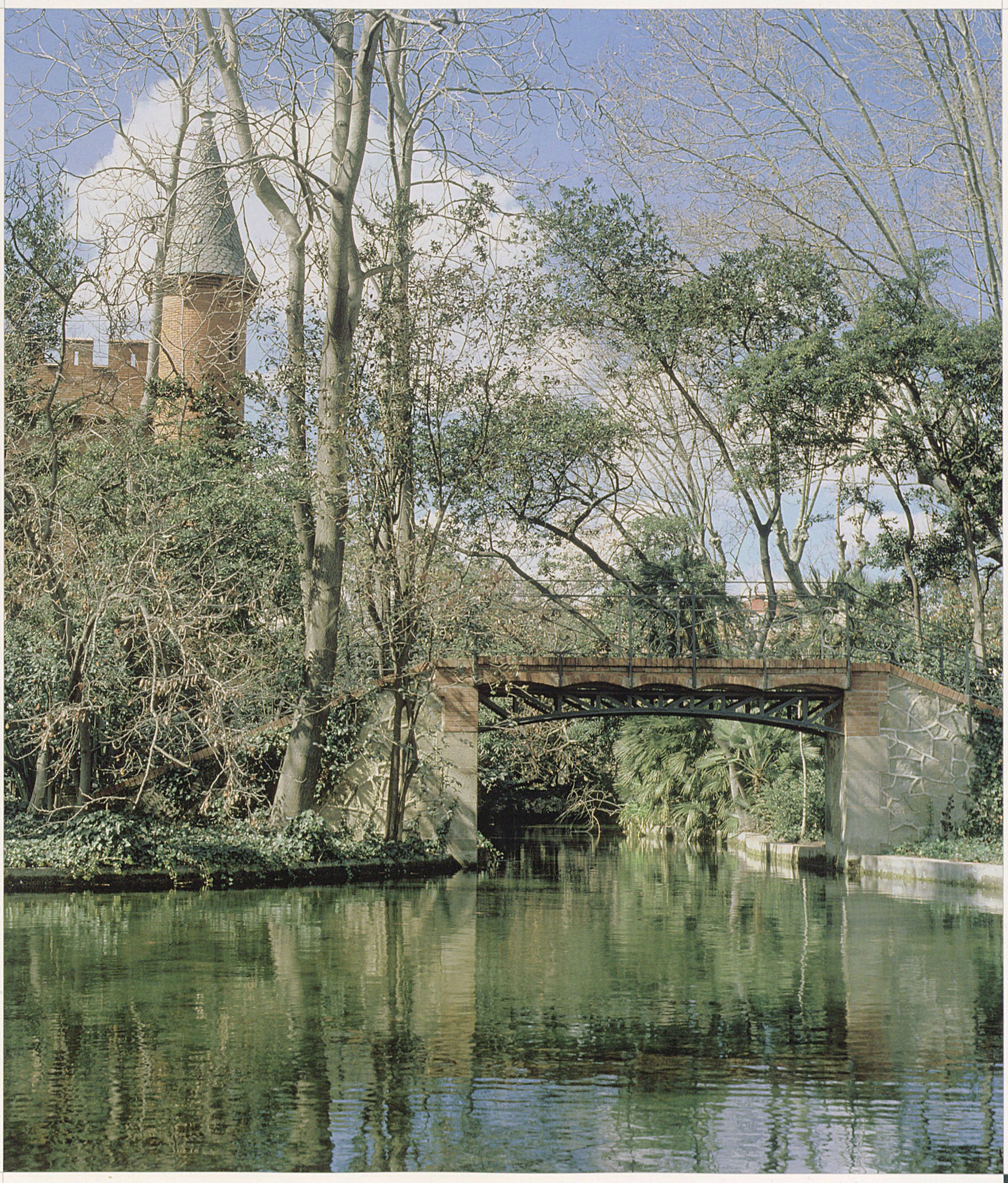

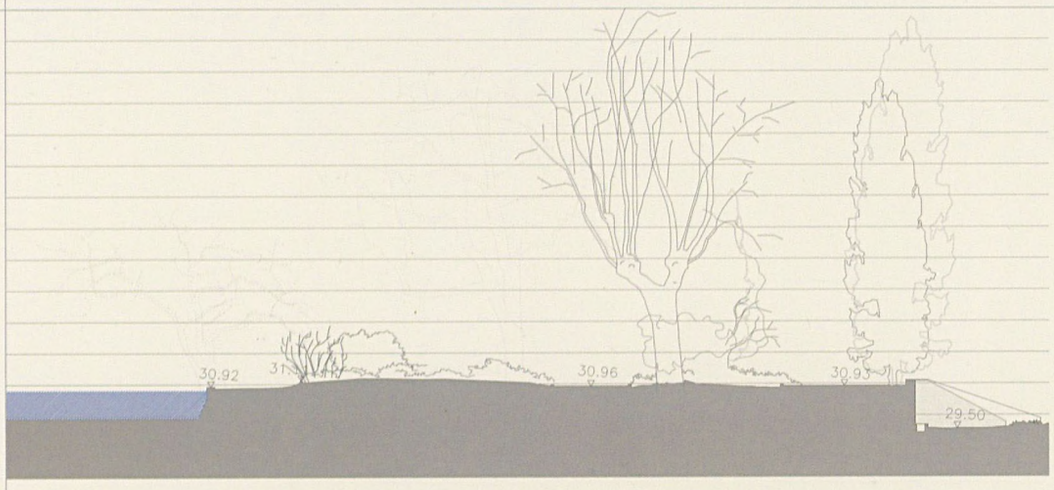
30.92
30.96
30.93
29.50

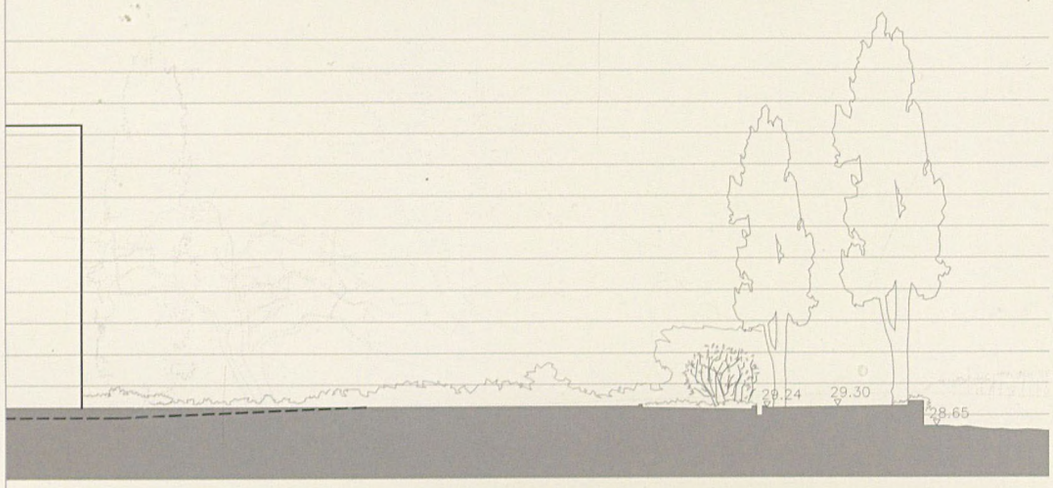
29.24
29.30
28.65

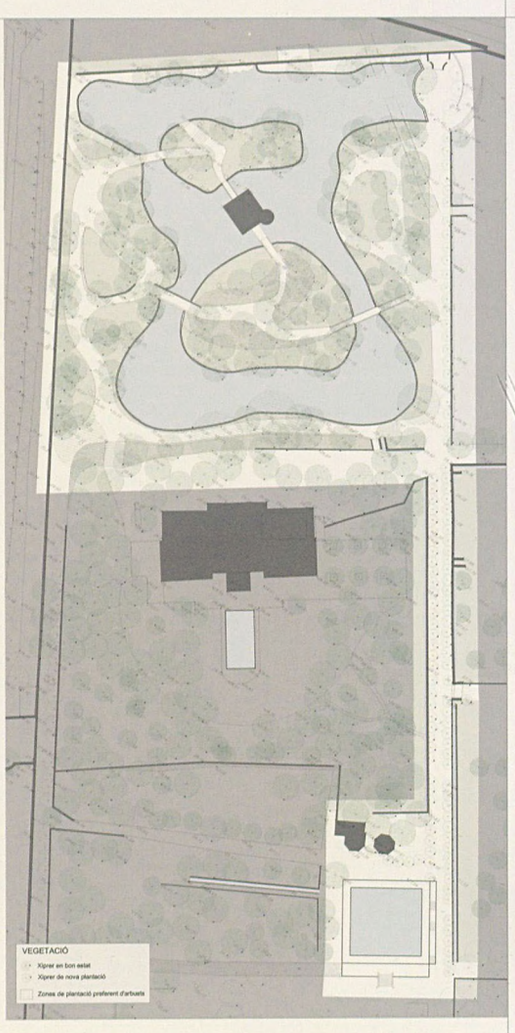
VEGETACIÓ
Xiprer en bon estat
Xiprer de nova plantació
Zones de plantació preferent d'arbusts

encintat amb xapa d'acer *corten* a 5 cm d'alçada per delimitar el seu dibuix actual a efectes de manteniment; aquestes xapes han d'acabar quedant recobertes per l'heura.

—s'ha millorat el recobriment dels camins amb paviment d'ull de perdiu calcari similar a l'existent; s'ha reparat el muret i la cuneta que voreja el camí de xiprers que es trobaven en mal estat, així com les peces límit del llac; finalment s'ha netejat el residu orgànic del fons del llac. Pel que fa a l'enllumenat del jardí històric i del camí de xiprers, s'ha fet mitjançant balises que donen una llum puntual mínima que permet la senyalització dels camins.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Núria Giménez, *arquitecta tècnica*, Roser Vives, *enginyera agrònoma*, Esteban Manjón, *tècnic*, Jordi Mercadé, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2003
Data de l'execució: Abril 2004
Superfície total: 8.619 m²
Cost total: 667.764,36 €
Contractista: SAPIC
Promotors: Ajuntament de Badalona, Mancomunitat de Municipis

Observatori Fabra

Barcelona

Obres de millora de la carretera d'accés

L'Observatori Fabra és un equipament emblemàtic de la ciutat de Barcelona; situat a mig aire de la serra de Collserola, sota mateix del cim del Tibidabo, és visible des de molts punts de la ciutat. S'hi accedeix per un vial que arrenca de la carretera de Vallvidrera al Tibidabo.

La intervenció ha consistit en la remodelació d'aquest vial d'accés. L'objectiu principal era solucionar correctament l'evacuació d'aigües, mitjançant la realització d'una cuneta de recollida i d'una nova capa de trànsit per tal de minimitzar l'efecte d'erosió que les pluges produeixen sobre els límits de la calçada i els talussos adjacents. Des del punt de vista de l'execució, la solució tracta de resoldre la cuneta i el límit de la calçada amb una única peça –un bordó de formigó prefabricat de 15 x 26 x 100 cm– que és apta per ser col·locada dreta o tombada per tal d'adaptar-la de la millor manera possible al sinuós traçat de la carretera. En el cas de les cunetes on les peces es disposen tombades, es deixa una separació entre elles per tal de permetre el lliure creixement de plantes entapissants; d'altra banda, el nombre de peces va variant segons les diferents amplades que van quedant fins arribar al talús que les limita.

S'han fet altres actuacions dignes d'esment. Disposant en posició tombada algunes d'aquestes peces de formigó, s'ha habilitat una petita zona de descans per als vianants o els treballadors de l'observatori situada a l'altre marge de la carretera; no es descarta crear alguna altra zona com aquesta més endavant. L'àrea més propera a la porta d'accés al recinte s'ha condicionat com a aparcament dels autocars escolars que visiten esporàdica-

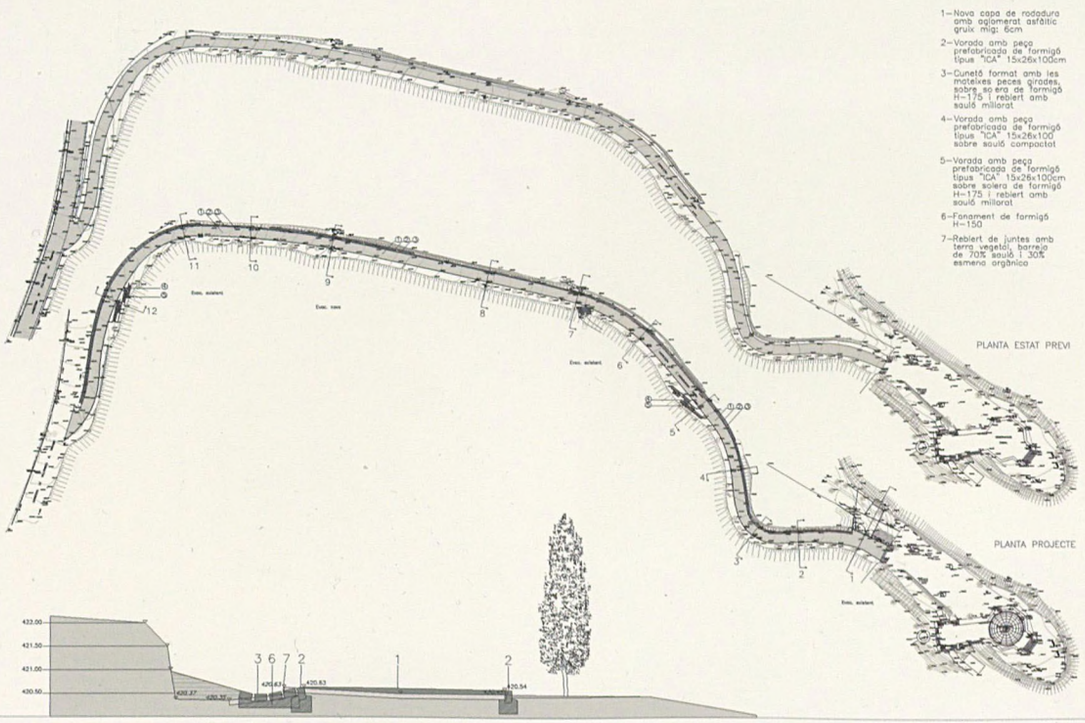

ment l'edifici. La instal·lació d'enllumenat d'aquest vial estava molt malmesa i ha calgut renovar-la totalment. Finalment, s'han reposat alguns exemplars dels xiprers que es van plantar en un dels marges quan es va construir l'observatori l'any 1907.

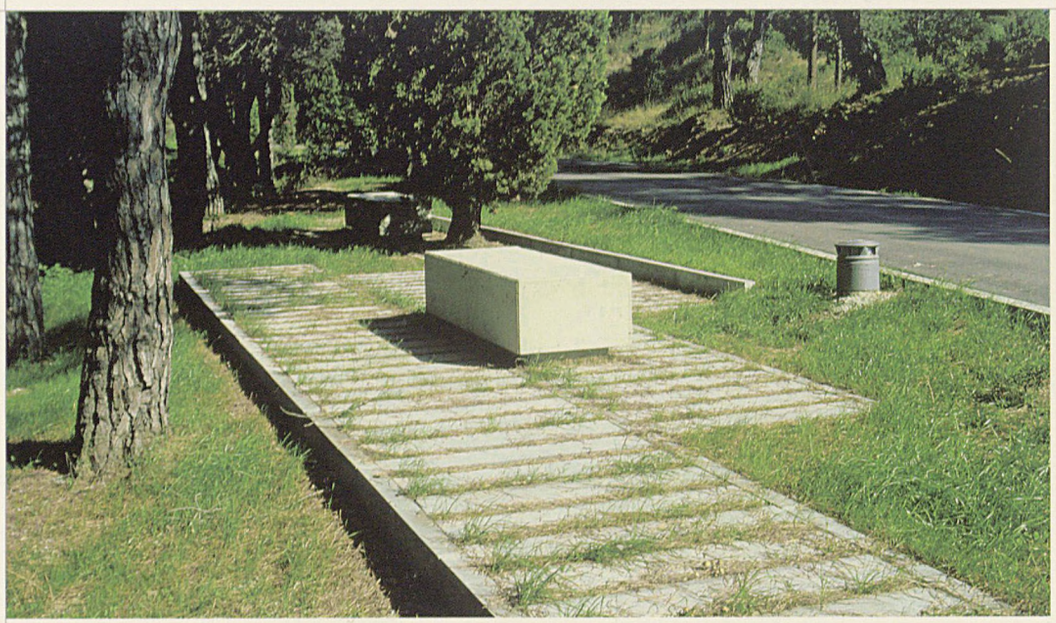

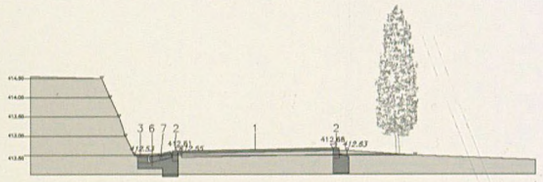

secció 2

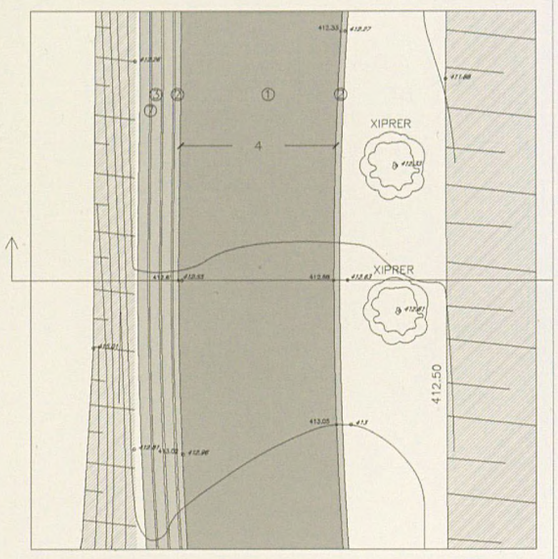

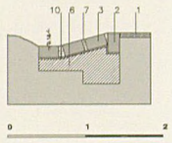

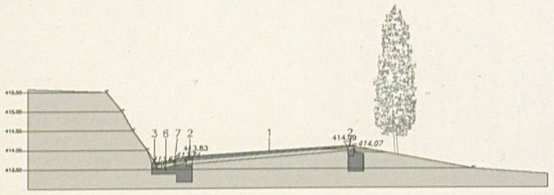

secció 3

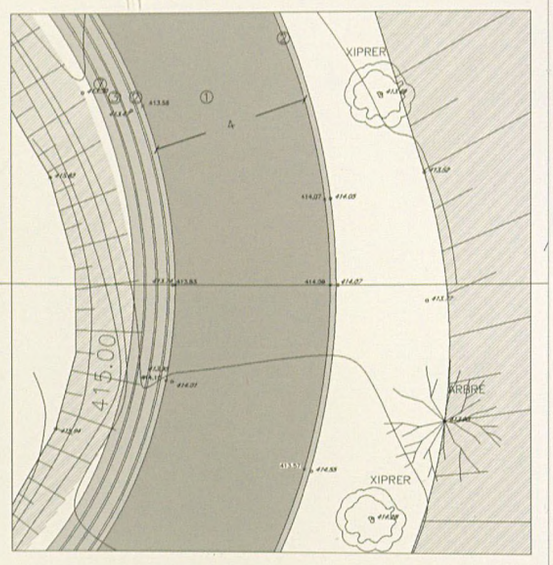

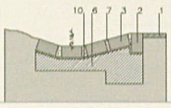

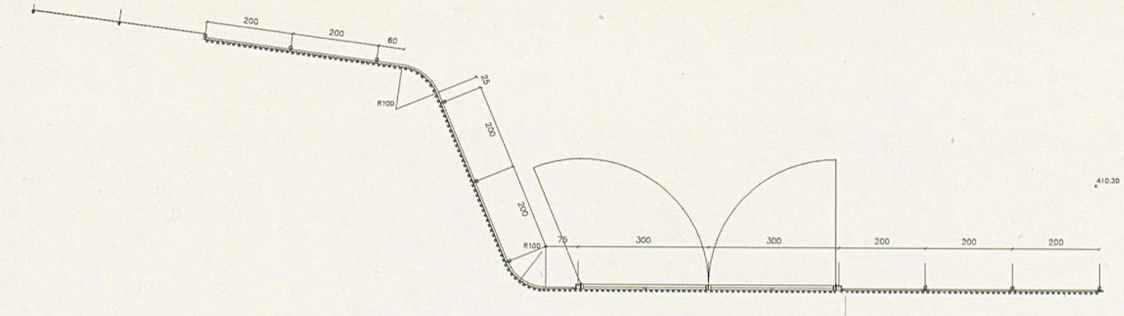

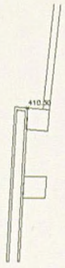

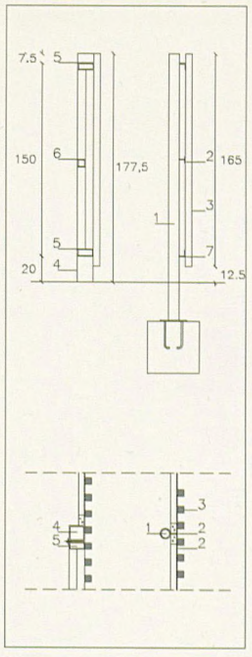

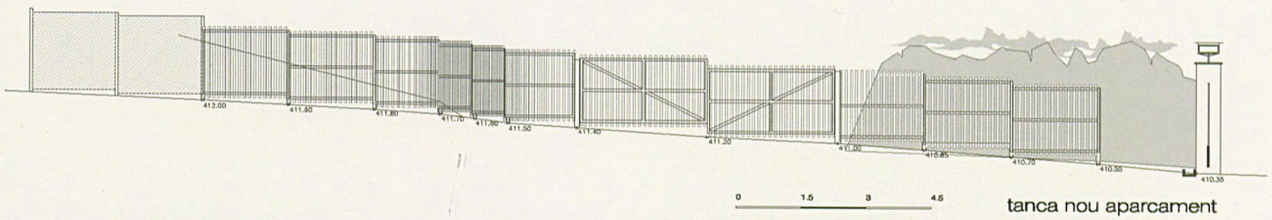

tanca nou aparcament

0 0.5 1

detall

FINALISTA PREMIS FAD 2003. ESPAIS EXTERIORS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinás
Col·laboradors: Olga Saro, *arquitecta*, Rafael Morant, *arquitecte tècnic*, José Aparicio, *enginyer tècnic industrial*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Ernest Compta, Anna Millet, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Gener 2002
Superfície total: 3.618 m²
Cost total: 182.980,39 €
Contractista: BOIXSA 2000
Promotors: Reial Acadèmia de Ciències i Arts, Mancomunitat de Municipis

Parc de les Dunes

Castelldefels

Creació de l'espai

Aquesta actuació s'inscriu en el projecte més ampli del front marítim de Castelldefels, un espai de grans possibilitats a causa de les seves considerables dimensions tant de llargada com d'amplada, però que havia estat greument perjudicat per la manca de disciplina urbanística de la dècada dels seixanta. L'obra de més envergadura ha estat la remodelació del Passeig Marítim i la seva connexió amb el sector del municipi de Gavà, obres acabades el 1994; al mateix temps s'ha intervingut en la millora de l'espai natural, especialment pel que fa a la construcció i/o consolidació de dunes i a la recuperació de la pineda.

El projecte que ens ocupa se situa a l'extrem oriental del passeig, entre el carrer 22 (Castelldefels) i el carrer d'Alcanar (Gavà), en un punt on el passeig s'inflexiona cap a l'interior. El sentit de la intervenció té una clara retirada amb la que es va dur a terme a l'indret dit Parc de Mar, situat més cap a ponent, les característiques del qual també son força semblants. Ara bé, el que s'ha pretès aquí és la creació d'un nou parc de dunes que marqui un punt singular a la platja, amb caràcter propi i diferenciat.

L'espai on s'ha fet la intervenció, qualificat pel PGM com a zona verda d'ús públic, presentava un notable estat de deixadesa; era un solar amb vegetació ruderal, amb runes i terres, i que era destinat a diversos usos, des d'aparcament de temporada fins a magatzem de materials d'obres; els elements naturals hi eren doncs força malmesos, llevat de restes de la pineda que antany havia ocupat tot el front marítim.

La intervenció ha consistit en la creació d'un parc de dunes que esdevé un punt de referència a l'extensa platja de tota aques-

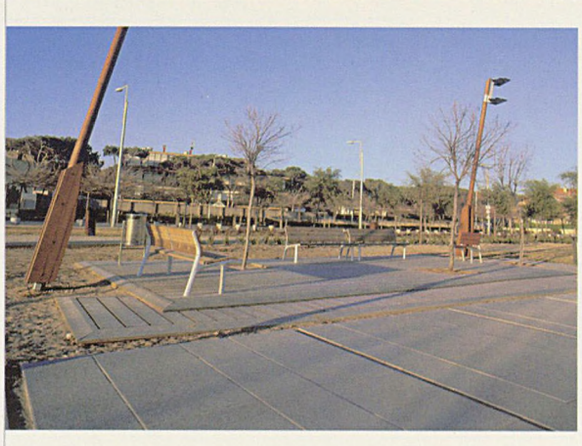

S2 SECCIÓ TRANSVERSAL

S3 SECCIÓ TRANSVERSAL

ta zona, ja que el seu sentit tan visiblement longitudinal queda afectat per un nou àmbit que s'introdueix cap a l'interior fins a tocar gairebé la trama urbana. Per fer-ho més perceptible, es canvia el material del passeig: en aquest punt deixa de ser de pedra i es transforma en una passarel·la de fusta, que discorre per damunt la vegetació psamòfila (és a dir, pròpia d'ambients sorrencs) de la platja, amb dunes a banda i banda que fan d'última protecció de la platja i de la pineda, tant de la preexistent com de la de nova plantació; a més, els pins que queden a l'exterior agombolen un gran espai central lliure de dunes, susceptible d'acollir diverses activitats per part dels usuaris de la platja. Malgrat el tall visual, el nou espai compleix de manera òptima el paper de connector entre els passeigs de Castelldefels i de Gavà, ja que disposa, a més a més, d'un camí sinusoide, d'uns quatre metres d'amplada, situat més cap a l'interior, un fragment del qual discorre a recer de la pineda.

La intervenció ha pretès ser respectuosa amb el medi i sostenible tant des del punt de vista ecològic com de manteniment. La reconstrucció de dunes, especialment les de la platja, és la millor alternativa per a la protecció i recuperació de la vegetació del lloc i alhora les dunes són fixades per la vegetació. Aquesta presenta un escalat que comença amb plantes típicament psamòfiles a l'arenal costaner, passa per una màquia arbustiva resistent a la salabror a la zona intermèdia i acaba a l'espai més allunyat amb un predomini de l'estrat arbori (pins, tamarius...) acompanyat del sotabosc adient (ginebre, llentiscle, romaní...).

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Xavier Nogués
Col·laboradors: Ana Maria Castañeda, *direcció d'obra*, Antoni Viñuales, *tècnic d'obra*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Carlos Alonso, Narcís Valle, *delineants*, Sònia Ayala, Juan Carlos Murillo, Sònia Palau, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Desembre 2001
Data de l'execució: Juny 2003
Superfície total: 28.000 m²
Cost total: 952.689,40 €
Contractista: Ploder SA
Promotors: Demarcació de Costes del Ministeri de Medi Ambient, Ajuntament de Castelldefels, Mancomunitat de Municipis

Espais urbans

Cervelló

Obres de millora en cinc espais urbans i periurbans

1 Can Guitart. La intervenció s'ha proposat minimitzar l'impacte que la generació del pla ha tingut sobre la topografia. Ha calgut refer el talús, dotar-lo d'un pendent inferior al de la muntanya i recobrir-lo de pins. El paviment actual s'aprofita perquè serveixi de catifa d'entrada; una cortina verda de pollancres dissol la presència del mur i les reixes del club esportiu.

2 Can Pi. Ha calgut alleugerir els pendents actuals introduint dos talls al solar formats amb talussos; apareixen així tres plataformes que es destinen a diferents usos: la primera és la zona d'estar general, la segona per a les botxes i la tercera per als jocs infantils. L'accés es fa mitjançant una rampa escalonada; una filera d'arbres de fulla caduca ombreja els bancs.

3 Entorn de l'escola bressol. S'ha remodelat aquest espai vinculant-lo amb la plaça contigua. Una àrea amb unes moreres prolonga el pati –el paviment del qual té unes formes geomètriques elementals que l'organitzen– i proporciona el tancament visual necessari des del carrer. L'altra part es resol amb un espai més obert al carrer singularitzat per un gran eucaliptus.

4 El Mirador. Aquest espai s'ha volgut singularitzar com a entrada a la urbanització erigint-hi un monòlit d'acer *corten* que en du el nom; se n'ha aprofitat la forma de proa avançada per convertir-lo en un adient *belvedere*: els bancs inviten a seure i a mirar mentre els menuts s'entretenen amb els jocs infantils.

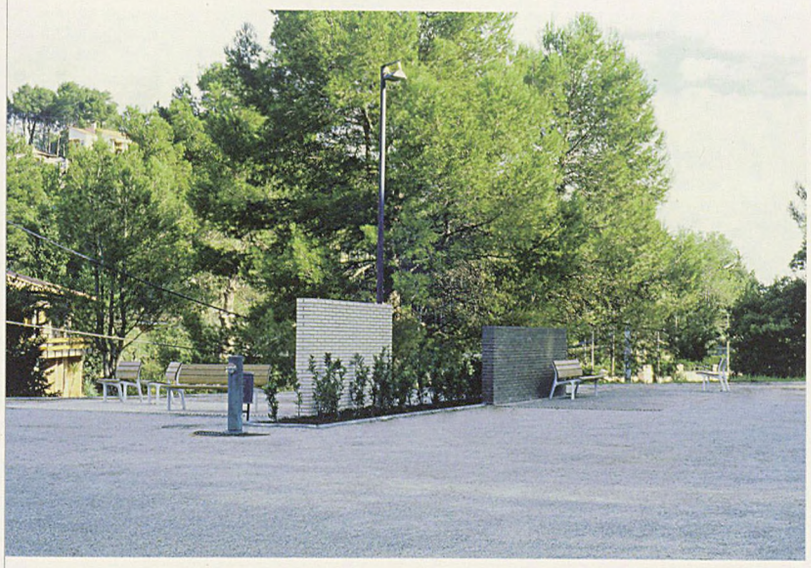

GUITART

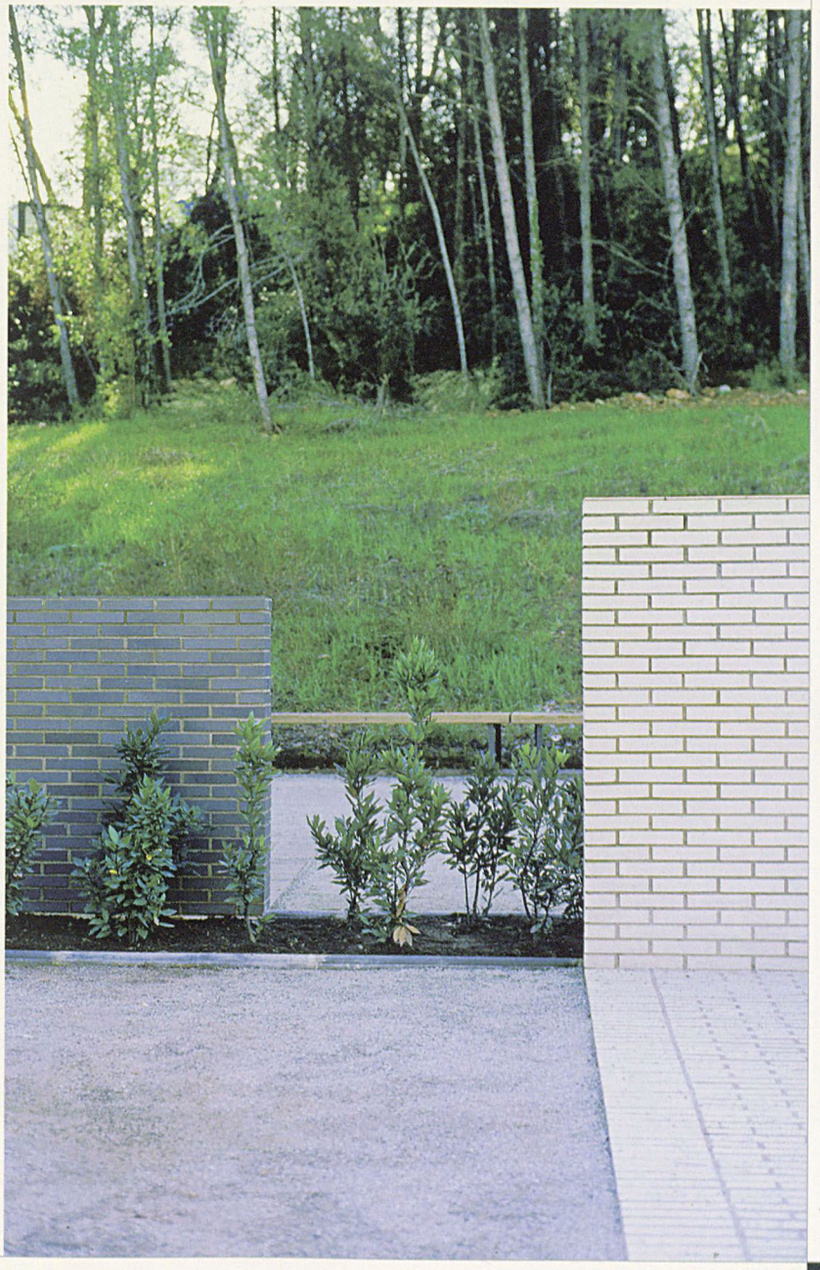

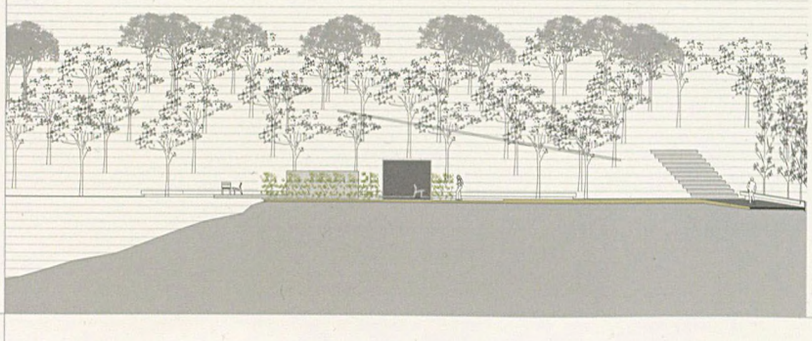

CAN

CAN
PI

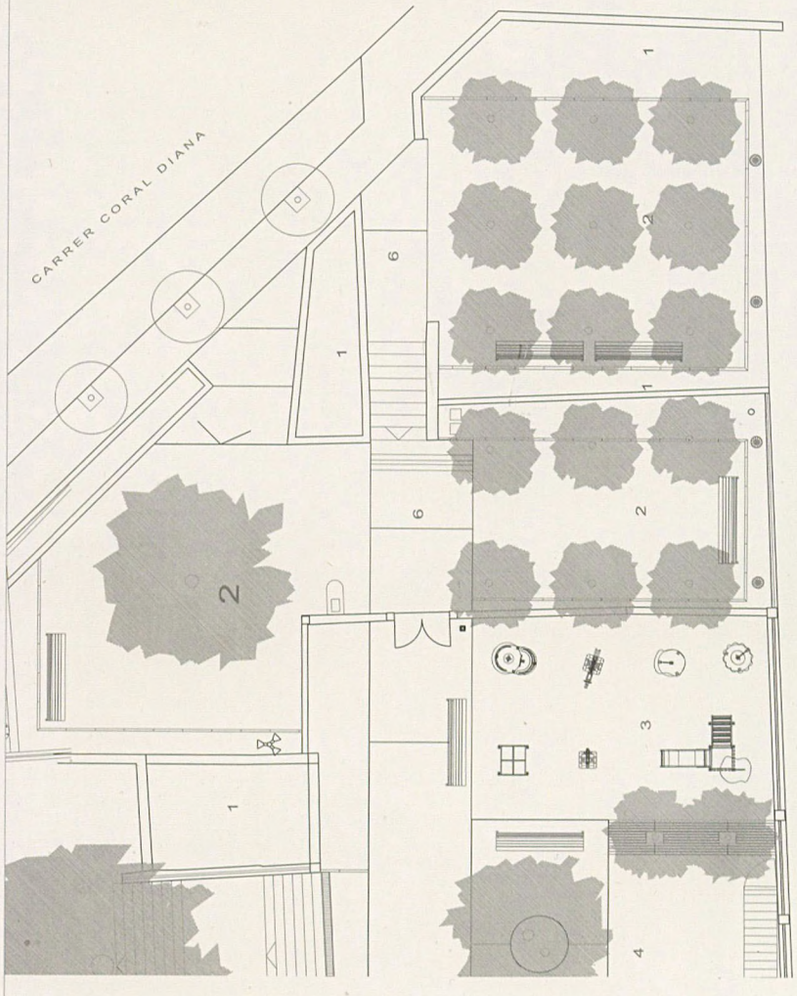
CARRER CORAL DIANA
1
2
6
3
4

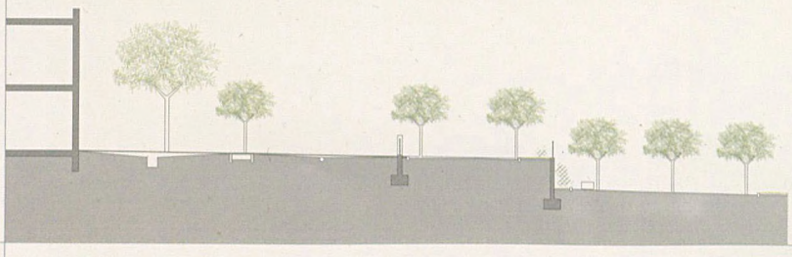

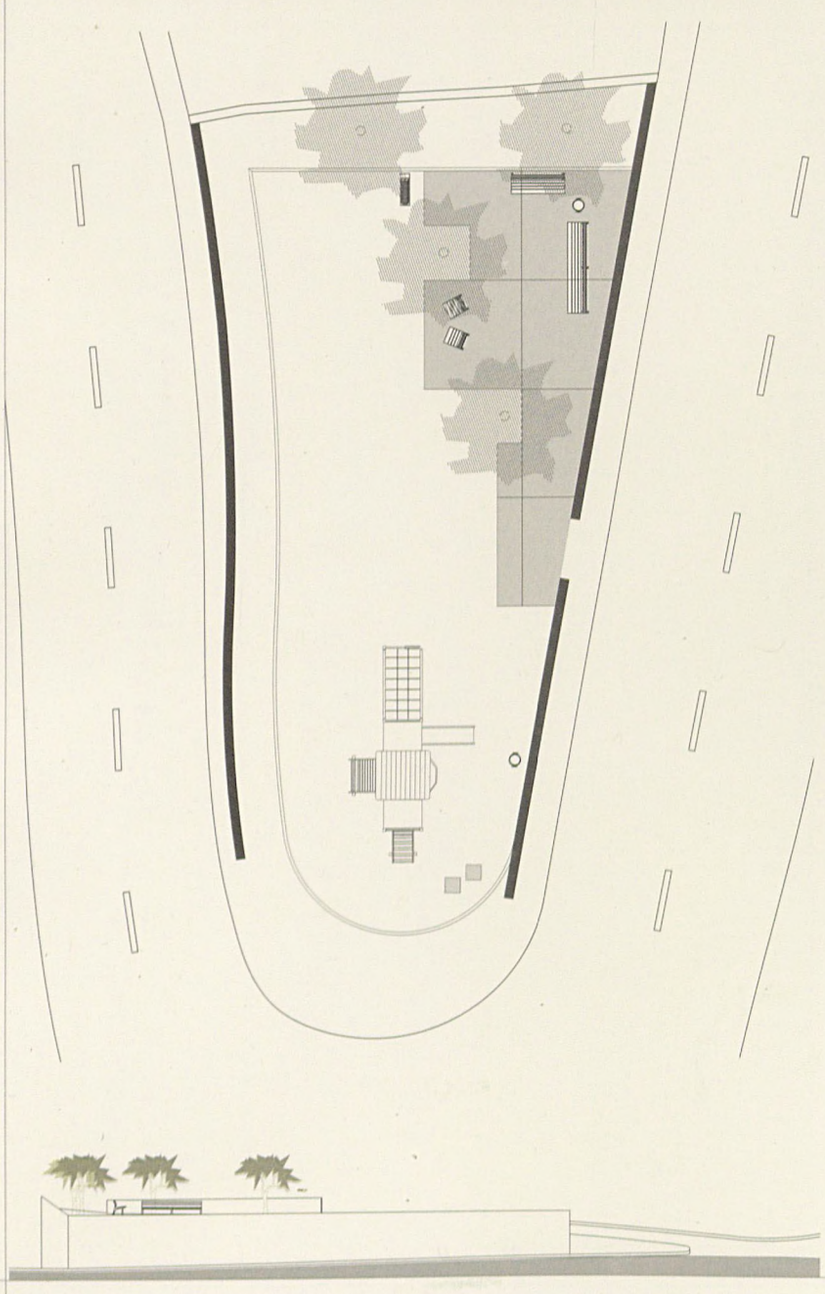

5 Torre Vileta

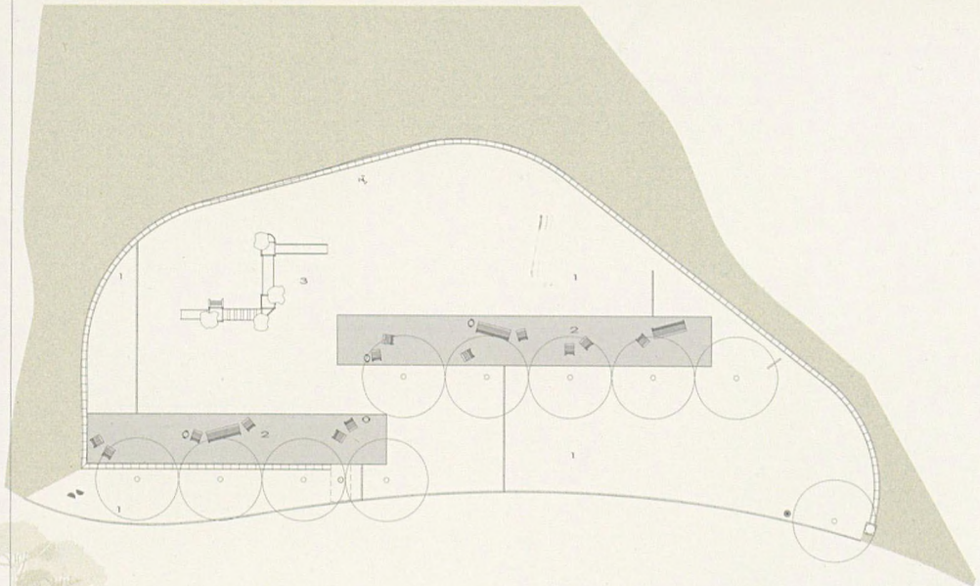

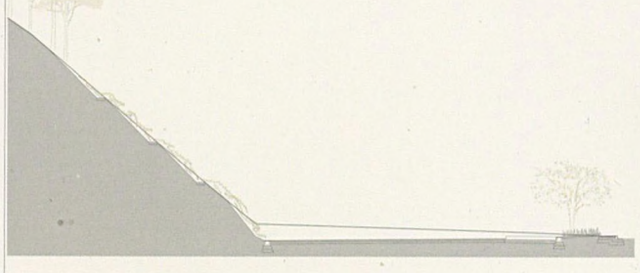

5 Torre Vileta. S'ha donat a aquest espai una funció adaptada a la urbanització. Ha calgut fer moviments de terres per aconseguir pendents mínims; s'han creat dues superfícies verdes on se situen els jocs infantils i plantacions arbustives. L'accés al solar s'ha situat a la part central rodejada per les zones enjardinades. S'hi ha col·locat un punt de llum format per una columna de 12 metres d'alçada.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Josep Lafont
Col·laboradors: Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Susana Casino, enginyera *tècnica agrícola*, Arcadi Royo, Maite Usón, *estudiants d'arquitectura*
Promotors: Ajuntament de Cervelló, Mancomunitat de Municipis

1 Can Guitart
Data del projecte: Juny 2002
Data d'execució: Maig 2003
Superfície total: 2.414 m²
Cost total: 95.848 €
Contractista: BOIXSA 2000

2 Can Pi
Data del projecte: Octubre 2000
Data d'execució: Maig 2001
Superfície total: 1.130 m²
Cost total: 86.410 €
Contractista: Port Narbonne SL

3 Escola Bressol
Data del projecte: Juliol 2000
Data d'execució: Juliol 2001
Superfície total: 950 m²
Cost total: 111.951 €
Contractista: Promociones Navas SA

4 Mirador
Data del projecte: Desembre 2000
Data d'execució: Desembre 2001
Superfície total: 450 m²
Cost total: 50.898 €
Contractista:

5. Torre Vileta
Data del projecte: Juliol 2000
Data d'execució: Maig 2001
Superfície total: 795 m²
Cost total: 66.445 €
Contractista: Port Narbonne SL

Parc del Torrent d'en Farré

Esplugues de Llobregat

Creació de l'espai (fases 1, 2 i 3)

Aquest és un dels nombrosos torrents que baixen de la serra de Collserola i que avui han quedat colgats per la trama urbana de la metròpoli. Tanmateix, en certs punts on l'esvoranc és més profund, esdevenen visibles i resten com a petits espais amb més naturalitat, tot i que gairebé sempre amb un elevat nivell de degradació. El torrent d'en Farré prové del mont d'Óssa i travessa els termes de Sant Just i Esplugues. Un petit afluent li dóna una marcada forma de i grega, els braços de la qual es fan visibles a partir de l'autopista i s'ajunten a l'indret del ben conegut pont d'Esplugues, a l'antiga carretera general, que va ser construït per superar-lo. El pal de la Y continua en la mateixa direcció sud fins el camp de futbol d'Esplugues a partir d'on desapareix engolit per les construccions. De l'autopista al camp de futbol la longitud és d'1,6 quilòmetres i la superfície que abasta, incloent-hi els vorals, és de 12,25 hectàrees.

El projecte es proposa endreçar i recuperar el torrent com a espai verd revitalitzador del centre de la ciutat. Les grans dimensions del paratge requereixen una actuació per fases. La primera fase ha consistit en les obres d'ordenació del braç est de la Y, sector conegut com Ca n'Hospital. S'ha pretès mantenir-hi la imatge actual, un fons pla amb una vegetació de lledoners que dibuixa el límit del talús per l'est, mentre que a l'altre marge s'hi ha fet un camí de fusta que configura un recorregut lineal; l'actuació es completa amb una sèrie de passeres transversals i unes escales que permeten accedir a la part alta del talús.

La segona fase correspon a les obres de restauració del braç oest del torrent, al sector del convent de Montsió o de Can

CERAMICA

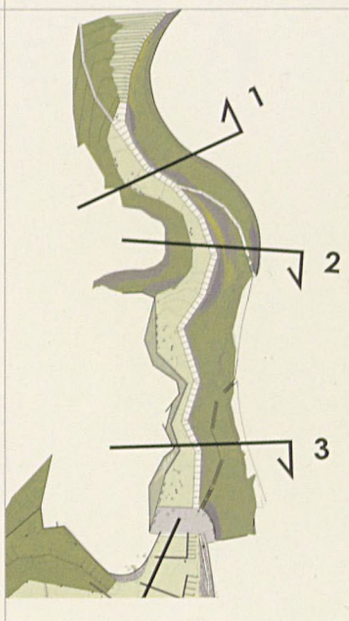
1
2
3

1

2

3

Casanoves (nom de la masia transformada en convent per Domènech i Montaner): és una zona verda situada entre els peus del convent i l'àrea que s'estén dels darreres de Can Tintorer als de l'Ajuntament fins arribar al nus viari del pont d'Esplugues. La tercera fase comença a l'altra banda del pont, al peu de les torres d'habitatges existents, i es perllonga al sud fins el camp de futbol. A aquestes dues seccions se'ls ha donat un tractament unitari consistent en la creació d'un passeig central amb travesses de fusta i prat que va pautant tot el fons del torrent com a recorregut per a vianants; dit passeig és l'element que lliga tota l'actuació, al nord i al sud del pont, malgrat la interrupció física que el pont comporta. Igualment unitàries són les pla-

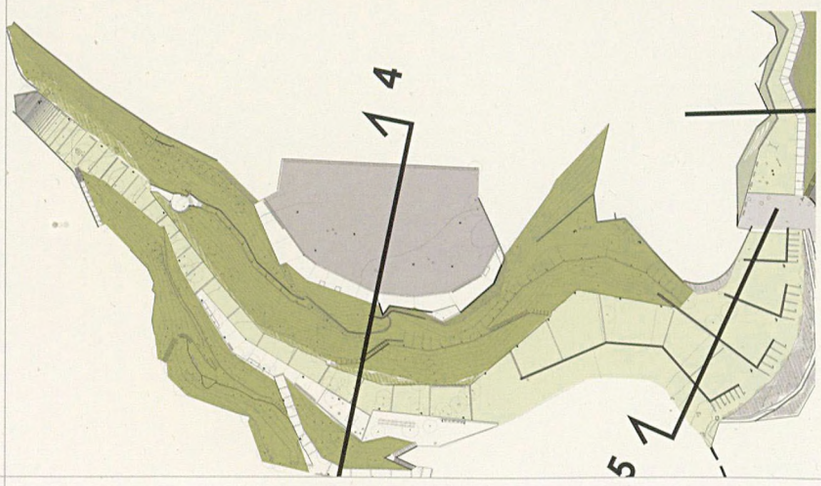

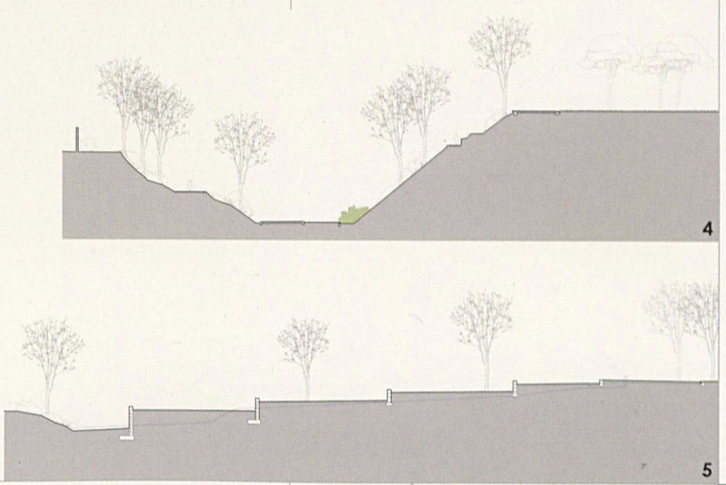

formes creades al límit del passeig lineal, fetes amb paviment de formigó, sauló i sorres, on se situen les zones d'estada i els diferents usos annexos (bar, jocs, taules de pícnic...). El desplaçament als laterals d'aquestes zones d'ús més intens permet mantenir al màxim l'aspecte natural de l'espai.

Al tram final, el torrent agafa major amplitud i la seva topografia natural ha estat modificada per diferents extraccions d'argila i abocaments posteriors que conformen talussos poc estables no consolidats. Aquí el passeig lineal del fons queda redefinit per uns nous talussos laterals a l'oest i, a la banda est, més estimbada, per un allargassat llac artificial vorejat per una peça lineal de formigó. En aquest indret, una vistosa passarel·la penjant per a vianants uneix les dues vores del torrent.

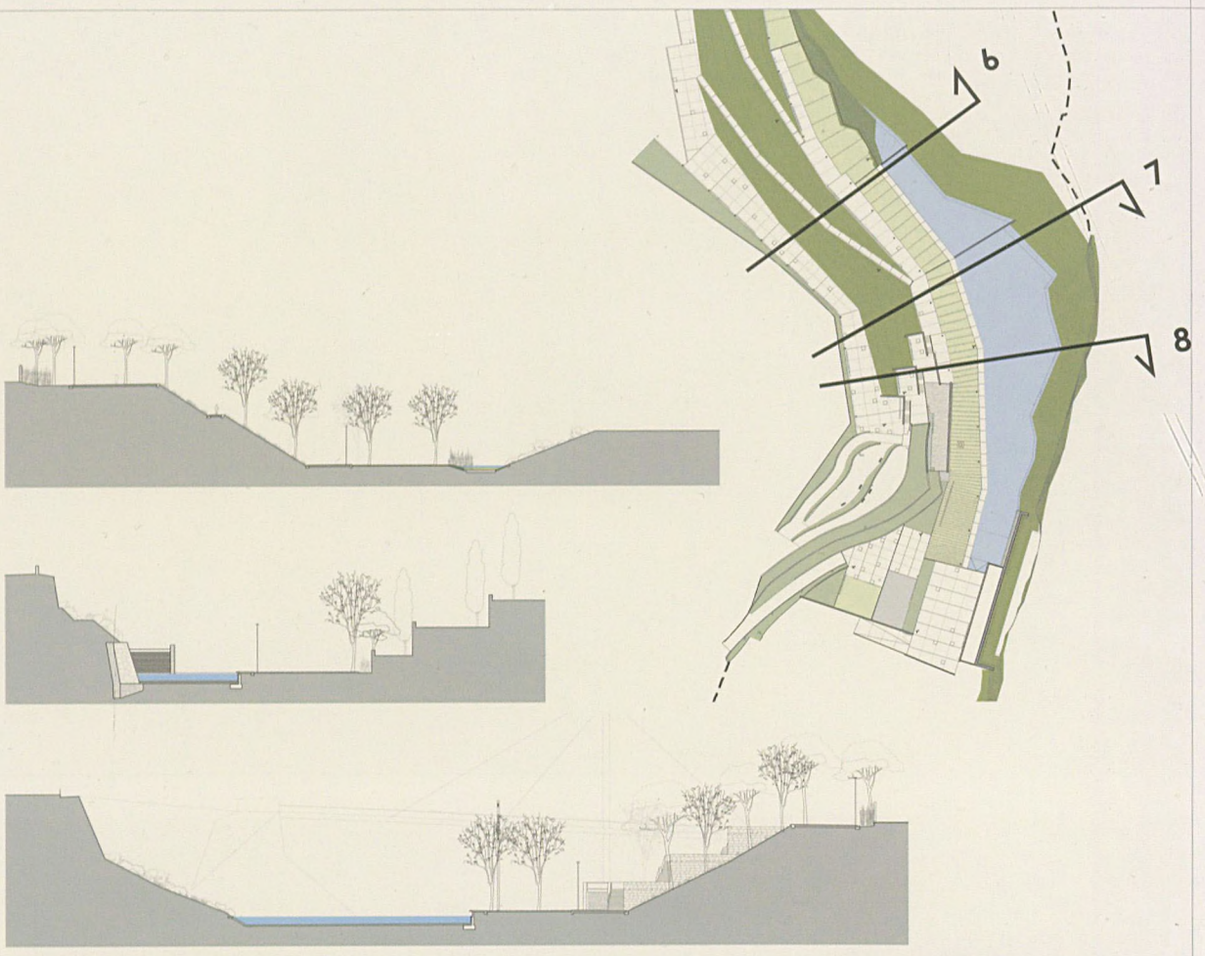

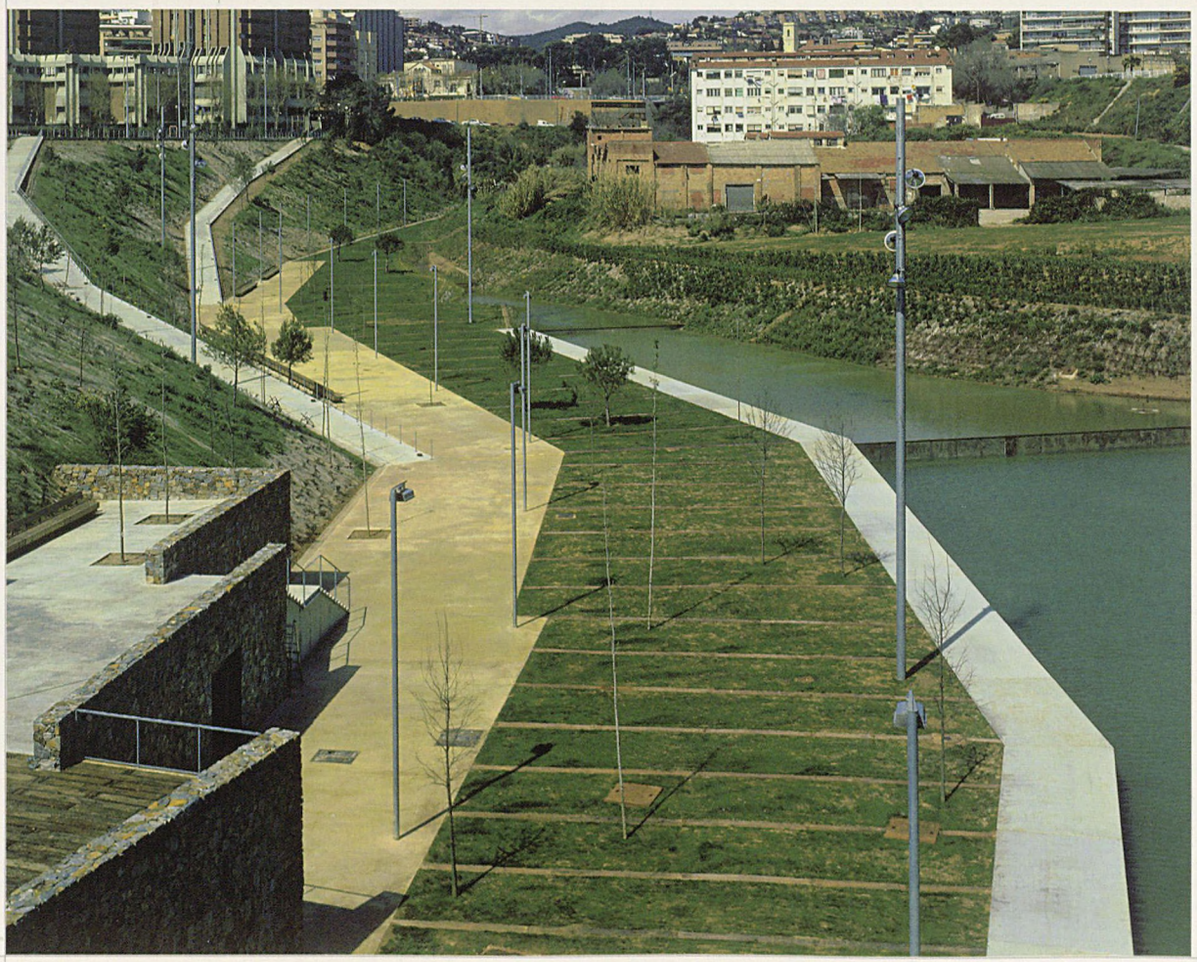

FINALISTA PREMIS FAD 2005. ESPAIS EXTERIORS
GUANYADOR 1a TRIENNAL D'ARQUITECTURA DEL BAIX LLOBREGAT, ALT PENEDÈS I GARRAF. ESPAIS EXTERIORS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Manuel Reventós, *enginyer de Camins, Canals i Ports*, Òscar Blasco, *arquitecte*, Ramon Mulet, *tècnic d'instal·lacions hidràuliques*, Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Jordi Mercadé, Juan V. Porcar, Antoni Conejo, *estudiants d'arquitectura*, Carlos Villasur, *estudiant d'enginyeria tècnica industrial*
Data del projecte: 2001
Data de l'execució: 2002-2004
Superfície total: 63.000 m^2
Cost total: 7.121.520 €
Contractista: COPCISA (1a i 2a fase), FCC Construcción SA (3a fase)
Promotors: Ajuntament d'Esplugues de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Parc de les Bateries

Montgat

2a fase de les obres del parc

La primera fase de construcció d'aquest parc va tenir lloc els anys 1999-2000, i va consistir, en línies generals, en l'adequació i l'enllumenat de l'accés, la demolició d'uns barracons que hi havia, el tractament de talussos, i l'arranjament d'una de les esplanades existents amb diverses plantacions i instal·lació de reg.

L'objecte de la segona fase ha estat fonamentalment la implantació de dos grups de pistes de petanca, l'enderroc d'una edificació que hi havia i la seva substitució per un quiosc bar, i la construcció dels accessos i les instal·lacions necessàries; també s'ha contemplat l'evacuació d'aigües als talussos i la plantació de diferents espècies arbustives i arbòries.

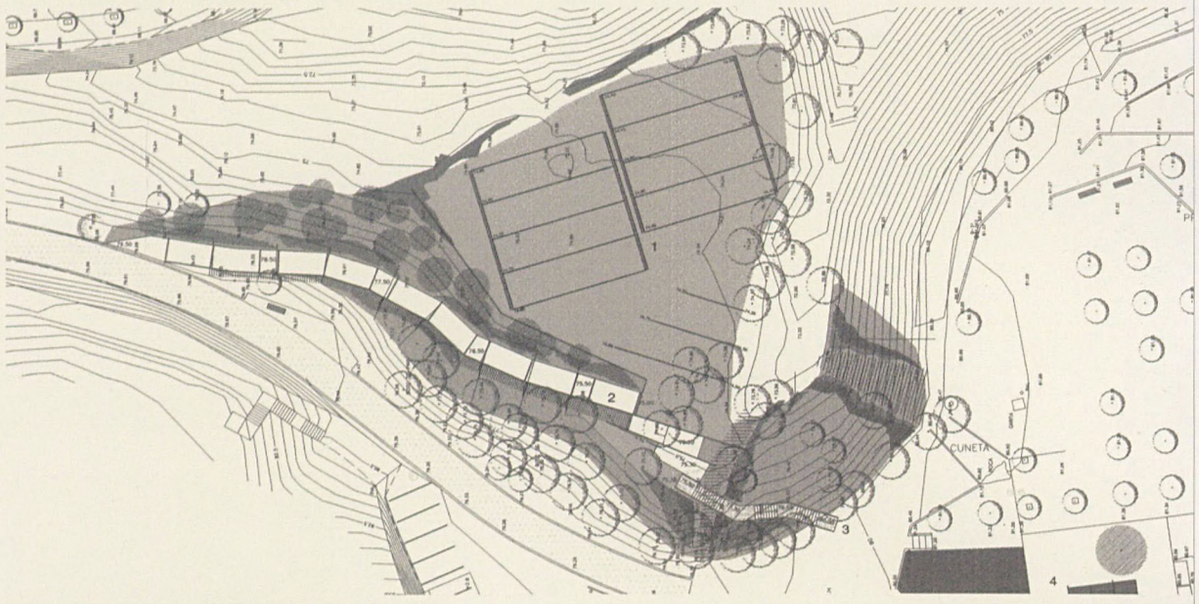

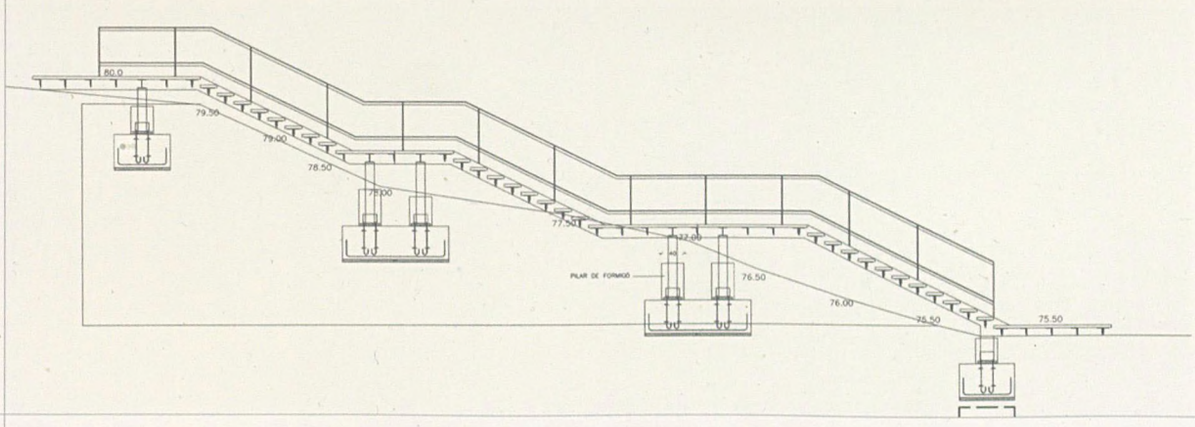

El projecte ha situat les pistes a l'indret adjacent al final de la carretera d'accés, en una esplanada que es troba uns quatre metres i mig per sota del nivell d'aquella. L'esplanada està envoltada per les masses de pins que hi ha als talussos que la separen de l'esmentada carretera, s'orienta a llevant i gaudeix de bones vistes sobre el nucli antic de Montgat i la costa del Maresme.

El quiosc bar s'ha erigit al lloc anteriorment ocupat per l'edifici conegut com "la casa del capità", a la part més propera a l'actuació realitzada durant la primera fase del parc. Per tal de comunicar directament el bar i les pistes de petanca s'ha disposat una escala de tres trams que enllaça amb una petita zona pavimentada, on desemboca també la rampa d'accés a les pistes. Aquesta rampa que segueix la traça del camí existent modificant-ne el pendent, ha estat pavimentada amb formigó: es millora així l'accessibilitat des del carrer de les Bateries.

Pel que fa a la vegetació, s'ha realitzat una hidrosembra a les zones on s'han aportat terres per tal de perfilar de nou el terreny i s'han plantat pins i diferents espècies arbustives per consolidar talussos o limitar zones; s'ha fet també una nova instal·lació de reg.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinás
Col·laboradors: Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Jordi Bordanova, *biòleg*, José Aparicio, *enginyer tècnic industrial*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Anna Sánchez, Ernest Compta, Xavier Oliete, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Juny 2002
Data de l'execució: Desembre 2002
Superfície total: 2.543 m²
Cost total: 175.804,43 €
Contractista: Consevación y Servicios SA
Promotors: Ajuntament de Montgat, Mancomunitat de Municipis

Parc del Turonet

Montgat

Condicionament com a espai públic

L'indret conegut com el Turonet o el turó del Mar, és un arrodonit pujol d'alçada modesta (65 m) situat al centre de la vila de Montgat. El vessant sud cau damunt del Camí Ral (carretera N-II) i la costa, mentre que el nord confina amb el barri del Turó del Mar, emplaçat entre el turó i l'autopista C-32. Els dos punts d'accés parteixen d'aquest barri: un des de l'avinguda del Parc que en constitueix l'entrada principal, i l'altre des del carrer de Buenos Aires, a través d'un conjunt ja existent d'escales. Aquesta situació del turó, al cor mateix del nucli urbà, li confereix un paper primordial com a espai públic, de manera que s'ha cregut oportú fer-hi una intervenció a fons per tal de potenciar la seva dimensió de zona lliure i la seva condició de punt panoràmic.

La intervenció es proposa dues línies generals d'actuació. D'una banda, urbanitzar de nou els accessos, consolidar els camins existents i possibilitar nous recorreguts i

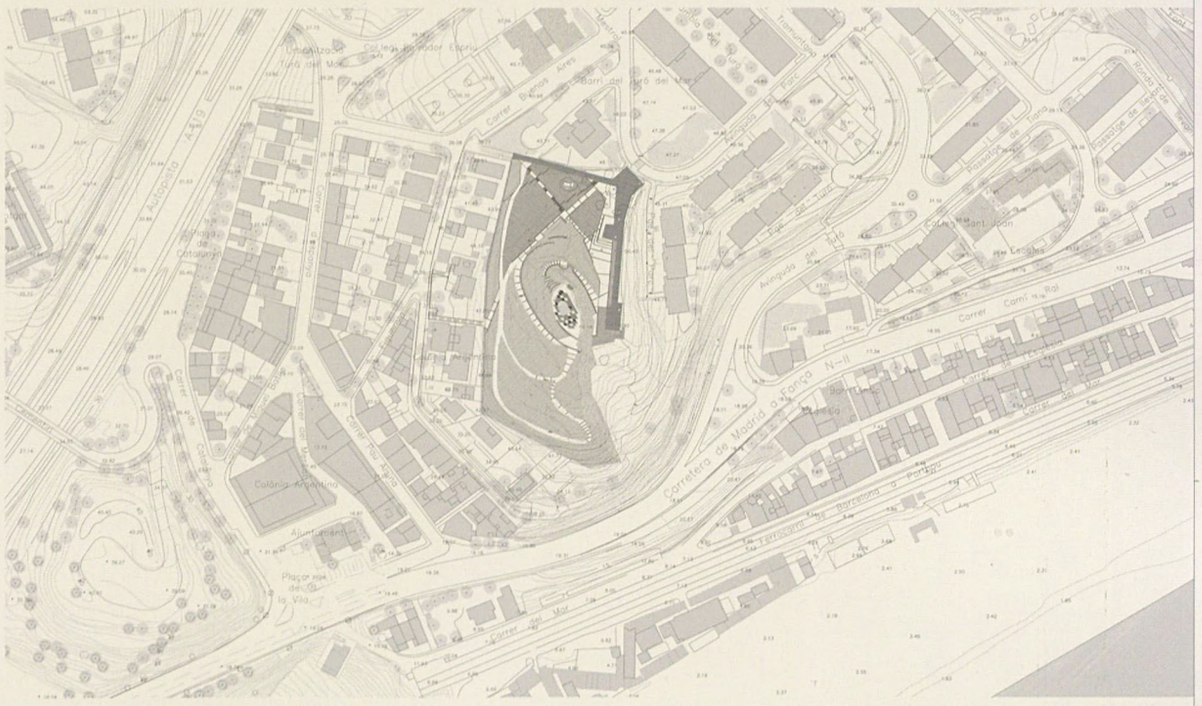

usos; d'altra banda, realitzar un tractament fitosanitari –incloent-hi neteja i poda– de la vegetació, implantar noves superfícies de prat, dotar el parc d'una nova xarxa de sanejament, i instal·lar-hi enllumenat, reg i mobiliari. En aquest marc, les actuacions concretes que planteja la proposta s'orienten a millorar la relació del parc amb els accessos existents, ja sigui construint nous recorreguts, ja sigui tornant a pavimentar els actuals i mirant de suavitzar-ne el pendent sempre que sigui possible; pretenen també consolidar la zona de bosc que ja hi ha, sense descartar, al mateix temps, noves zones de prat i d'estada als llocs que reuneixin millors condicions en funció de la topografia, vistes, assolellada, arbrat, etc. Els recorreguts esmentats s'acompanyen de fites que permeten identificar botànicament les diferents espècies vegetals que hi ha al turó.

El projecte pren en consideració l'ús que actualment es fa de l'esplanada que hi ha a l'entrada per a actuacions musicals, espectacles infantils, etc., i proposa resituar-

lo en un nou escenari adjacent a un dels camins, escalonant-ne la rasant per tal que puguin col·locar-s'hi diverses files de cadires. I en la línia de potenciar nous usos cívics, s'ha preparat un circuit de jòguing aprofitant els senders existents i distribuint-hi al voltant diferents elements normalitzats per ajudar a executar els exercicis.

Finalment i pel que fa a la condició d'esplèndid punt panoràmic que té el parc, s'ha condicionat un ampli mirador valentse del petit estimball que hi ha a la banda de llevant del parc, i s'ha dut a terme la rehabilitació del templet a mode de *belvedere* que es troba al capdamunt del turó, dotant-lo d'una nova coberta i rodejant-lo d'un acolorit mosaic que contrasta amb la severitat clàssica de la construcció.

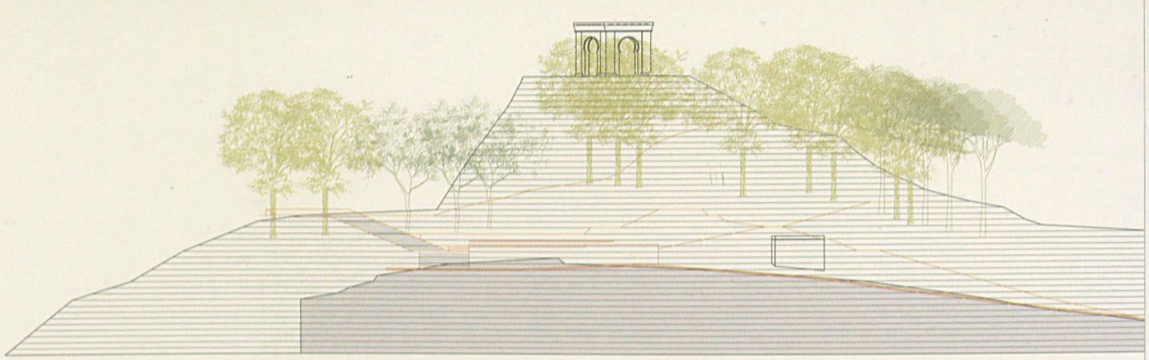

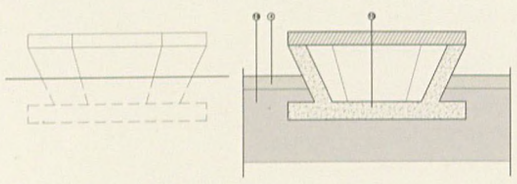

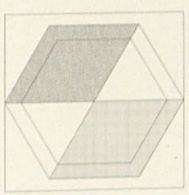

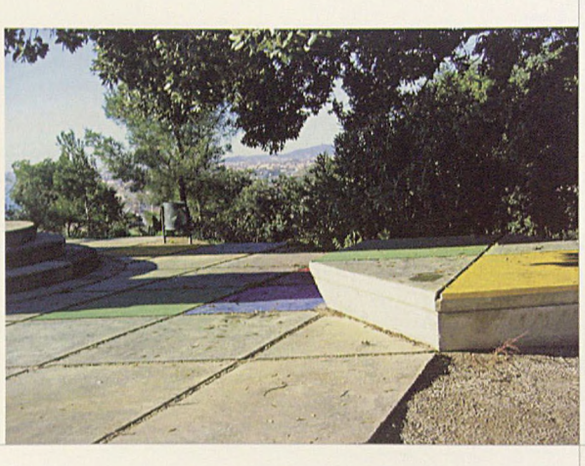

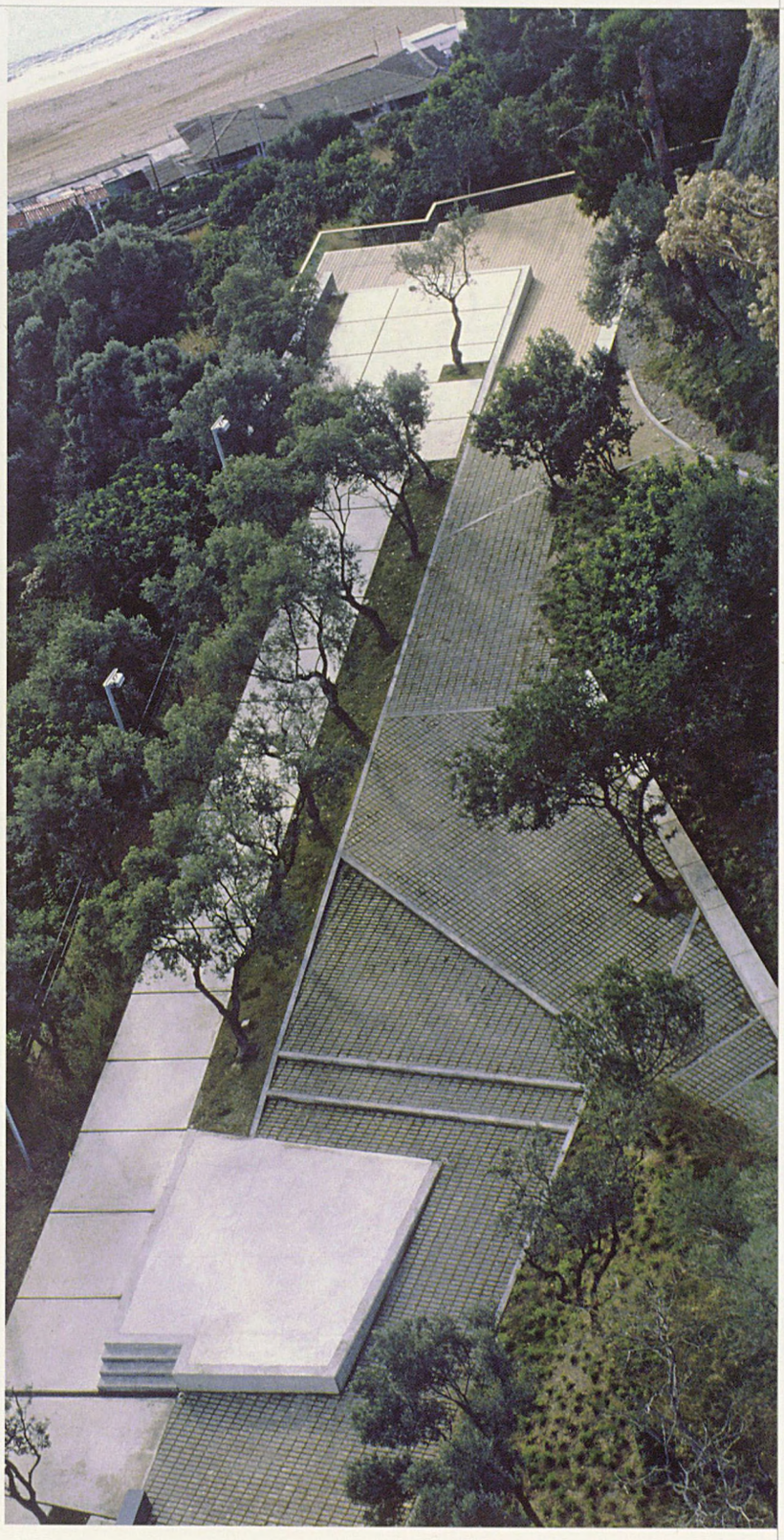

PARC DEL TURONET

5 detall planta mirador

1 Paviment de formigó *in situ* H-175, vibrat i remolinat, de 18 cm de gruix, formant pastilles d'entre 3 i 15 m², amb junta oberta de 6 cm.
2 Paviment de llambordes de formigó prefabricat tipus *viaverda* d'ICA de mides 11x25x5 cm.
3 Paviment de formigó *in situ* H-175, de 15 cm de gruix amb colorant en pols, fomant pastilles d'entre 3 i 15 m², amb junta oberta de 6 cm.
4 Paviment de fusta tractada a l'autoclau, de 15x5 cm de secció col·locat sobre llates del mateix material.
5 Vorada de formigó prefabricat d'ICA, de mides 100x15x25 cm, formant separació de paviments i estesa.
6 Banc de formigó prefabricat.
7 Paviment de sauló compactat 10 cm, confinat entre vorades de formigó per a regularització de camins existents acabats amb 5 cm de sauló garbellat.

1 Paviment de llambordes de formigó prefabricat tipus *viaverda* d'ICA de mides 11x25x5 cm.

2 Vorada de formigó prefabricat d'ICA, de mides 100x15x25 cm, formant separació de paviments i estesa.

3 Vorada de formigó prefabricat d'ICA de mides 100x20x8 cm, formant estesa.

4 Estrat herbaci trepitjable de prat de baix manteniment.

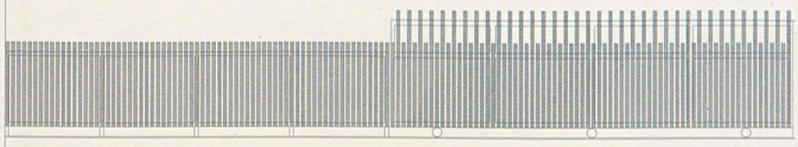

detall alçat entrada

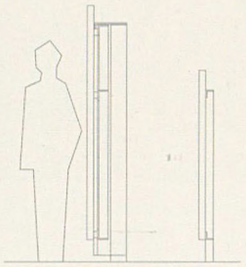

1 FONAMENT DE FORMIGÓ H.150
2 PERFIL "I" 50mm GALVANITZAT
3 PERFIL "L" 50x50x4 GALVANITZAT
4 LLISTÓ DE FUSTA DE PI TRACTAT A L'AUTOCLAU DE SECCIÓN 50x30mm
5 PLACA D'ANCORATGE
6 PERFIL BUIT QUADRAT 80x80x4mm. GALVANITZAT
7 PERFIL BUIT QUADRAT 50x50x3mm. GALVANITZAT

detall porta entrada

PARC DEL TURONET

10 detalls constructius porta entrada

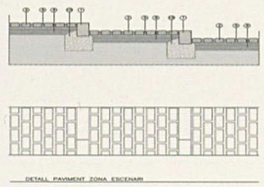

DETALL PAVIMENT ZONA ESCENARI

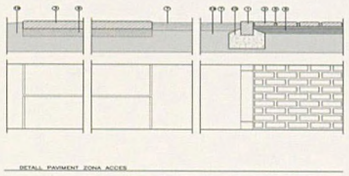

DETALL PAVIMENT ZONA ACCES

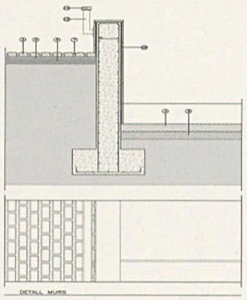

DETALL MURS

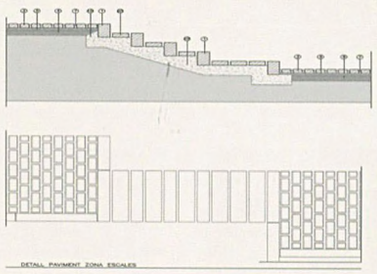

DETALL PAVIMENT ZONA ESCALES

PARC DEL TURONET

7 detalls constructius paviments

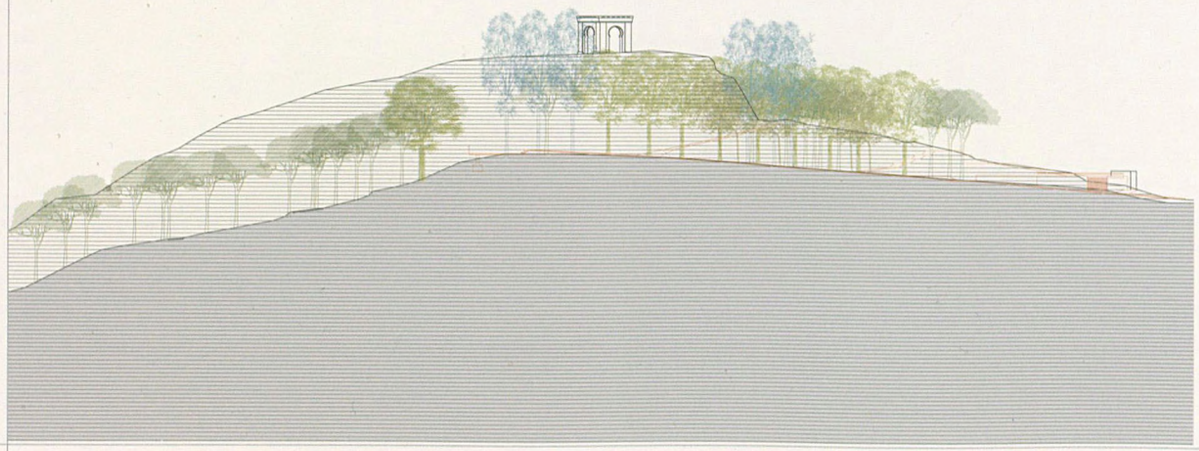

SELECCIONAT PREMIS FAD 2003. FINALISTA 3ª BIENAL EUROPEA DE PAISATGE ROSA BARBA. FINALISTA TRIENAL D'ARQUITECTURA DEL MARESME 2001-2003. FINALISTA PREMI EUROPEU D'ESPAI PÚBLIC URBÀ CONVOCAT PEL CCCB

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinás
Col·laboradors: Olga Saro, *arquitecta,* Olga Méliz, *arquitecta tècnica,* Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola,* Xavier Oliete, Ernest Compta, Anna Sánchez-Patús, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2001
Data de l'execució: Maig 2002
Superfície total: 8.540 m^2
Cost total: 384.616,72 €
Contractista: GECOINSA
Promotors: Ajuntament de Montgat, Mancomunitat de Municipis.

Camí del Sorral

El Prat de Llobregat
Sant Boi de Llobregat

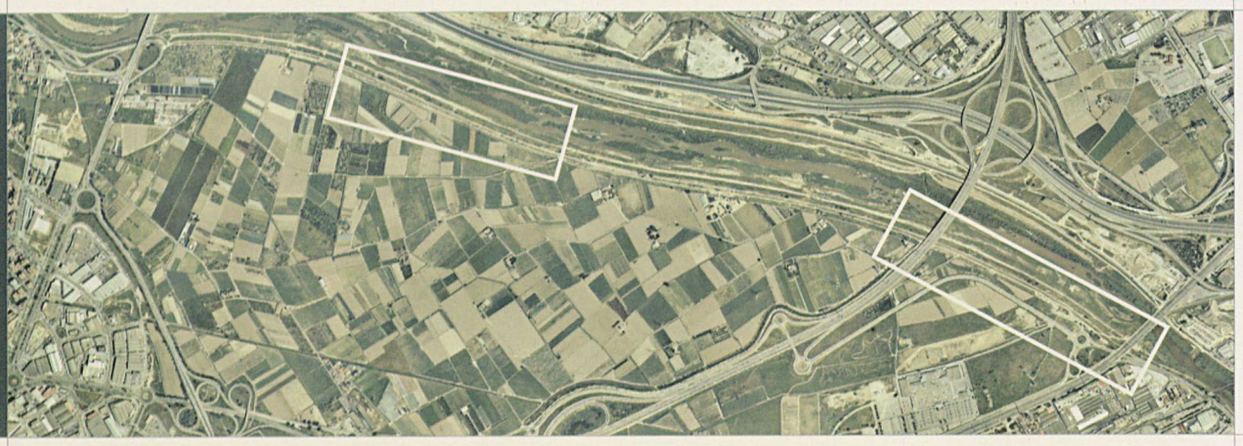

Recuperació de dos trams del marge del riu Llobregat

El Camí del Sorral uneix pel marge dret del riu Llobregat els municipis de Sant Boi de Llobregat i el Prat de Llobregat. Aquest camí és una conseqüència de la canalització del riu feta l'any 1974. Per sota, i en tota la seva longitud, discorren paral·leles les canalitzacions de Depurbaix i el tub de salmorres. El projecte s'ha proposat recuperar aquest camí com a espai endreçat i lúdic i té el valor afegit del seu caràcter supramunicipal, cosa que ha propiciat un tractament unitari que integra les actuacions realitzades anteriorment.

El camí té una longitud total de 3.810 m repartits entre els dos municipis. El projecte executiu, un cop inspeccionat tot el camí, ha abordat una primera fase que afecta dos àmbits concrets, un de 850 m de Sant Boi i un d'un quilòmetre del Prat: entre els dos tenen una superfície de 83.855 m². També s'ha fet una petita intervenció al punt de confluència dels dos termes per tal d'evitar el pas de vehicles rodats a l'àmbit de Sant Boi; tanmateix ha calgut donar resposta a la circulació rodada, tant la de caràcter agrari, com la relacionada amb els serveis existents.

La proposta parteix de la consideració de la relació del camí amb el seu entorn, especialment amb altres camins, buscant els punts d'interès per reforçar-los cosa que inclou la creació de connexions transversals que comuniquin amb la llera del riu, amb diversos llocs on acostar-s'hi i observar-lo. Això ha comportat la construcció de rampes, escales i passos, i la col·locació de mobiliari. D'altra banda s'ha pretès que la secció del camí, contínua al llarg del recorregut, esdevingui menys rígida establint-hi una major diversitat de situacions fins al

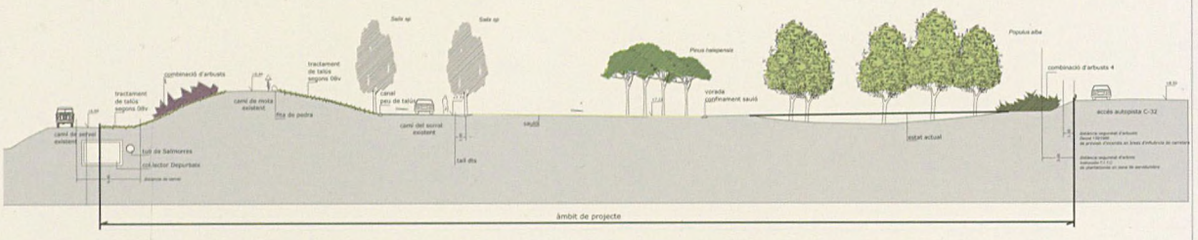

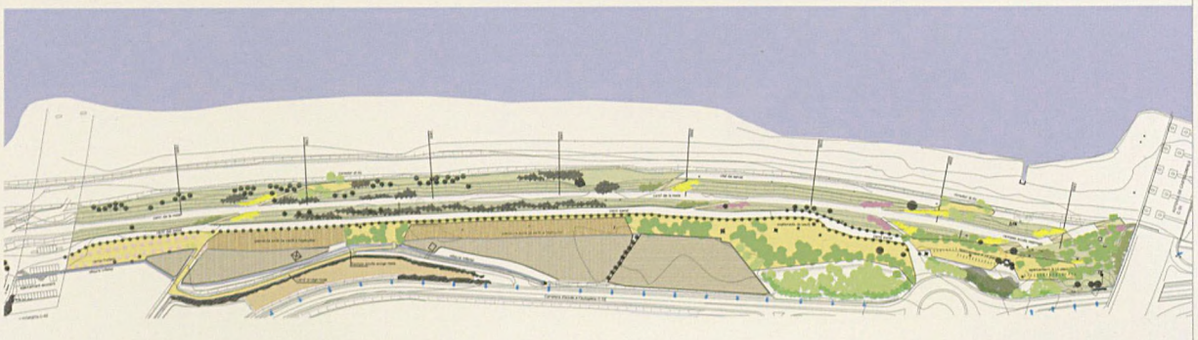

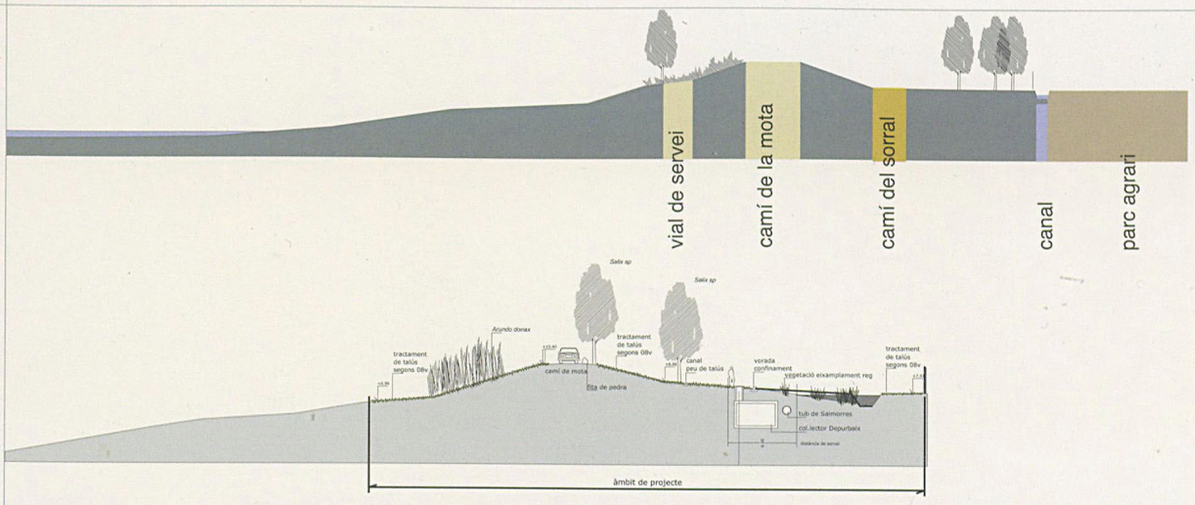

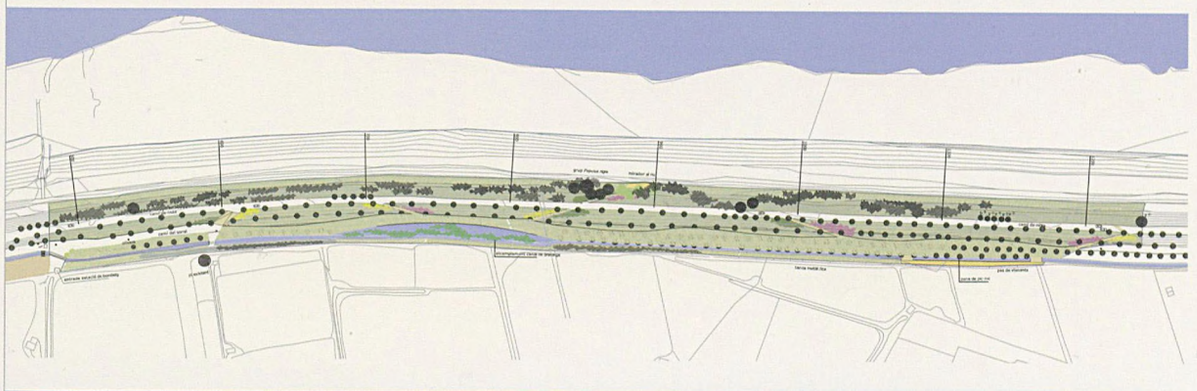

punt que a l'àmbit del Prat el camí queda ressaltat com a tal, mentre que al de Sant Boi es desdibuixa i se'n potencien les relacions amb els elements circumdants.

El fragment del Prat queda circumscrit entre dues autopistes, una de les quals és la que dóna accés a la població. Al lloc se li ha donat aquest sentit d'entrada, amb la creació d'aparcaments i àrees de descans. El camí té paviment de sauló, s'han col·locat peces a la seva vorada i compta amb uns blocs granítics escampats ací i allà a mode de fites, i concentrats en alguns punts a mode de seients.

Pel que fa a la vegetació, s'ha respectat, gairebé del tot, l'arbrat que hi havia abans d'aquesta actuació, ben abundós a l'àrea de Sant Boi; a la del Prat ha calgut fer-hi més plantacions i s'hi han respectat les àrees de conreu contigües que donen una clara imatge d'endreç. La nova vegetació s'ha implantat especialment als punts d'interès reforçats pel projecte posant arbres i arbusts a les vorades, rampes, zones inundables, etc., i procurant en cada cas escollir les espècies més adients tant des del punt de vista ecològic com paisatgístic, incloent-hi fruiters com ara magraners i figueres. A la dels talussos se li ha donat un tractament específic segons les diverses situacions en què es trobava, amb un predomini d'espècies arbustives i herbàcies.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Fidel Vázquez Alarcón, Elisabet Quintana, *arquitecta col·laboradora*
Col·laboradors: Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Lluïsa Presmanes, *biòloga*, Marc de la Parra, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: Juliol 2002
Data de l'execució: Juliol 2003
Superfície total: 34.761 m^2
Cost total: 450.010 €
Contractista: VICSAN SA
Promotors: Ajuntament del Prat de Llobregat, Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Parc de la Muntanyeta

Sant Boi de Llobregat

3a i 4a fase de les obres del parc metropolità

El Parc de la Muntanyeta, un dels més extensos dels parcs metropolitans, vol ser el símbol del futur immediat de Sant Boi, un "paradís" on la vida quotidiana es transformi en expressió real dels ideals i esperances ciutadanes.

Les dues primeres fases executades fins l'any 2000 contemplaven la zona central del parc, i proposaven dues àrees diferenciades: una part atapeïda de jardins, boscos i camins, i una altra com a gran clariana que esdevenia la porta d'accés principal de la ciutat al parc. Enriquint i completant les intervencions anteriors, les fases tercera i quarta -que s'han executat simultàniament- doten el parc dels diferents accessos i serveis que resten per tal de fer més assequible tota la muntanya i proveir-la d'aquells equipaments que acomboien i faciliten els diferents usos que hi poden tenir lloc.

Pel que fa a la intervenció concreta, s'ha recuperat, al límit oest del parc, una gran clota existent, de pronunciats pendents, convertint-la en un extens llac natural i una piscina d'estiu; l'aigua hi és entesa com a element lúdic, contemplatiu, de repòs... El llac està dotat de platja i d'un vistós brollador. Adjacents a aquests nous espais i tangencialment al passeig de Sant Ramon se situen uns edificis de serveis, entesos com a elements semienterrats, les cobertes dels quals són accessibles i esdevenen excel·lents miradors sobre el delta de Llobregat. Es tracta de potenciar al màxim aquest caràcter panoràmic del parc de la Muntanyeta, ja que és el millor mirador natural de la comarca per sota de la cota de 100 m, i alhora és un punt de referència visual per al seu entorn comar-

cal. L'edifici contigu al camp de futbol té dues plantes: la baixa conté els vestuaris, infermeria, bugaderia i una sala polivalent i es resol, per la cara que mira el camp, en les grades per al públic. La superior es destina a l'accés i control d'espectadors i a dependències administratives i socials del F.C. Santboià; és d'estructura metàl·lica i conforma al mateix temps la marquesina sobre les grades. Els edificis contigus a la piscina i al llac es destinen a vestidors i a bar restaurant respectivament.

L'accés a aquests nous espais es fa a través del primer tram del passeig de la ronda de Sant Ramon (que actualment ja connecta amb la C-245), on s'ha condicionat una gran superfície d'aparcament, a la banda del parc, arrecerada per la vegetació dels confins del bosc. D'altra banda, s'ha arranjat el camí de Sant Ramon, al marge superior del parc, fent-hi un drenatge i plantant-hi pins, alzines, garrofers i arbusts.

La intervenció ha incidit, finalment, sobre el límit nord-est del parc, on s'han recuperat dos espais residuals. Al primer, davant de l'institut Amat Verdú en un indret que també fa molt de pendent, s'hi han formalitzat dues plataformes que contenen respectivament una gran zona d'ombra i una àrea de jocs. Al segon espai, entre el mercat de la Muntanyeta i el parc, entremig de parterres verds i arbres, s'hi ha habilitat un aparcament públic de 95 places.

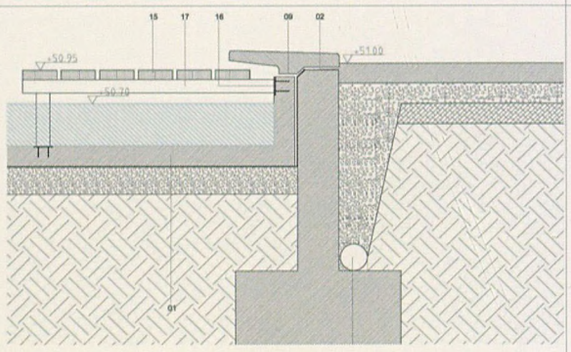

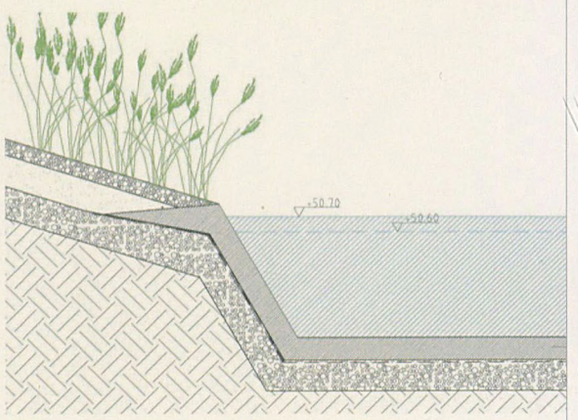

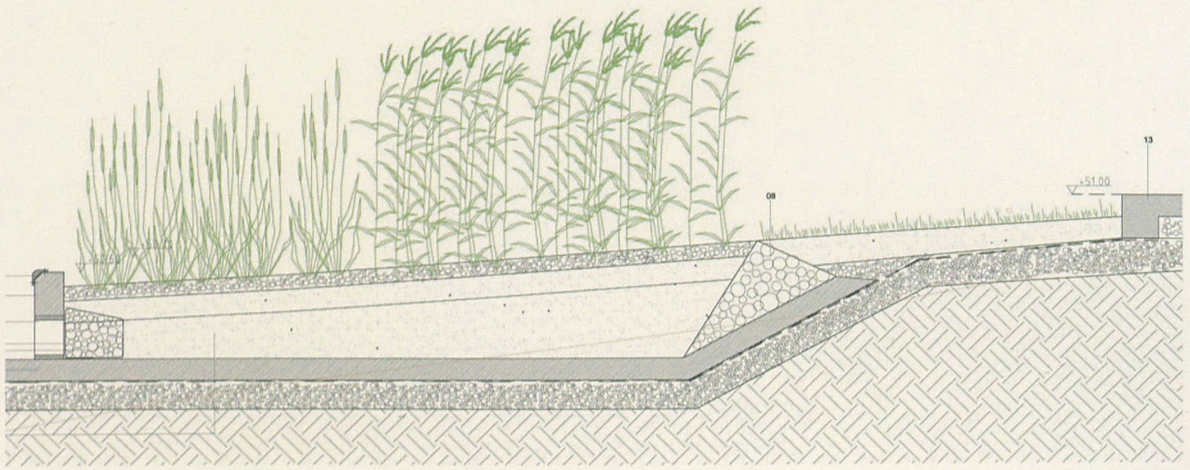

8 i 9 planta proposta escala 1/2000

seccio jocs S1 escala 1/500

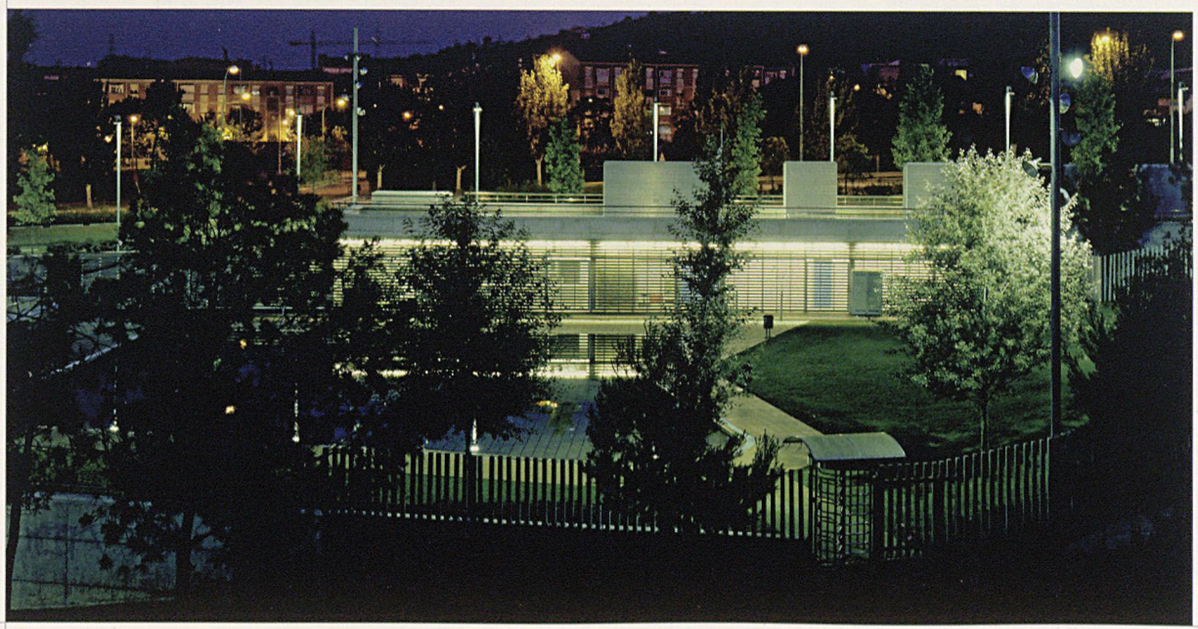

SELECCIONAT 1a TRIENNAL D'ARQUITECTURA DEL BAIX LLOBREGAT, ALT PENEDÈS I GARRAF. ESPAIS EXTERIORS. FINALISTA PREMIS FAD 2006 EN CATEGORIA CIUTAT I PAISATGE

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu, Martí Sanz, *arquitecte col·laborador*
Col·laboradors: Arcadi de Bobes, Toni Tribó, Noemí Martínez, Isidre Santacreu, *arquitectes*, Lluís Roig, *aparellador*, Rosa Romero, *arquitecta tècnica*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Dina Alsawi, *enginyera tècnica agrícola*, Eva Pagès, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: 2002
Data de l'execució: Juliol 2004
Superfície total: 58.000 m^2
Cost total: 4.785.766 €
Contractista: ACS (fase 3), Dragados SA (fase 4)
Promotors: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Parc del Mil·lenari

Sant Just Desvern

Condicionament de la pineda com a parc

El parc del Mil·lenari es troba situat al nucli urbà de Sant Just Desvern. Es tracta d'una pineda emplaçada en una lleugera elevació entre el carrer del Mercat i el de Freixes. El bon estat de la massa arbòria li ha donat des de fa temps el caràcter de pulmó verd de la vila. El projecte ha tingut l'objectiu de la conservació i millora del paratge. Proposa l'ordenació de la pineda existent accentuant-ne el seu caràcter d'espai verd públic i també la dels espais de límit amb els carrers per facilitar els accessos al parc i la seva mateixa vinculació amb la ciutat.

Pel que fa a l'accés situat a la part inferior, s'ha potenciat l'obertura de la pineda cap al carrer, amb l'ampliació de la vorera i la formació d'una plaça i d'unes rampes passeig que faciliten l'accessibilitat a la pineda i a l'espai per urbanitzar que hi ha al damunt de la coberta d'un aparcament

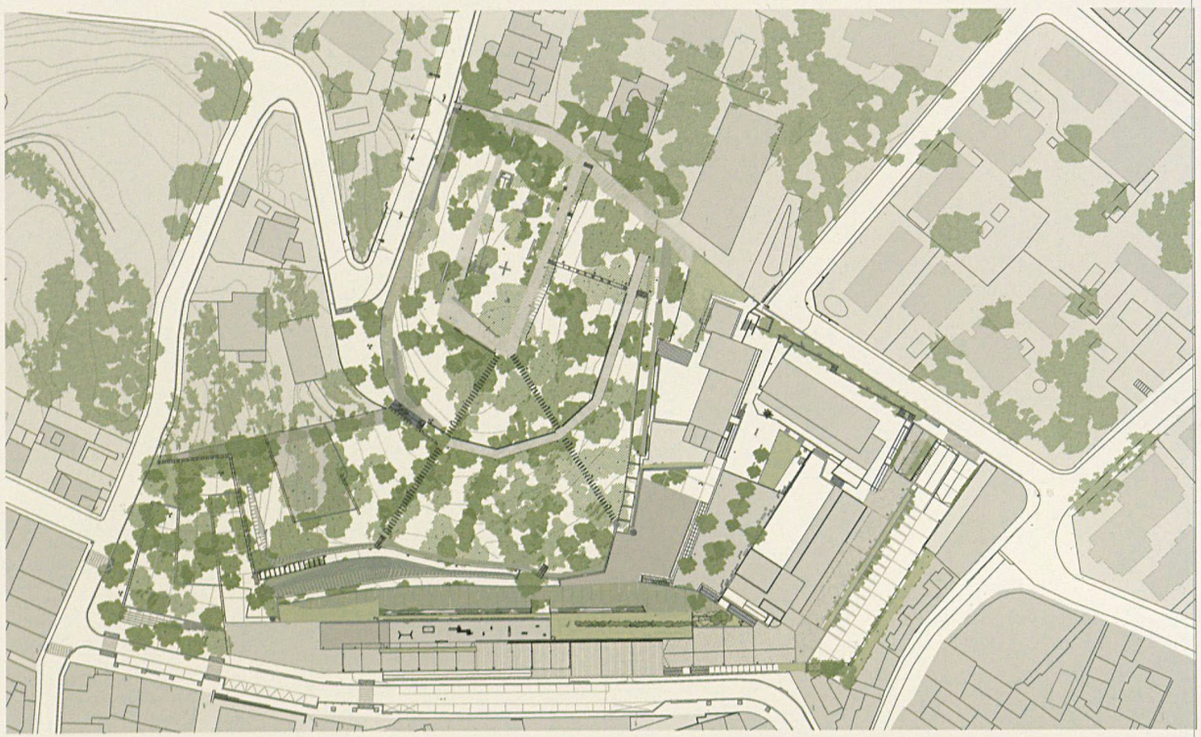

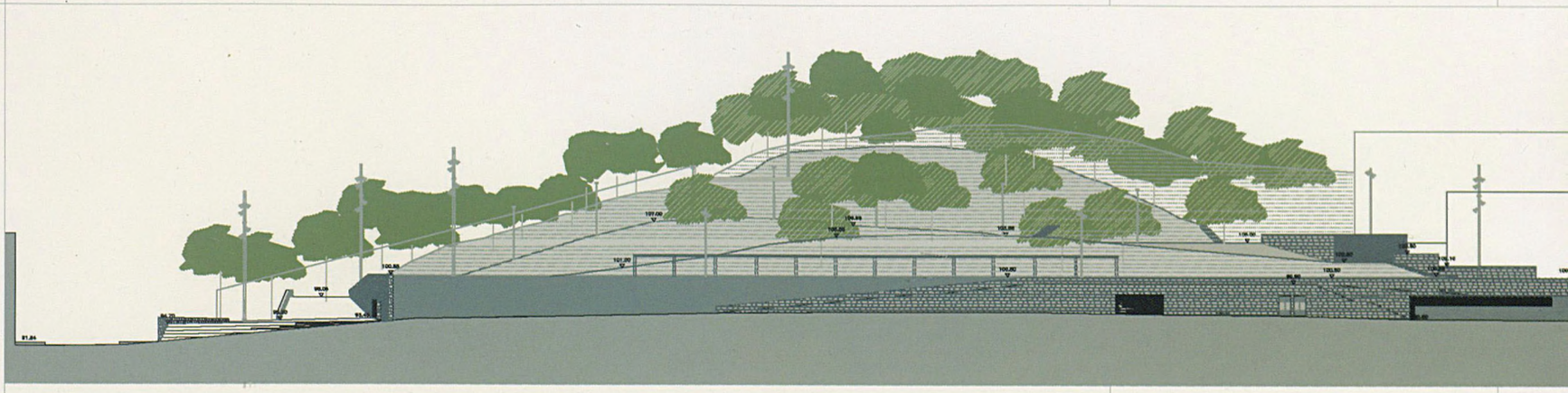

adjacent. A l'accés superior s'hi ha creat una petita plaça amb l'eliminació del cul-de-sac existent i la construcció d'una petita rampa. Els diferents accessos estan recolzats amb murets de maçoneria de llicorella; alhora, per donar continuïtat a l'arbrat, s'han plantat pins des de la pineda existent fins al carrer.

Pel que fa a l'ordenació de la pineda, es proposa la definició dels recorreguts de vianants al seu interior. Se n'estableixen de dues menes: unes bandes camins que mantenen cota i que van anellant la muntanya en cercles concèntrics, i uns recorreguts en rampa, definits amb travesses de fusta, que enllacen els diferents nivells. Aquests darrers arrenquen des del damunt l'aparcament i des de la placeta on hi ha la capella de l'edifici de les monges. S'inclouen també en aquests recorreguts les rampes ja existents al talús de la banda del carrer del Mercat, amb la modificació de l'encaix amb la coberta i la zona de la capella i la col·locació d'una nova barana de protecció.

L'enllumenat es resol de tres maneres diferents. Els punts d'accés estan il·luminats mitjançant columnes tipus Prim, els recorreguts que anellen la pineda mitjançant balises, i finalment les rampes que connecten els diferents nivells amb columnes tipus Sant Oleguer, de manera que s'aconsegueix una lectura diferenciada dels diversos recorreguts.

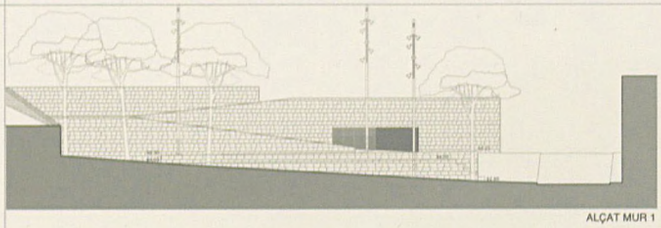

ALÇAT MUR 1

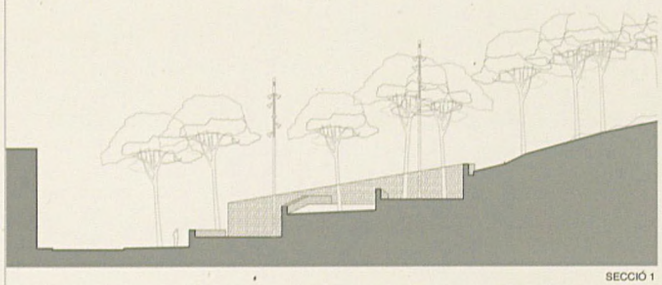

SECCIÓ 1

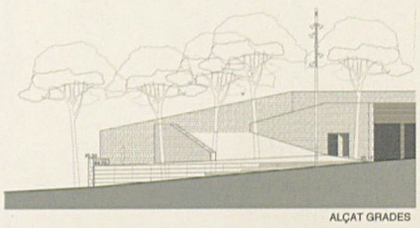

ALÇAT GRADES

SELECCIONAT PREMIS FAD 2004. ESPAIS EXTERIORS
SELECCIONAT 1a TRIENNAL D'ARQUITECTURA DEL BAIX LLOBREGAT, ALT PENEDÈS I GARRAF. ESPAIS EXTERIORS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: M. Isabel Bennasar
Col·laboradors: Antoni Viñuales, *tècnic d'obra*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Fernando Torres, Antoni Conejo, Juan V. Porcar i Assumpció Carrió, *estudiants d'aquitectura*, Carlos Villasur, *estudiant d'enginyeria tècnica industrial*
Data del projecte: 2001
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 11.244 m^2
Cost total: 800.010 €
Contractista: ACYCSA
Promotors: Ajuntament de Sant Just Desvern, Mancomunitat de Municipis

Infraestructures

Pont sobre el riu Sec
Badia del Vallès
Cerdanyola del Vallès

Pas sota el tren i l'autopista
Castelldefels

Passarel·la del Pavelló
Molins de Rei

Pont sobre el riu Ripoll
Ripollet

Parc de la Solana
Sant Andreu de la Barca

Pont sobre el riu Sec

Badia del Vallès
Cerdanyola del Vallès

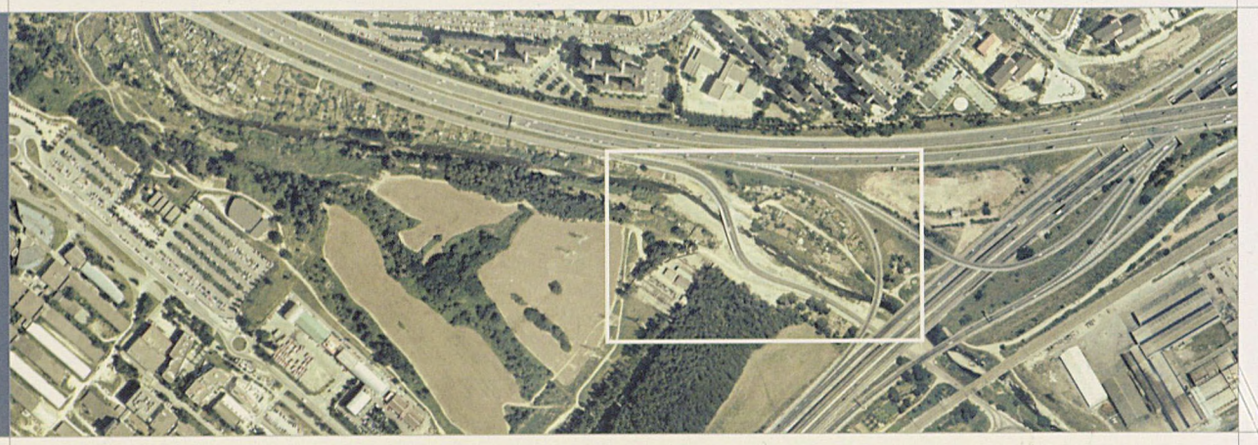

Nou pont i accessos

El llit del riu Sec fa de termenal entre els municipis de Badia i Cerdanyola. El vial que va de l'un a l'altre havia creuat tradicionalment el riu mitjançant un gual, emparant-se en la seva sequedat toponímica, però això creava inconvenients de tota mena en el cas dels forts aiguats que es produeixen amb certa regularitat en els rius mediterranis. Fins i tot un d'aquest aiguats, l'any 1990, va causar l'arrossegament de vehicles que travessaven el gual i va produir malauradament víctimes mortals.

L'actuació duta terme ha consistit en la construcció d'un pont sobre el riu Sec en el mateix lloc on hi havia l'esmentat gual –que ha quedat definitivament eliminat– i en l'adequació dels vials que li són adjacents. El pont construït té una longitud de 50 metres, amb dos ulls provocats per una doble pilastra central. Els fonaments consisteixen en mòduls de mur pantalla de formigó encastat al substrat argilós consistent fins a una fondària de 12 metres. L'amplada de tauler és de 14 metres, dels quals 9,30 es destinen a la calçada central i la resta a dues voreres de 2,35 metres cada una, flanquejades per dues baranes metàl·liques, una de més baixa protegint de la calçada i una de més alta protegint del buit del riu. El dessota de la barana exterior està recobert per una cornisa de plaques de formigó. Al llarg de tot el traçat s'hi ha instal·lat enllumenat públic.

Els vials adjacents a cada cantó del pont consisteixen en una calçada d'aglomerat de 7 a 9 metres i voreres de 2,25 metres protegides amb barrera de seguretat de doble ona. Cal destacar finalment l'eliminació de totes les línies de mitja tensió que creuaven soterrades el riu, i ara passen ara per sota del tauler del pont.

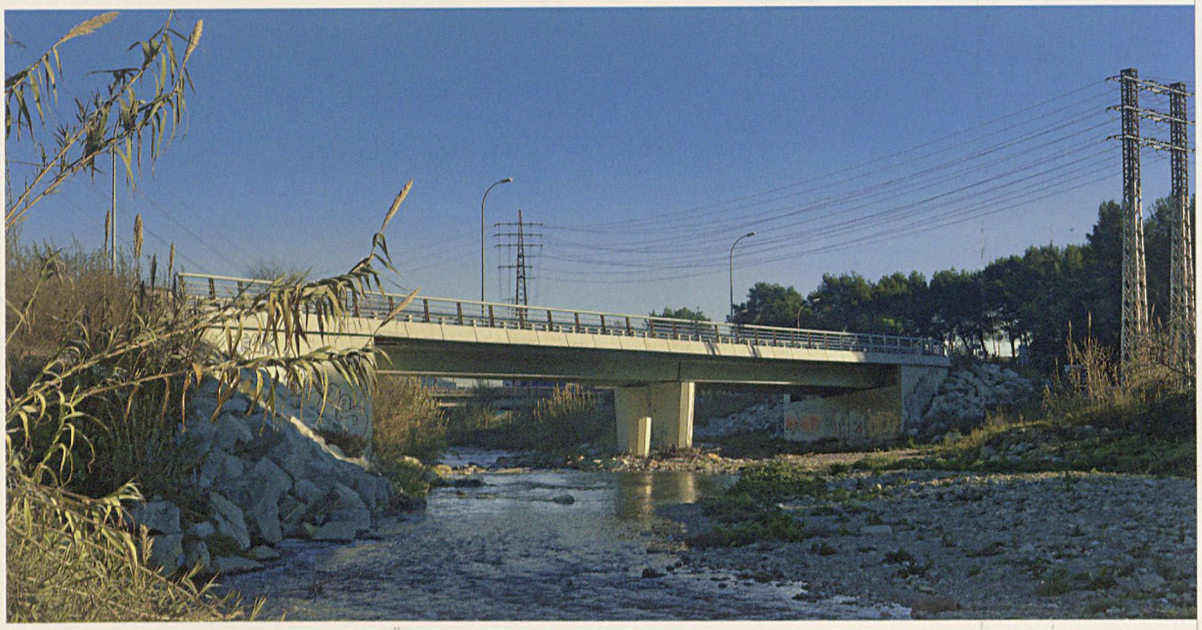

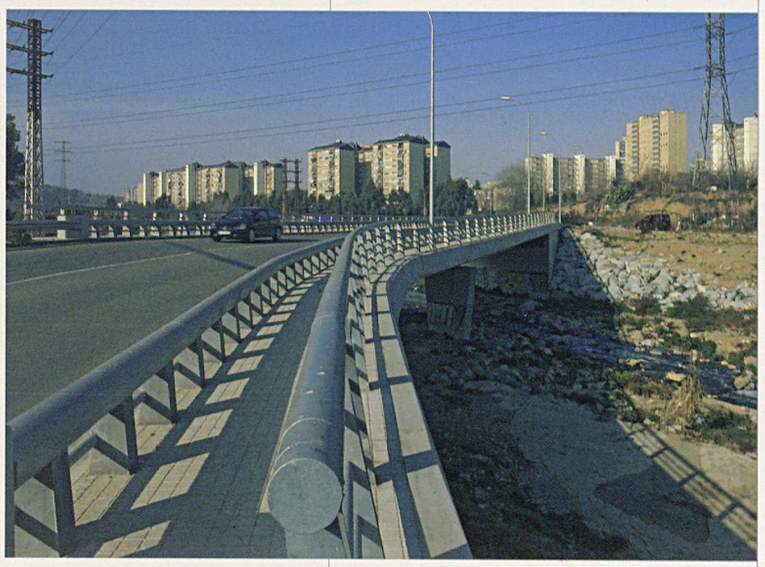

DADES TÈCNIQUES

Enginyer de Camins, Canals i Ports MMAMB: Joaquim Ventura i Torres
Col·laboradors: Jordi Larruy, *enginyer tècnic d'obres públiques*, Joan Roca, *auxiliar tècnic d'obra*, Francisco Javier Gete-Alonso, *enginyer de Camins, Canals i Ports*
Data del projecte: Maig 2002
Data de l'execució: Juny 2004
Superfície total: 3.300 m² (longitud 50 m)
Cost total: 1.748.227,98 €
Contractista: Vías y Construcciones SA
Promotors: Ajuntament de Badia del Vallès, Mancomunitat de Municipis

Pas sota el tren i l'autopista

Castelldefels

Nou pas soterrat per a vehicles i vianants a l'av. de la Ciutat de Màlaga

L'objectiu del projecte ha estat aconseguir una permeabilitat transversal que garanteixi la comunicació dels nuclis urbans entre mar i muntanya. A tal fi ha calgut resoldre, mitjançant l'execució d'un pas inferior a l'avinguda de la Ciutat de Màlaga, la gran barrera que formaven dues infraestructures paral·leles i properes: l'autopista C-32 i les vies del ferrocarril. Alhora s'ha comunicat l'esmentada avinguda amb la carretera C-245 i s'ha propiciat la transformació d'aquesta darrera en via cívica urbana (avinguda de la Constitució).

El projecte es formalitza des de la rotonda situada a l'encreuament de l'avinguda de la Ciutat de Màlaga amb el carrer de les Canyes. L'avinguda es prolonga des d'aquí, amb un pendent aproximat del 8% amb un augment a 3,15 m del gàlib del pas soterrat de l'autopista, fins a l'espai comprès entre la mateixa autopista i la línia ferroviària, punt d'on arrenca el carrer del Molinot que dóna connexió a una àrea d'equipaments. Seguidament, i mitjançant un cert radi del vial, es busca la perpendicularitat a la línia ferroviària i es realitza el nou pas soterrat amb un gàlib de 3,97 m per comunicar finalment amb la C-245. La secció donada a l'avinguda de la Ciutat de Màlaga, on les voreres (una principal i molt àmplia per a vianants i una secundària de serveis) se situen cosa d'un metre per sobre de la calçada, respon a la voluntat d'oferir als vianants una sensació de no proximitat als vehicles, tenint en compte que aquesta via passa en un tram curt per sota de dos ponts.

La diferència de cotes entre l'avinguda de la Ciutat de Màlaga i la C-245 en el seu encontre, es resol desdoblant aquesta darre-

50 MTS.
pont A-16 / C-32
pont Renfe
C-245 (direcció Barcelona)
aparcament
C-245 (direcció Tarragona)
nivell freàtic
50 MTS.

200
150
100
50
0
-50

100
50
0
-50

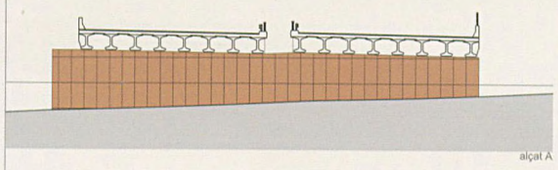
alçat A

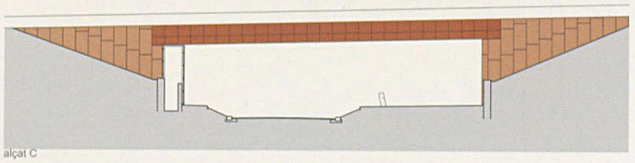
alçat C

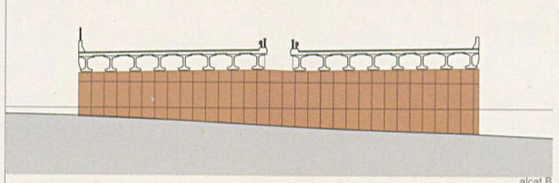
alçat B

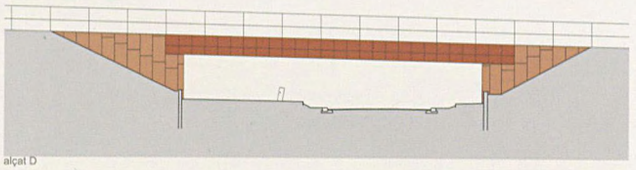
alçat D

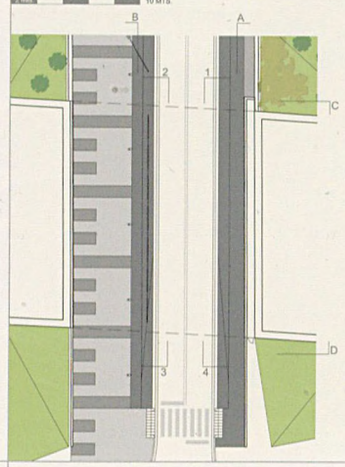

ra. Així doncs, es deprimeix la calçada en direcció a Barcelona fins assolir la cota de l'avinguda. La C-245 es formalitza en una gran rotonda el·líptica des del carrer 302 al carrer 304, amb dues semirotondes partides en els seus extrems; l'espai interior s'habilita com a aparcament.

En l'execució de l'obra, el principal condicionant ha estat la presència del nivell freàtic gairebé en superfície. Això ha obligat a executar un vas estanc de grans dimensions que ha requerit més de 500 metres lineals de pantalles i profunditats que oscil·len entre els 9 i els 20 metres. El drenatge de la zona s'assoleix amb altres estructures, com el pou de bombament i el dipòsit de laminació.

Quant a acabats, s'ha emprat un paviment de peces rectangulars de formigó a les voreres per a vianants i un paviment de llambordins als talussos i a la vorera de serveis de l'avinguda de la Ciutat de Màlaga. La diferència de paviments recalca la diferència d'ús, reforçada per la situació de les lluminàries, que es troben a la vorera principal (balises Àrea, columnes d'acer *corten* Uralsa).

L'entorn del pas subterrani ha estat endreçat i enjardinat plantant-hi arbres com ara pollancres, acàcies i mèlies, arbusts com miòpors, santolines i escalònies, i claps de gespa al talús i a les semirotondes que limiten l'aparcament a la C-245.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu
Enginyer: Fernando Tarrega Enedáguila i IDOM Ingenieria y Sistemas S.A.
Col·laboradors: Javier Navarro, *enginyer tècnic d'obres públiques*, AUDING Auditorías e Ingenierías, Jordi Pruna i Noemi Martínez, *arquitectes*
Data del projecte: Setembre 2002
Data de l'execució: Juliol 2004
Superfície total: 21.100 m²
Cost total: 7.464.911,95 €
Contractista: Dragados SA
Promotors: Ajuntament de Castelldefels, Mancomunitat de Municipis

Passarel·la del Pavelló

Molins de Rei

Nou pas de vianants sobre les vies del tren

Aquesta nova passarel·la que va del carrer de Roger de Llúria a l'indret on hi ha el pavelló d'esports, n'ha substituït una altra emplaçada al mateix lloc i que havia quedat obsoleta. La nova estructura es disposa obliquament respecte a la directriu clàssica perpendicular a la via del tren, donada l'asimètrica disposició dels espais de sortida i arribada de la passarel·la anterior i la impossibilitat de modificació del carrer de Roger de Llúria paral·lel a la via del tren. Amb aquests condicionants, el nou pont ha adoptat la geometria dels blocs d'habitatges existents a la banda oest, amb els quals s'alinea; d'aquesta forma la sortida de la passarel·la a la banda del pavelló agafa unes mides i una situació prou amples per endreçar tota la zona i convertir-se en l'inici d'un futur recorregut fins a la plaça de Mercè Rodoreda o més enllà. Per la banda oest, la passarel·la s'acaba al mateix lloc que l'anterior; com que ocupa però una mica més d'espai s'ha reduït el pas del carrer de sortida i s'han eliminat algunes places d'aparcament.

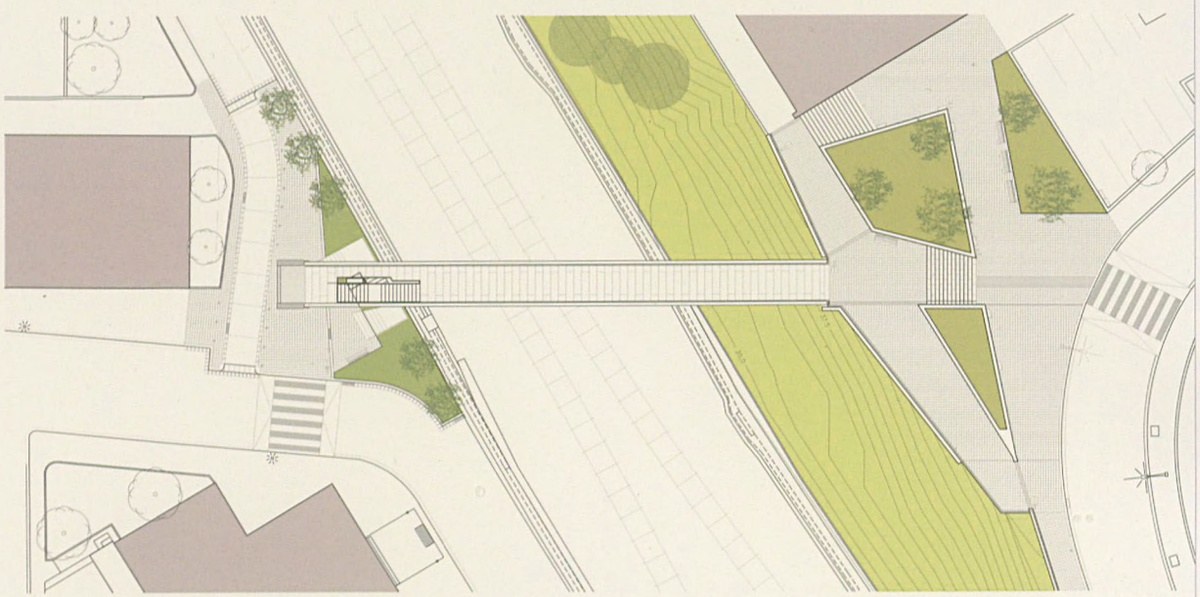

La tria del model estructural respon a un seguit de raons d'índole pràctica: no obstaculitzar el pas dels trens durant el procés constructiu, treballar amb peces no gaire grans atesos els problemes de transport pels carrers estrets del nucli antic de Molins i, finalment, incorporar des del disseny uns tancaments verticals d'un mínim de 2m d'alçada exigits per la normativa.

La passarel·la està formada per dues bigues metàl·liques en gelosia conformades amb perfils armats que deixen un pas lliure entremig de 3,05 m. A la banda oest el recolzament de les bigues són dos pilars de formigó en forma de pantalla que

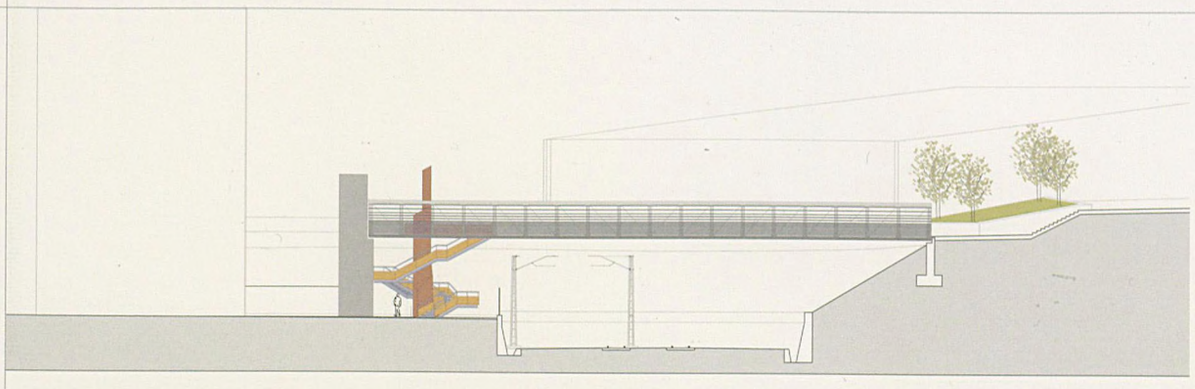

contenen al seu interior l'ascensor de comunicació vertical. Els pilars es tanquen lateralment amb vidre i acer inoxidable i la cabina de l'ascensor instal·lat al seu interior té igualment una de les parets de vidre, cosa que n'augmenta la seguretat ja que mai es perd el contacte visual entre l'usuari i el carrer.

A la banda est el recolzament es fa sobre un estrep de formigó encastat al talús existent. El punt d'entrega és a nivell del nou accés que es construirà per darrera del pavelló, un nivell sensiblement igual que ara, però es fa una plataforma més gran amb noves escales de baixada i una rampa lateral. El projecte contempla un tractament molt senzill del talús a base d'hidrosembra que garanteixi l'estabilitat de les terres i li doni una certa recuperació, si més no com un espai verd de fons visual del nou pas.

L'escala d'accés és el tercer element que configura tot el conjunt. Puja en espiral des de sota de la passarel·la, de la qual n'és estructuralment independent. En efecte, es recolza en un monòlit central d'acer *corten*, amb una composició volumètrica que acompanya el gir de l'escala i que sobrepassa el nivell de la passarel·la per convertir-se en una columna de llum i de fixació de projectors per al nou espai. L'escala, penjada d'aquest pilar central, adopta una imatge formal molt potent, la qual es pretén que s'identifiqui amb el nou espai creat per a vianants. Té un pas mínim de 1,40 m entre baranes i s'eixampla als replans. El paviment de l'escala, així com el de la passarel·la, és de tauler de fusta amb revestiment de goma negra, especialment recomanat per a la circulació de vianants.

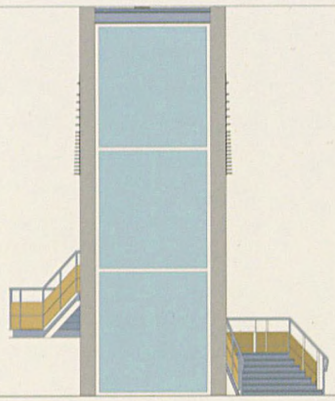

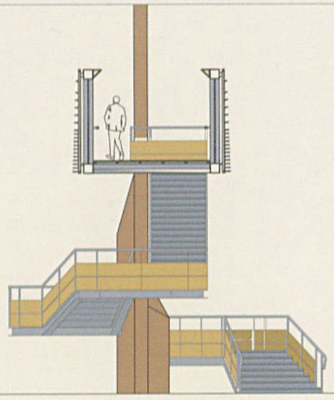

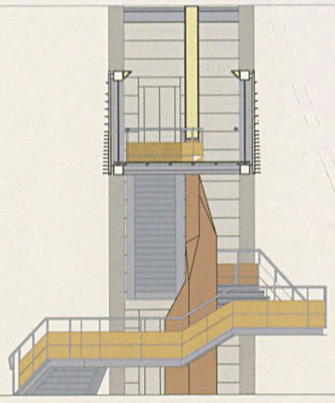

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Xavier Nogués.
Enginyer de Camins, Canals i Ports: Manuel Reventós
Col·laboradors: Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Noemí Duarte, *enginyera tècnica*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Narcís Valle, *delineant*, Anna Batlló, Marta Godia, Griet Lambrechts, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Maig 2002
Data de l'execució: Gener 2004
Superfície total: 1.000 m^2
Cost total: 632.203,13 €
Contractista: COPCISA
Promotors: Ajuntament de Molins de Rei, Mancomunitat de Municipis

Pont sobre el riu Ripoll

Ripollet

Reforma del pont sobre el riu i l'autopista

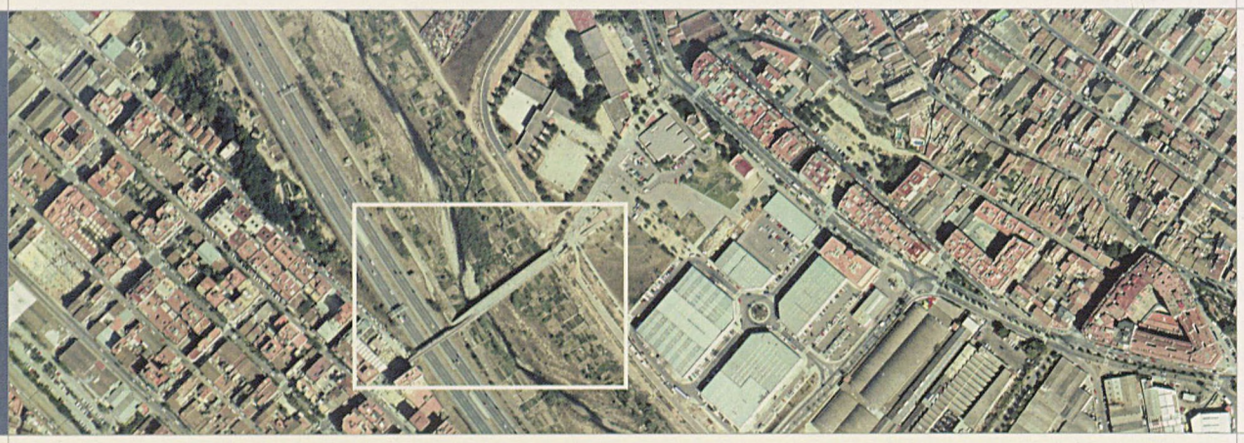

La justificació urbanística d'aquest projecte es basa en la necessitat de millorar la connectivitat intermunicipal. L'entrada en funcionament de diferents trams de vies per al trànsit rodat de l'entorn més immediat obliga a redefinir i concretar la vialitat per tal de disminuir les incomoditats a què estan sotmesos els vianants a causa de l'increment del trànsit, bàsicament trànsit pesat.

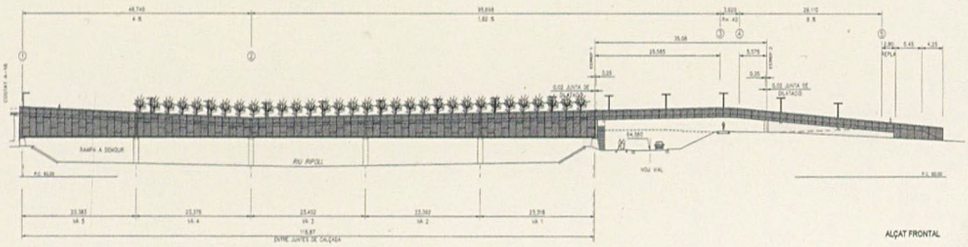

Per satisfer aquestes necessitats hi havia diverses opcions. La que s'ha triat s'ha basat en l'aprofitament del pont existent, d'antiga comunicació rodada, que uneix el nucli principal de Ripollet amb el barri de l'altra banda del riu i amb Cerdanyola salvant l'obstacle del riu i de l'autopista. A part del bon estat en què es trobava, aquesta opció ha permès assolir un seguit d'objectius que han estat determinans a l'hora de decidir-se. Són els següents:

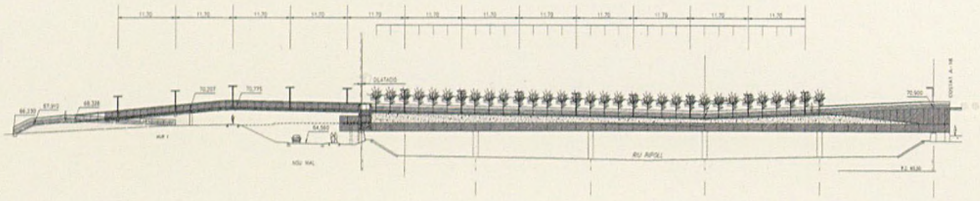

— *Cobriment de l'autopista.* La intervenció proposada no entenia aquest pas com una simple passarel·la sobre el riu i l'autopista, sinó que pretenia una nova lectura que el considerés com un primer element del que haurà de ser el lligam definitiu dels dos barris de banda i banda del riu: el cobriment de l'autopista.

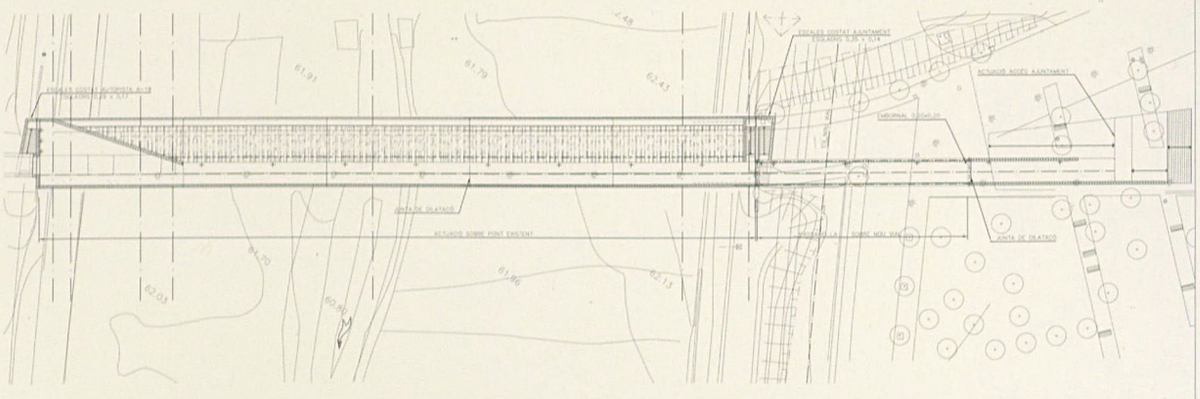

— *Sostenibilitat i reciclatge.* Avui, la gran preocupació mediambiental és la reducció dels residus i la runa que s'ha d'eliminar; d'altra banda, en altres països europeus es duen a terme actuacions capdavanteres de reciclatge de grans infraestructures. Així doncs, aquest projecte s'ha proposat la reutilització d'una gran infraestructura, obsoleta però encara útil i en bon estat, donant-li un nou ús.

— *Paisatge humà.* Qualsevol intervenció a l'espai públic sembla clar que ha de formular un paisatge que faci més humà l'objecte de la intervenció, sigui una plaça, un parc o un pas de vianants; en aquest cas no es tracta sols de resoldre la unió entre dos punts amb una simple passarel·la, sinó de fer més agradable un recorregut perdut de significat, afegint-t'hi valors com pot ser el passejar a través d'un parc sobre el riu.

— *Millora del recorregut actual.* Donats els elevats pendents de prop del 20% de les rampes existents, el nou traçat millora aquesta situació i aconsegueix no passar del 8% que és el pendent màxim recomanat per la normativa actual.

— *Economia.* Per aquest pont hi passen les xarxes bàsiques de telèfon, aigua i gas de Ripollet, de manera que aquesta opció resultava la més econòmica ja que permetia canviar al mínim el traçat d'aquestes xarxes.

Pel que fa al projecte concret, la intervenció s'ha materialitzat en la construcció d'un passeig jardí amb un recorregut que forma diferents rampes per superar la diferència de cotes entre els punts de sortida i d'arribada. La secció transversal del pont es caracteritza, a la part d'aigües amunt, per la formació d'un talús, amb blocs de poliestirè expandit i una capa de terra vegetal mínima de 40 cm que és el suport de l'enjardinat que el recobreix totalment i, a la part d'aigües avall, un passeig de vianants, amb plantacions arbòries i il·luminació que en ressegueixen el recorregut. Es defineix finalment un material que caracteritza el projecte, l'acer *corten*, que revesteix les baranes i la pell exterior del pont.

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: Enric Batlle, Joan Roig
Col·laboradors: Oriol Marín, *arquitecte tècnic*, Jordi Nebot, *arquitecte*
Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Maig 2003
Superfície total: 1.899 m²
Cost total: 1.249.973 €
Contractista: PROINOSA
Promotors: Ajuntament de Ripollet, Mancomunitat de Municipis

Parc de la Solana

Sant Andreu de la Barca

Creació de l'espai com a parc metropolità

El front urbà de nova expansió de la vila de Sant Andreu encarat al riu Llobregat es troba constret per la interposició de l'autovia del Baix Llobregat (A-2). Resta tanmateix una llenca de terreny, allargassada i amb pendent, de la qual s'ha procurat extreure'n tot el suc per tal que esdevingués el parc de la Solana, un espai tan interessant com necessari.

Així, s'ha començat per convertir el coronament del mur que ressegueix l'autovia i que fa d'atenuant sònic en un prolongat passeig que ofereix bones vistes sobre el riu. El desnivell generat pel mur s'ha salvat proposant un recorregut de camins encreuats que permeten anar del nivell del carrer del Doctor Vila –el carrer que dóna accés als blocs d'habitatges– fins al passeig elevat, del qual parteix també el pont que creua el riu. El traçat dels camins defineix la geometria del parc i genera els diferents espais que se situen tant a peu pla, com a l'alçada del passeig superior, com també als replans intermedis on es creuen els camins.

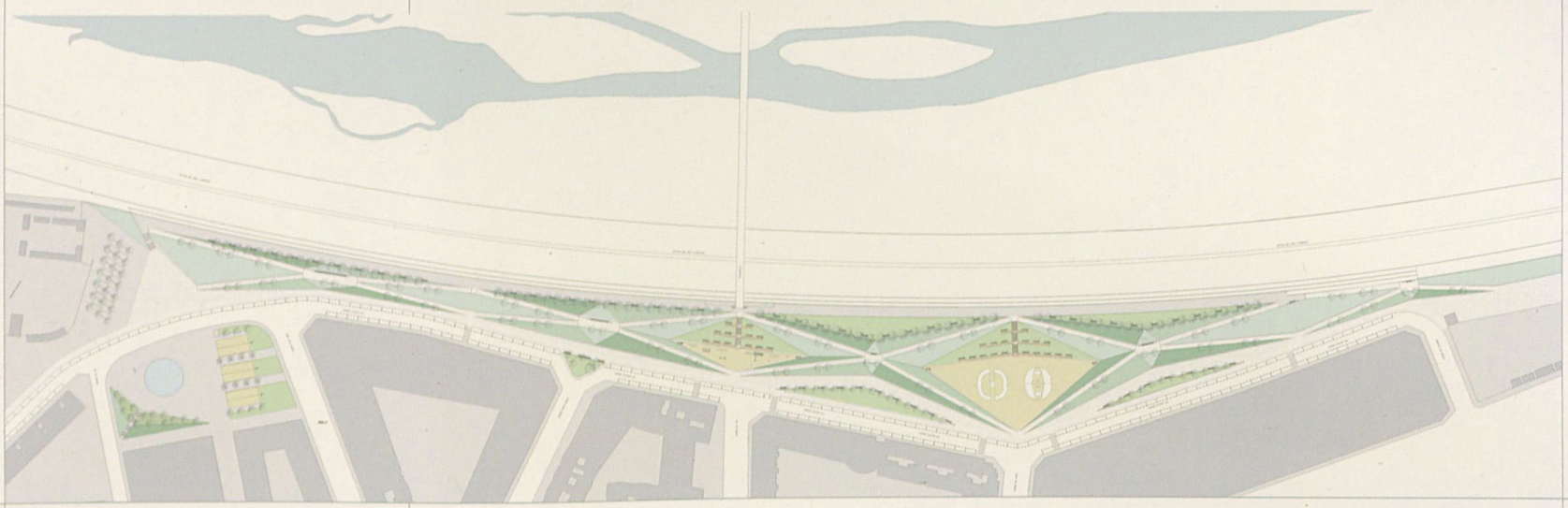

Els espais més grans són l'àrea de joc infantil i la de joc juvenil i estan convenientment equipats (escales i tobogans a la primera i instal·lacions per a pràctiques esportives a la segona). Un dels elements més vistents del parc són les zones de grada verda que acompanyen aquestes àrees: disposades com les graderies d'un estadi, estan dotades d'una gran escalinata central i tres replans intermedis on s'hi han instal·lat bancs. La resta d'espais planers són més petits i tenen missió de passeig i repòs: el conjunt resultant és un variat ventall d'espais, amb usos, orientació i vistes diferents.

Per remarcar el ritme geomètric dels talussos s'han escollit espècies entapissants que ofereixin tons canviants al llarg de l'any. També contrasten amb el gris del paviment dels camins i de les baranes d'alumini; en canvi el passeig superior està asfaltat en un to rogenc i té les baranes blanques. Cal fer notar finalment que els arbres i la il·luminació estan disposats reforçant les línies principals de composició del parc.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Miquel Castany
Col·laboradors: Manel Sanz, *tècnic d'obra pública*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Àngela Montesinos, Gemma Surinyach, Núria Bermúdez, Jordi Janué, Idoia Martín, *estudiants d'arquitectura*, Carlos Villasur, *estudiant d'enginyeria tècnica industrial*
Data del projecte: Juliol 2001
Data de l'execució: Setembre 2003
Superfície total: 17.663 m²
Cost total: 1.363.855 €
Contractista: UTE Parc Solana (CESPA i CCOP Balsells)
Promotors: Ajuntament de Sant Andreu de la Barca, Mancomunitat de Municipis

Equipaments

Mòduls per a bar restaurant
Castelldefels

Nou camp de futbol
Cervelló

Cementiri municipal
Cervelló

Edifici municipal de serveis
L'Hospitalet de Llobregat

Piscina de la Feixa Llarga
L'Hospitalet de Llobregat

Torre de la Molinada
Pallejà

Camp de futbol de la Muntanyeta
Sant Boi de Llobregat

Piscina de la Fontsanta
Sant Joan Despí

Complex esportiu Salvador Gimeno
Sant Joan Despí

Biblioteca pública
Torrelles de Llobregat

Mòduls per a bar restaurant

Castelldefels

Disseny i construcció de 7 mòduls al passeig Marítim

En l'ordenació del passeig Marítim de Castelldefels, els bars restaurants s'han situat, seguint el criteri del Ministeri de Medi Ambient, a la franja més interior del passeig, deixant lliure l'espai entre el passeig i la sorra. En la proposta inicial aquests bars restaurants s'agrupaven per parelles a les principals zones d'accés a la platja; la composició volumètrica dels mòduls situava els elements més compactes i tancats cap a la banda dels accessos i aquesta composició s'anava fent més oberta a mesura que s'allunyava de les zones de pas cap a la platja.

Els actuals mòduls destinats a bar restaurant han seguit aquesta lògica, tot i que les mateixes directrius del Ministeri han fet desestimar que es construïssin per parelles. En total se n'han edificat set, emplaçats al llarg i a la vora del passeig; per davant donen tots al mateix passeig, oberts a la platja i al mar, mentre que per darrere ho fan al vial interior de circulació i aparcament, llevat dels més orientals que donen al Parc de Mar.

El criteri constructiu bàsic ha estat la col·locació d'una coberta superior separada del volum inferior, el qual conté tots els serveis de l'establiment; es crea així una cambra d'aire totalment oberta i ventilada que millora las condicions ambientals de l'establiment. Aquesta coberta superior és una llosa de formigó suportada per pilars rodons d'acer. El volum interior es construeix com una caixa, amb tancaments de maó ceràmic revestit de panells de fusta contraxapada tipus Parklex i panells de resines sintètiques tipus Trespa. Els bastiments són d'alumini anoditzat i lacat. La separació del vial interior es garanteix mi-

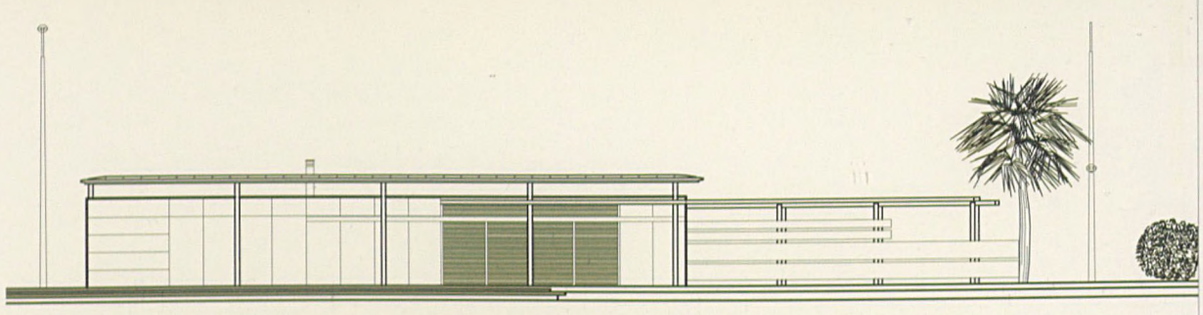

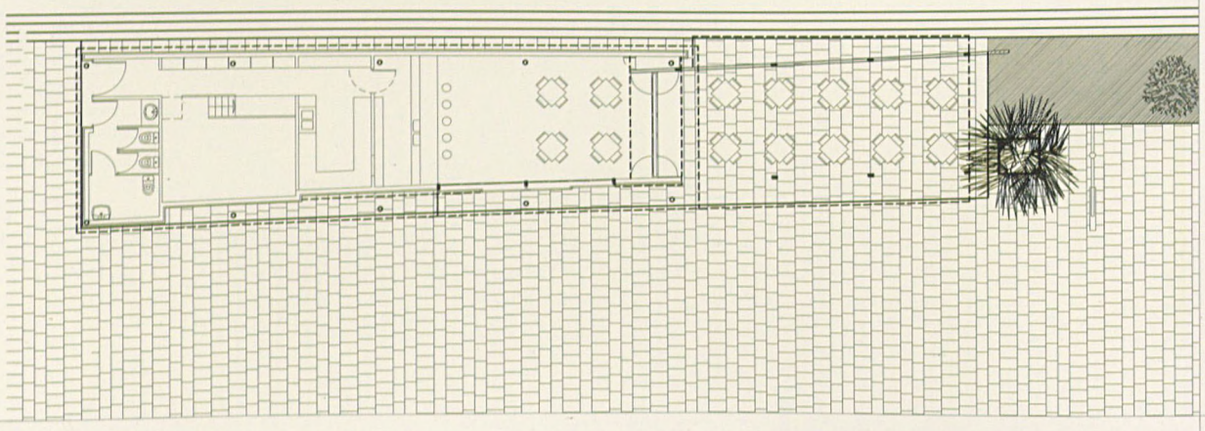

tjançant la construcció d'un mur d'alçada variable que protegeix l'espai i la terrassa de l'establiment. Aquest mur es compon d'una estructura metàl·lica revestida també de plaques de fusta tipus Parklex.

En l'elecció dels materials i acabats finals d'obra s'ha tingut molt en compte l'ambient agressiu de primera línia de mar. Així doncs, s'ha optat per revestiments sintètics de provada resistència a l'agressió marina; tots els elements metàl·lics vistos s'han revestit amb pintura especial anticorrosiva tipus *hammerite*, i els elements de fusta natural s'han tractat a l'autoclau i posteriorment s'han tractat amb *lasur* per donar un color d'acabat. La utilització d'un material sintètic com el *Trespa* com a element principal del tancament de l'establiment ha permès, d'altra banda, seleccionar uns colors definitoris per a cada una de las construccions i, d'aquesta manera, jugar amb els colors al llarg del passeig, idea que s'hauria de reforçar amb els colors de les lones, dels armaris de comptadors i de les banderoles que es col·loquen als fanals.

Cal fer esment per acabar que el projecte de passeig Marítim planteja unes plataformes de fusta que configuren els accessos a la platja, les quals s'allarguen per davant dels mòduls; aquestes plataformes poden ocupar-se com a terrasses de temporada sobre la platja integrades dins de la concessió de bar restaurant.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Xavier Nogués
Col·laboradors: Antoni Viñuales, *tècnic col·laborador*, Josep Bayo, *enginyer tècnic industrial*, Enginyeria Static, *càlcul d'estructures*, Sonia Ayala, Juan Carlos Murillo, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Juny 2000
Data de l'execució: Octubre 2001
Superfície total: 70 x 150 m²
Cost total: 1.140.331 €
Contractista: Bosch Pascual SA
Promotors: Ajuntament de Castelldefels, Mancomunitat de Municipis

Nou camp de futbol

Cervelló

Construcció d'un nou camp municipal

Aquest camp de futbol és un equipament de nova creació. El solar on s'ha implantat es troba situat entre la riera de Cervelló i la variant de la Nacional 340, a l'indret conegut com la Plana de ca n'Esteve; presenta un desnivell longitudinal d'un 4,5 %, i els seus límits físics estan determinats pel traçat de la variant esmentada, un camí del bosc que l'envolta fins el torrent del Castell, i el vessant sud de la riera. La instal·lació, que ha quedat situada a l'àrea menys densa de vegetació, és un camp doble poliesportiu, de categoria CAM-2 segons classificació de la Secretaria General de l'Esport, la qual requereix una superfície de 6.615 m2 i un edifici destinat a vestidors i serveis de 500 m2. El conjunt té una orientació predominantment nord-sud la qual té l'avantatge que estalvia la construcció de murs de contenció al vessant de la riera i també que redueix al màxim l'impacte sobre la vegetació existent. Cal recordar que el solar es adjacent a una extensa zona de bosc natural, qualificat com a parc pel Pla General, i que la proposta ha previst que el camp hi quedi integrat.

En aquesta línia es planteja compartir els accessos i l'aparcament de vehicles; igualment l'edifici de vestidors i serveis, que dóna entrada al camp, s'ha emplaçat de tal manera que permet, mitjançant la incorporació d'un petit bar i de terrasses, relacionar-lo també amb els usuaris del parc i donar-los servei. L'accés a la zona es fa des del carrer de la Riera, que actua de límit en el creixement del nucli urbà, o bé des del carrer de la Font, a l'altra banda de la variant. L'aparcament se situa al peu del talús deixat per la construcció de la variant, enllaçant amb el camí per a vianants que hi ha a l'extrem sud del camp de futbol.

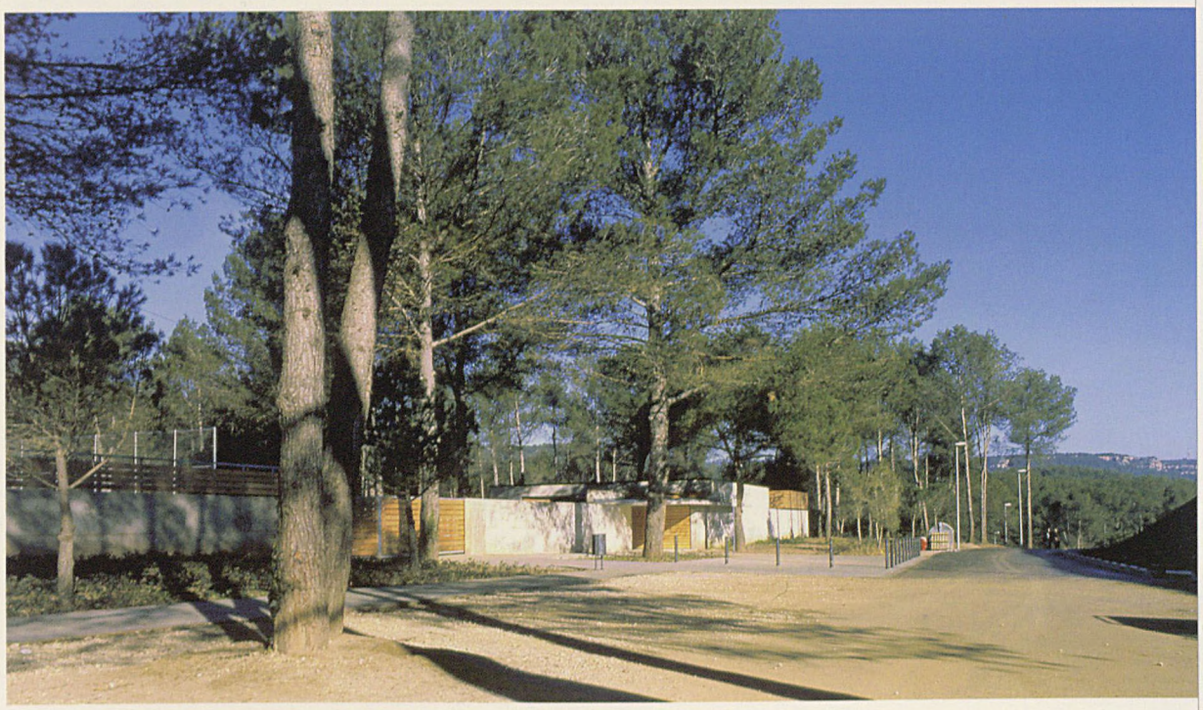

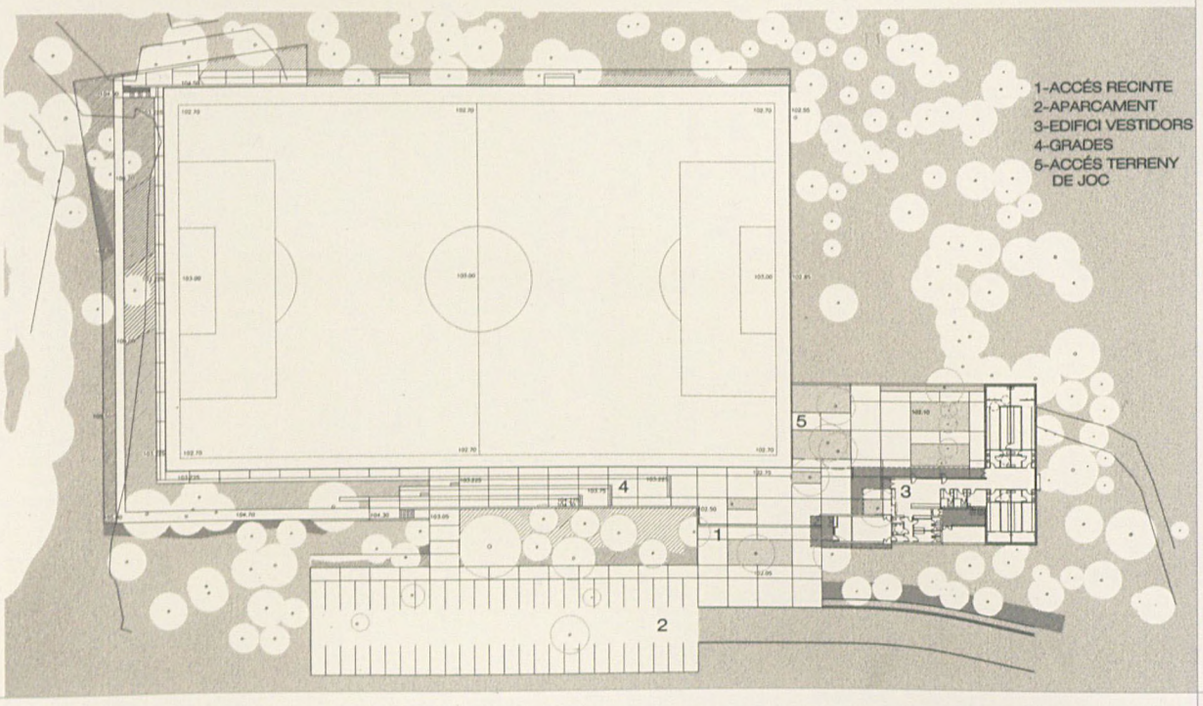

1 Accés i vestíbul	39.75m2
2 Control d'accessos i vestidors comp	11.00m2
3 Serveis per al públic	22.40m2
4 Magatzem auxiliar neteja	2.00m2
5 Infermeria	9.65m2
6 Vestidors tècnics i àrbitres (2uni.)	6.40m2
7 Vestidors per a grups(2uni.)	35.95m2
8 Vestidors col.lectius	112.00m2
9 Magatzem material comp	28.40m2
10 Sala d'instal.lacions elèctriques	10.85m2
11 Sala d'instal.lacions acumuladors	19.60m2
12 Passos	50.75m2
13 Pati	20.00m2
Porxos	88.15m2
TOTAL SUPERF. UTIL	351.75m2
TOTAL SUPERF. CONSTRUIDA	442.40m2

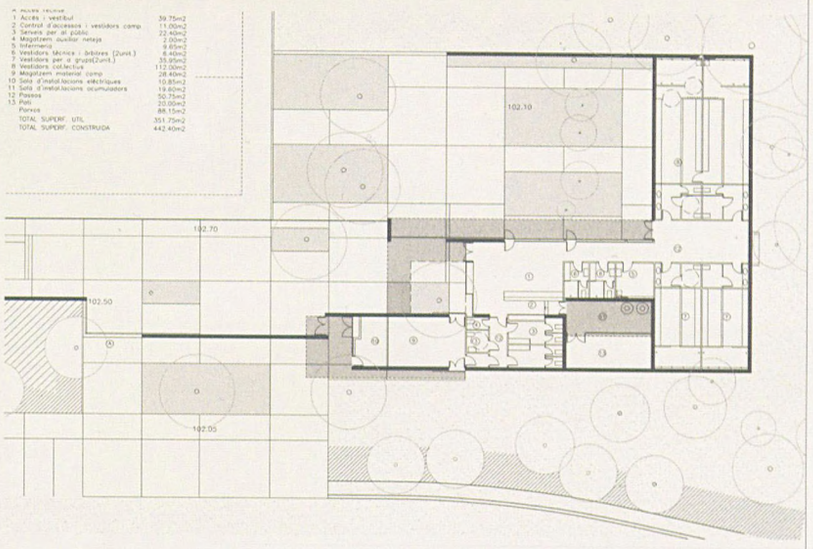

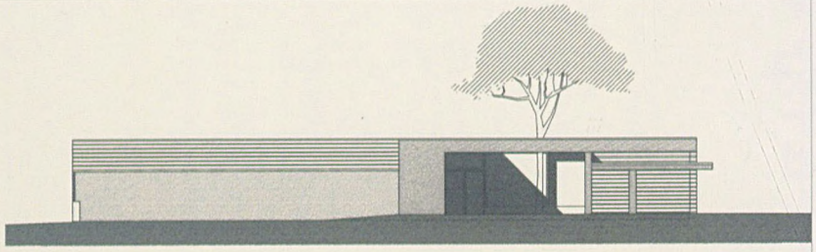

alçat sud

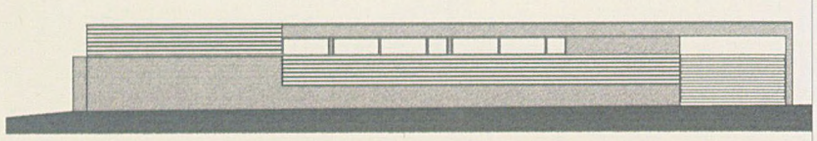

alçat oest

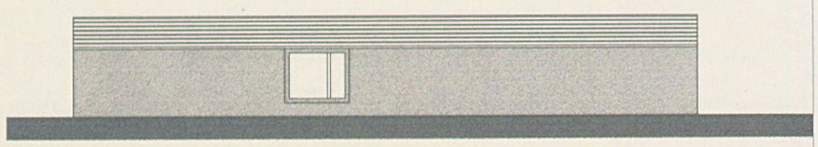

alçat nord

En aquest punt, el camp s'encasta amb la part de bosc més frondosa mitjançant talussos que a la banda longitudinal es transformen en un conjunt de grades. Aquestes grades queden adossades a un dels murs de formigó que tanquen el recinte i ajuden a formalitzar també l'edifici de serveis i vestidors. En aquest sentit s'ha tractat d'acabar d'unificar els tancaments, rematant els murs esmentats amb bandes de fusta que en uns casos serveixen de barana i, en el cas de l'edifici, passen per davant de l'envidriament formant una gelosia de protecció.

SELECCIONAT PREMIS FAD 2003

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinás
Col·laboradors: Olga Saro, *arquitecta*, Rafael Morant, *tècnic d'obra*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*, Xavier Oliete, Ernest Compta, Anna Sánchez-Patús, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Febrer 2001
Data de l'execució: Maig 2002
Superfície total: 8540 m^2
Cost total: 963.783 €
Contractista: Construcciones Alfonso Ruiz S.A.
Promotors: Ajuntament de Cervelló, Mancomunitat de Municipis

Cementiri municipal

Cervelló

Obres d'ampliació i millora

El cementiri de Cervelló és de composició clàssica: un recinte rectangular organitzat al voltant de dos eixos perpendiculars. Hi ha un espai central enjardinat, mentre que els blocs de nínxols es disposen perimetralment, adossats a la tanca. S'assenta sobre un terreny de pendent força pronunciat. L'actuació ha consistit en l'ampliació del recinte i la reforma de l'accés des del carrer dels Àngels.

El plantejament no ha contemplat doncs la construcció d'un nou espai independent i autònom, sinó com l'ampliació del cementiri que ja hi havia, al qual s'han adaptat, tant els aspectes funcionals com els formals. Es tracta, de fet, de la juxtaposició a la banda nord del recinte existent d'un cos nou de forma trapezoïdal, més ample a la part de davant, la que dóna al carrer dels Àngels, que no a la del darrere. Els nous cossos de nínxols es disposen ortogonalment i no segons la directriu de la nova tanca: són quatre unitats que entren en contacte amb la tanca pel seu vèrtex nord-oest i tenen exempta la resta del perímetre; aquesta disposició permet una millor adaptació al desnivell del terreny i dóna des de l'exterior una imatge més harmònica. A la part davantera, més ampla, s'hi ha situat un cinquè bloc, de dimensions més grans, adossat a un dels blocs ja existents.

La integració amb el cementiri vell es fa mitjançant la continuïtat de la tanca al mateix nivell que l'existent i per la disposició ja esmentada dels nínxols, que sobresurten per damunt de la tanca. També tenen un paper clau en l'acoblament els materials i els colors: per a la tanca s'ha utilitzat la mateixa pedra que la vella, el color dels paraments dels nínxols és de maó

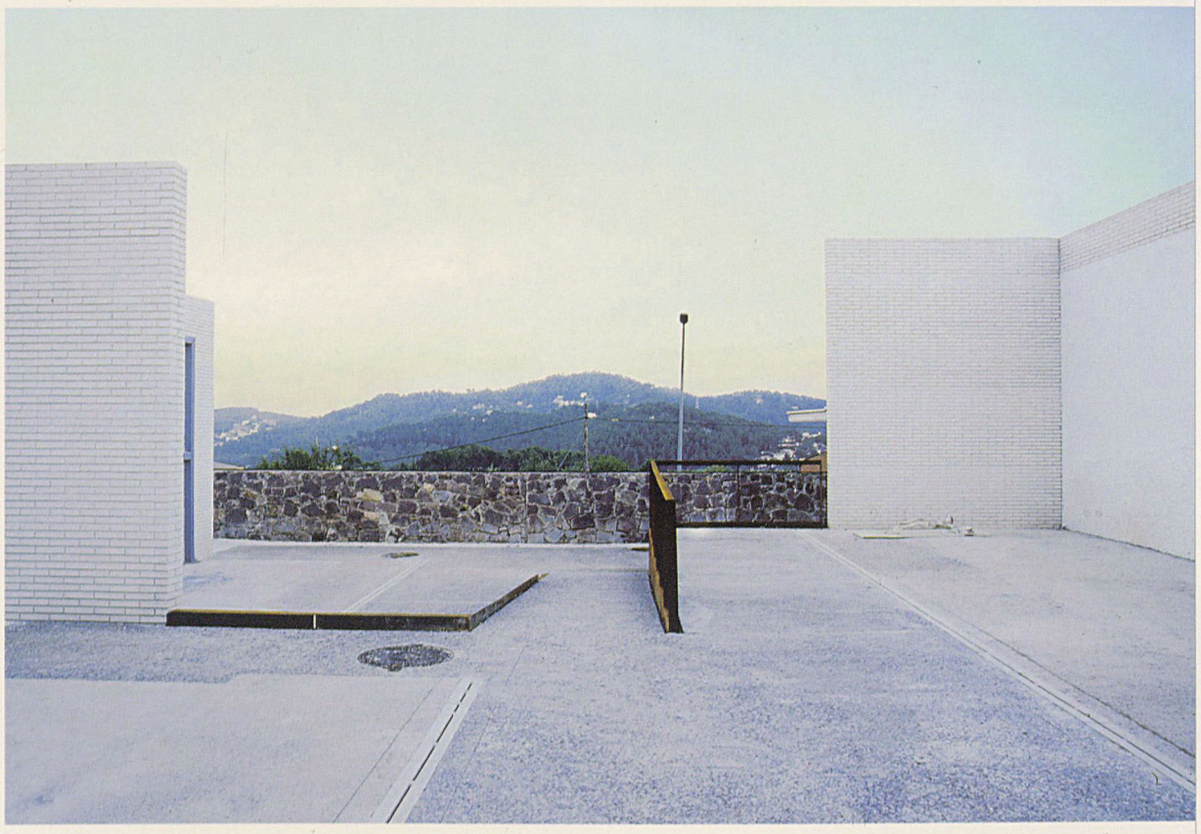

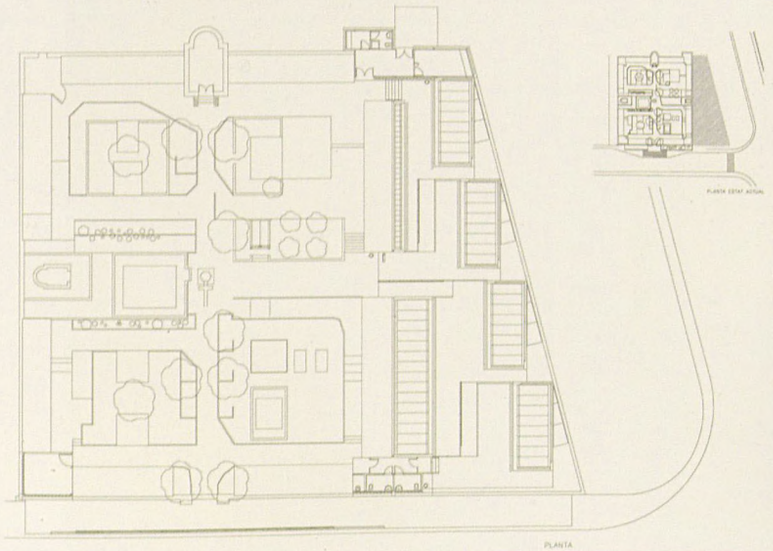

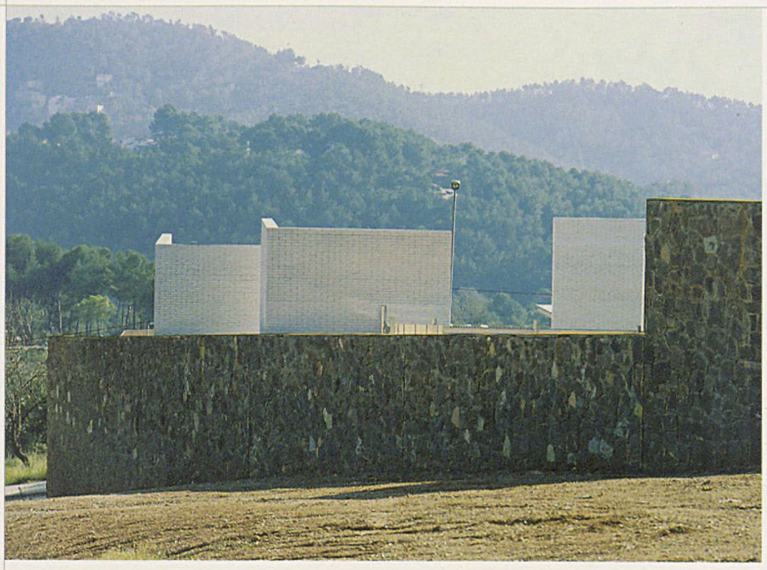

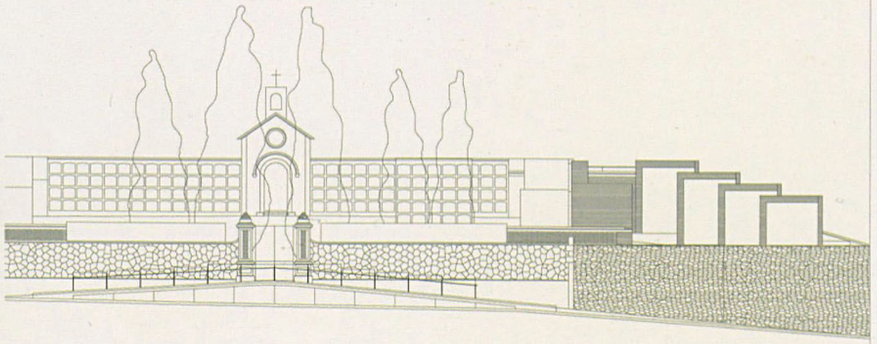

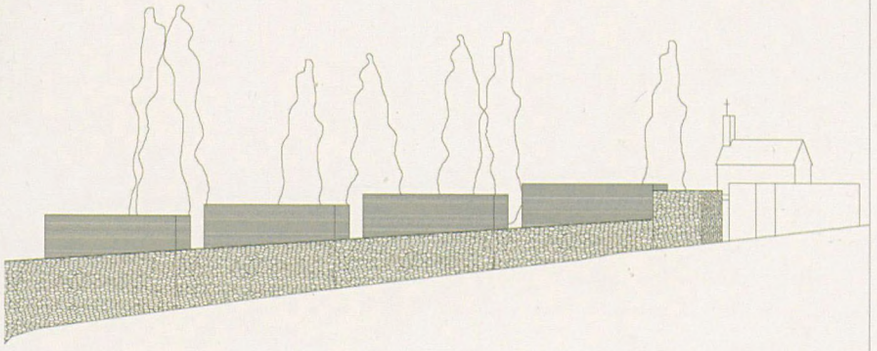

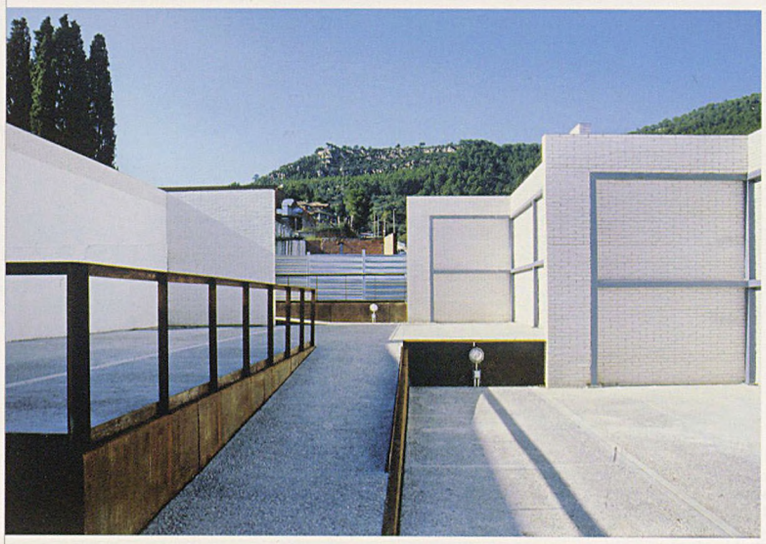

blanc i el color del terra de formigó és gris rentat. Tant sols apareix un nou material, la xapa d'acer *corten* en els revestiments dels murs i en els passamans i baranes de protecció.

S'ha construït un petit edifici de serveis adossat a la taca al punt on comença l'ampliació: l'accés cobert al serveis esdevé alhora una comunicació protegida entre els dos recintes, franquejables també còmodament des de l'eix transversal del cementiri vell. S'ha millorat l'accés exterior des del carrer dels Àngels, mitjançant la construcció de dues rampes de pendent suau.

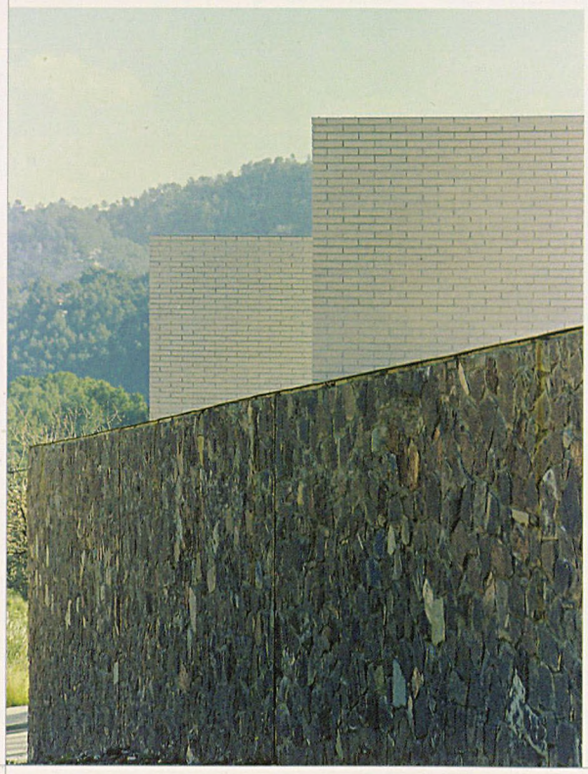

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte: Joan Solé Ramoneda
Col·laboradors: Antoni Massagué, *càlcul d'estructures*, Olga Méliz, Lluís Fontanet, *arquitectes tècnics*, Joan Carles Garcia, Esteban Aguilar, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Novembre 2002
Data de l'execució: Juny 2003
Superfície total: 533 m²
Cost total: 239.995 €
Contractista: COPCISA
Promotors: Ajuntament de Cervelló, Mancomunitat de Municipis

Edifici municipal de serveis

L'Hospitalet de Llobregat

Construcció d'un equipament al carrer del Cobalt

Els objectius perseguits per la construcció d'aquest edifici municipal ubicat al carrer del Cobalt són, bàsicament, allotjar i agrupar les quatre brigades municipals de manera que puguin dur-hi a terme les seves tasques específiques de reparacions, manipulació, emmagatzematge, etc.; alhora, acollir-hi el laboratori municipal i disposar del màxim espai possible per a l'arxiu administratiu.

La complexitat del programa a desenvolupar contrasta amb la claredat arquitectònica d'un volum de quatre plantes de color blanc, situat sobre un sòcol fosc tractat amb material ceràmic de gres. Les finestres son grans talls horitzontals de color fosc, que no sols resolen l'entrada de llum natural a totes les dependències, sinó que subdivideixen el gran volum fins a rematar-lo a la planta coberta. Un pòrtic de color blau indica l'entrada al vestíbul de l'edifici, tractat amb un recobriment d'encenalls de fusta reciclada que, amb la seva calidesa, contrasta amb un gran parament amb panells de vidre. El pati, amb porta del mateix color, articula l'accés tant a les dependències per a les brigades com a l'aparcament soterrani al qual s'hi baixa per una rampa adossada; disposa de 50 places per donar cabuda als vehicles del parc municipal.

A la planta baixa es desenvolupa l'espai obert, on trobem l'entrada principal de l'edifici i el vestíbul general; a un costat s'hi troba l'escala principal i al costat oposat l'altra escala i el muntacàrregues que donen servei a totes les plantes i connecten amb el pati. La planta primera té configuració d'entresolat. Allibera a la resta d'espai no construït una doble alçada a la planta baixa, on hi ha les àrees de treball i em-

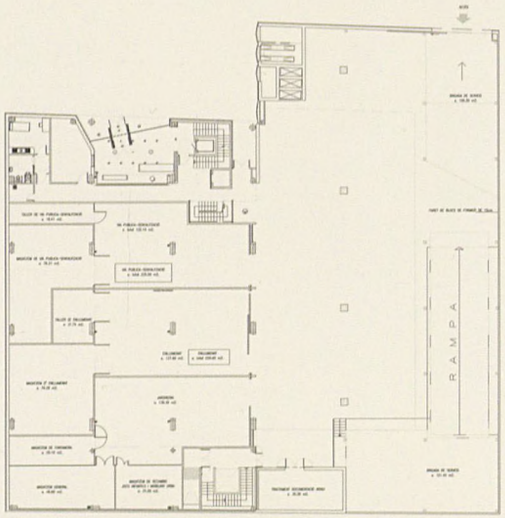

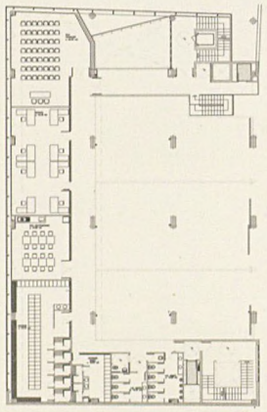

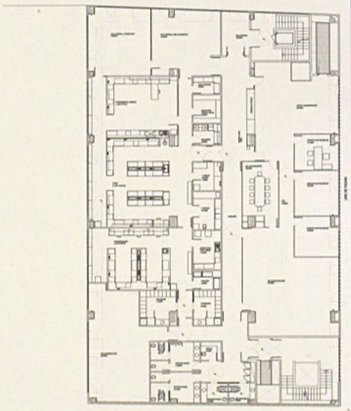

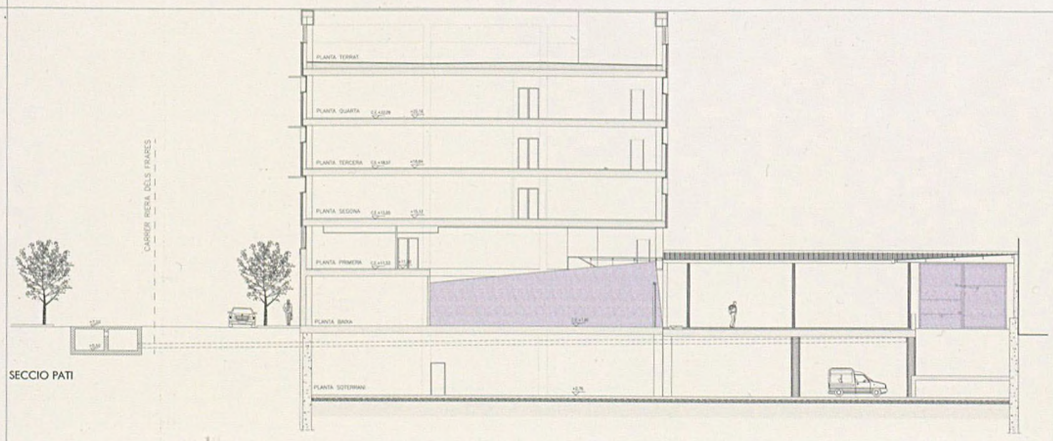

SECCIO PATI

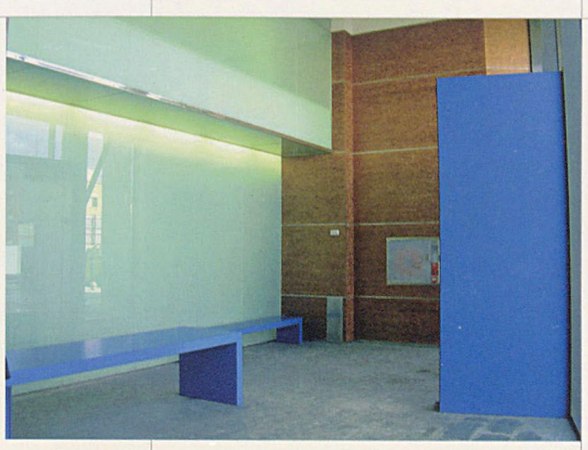

magatzematge de les brigades, guanyant volum, espai, ventilació i llum; s'hi allotgen també les oficines administratives. Un passadís en forma de u emfasitza la concepció arquitectònica de l'espai.

A la planta segona hi ha el laboratori municipal i el negociat de salubritat pública. El laboratori es distribueix conjuntament amb les àrees administratives i d'atenció al públic, i els despatxos dels caps i inspectors. A la façana nord-est es disposen tres recintes, un per a instrumental químic, un per a microbiologia i un d'usos comuns. Als extrems s'hi troben la sala de treball de salubritat pública i una sala d'usos diversos. La tercera i la quarta planta es destinen als arxius. La distribució prevista es genera des d'un passadís central que divideix la planta en dos grans espais, un encarat al nord i l'altre al sud, els quals es compartimenten fins a donar sis grans cambres per a arxivadors, un espai d'instal·lacions i una peça per a magatzem. A la planta coberta s'hi ubiquen els equips de climatització incloent-hi panells d'energia solar per escalfar l'aigua i panells fotovoltaics per generar 5 kW d'energia elèctrica.

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: Josep Antoni Llastarri, *arquitecte municipal,* AIA Salazar-Navarro, *arquitectes*
Col·laboradors: Núria Giménez, *arquitecta tècnica,* AIA Instal·lacions Arquitectòniques, *instal·lacions,* Francisco Antúnez, *enginyer municipal*
Data del projecte: Gener 2002
Data de l'execució: Febrer 2003
Superfície total: 6.909 m²
Cost total: 5.590.947 €
Contractista: FCC Construcción SA
Promotors: Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Piscina de la Feixa Llarga

L'Hospitalet de Llobregat

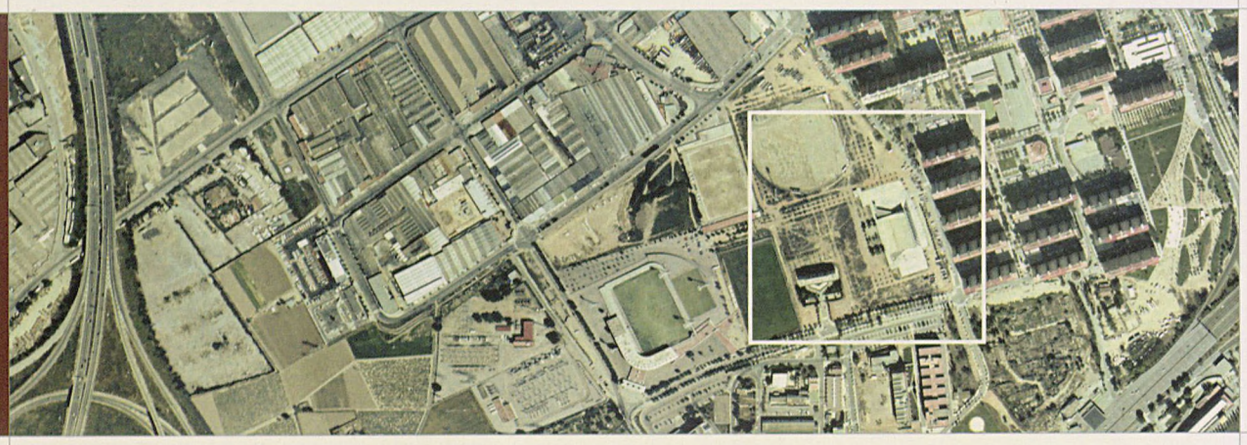

Construcció d'una piscina i de les sales de fitness i polivalents

Sota una important coberta de jàsseres de fusta laminada de gairebé 40 metres de llum, tres piscines independents per a diferents usos són la base del projecte. Una zona de vestidors i serveis addicionals i sales annexes per realitzar-hi diverses activitats gimnàstiques completen el programa funcional. Les imatges interiors de tots aquests espais s'han treballat combinant materials que facilitin al màxim el seu manteniment. Són uns materials tan diversos –enrajolats blancs de diferents dimensions depenent de la seva col·locació, reforços extradossats de fustes fenòliques de colors intensos, o revestiments de xapes metàl·liques en zones de passadissos i transicions interiors amb el poliesportiu– que provoquen sensacions inesperades i dinàmiques en uns espais sense cap complexitat formal. Finalment, la pell que recobreix tot l'edifici és simplement una "excusa", una necessitat funcional. Dit així, sembla quelcom insignificant, però, ben al contrari, aquesta aparent insignificància està basada en la dificultat que comporta el tancament d'una coberta

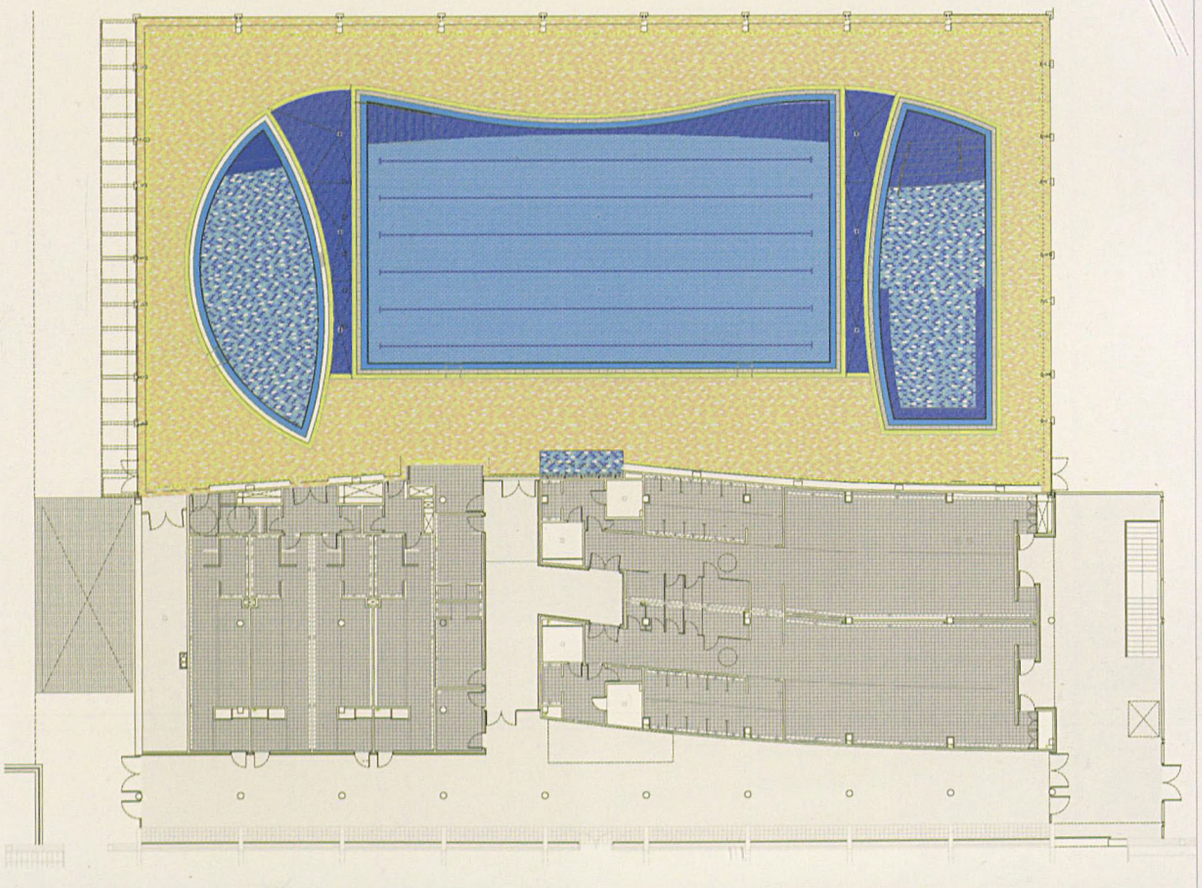

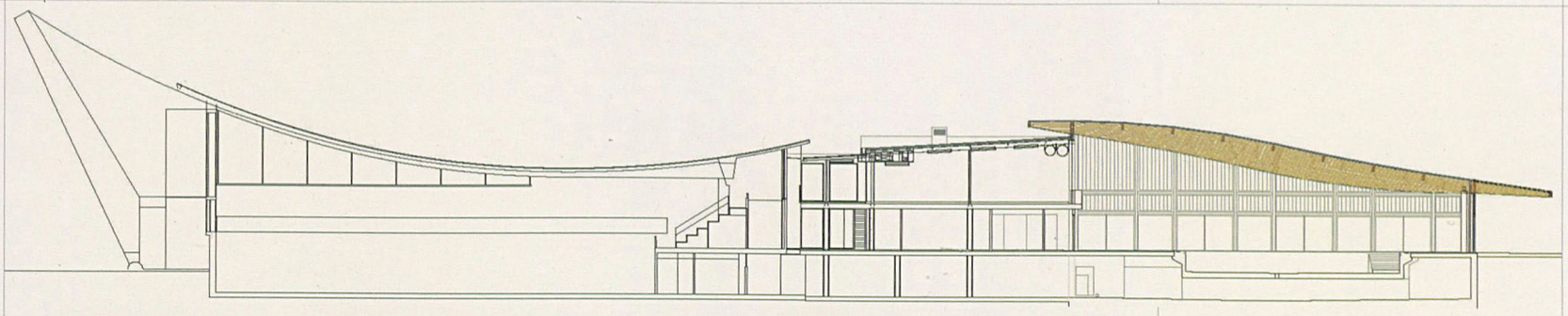

pèrgola d'aquestes característiques, plantejada des de la pretensió quasi inevitable d'aparèixer totalment coberta... i sola. Així, el tancament vidrat semblava obligat, transparència, llum...

Aquest projecte apareix en el territori aparentment com un annex continuació d'un edifici poliesportiu. Encara que concebut com una construcció autònoma i finalment independent, el projecte de la piscina no s'escapa de la temptació de ser una falsa prolongació formal que pretén finalitzar molt més suaument la important irrupció a l'entorn de l'edificació existent. Així, doncs, no s'ha pretès "finalitzar" l'edifici del poliesportiu, sinó més aviat "equilibrar i concloure" la presència del conjunt des de l'autonomia arquitectònica dels dos projectes.

La voluntat de resoldre un equipament volgudament lúdic, dirigit a tot tipus d'usuaris del barri de Bellvitge, amb criteris de sostenibilitat, estalvi energètic i facilitat de manteniment, ha enriquit la globalitat del projecte. A la façana sud s'hi integra una instal·lació fotovoltaica de 5 kW elèctrics resolta amb un doble tipus de plaques. Els 23 captadors policristal·lins de color blau a la façana i els 36 monocristal·lins negres de sobre la marquesina generen 7.000 kWh/any i estalvien una emissió de CO_2 de 1.600 kg/any.

L'aprofitament de la llum solar a tot l'edifici, protegit a ponent per un pronunciat voladís de 4 m i a migdia per la pèrgola fotovoltaica que resguarda l'accés a la pista esportiva exterior, és una altra característica dins els conceptes d'integració arquitectònica amb els criteris de sostenibilitat de l'edifici. Totes aquestes energies es complementen amb una gran instal·lació solar tèrmica, formada per 116 captadors plans instal·lats, completament integrats a la coberta,

que produeixen 120.000 kWh/any amb una reducció de CO_2 de 30.000 kg/any

El reconeixement d'aquesta clara disposició a construir un equipament municipal amb criteris bioclimàtics i d'arquitectura sostenible, va comportar la selecció d'aquest projecte per formar part del Pavelló Expositiu Espanyol en la Conferència d'àmbit mundial *Green Building Challenge 2005*, celebrat a Tokio. El procés selectiu va ser dut a terme conjuntament pel Consell Superior dels Col·legis d'Arquitectes d'Espanya i el Ministeri de Medi Ambient. D'altra banda, la instal·lació esportiva gaudeix de la monitorització dels paràmetres de sostenibilitat, eficiència i estalvi energètic, mitjançant l'aplicació del Programa *GBTool*, dissenyat per a l'avaluació mediambiental de l'arquitectura bioclimàtica i que va rebre el reconeixement internacional en la darrera Conferència *GBC-2001* de Maastrich.

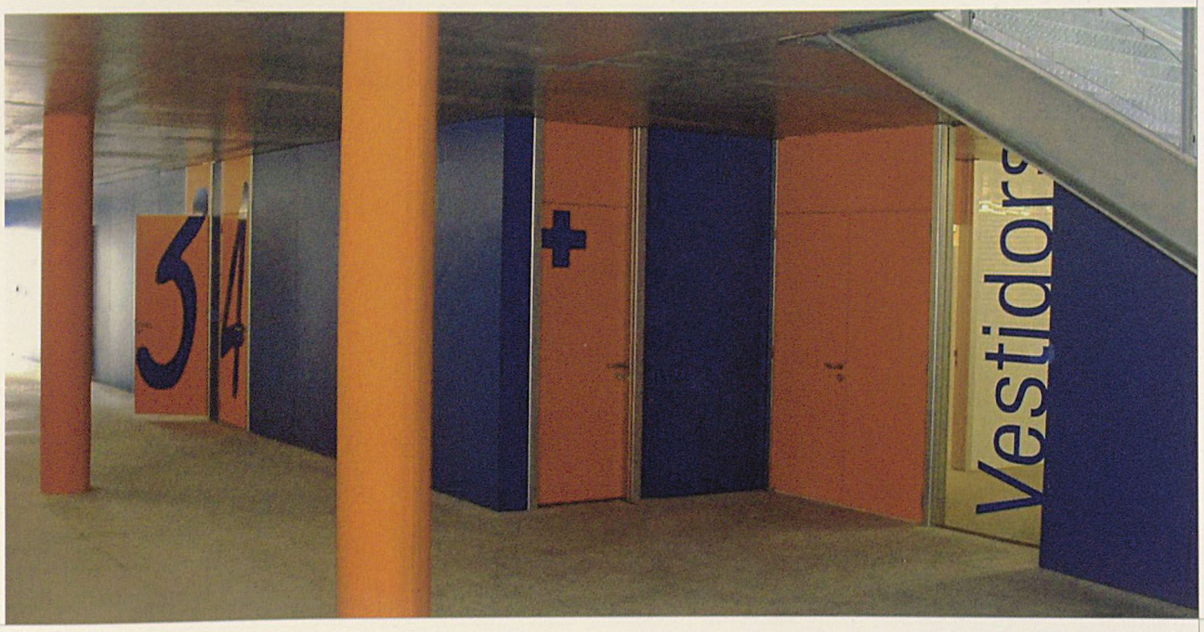

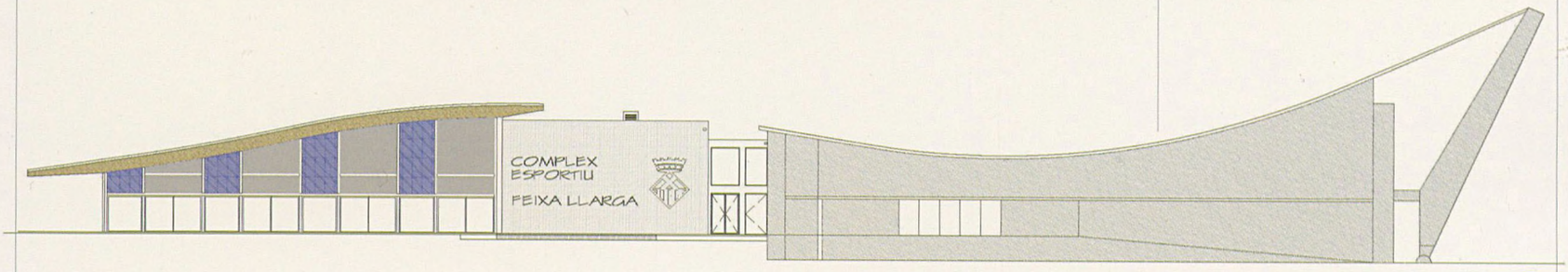

DADES TÈCNIQUES

Arquitectes: AIA Salazar-Navarro, *arquitectes*, Sergi López-Grado
Col·laboradors: Xavier Esteve, Jordi Ardèvol, Josep Tarrats, *arquitectes tècnics*, AIA Instal·lacions Arquitectòniques, *instal·lacions*, Julio Anguita, Jorge Blasco, *arquitectes d'estructures*
Data del projecte: Maig 2001
Data de l'execució: Desembre 2003
Superfície total: 4.770 m²
Cost total: 4.700.000 €
Contractista: Tiferca SA
Promotors: Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Torre de la Molinada

Pallejà

Rehabilitació i recuperació per a l'ús públic

El parc de la Molinada està situat al nucli antic de Pallejà i correspon als jardins d'una antiga residència privada presidida per un gran casal fet construir cap a la fi del segle XIX pel doctor Josep Tarruela. Els jardins, condicionats com a parc metropolità, es van obrir al públic el 1998; en aquell moment es va fer ja una intervenció sobre l'edifici que va consistir bàsicament a consolidar-ne l'estructura ja que es trobava en un estat d'abandonament i degradació important produïda per la manca de conservació, però sense incidir a l'interior.

L'edifici és una típica torre de l'època, d'estil eclèctic, de planta rectangular i dedicada a habitatge unifamiliar. Té planta baixa, pis i golfes, i a la façana sud emergeix una vistosa torratxa amb coberta piramidal truncada, a quatre vessants molt pendents i recoberta de ceràmica. La coberta de l'edifici també és a quatre aigües, tot i que en part queda dissimulada pel coronament dels murs. Hi ha unes balconades que sobresurten a les façanes nord i oest i en aquesta hi destaca una gran tribuna. La tipologia estructural és de parets de totxo massís com a elements verticals de suport i tancaments de l'habitatge, i forjats unidireccionals de biguetes metàl·liques o de fusta amb voltes de rajola fina. La coberta és de bigues de fusta i teules de ceràmica esmaltada blava. L'escala d'accés estava situada a la torratxa.

La intervenció actual ha consistit a rehabilitar totalment l'edifici –que té una superfície construïda de 550 m^2– i a convertir-lo en equipament municipal. S'ha començat per garantir-ne l'estabilitat i la seguretat, reforçant-ne els elements que presentaven patologies fàcilment pal·liables i fent de

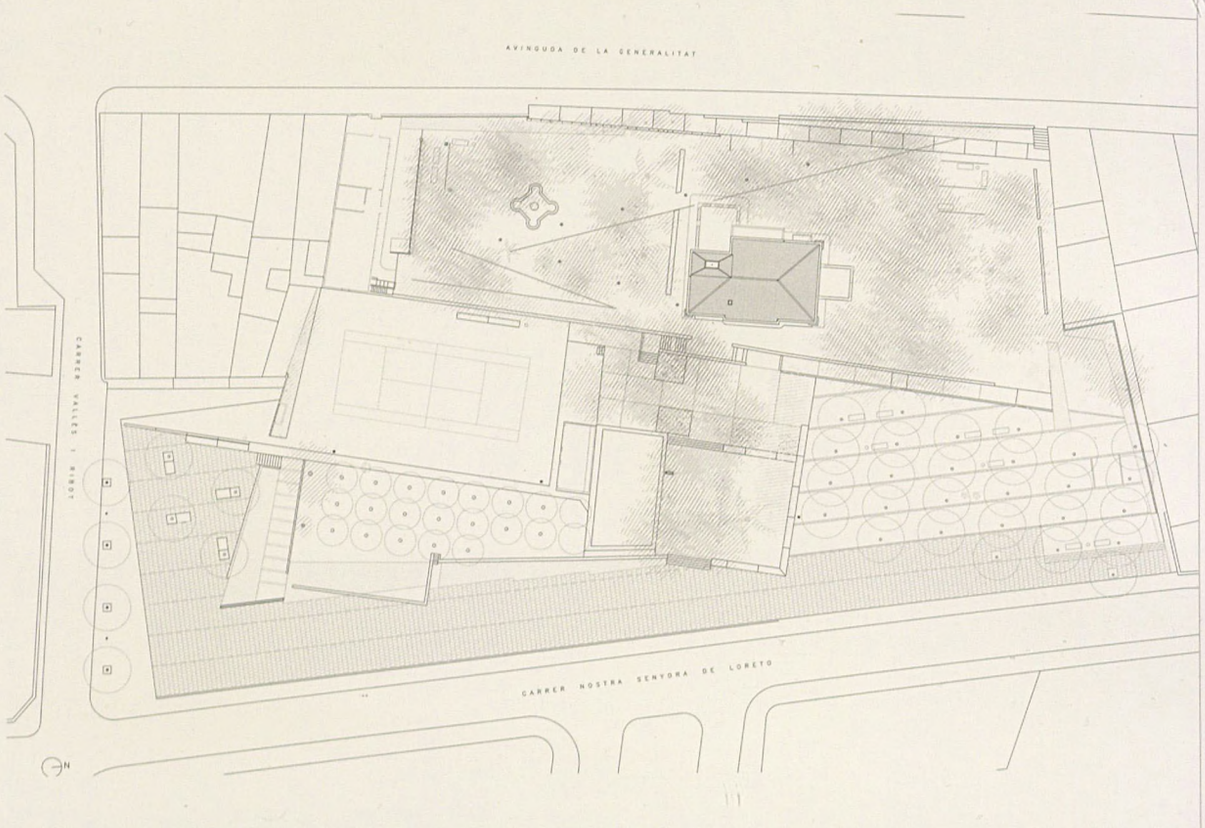

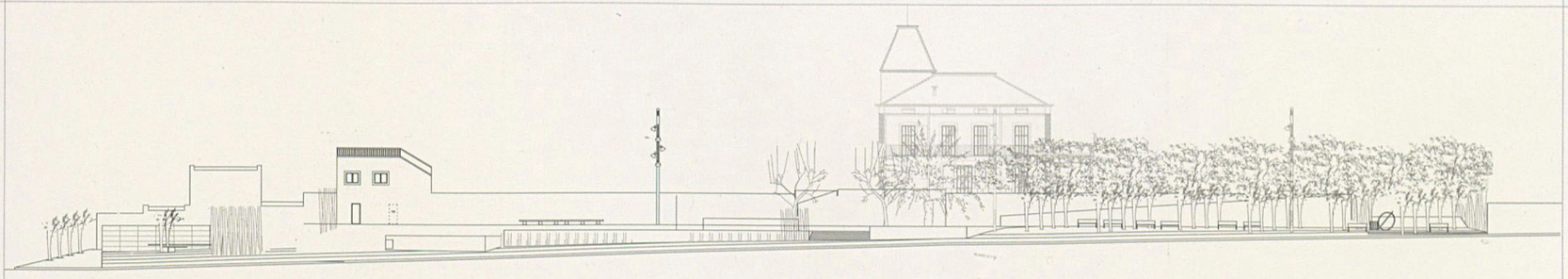

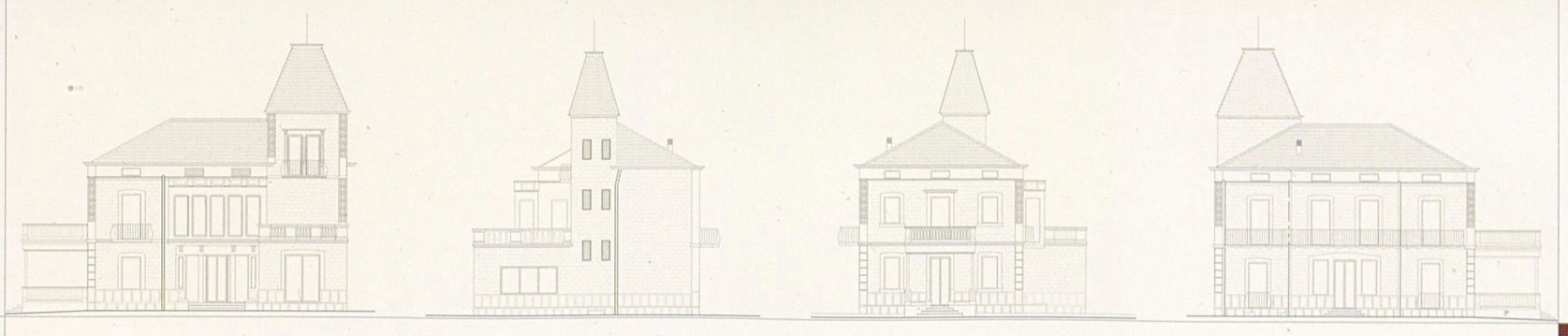

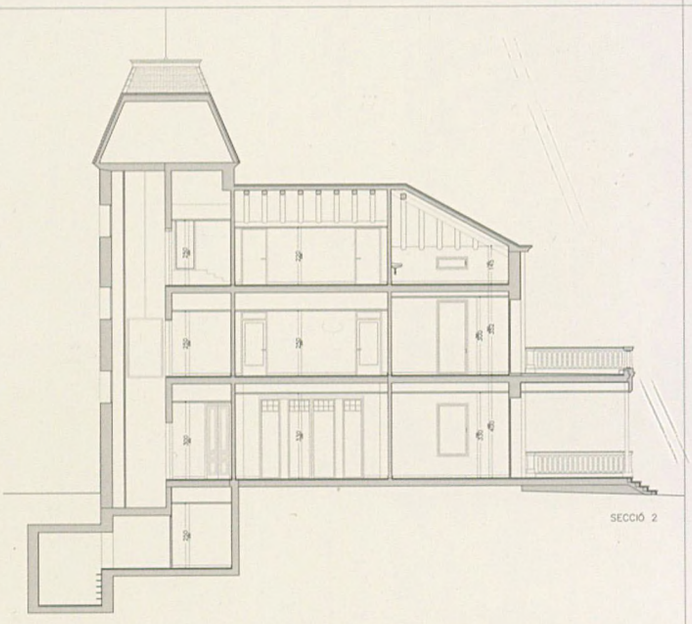

SECCIÓ 2

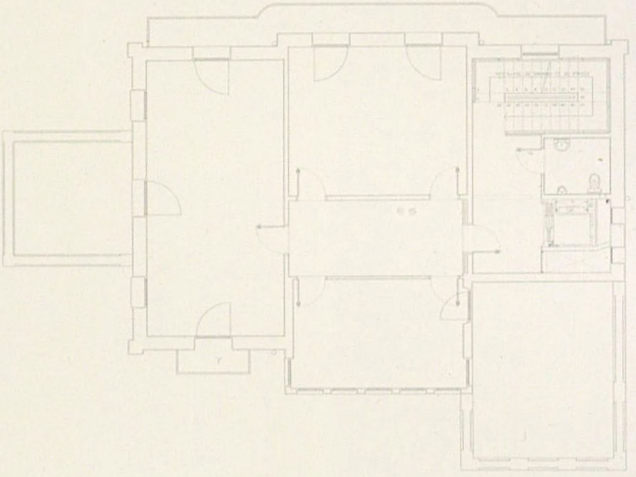

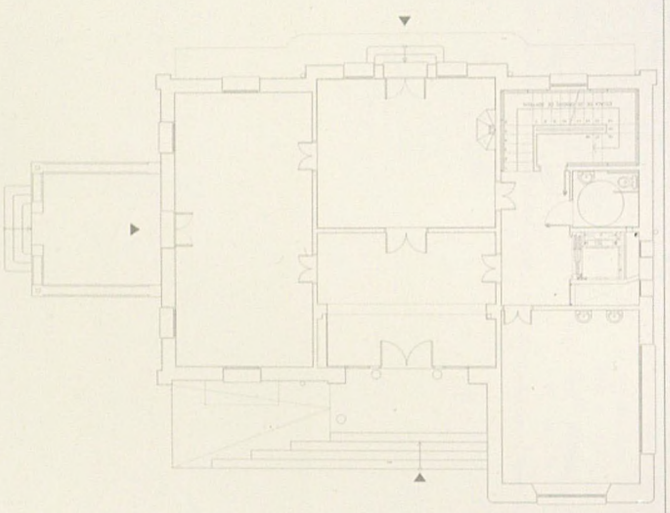

nou aquells que pel seu estat eren difícilment recuperables. En aquest sentit s'han derruït quasi tots els forjats intermedis de l'edifici, se n'han aixecat de nous i s'han reforçat les parets de càrrega que presentaven esquerdes i fissures. Alhora, s'ha fet un ajust de cotes de forjat per permetre l'aprofitament de les golfes. També s'ha reforçat l'estructura de la tribuna. Com a criteri general, s'ha mirat de reduir al màxim els espais fraccionats enderrocant les divisòries interiors, excepte les de càrrega, per tal de disposar d'espais més amplis. Finalment, la conversió de l'edifici en un centre d'ús públic ha fet necessari adequar-lo a les normes d'accessibilitat, amb la construcció d'una rampa d'accés i d'un nou nucli de comunicacions amb ascensor.

L'accés principal és a l'avinguda de la Generalitat. La planta baixa s'ha plantejat com la part més pública i directament relacionada amb el parc on s'hi han de desenvolupar les activitats obertes a tothom i lligades a l'exterior. És aquí on s'ha fet l'esforç més gran per mantenir els elements originaris de la casa: les fusteries interiors, part del paviment i alguns elements com la llar de foc i el sòcol d'enrajolat. A les dues plantes superiors s'hi han ubicat les aules de l'Escola d'adults del municipi, construïdes amb materials més neutres i adequats per a aquest ús. El soterrani s'ha reservat com a planta de serveis i instal·lacions no oberta al públic. El projecte ha comprès, a més, la substitució de les fusteries exteriors i la incorporació d'un sistema de climatització general, així com l'actualització de totes les instal·lacions necessàries per a l'ús a què està destinat.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecta MMAMB: Blanca Noguera Pujol-Xicoy
Col·laboradors: Maira González, Lucía Manzanedo, *arquitectes*, Toni Floriach, Núria Giménez, *arquitectes tècnics*, Martí Cabestany, *control d'estructures*, IM3, *instal·lacions*, Carlos Villasur, *enginyer tècnic industrial*, Sílvia Amorós, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: Juny 2002
Data de l'execució: Març 2004
Superfície total: 550 m²
Cost total: 712.404 €
Contractista: Previal SA
Promotors: Ajuntament de Pallejà, IMPSOL, Mancomunitat de Municipis

Camp de futbol de la Muntanyeta

Sant Boi de Llobregat

Construcció del camp i de l'edifici de serveis

Aquest nou camp de futbol de Sant Boi, situat al costat oest del parc i sota el llac, permet continuar l'enriquiment d'equipaments amb què s'ha dotat la Muntanyeta. Substitueix el que hi havia al mateix lloc i que ha estat demolit. La implantació d'un camp de futbol i de les edificacions de serveis inherents no són fàcils d'incloure dins d'un parc, però tampoc impossibles. Construir amb la naturalesa comporta certs enfrontaments amb ella i els nostres recursos en imitar-la poden arribar a ser petits i toscos.

El nou edifici de serveis del camp de futbol neix seguint el criteri establert amb els edificis de vestidors i de restaurant de la darrera fase, i completa així la línia de façana de la ronda de Sant Ramon en aquesta illa. La unitat de l'edifici sobre aquest gran sòcol longitudinal, contenidor d'aquesta bateria de programes, la dóna la coberta. Coberta que es pot veure com un gran element geomètric pur, mantell unitari que sura sobre la grada i a la vegada la protegeix. Els seients de colors són la voluntat de crear un escenari real o virtual del cromatisme floral de la naturalesa. El camp de futbol pròpiament dit entra en relació amb la zona del parc on les traces perden intensitat i s'envolta d'una zona de prat i arbustos on, de tant en tant, afloren les llicorelles existents. Camins de formigó acaben de completar els accessos a les diferents zones del parc, tot distribuint-se entre els pendents d'aquest nou prat.

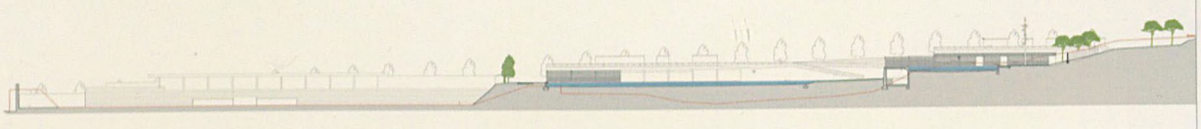

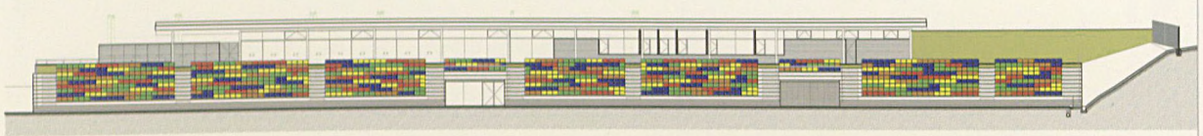

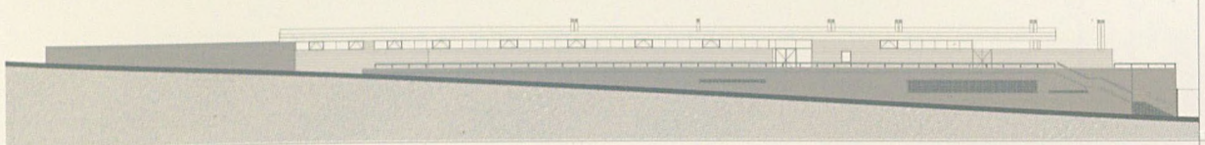

BAR

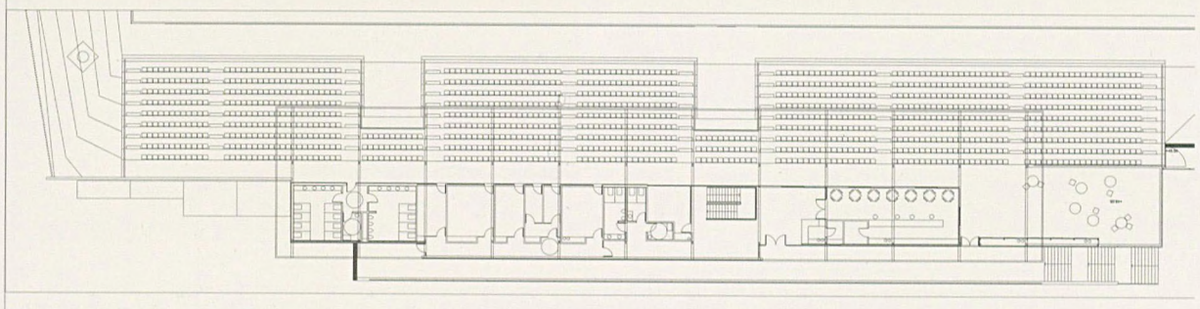

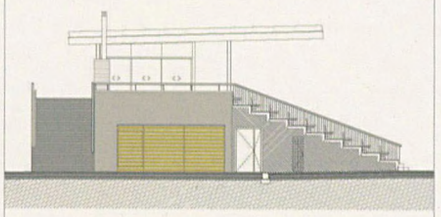

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu, Martí Sanz, *arquitecte col·laborador*
Col·laboradors: Arcadi de Bobes, Toni Tribó, Noemí Martínez, Isidre Santacreu, *arquitectes*, Lluís Roig, *aparellador*, Rosa Romero, *arquitecta tècnica*, Caterina Montserrat, *enginyera agrònoma*, Eva Pagès, *estudiant d'arquitectura*
Data del projecte: 2002
Data de l'execució: Desembre 2004
Superfície total: 22.000 m^2
Cost total: 5.088.540 €
Contractista: Dragados SA
Promotors: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Piscina de la Fontsanta

Sant Joan Despí

Construcció d'una nova piscina i d'un edifici de serveis

La realització d'aquest projecte ha comportat l'ampliació i millora de les instal·lacions de la piscina municipal de Sant Joan Despí, al parc de la Fontsanta. En concret es tractava de construir una nova piscina infantil i un edifici de serveis adjunt a la piscina. El recinte limita al nord amb el carrer de Sant Martí de l'Erm, a l'est amb el carrer del Marqués de Monistrol, al sud amb el parc de la Fontsanta i a l'oest amb el dipòsit d'aigües de Sogemasa. La superfície de l'àmbit de l'actuació és de 3.947 m^2.

L'equipament que hi ha hagut fins ara consta d'un edifici de vestidors i instal·lacions, una piscina descoberta gran, una altra de petita, una superfície de gespa a la cota de les piscines i una altra en una terrassa inferior, antiga plataforma del parc de la Fontsanta. A continuació d'aquesta segona terrassa hi ha una àrea de pícnic d'ús compartit amb el parc en horaris variables segons l'època de l'any.

L'actuació duta a terme s'ha proposat treure la piscina infantil de l'emplaçament on es trobava i destinar l'espai resultant a ampliar la superfície de gespa atès que la que hi havia abans resultava del tot insuficient a causa de la gran afluència de banyistes que alhora provocava problemes de manteniment. L'augment de la superfície facilitarà el vigor de la gespa, de la qual s'ha millorat també la qualitat, el substrat i el drenatge. El nou espai ampliat s'ha equipat amb bancs, passeres, ombrel·les, etc. S'ha renovat també l'enllumenat exterior d'aquí i de tot el recinte mitjançant projectors de 250W VSAP.

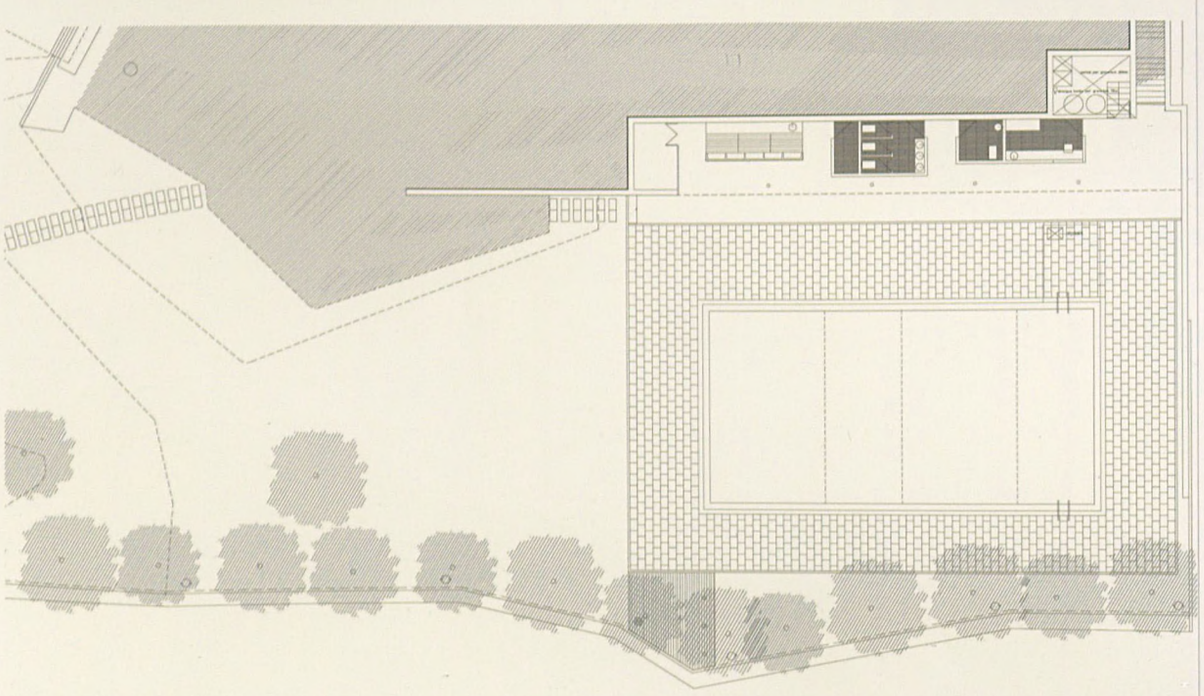

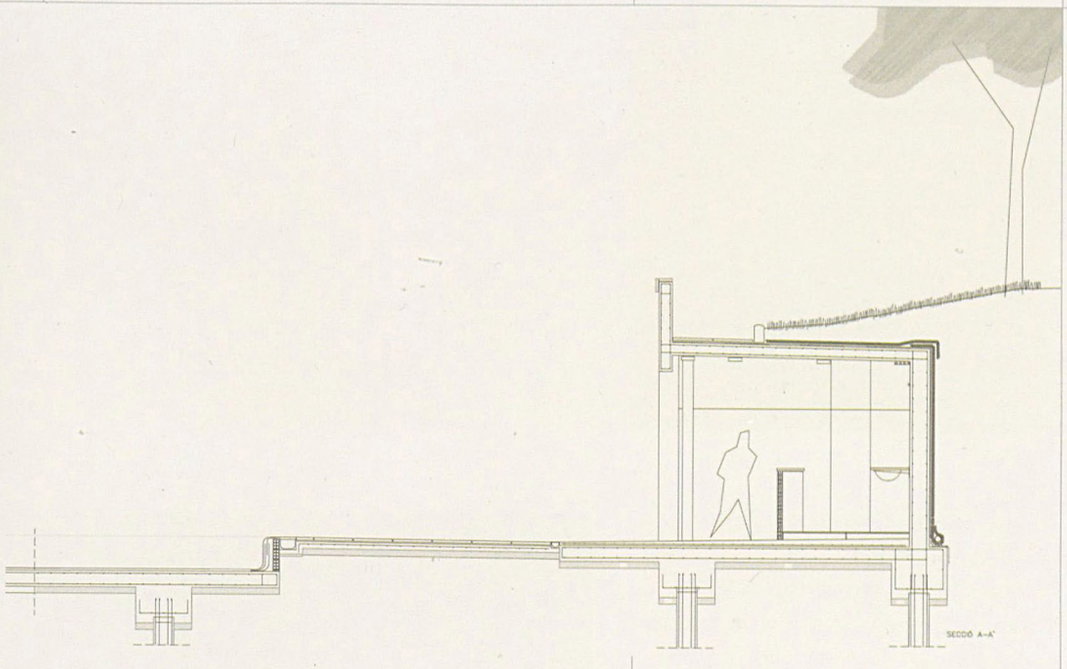

La piscina destinada als infants s'ha construït de bell nou en un espai situat en un nivell inferior, pràcticament al límit de l'arbrat del parc de la Fontsanta. És un rectangle de 20 x 10 m envoltat d'un enllosat de formigó.

Contigu a la piscina i aprofitant el desnivell del terreny, s'ha bastit un nou edifici, també de forma rectangular i organitzat tot ell en planta baixa. La seva tipologia estructural està resolta amb murs de contenció i pilars de formigó armat per a l'estructura vertical i amb una llosa de formigó armat de 20 cm per a l'estructura horitzontal de cobriment. Està destinat a serveis i alberga un petit bar, una farmaciola, lavabos i un lloc per a instal·lacions de la piscina infantil.

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Fidel Vázquez Alarcón
Col·laboradors: Elisabet Quintana, *arquitecta*, Martí Cabestany, *estructura i direcció d'obra*, Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Susana Casino, *enginyera tècnica agrícola*
Data del projecte: Setembre 2002
Data de l'execució: Juny 2003
Superfície total: 486 m^2
Cost total: 435.352,07 €
Contractista: COPCISA
Promotors: Ajuntament de Sant Joan Despí, Mancomunitat de Municipis

Complex esportiu Salvador Gimeno

Sant Joan Despí

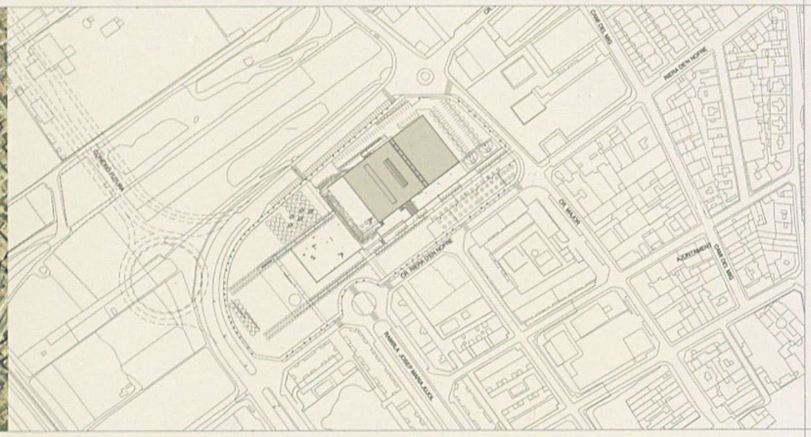

Construcció d'un pavelló, piscines, i sales de fitness i polivalents

Aquest complex esportiu està situat al centre de Sant Joan Despí, a l'illa compresa entre els carrers de Marta Tarrida, Creu d'en Muntaner, Major i Riera d'en Nofre. Tant per la seva ubicació, com per la configuració i els usos que s'hi promouen, el nou equipament municipal ha de contribuir a la creació d'un punt neuràlgic de la ciutat. Per reforçar aquesta funció, es proposa una plaça d'entrada i de relació amb el carrer que unifiqui el sistema d'accessos i actuï com a ròtula entre el nucli antic i el barri del Centre i la futura franja d'equipaments.

La construcció es planteja com un edifici unitari, que configura una imatge institucional forta de nova instal·lació esportiva. L'edificació és una caixa rectangular, d'orientació nord-est sud-oest, i que està

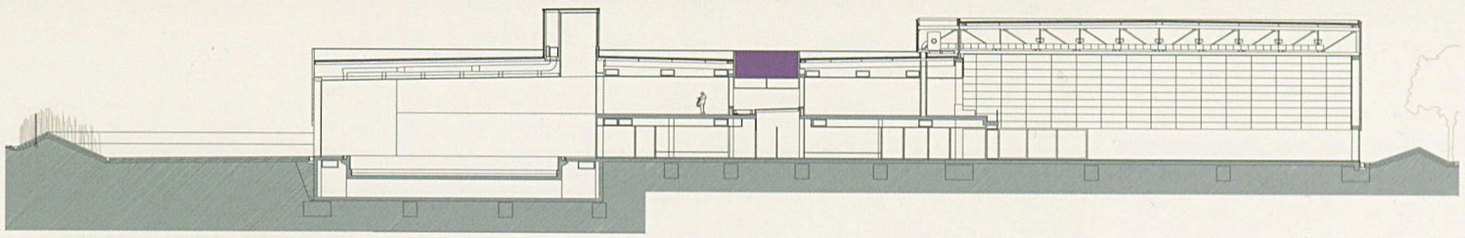

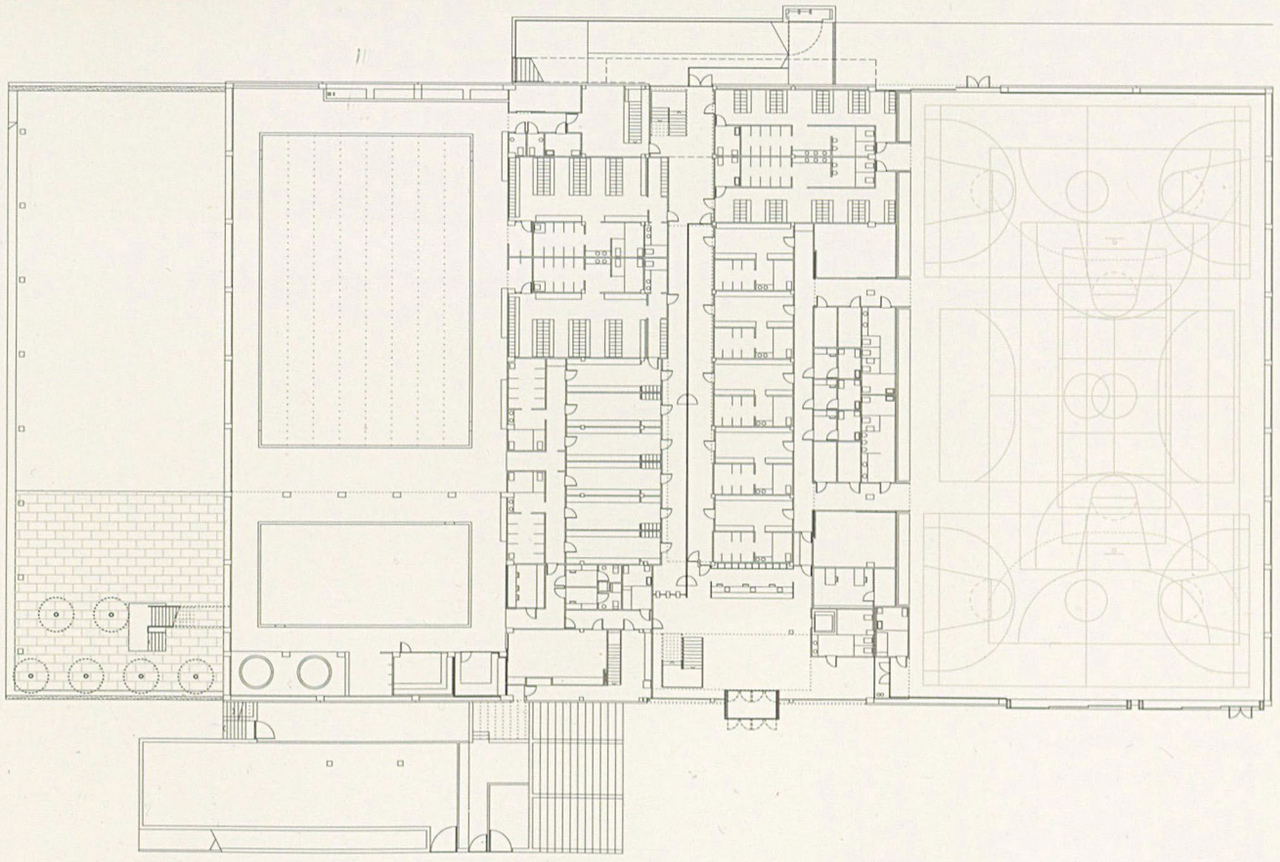

programada seguint un senzill esquema organitzatiu d'acord amb els hàbits dels usuaris esportistes. Des del plantejament tipològic fins a l'elecció dels sistemes constructius i dels materials, es posa especial cura en la concordança de l'expressió formal amb uns criteris d'economia constructiva, estalvi energètic, facilitat de control i manteniment.

La proposta divideix el programa en dues parts diferenciades i extremes: al sud-oest les piscines, i a la cara oposada el pavelló; ambdues s'obren i es prolonguen cap a l'exterior tot buscant la llum i creant una relació directa entre usuari i vianant. Al centre del volum i donant a la plaça es produeix l'accés, a doble alçada, on es disposa el control i l'administració i des d'on neix un esquema lineal del programa complet de vestidors. Aquests, a part de connectar amb les sales esportives grans, connecten, al final del passadís, amb la planta superior on hi ha les sales de musculació i gimnàstica que aprofiten l'aire i la llum d'un pati central; aquest pati és un element neuràlgic del projecte que serveix, alhora, per il·luminar el que hauria estat la part més fosca del conjunt: el passadís de vestidors i els seus accessos.

D'altra banda, des de la doble alçada del vestíbul inicial, el visitant no esportiu puja a la planta primera on es disposa la resta del programa: la grada del pavelló, una sala polivalent (exposicions, conferències, etc...), la direcció administrativa, les diferents secretaries d'esport, la zona d'estètica i el bar restaurant que, a la vegada, connecta amb una terrassa exterior i crea una segona entrada al complex.
Una de les preocupacions que s'han tingut en tot el procés de projectació ha estat que el màxim d'espais possibles gaudissin d'unes òptimes qualitats de llum, espaiositat i confort, sense que això comportés un encariment del projecte.

Les dimensions i característiques de les diferents peces són les que marca la Secretaria General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya. Alhora, el projecte compleix i incorpora totes les disposicions pertinents de la normativa bàsica vigent i totes les disposicions d'obligat compliment, especi-

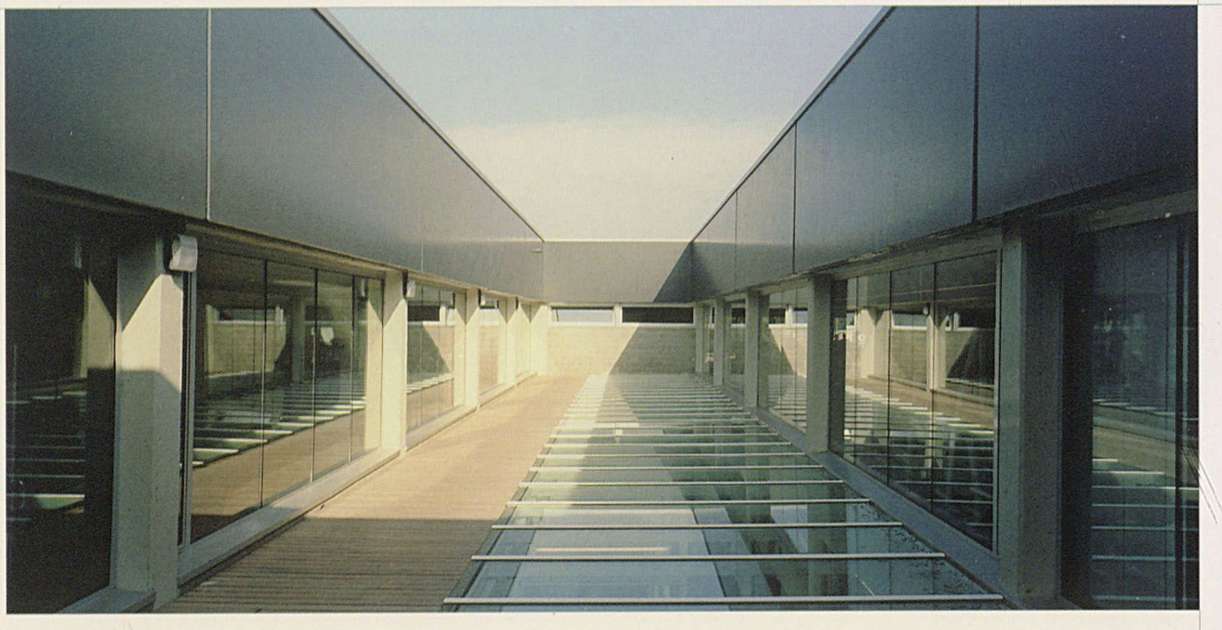

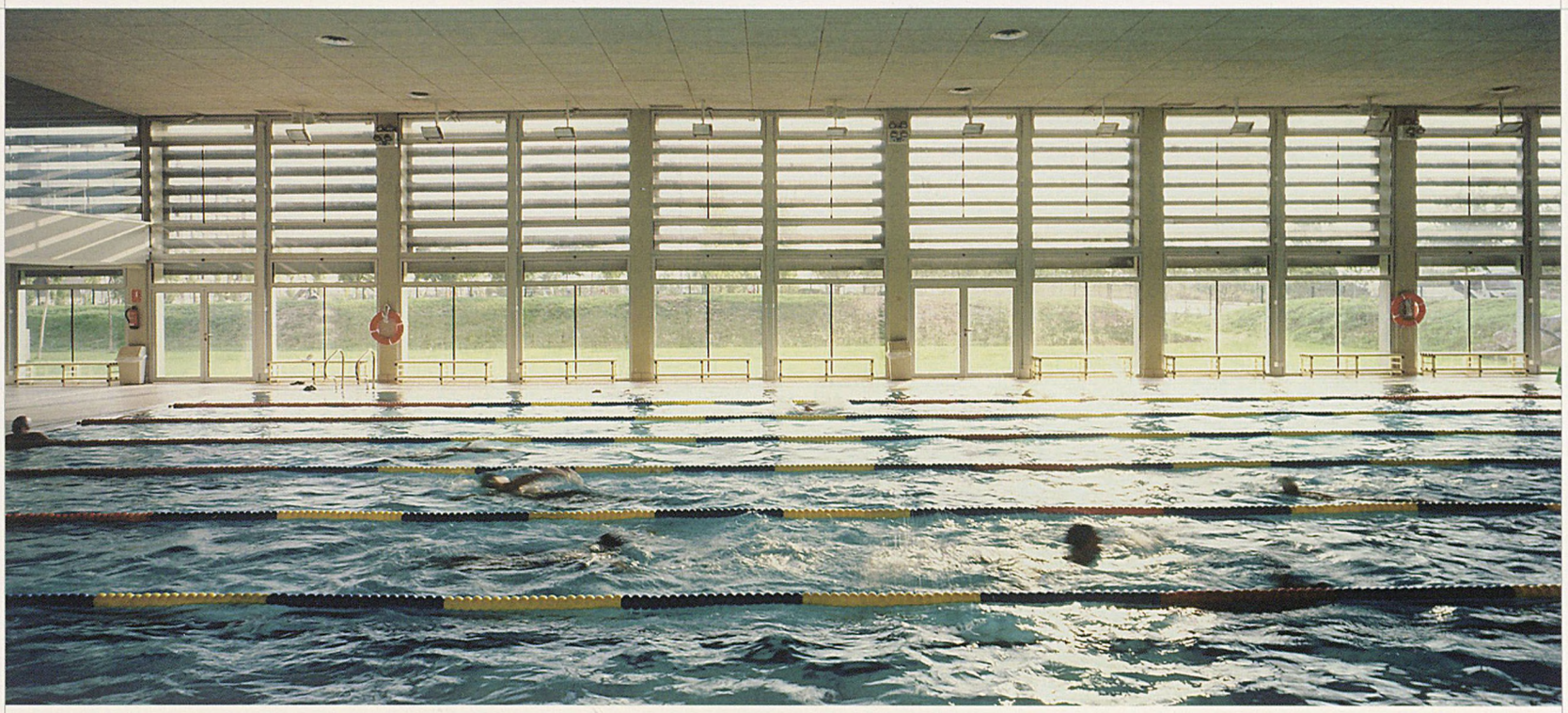

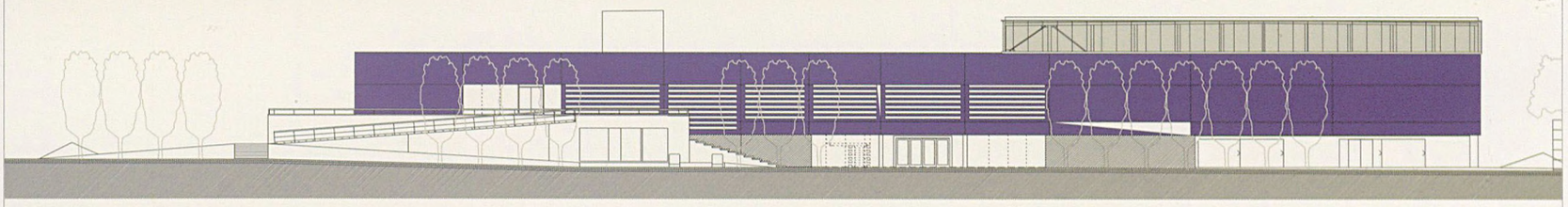

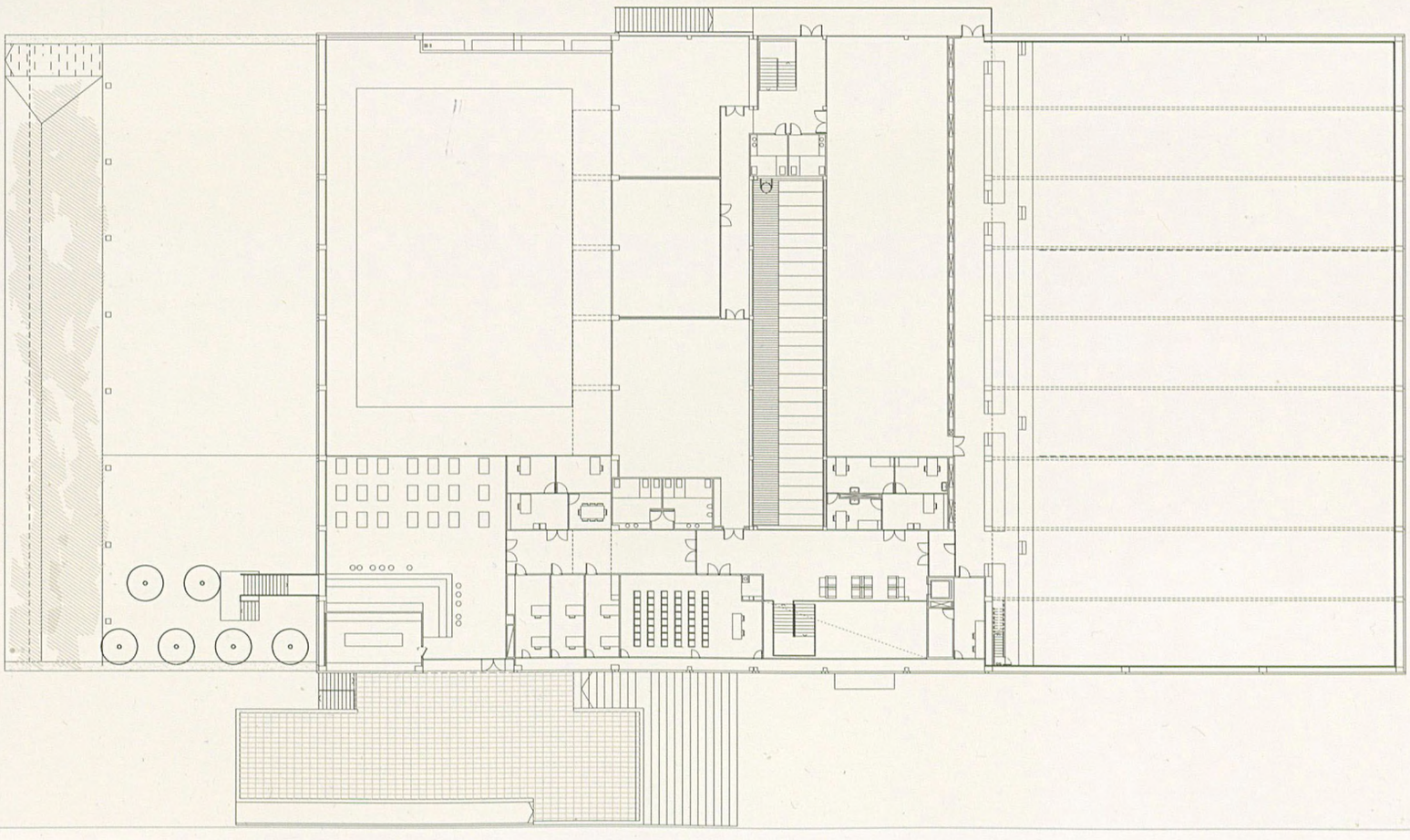

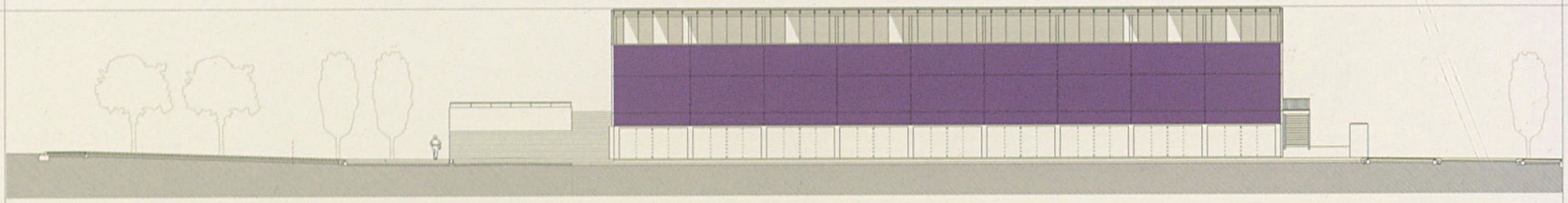

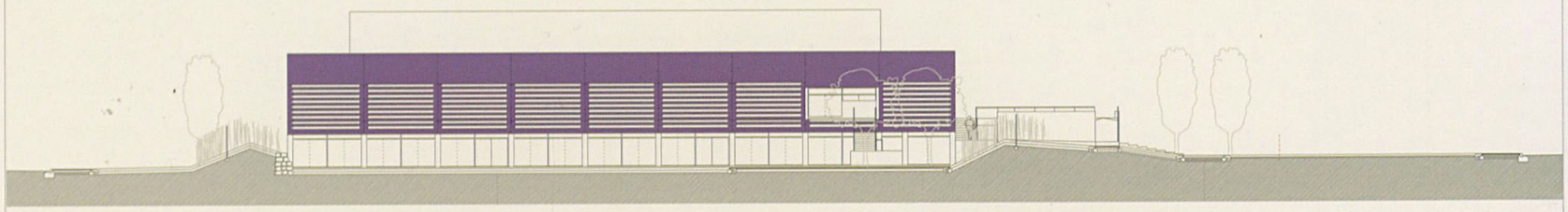

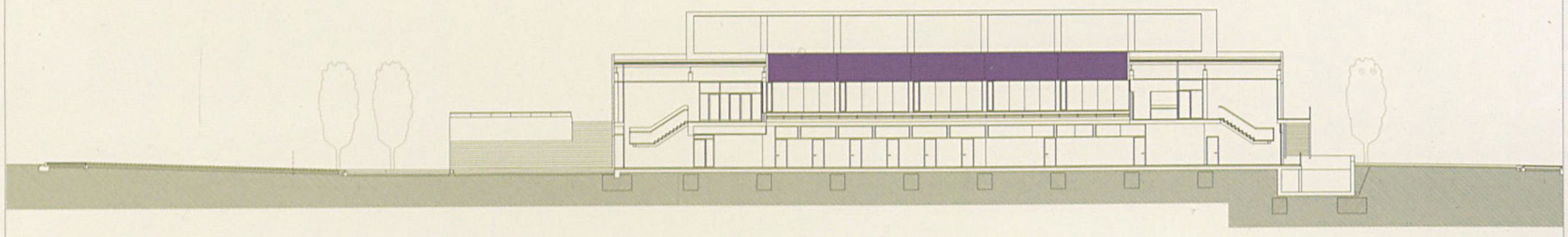

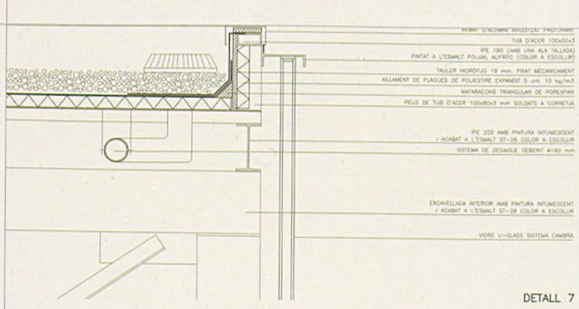

DETALL 7

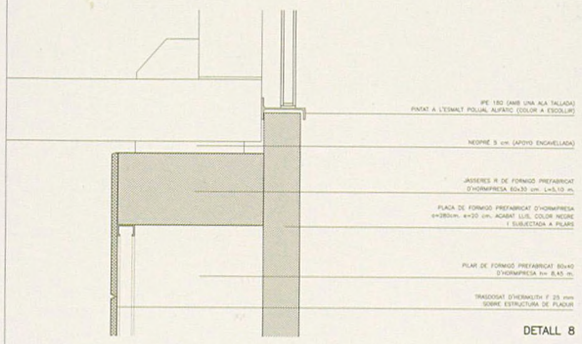

DETALL 8

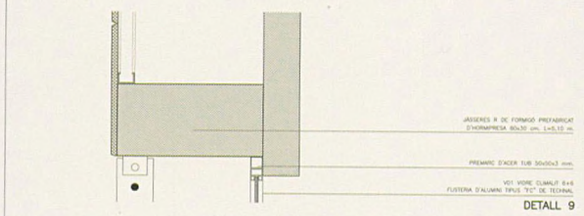

DETALL 9

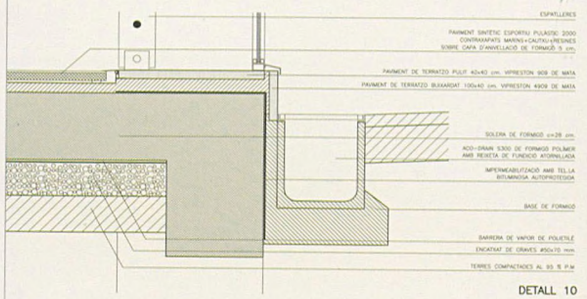

DETALL 10

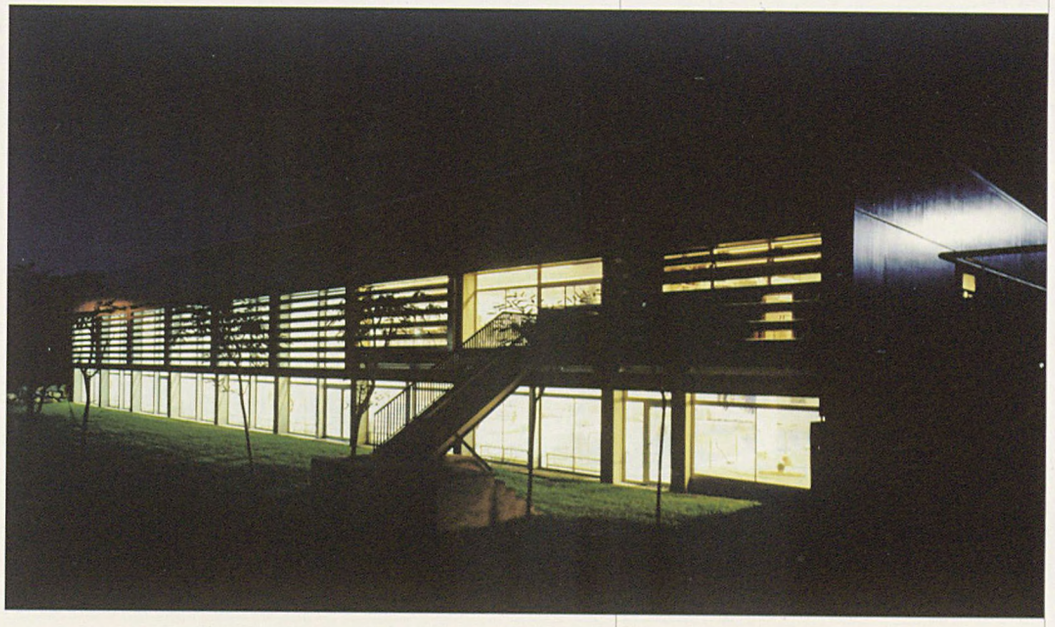

SELECCIONAT 1a TRIENNAL D'ARQUITECTURA DEL BAIX LLOBREGAT ALT PENEDÈS I GARRAF. PROMOCIÓ PÚBLICA

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Claudi Aguiló Riu, Martí Sanz, *arquitecte col·laborador*
Col·laboradors: Lluís Moya, *càlcul d'estructures*, Antoni Tribó, Arcadi de Bobes, *instal·lacions*, Lluís Roig, *aparellador*, Rosa Romero, *arquitecta tècnica*, Noemí Martínez, Isidre Santacreu, *estudiants d'arquitectura*.
Data del projecte: Desembre 2001
Data de l'execució: Abril 2003
Superfície total: 8.198 m^2
Cost total: 5.608.914 €
Contractista: FCC Construcción SA
Promotors: Ajuntament de Sant Joan Despí, Mancomunitat de Municipis

Biblioteca pública

Torrelles de Llobregat

Construcció d'una nova biblioteca

La biblioteca pública a Torrelles està emplaçada en una illa del centre urbà destinada a equipaments, on hi ha l'ajuntament, l'ateneu, l'ambulatori i una escola bressol. La nova biblioteca s'ha construït al solar de l'antiga finca de can Camps, una singular vil·la modernista d'estiueig que caracteritza el centre històric, amb un jardí dotat d'arbres molt vells de gran valor. La vil·la és d'una sola planta molt alta i té una torre mirador al centre. La casa i el jardí són en una placeta que hi ha al carrer Major, uns tres

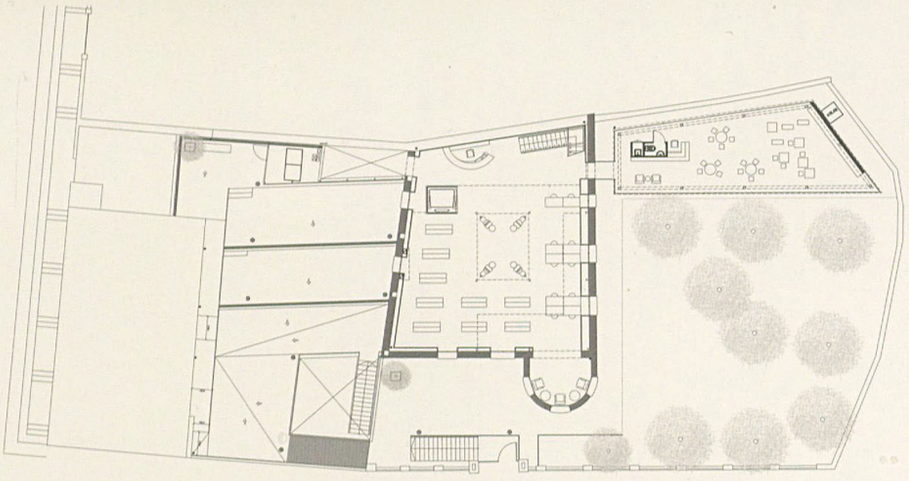

EMPLAÇAMENT

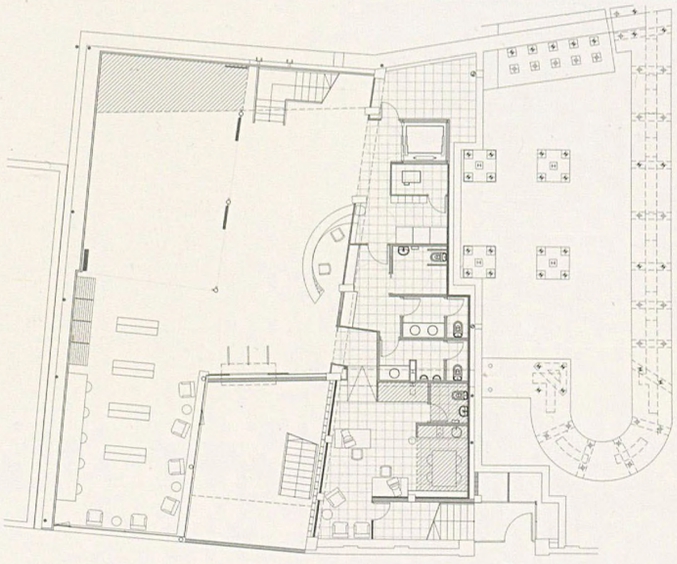

PLANTA SOTERRANI

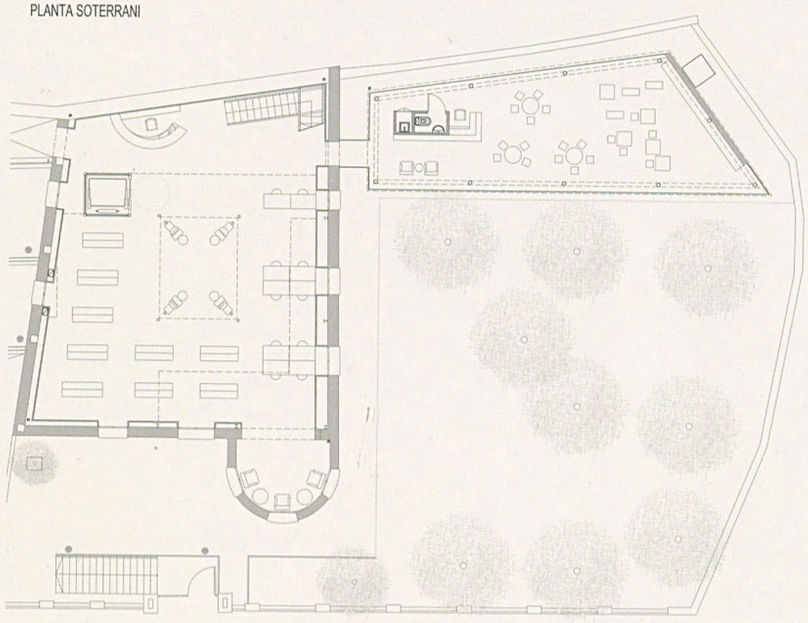

PLANTA BAIXA

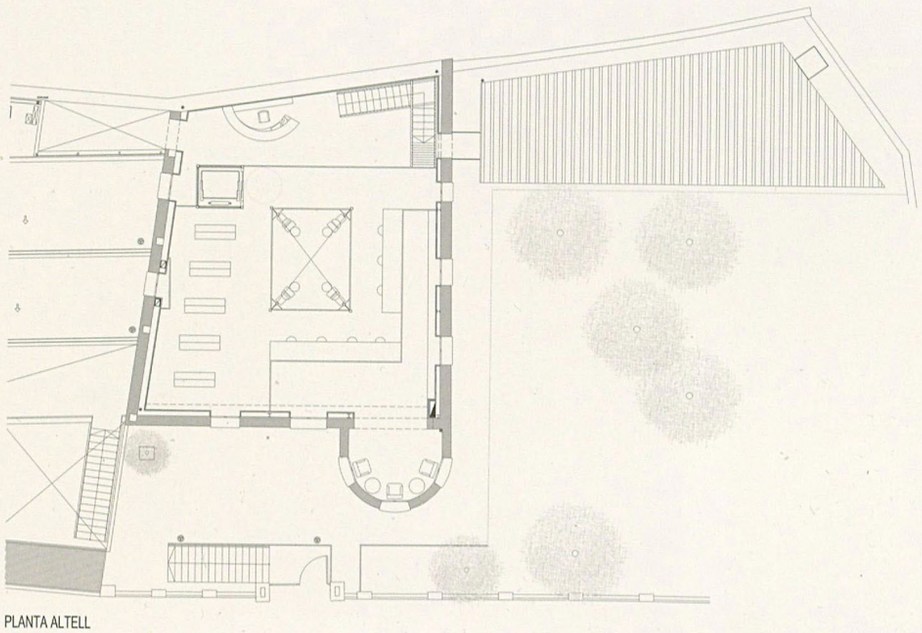

PLANTA ALTELL

metres per sobre el nivell del terra, cosa que dóna lloc a un interessant mur de contenció fet de pedra natural i coronat amb balustrada.
Com a premissa del projecte s'ha volgut preservar el conjunt format per la vil·la, el jardí i el mur pel seu interès com a conjunt històric i artístic, sense introduir-hi cap volum que competeixi excessivament amb l'existent, ni cap soterrani que redueixi la superfície de terra del jardí. El projecte es desenvolupa en tres nivells.

Planta a nivell del carrer. S'ha excavat al terreny comprès entre can Camps i l'ambulatori a fi d'obrir-hi un pati d'entrada com a prolongació de la plaça, que indueix a entrar a l'espai. Al centre hi ha el vestíbul i la recepció. La zona de revistes i audiovisuals se situa donant façana a aquest pati d'accés i a la plaça a manera d'aparador en angle. Al fons hi ha la sala polivalent que s'obre amb corredisses al vestíbul i a la zona de revistes, de manera que s'obtingui un sol espai si es vol. Els serveis i l'àrea de treball intern se situen sota part de l'edifici de can Camps.

Planta a nivell de can Camps. Sobre l'espai de revistes i audiovisuals s'hi ha disposat una plaça que queda a nivell del jardí de can Camps, amb el qual es comunica per sobre del porxo d'accés conformant un espai lliure al davant de la primera planta. L'accés es fa mitjançant una rampa i escales des del carrer de les Escoles, i per una escala des del pati d'accés interior, que té un cos de vidre que fa de lluerna del vestíbul. En aquesta planta hi ha l'àrea de fons general o de préstec. Seguint el mur del fons es connecta amb el pavelló del jardí, recolzat en dit mur, que alberga la zona infantil, amb 12 punts de lectura, i que inclou l'àrea de fons de coneixement i de fons d'imatge. El pavelló té un parament de vidre per tal de reforçar la unió amb el jardí del qual es conserven tots els arbres.

Planta nivell 2. Entresolat. Dins el perímetre de can Camps, i respectant l'alçada de la coberta, hi ha entresolat situat sobre l'àrea de fons general. Aquí s'hi ubica l'àrea de referència o de no préstec. Des dels punts de lectura es veu la planta inferior i, a través de les finestres, el jardí.

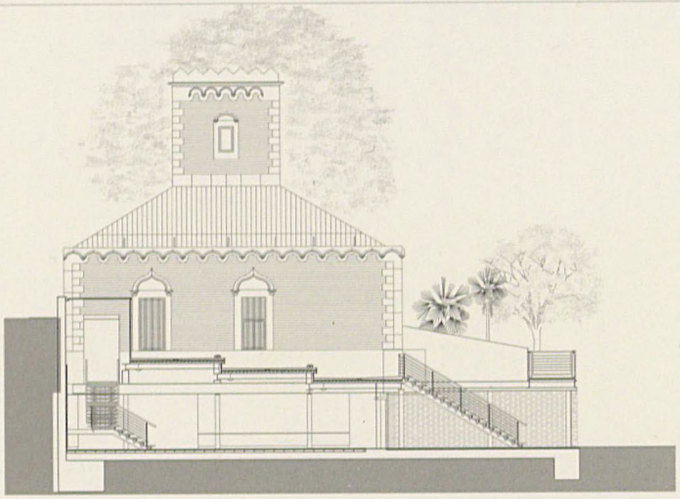

ALÇAT SECCIÓ PLAÇA

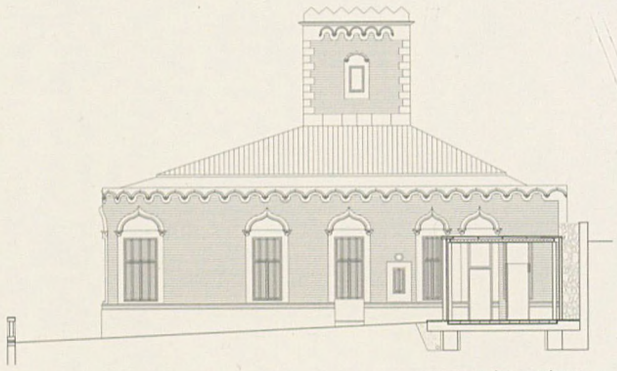

ALÇAT SECCIÓ PAVELLÓ NENS

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Jordi Navarro i Majó, *redacció del projecte*, Alba Vinyeta, *arquitecte, direcció d'obra i moblament*
Col.laboradors: Carles Campanyà, *estructures* JG associats, *instal.lacions*, Olga Méliz, *arquitecta tècnica*, Antoni Viñuales, *tècnic col·laborador, Susana Casino, enginyera tècnica agrícola*, Assumpció Carrió, Vanessa Vázquez i Marta Barnils, *estudiants d'arquitectura*
Data del projecte: Octubre 2001
Data de l'execució: Desembre 2004
Superfíci total: 700 m², biblioteca, 250 m², espai públic exterior
Cost Total: 1.325.551 €
Contractista: Lluis Casas S.A.
Promotors: Ajuntament de Torrelles de Llobregat, Mancomunitat de Municipis

Mobiliari urbà

Dutxa AMB
Paperera AMB
Banc AMB

Dutxa AMB

Mobiliari per a les platges

Aquest model de dutxa s'ha dissenyat per ser instal·lat a les platges del litoral de l'àrea metropolitana. Està pensada tant per ser col·locada com a element individual com per formalitzar una agrupació. És un element amb prou identitat per marcar o definir un ordre, una fita, un lloc... Igualment s'hi han aplicat criteris antivandàlics i de minimització del manteniment.

La dutxa es compon de diferents parts:
- pou (Ø 2,34 m) de drenatge i suport
- plataforma quadrada (3,30x3,30 m) de formigó armat emmarcat amb una platina d'acer inoxidable i la superfície acabada amb un raspallat de pues
- cercle (Ø 1,94 m) de fusta perforada de bolondo amb particions radials concèntriques a la dutxa i encastades al paviment de formigó, que és la tapa del gran pou de drenatge i de l'arqueta de connexió d'aigua.
- cilindre (Ø 127 mm i 2,10 m de llargada) d'inoxidable polit AISI-316-L, amb dos ruixadors emplaçats a la seva part alta i oposats, així com dos fluxòmetres.

Disposa d'un registre amb tanca de seguretat per poder accionar l'aixeta de pas i utilitzar una presa d'aigua amb connexió ràpida per facilitar la neteja de la plataforma i de la mateixa dutxa. La connexió de la dutxa a la xarxa d'aigua està feta amb un sol tub central i la fixació de la dutxa al pou es fa amb una peça mitgera d'acoblament. El cilindre de la dutxa pot ser desmuntat a l'hivern i substituït per una tapa plana d'acer inoxidable de ràpida col·locació que cobreix la resta d'elements.

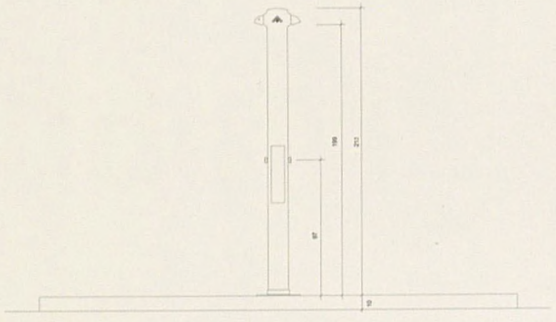

ALÇAT

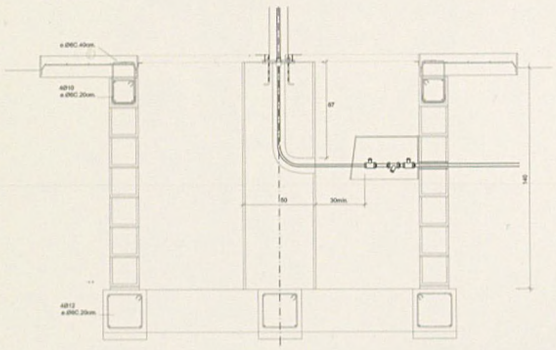

SECCIÓ

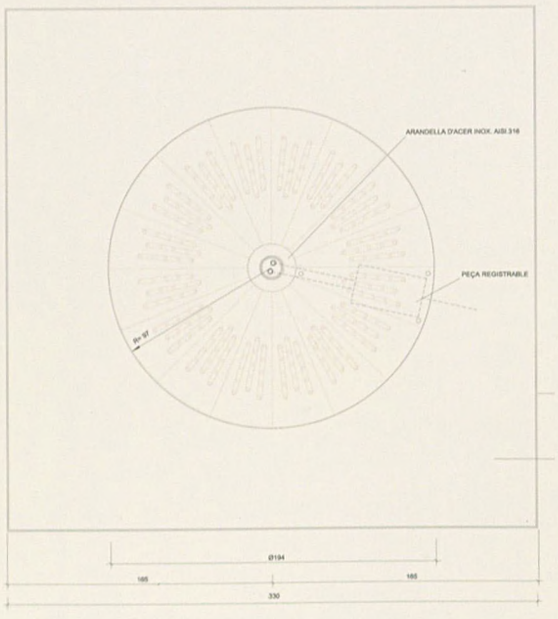

PLANTA

DADES TÈCNIQUES

Autors: Claudi Aguiló Riu, Mariano de Gracia, MMAMB; Àngel Espelt Serra, FLEXINOX SA
Editor: FLEXINOX SA
Productor: Mancomunitat de Municipis, Direcció de Serveis Tècnics, Servei de l'Espai Públic

Paperera AMB

Mobiliari per a les platges

És una paperera de formes cilíndriques, de gran capacitat i aspecte lleuger. Ha estat dissenyada per complir la seva funció a les platges metropolitanes, però també s'ha tingut molt present, a l'hora de concebre-la, que pogués resistir la corrosió causada pel salobre i la sorra, i que respongués de la millor manera a les dures condicions d'ús pròpies dels mesos d'estiu. La tapa és de ràpida manipulació i porta un tancament antivandàlic. Pel que fa a l'ancoratge, els últims 30 centímetres del cos s'encasten a l'arena i s'omplen de sorra abans de posar la bossa de plàstic: s'aconsegueix així una fixació tan sòlida com senzilla. És apilable per facilitar-ne l'emmagatzematge en acabar la temporada estival.

Està feta per rotomodelatge, en polipropilè, amb additius anti-uva i tintat en massa. Instal·lada té unes dimensions de 92 centímetres d'alçada i 63 de diàmetre. Fa un volum de 165 litres funcionals i 203 de totals.

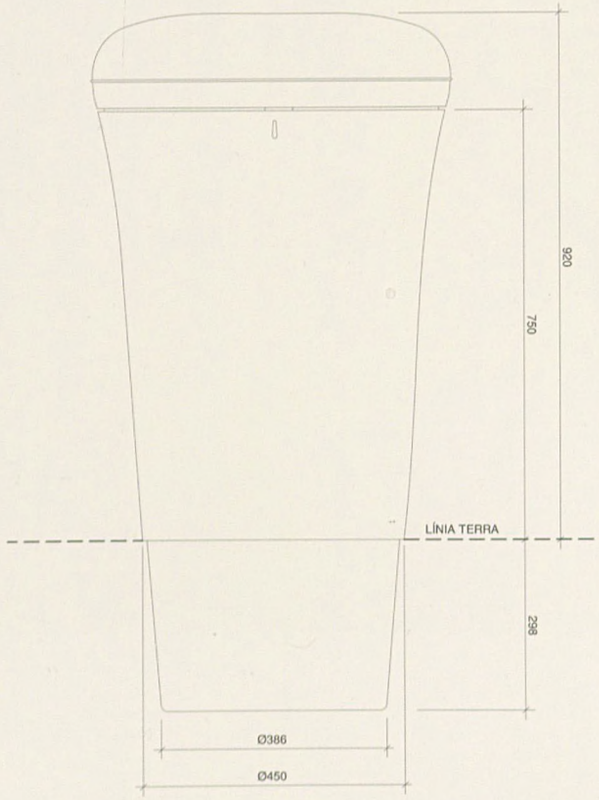

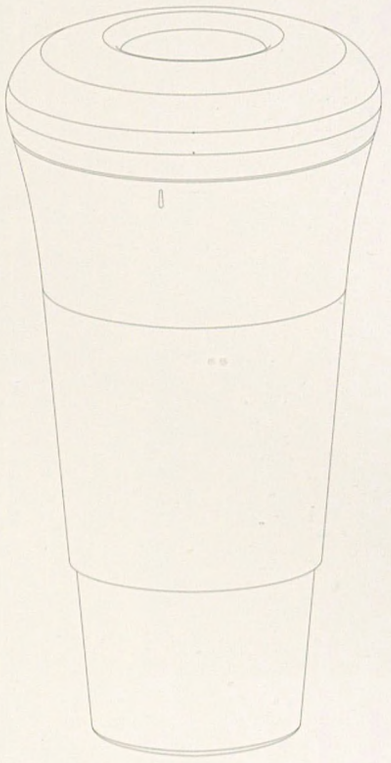

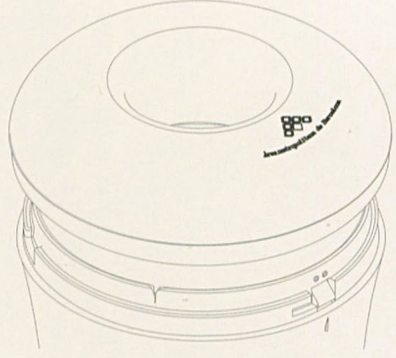

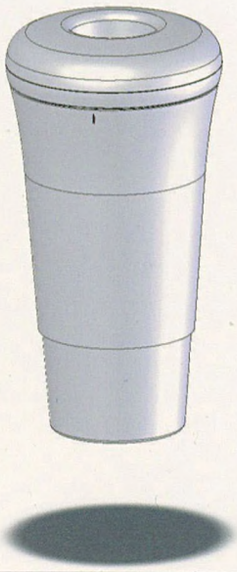

GUANYADOR DEL PREMI DELTA DE PLATA DELS PREMIS ADI-FAD 2005

DADES TÈCNIQUES

Autors: Mariano de Gracia, MMAMB; Gonzalo Milà, Martina Zink, SANTA & COLE

Editor: SANTA & COLE

Productor: Mancomunitat de Municipis, Direcció de Serveis Tècnics, Servei de l'Espai Públic

Banc AMB

Mobiliari per a les platges

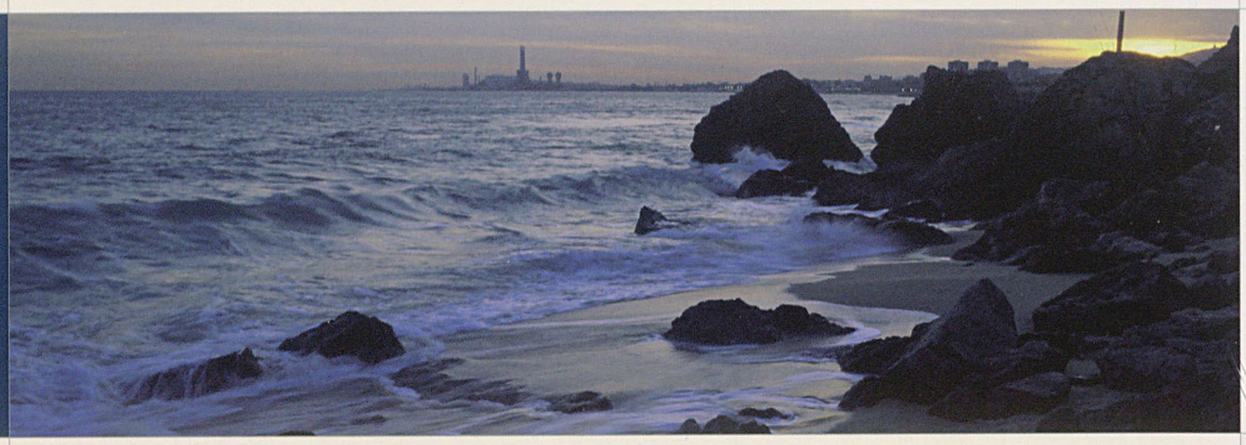

A partir d'un nombre reduït d'elements construïts a mode de prototip, i després de constatar el comportament enfront dels requeriments climàtics i d'ús, aquest element de mobiliari urbà es produeix ja de manera seriada per tal d'incorporar-lo a l'equipament estandarditzat de les platges metropolitanes.

Es tracta d'un banc molt senzill i auster en el material i la forma que, com d'altres, es pot comparar amb una pedra, amb una fita en el camí. Permet deixar la roba en el moment de dutxar-se, o seure per treure's la sorra dels peus. S'ha dissenyat preferentment per ser present a l'àmbit de les dutxes de les platges, on acaba de formalitzar les àrees d'equipament.

Està conformat per un prisma rectangular de 150x50x43 centímetres de fibra de vidre de color blanc, sense respatller i està reforçat interiorment amb uns nervis a manera de costelles que li confereixen una gran resistència; la zona d'ús és foradada per tal d'estar sempre seca i la seva alçada, de 43 cm, la fa accessible a tot tipus de persona. S'entrega a les plataformes de fusta amb un marc d'acer inoxidable que permet fàcilment l'ancoratge.

La simplicitat en la forma, la durabilitat, el poc pes del material i el fàcil manteniment són, en definitiva, els requisits de disseny imposats per fer-lo útil com a mobiliari de platges.

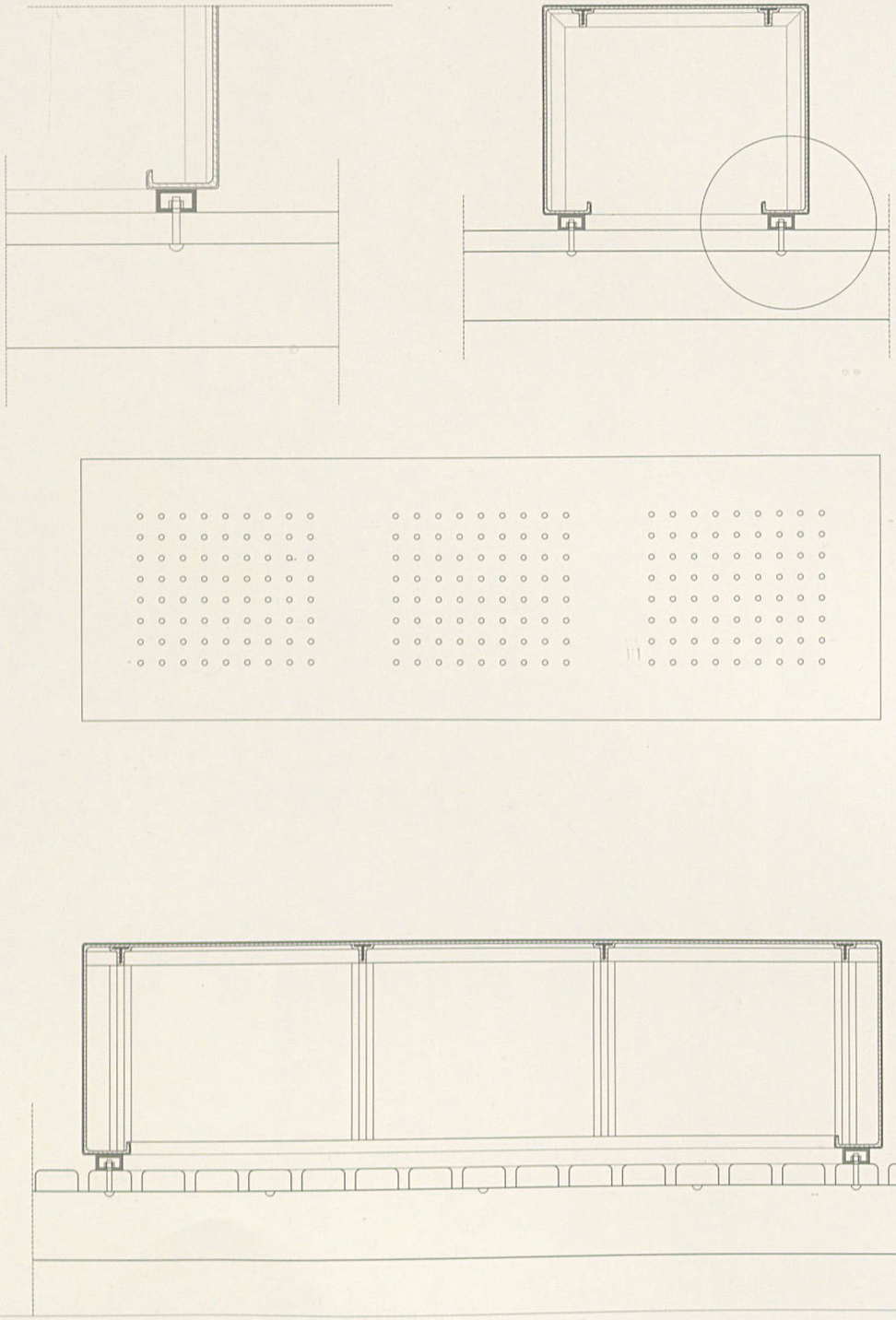

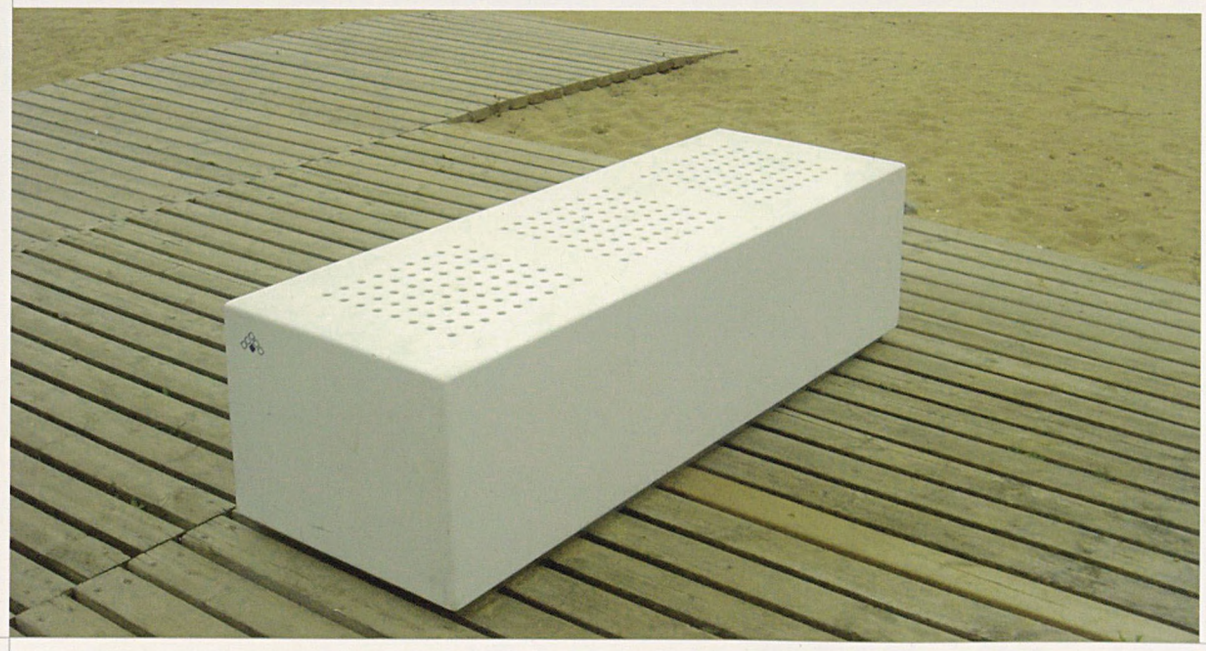

DADES TÈCNIQUES

Autors: Claudi Aguiló Riu, Mariano de Gracia, MMAMB

Editor i productor: Mancomunitat de Municipis, Direcció de Serveis Tècnics, Servei de l'Espai Públic

Direcció de Serveis Tècnics

Relació de treballadors dels Serveis de l'Espai Públic

Director de Serveis
Ramon Torra Xicoy
Coordinador d'Espai Públic
Antoni Farrero Compte
Caps de Servei de Projectes i Obres
Josep Anton Megias Grau
Oriol Ribera Cabestany
Cap de Servei Jurídics i Administratius
Enric Vallverdú Balañà
Cap de Servei d'Obres
Jordi Ardèvol Muñoz
Caps d'oficina
Mariano de Gracia Anton
Salvador Mostazo Alba
Biòleg
Jordi Bordanove Richart
Arquitectes
Claudi Aguiló Riu
Enrica Fontana
Jordi Henrich Mora
Carlos Llinás Carmona
Antonio Montes Gil
Jordi Navarro Majó
Blanca Noguera Pujol-Xicoy
Xavier Nogués de Haro
Montserrat Periel Piquer
Enginyers de Camins, Canals i Ports
Víctor Ortiz Sánchez
M. Carme Velasco Cabré
Joaquim Ventura Torres
Aparelladors/Arquitectes Tècnics
Eva Bernadí Murcia
Jordi Colom Perna
Núria Giménez Ferrer
Olga Méliz Soriano
Enginyers Tècnics d'Obres Públiques (ETOP)
Jordi Larruy Casado
F. Javier Navarro Rodríguez
Fernando Tàrrega Enedáguila
Antonio Vasco Pérez
Tècnics Auxiliars
Rafael Morant Ramon
Joan Roca Bastús
Manel Sanz Gromaches
Antoni Viñuales Santes
Instal.lacions
Josep Bayo Martínez
Joan Codina Señor
Carlos Villasur Millán
Enginyera Agrònoma
Caterina Montserrat Martí
Enginyers Tècnics Agrícoles
Dina Alsawi Abboud
Susana Casino López
Joan Miquel Espinosa López
Inspectors
Salvador Clarasó Pérez
Manuel Cuesta Sánchez
Santi Domínguez de la Fuente
Esteban Manjón de la Paz
José Antonio Reina Rubio
Manuel Santoyo Fernández
Antoni Vallès Claros
Topògrafs
Jacint Pujol Roger
Delio Rodríguez Pol
Geògrafa
Lurdes Planes Sant-romà
Delineants
José M. Aguilera Delgado
Eustasio Capilla Palacio
Josep Marín Ribé
Josep A. Marsan Álvarez
Antonio Pérez Abril
J. Alberto Roig Marquès
Narcís Valle Garcia
Josep Vicent Rochera
Administratives
Isabel Coloma Pérez
Noemí de Jesús Trabado
Anna Marra Sánchez
Àngels Oliva Piguillem
Elisabet Pallarès Rigat
Núria Samsó Draper
Ester Sebastián Perruca
Arquitectes en pràctiques
Inés Aubert de Pablo
Laura Coll Serrat
Tamie Delgadillo
Elena Fontal Aira
Víctor Garcia
Susana Quintero Bernabeu
César Rueda Bone
Luisa Solsona
Estudiants d'Arquitectura
Liz Clavijo Acuña
Mikel García de Eulate Castiella (paisatgisme)
Maria Hernández Herranz
Carlos Javier Verdugo Rivero
Eva Pagès Aregall
Albert Ruiz-Busquets Martínez
Estudiant d'Enginyeria Industrial
Marc San José Solano
Estudiant d'Enginyeria Tècnica Industrial
Dina Hermoso Ramos
Estudiant d'Enginyeria de Camins, Canals i Ports
Cristina González Pineda
Estudiants d'Enginyeria Tècnica Agrícola
Jordi Arqué Solà
Jaume Campos Massip
Ferran Gabarró Pastor
Roger Jordi Cugat
Daniel Palacios Ortega
Amandine Thomassin

PERSONES QUE TAMBÉ HAN TREBALLAT A LA DIRECCIÓ DE SERVEIS DE L'ESPAI PÚBLIC ENTRE 2000 I 2004

Caps de Servei
Vicenç Porcar Gilabert
Antoni Tomàs Batlle
Arquitectes
Isabel Bennasar Félix
Miquel Castany Plana
Josep Lafont Pomés
Fidel Vázquez Alarcón
Ramon Vázquez López
Enginyera de Camins, Canals i Ports
Isabel Garcia Casabó
Bióloga
Lluïsa Presmanes Rivas
Arquitectes Tècnics
Natàlia Feu Palomero
Lluís Fontanet Roig
Paisatgista
Bet Figueras Ponsa
Enginyer Tècnic Industrial
Francesc Llopart Casanovas
Tècnics Auxiliars
Consuelo Benito Sánchez
Josep M. Gil Burgos
Xavier Pellejà Freixes
Delineant
Carles Alonso Fraile
Administratives
Mercè Calderó Torruella
M. del Mar Franco Segura
Filomena Rodríguez Jiménez
Arquitectes en pràctiques
Roger Aixut Sampietro
Aitana Arroyo Samsó
Oscar Blasco Lázaro
Marta Gòdia Marco
Lucia Manzanedo Sanz
Noemí Martínez Garcia
Gabriel Pere Horrach
Elisabet Quintana Seguí
Isidre Santacreu Tudó
Martí Sanz Ausàs
Estudiants d'arquitectura
Fernando Agulló Durà
José Miguel Aicart Queralt
Roger Aixut Sampietro
Sílvia Amorós Abelló
Carles Arqué Comas
Aitana Arroyo Samsó
Sònia Ayala Bodega
Marta Barnils Vila
Anna Batlló Carnicé
Núria Bermúdez Morata
Ramon Bosch Pagès
Montserrat Campos Les
Albert Cardellà Castarlenas
Assumpció Carrió Crespí
Ernest Compta Llinàs
Antonio Conejo Martínez
Helena Costabella Sardà
Eva Díaz Salgado
Manuel Díaz Bermúdez
Esther Dorado Ladera
Núria Escaich Ferrer
Victòria Fiol Duran
Verònica de Francisco Fernández
Oscar de la Fuente Queralt
Mireia Galofré Robles
Marta Gòdia Marco
Maira González Trullàs
Xavier Guerrero Arrebola
Ricard Hernández Martín
Héctor Herrera Ribas
Jordi Janué Miret
Martina Kiefer Alonso
Griet Lambrechts
Nagore Linares Bivona
Lucia Manzanedo Sanz
Pilar Martí Manrique
Idoia Martín Giró
Noemí Martínez García
Talita Cunha Medina Amaral
Jordi Mercadé Virgili
Clara de Miguel Rodríguez
Anna Millet Sans
Juana M. Molina Bonillo
Antonia Molleja Ortega
Angela Montesinos Massó
Oriol Montfort Casas
Noemí Morell Rivas
Juan C. Murillo Caminero
Bernat Nadal Alemany
Josette Obach Baurier
Silvia Ocaña Velasco
Xavier Oliete Bargués
Sònia Palau Garcia
Marc de la Parra Álvaro
Juan Vicente Porcar Marmaneu
Meritxell Prados Just
Jordi Pruna Farrés
Meritxell Pueyo Rovira
Elisabeth Quintana Seguí
Susana Quintero Bernabeu
Anna Ramos Sanz
Isabel Rico Romero
Jorge Rodríguez Díaz
Arcadi Royo Estopañan
Conchita Ruiz Terradillos
Cristina Sáez Talán
Jade Salem Salhab
Anna Sánchez Patús
Jordi Sánchez-Cuenca Alomar
Isidre Santacreu Tudó
Bernat Sanz Ausàs
Olga Saro Arroyo
Montse Soler Flores
Gemma Surinyach Calonge
Fernando Torres Rebollo
Mª Teresa Usón Fortes
Vanessa Vázquez del Castillo
Tomasa Catherine Vela Gamarra
Iker Vidarte Sota
Estudiants d'Enginyeria de Camins, Canals i Ports
Cristina Barco Oria
Jaume Beroy Ramos
Laura Guerrero Bernaus
Rubén Sánchez Muñoz
Estudiant d'Enginyeria Tècnica Industrial
Carlos Villasur Millán
Estudiants d'Enginyeria Tècnica d'Obres Públiques
Miquel Calderón López
David Framis Alemany
Estudiant d'Enginyeria Tècnica de Topografia
Enric Coll Domínguez
Estudiants d'Enginyeria Tècnica Agrícola
Dina Alsawi Abboud
Gisela Andrés Pujol
Alberto Ayala Martínez
Josep Manuel Claramunt
Sergi Ferrer Montaner
Meritxell Fibla Matamoros
Jaume Fornés Badell
Laura Lázaro Plaza
Isabel Martín Alcántara
Jordi Mercadé Viñas
Antònia Molleja Ortega
Guillem de Pablo Muñoz
Anna Terricabras Genís

RELACIÓ D'AUTORS DE LES FOTOGRAFIES

Plaça de Lloreda Badalona.
Pau Guerrero, Aleix Bagué
Carrer del Reixagó Montcada i Reixac.
Joan Mundó
Plaça del Castell Pallejà.
Lurdes Jansana
Barri del Besòs Sant Adrià de Besòs.
Pau Guerrero
Avinguda de Catalunya Sant Adrià de Besòs.
Aleix Bagué
Plaça de la Palmera Sant Adrià de Besòs.
Aleix Bagué
Plaça de Joan Manent Santa Coloma de Gramenet.
Pau Guerrero, Maira González, Lucía Manzanedo
Jardins Ernest Lluch Santa Coloma de Gramenet.
Jordi Canosa
Colònia Güell Santa Coloma de Cervelló.
Miquel Castany
Entorn del Palau Falguera Sant Feliu de Llobregat.
Pau Guerrero
Plaça de la Pau Sant Joan Despí.
Pau Guerrero, Carlos Llinás
Barri del Nord Sant Just Desvern.
Pere Vivas
Parc Mascaró Tiana.
Pau Guerrero
Barri de la Montserratina Viladecans.
Marta Fàbregas, Victòria Fiol, Marc de la Parra
Avinguda de la Roureda Viladecans.
Marta Fàbregas, Victòria Fiol, Marc de la Parra
Avinguda del Molí Viladecans.
Isabel Herrero, Jordi Jansana
Carrer de Sant Pere Gavà.
Lluís Casals
Plaça de Jaume Balmes Gavà.
Marc Viaplana
Parc de la Mariona Molins de Rei.
Aleix Bagué
Carrers de Felip Canalies i de Nostra Senyora del Pilar Molins de Rei.
Pere Vivas
Parc dels Pinetons Ripollet.
Pau Guerrero
Parc Central Sant Andreu de la Barca.
Lluís Casals
Parc de Ca l'Arnús Badalona.
Ana Ma. Giménez
Observatori Fabra Barcelona.
Aleix Bagué
Parc de les Dunes Castelldefels.
Pau Guerrero
Espais urbans Cervelló.
José Hevia
Parc del Torrent d'en Farré Esplugues de Llobregat.
Aleix Bagué
Parc de les Bateries Montgat.
Aleix Bagué
Parc del Turonet Montgat.
Aleix Bagué
Camí del Sorral El Prat de Llobregat-Sant Boi de Llobregat.
Marta Fàbregas, Victòria Fiol, Marc de la Parra
Parc de la Muntanyeta Sant Boi de Llobregat.
Adrià Goula
Parc del Mil·lenari Sant Just Desvern.
Mònica Rosselló
Pont sobre el riu Sec Badia del Vallès-Cerdanyola del Vallès.
Pere Vivas
Pas sota el tren i l'autopista Castelldefels.
Mònica Rosselló, Jordi Guillumet
Passarel·la del Pavelló Molins de Rei.
Pau Guerrero
Pont sobre el riu Ripoll Ripollet.
Jordi Bernadó, Eva Serrats
Parc de la Solana Sant Andreu de la Barca.
Miquel Castany, Jahiro E. Silva
Mòduls per a bar restaurant Castelldefels.
Pere Vivas
Nou camp de futbol Cervelló.
Pau Guerrero
Cementiri municipal Cervelló.
José Hevia, Joan Solé
Edifici municipal de serveis L'Hospitalet de Llobregat.
Ana Ma Giménez, AIA
Piscina de la Feixa Llarga L'Hospitalet de Llobregat.
Jaume Muntaner
Torre de la Molinada Pallejà.
Jordi Canosa, Lurdes Jansana
Camp de futbol de la Muntanyeta Sant Boi de Llobregat.
Adrià Goula
Piscina de la Fontsanta Sant Joan Despí.
Marta Fàbregas
Complex esportiu Salvador Gimeno Sant Joan Despí.
Jordi Bernadó
Biblioteca pública Torrelles de Llobregat.
Pere Vivas

Versió castellana

ESPACIOS METROPOLITANOS 2000-2004

Actuaciones proyectos y estudios del Área Metropolitana de Barcelona

PRESENTACIÓN

En toda Europa y en buena parte del mundo las grandes ciudades crecen, se proyectan y se planifican a partir de áreas metropolitanas consolidadas y a la vez en proceso de reinvención constante. Esto nace de la historia: las ciudades tienden a relacionarse, a establecer redes potentes para compartir intereses, multiplicar oportunidades, dar servicios y atender problemas. La racionalidad moderna ha llevado a hacer más eficaces estos vínculos a través del reconocimiento político de las áreas metropolitanas, lo que permite la gestión coordinada de temas de interés supramunicipal, como, por ejemplo, el transporte público, el medio ambiente, las políticas de vivienda, la planificación estratégica o el estímulo a la nueva economía. Barcelona no es una excepción: sea cual sea la realidad política –organizativa y concreta– del Área Metropolitana, funcionamos como una entidad que comparte objetivos, análisis y territorio.

Este es el sentido de la Mancomunidad, una serie de ayuntamientos que colaboran conjuntamente en el territorio y lo hacen en todos aquellos ámbitos en que de un modo más patente se hace evidente la necesidad de coordinarse. Las ciudades son artefactos definidos por el urbanismo, porque el urbanismo es la presencia física de la ciudad. También de la red metropolitana de ciudades, cada una con su carácter, con su textura, pero todas emparentadas por una historia común. Y por otro factor: los espacios naturales interurbanos que hay que proteger y potenciar con el uso público. Porque cuando hablamos de urbanismo, hablamos sobre todo del espacio público como elemento fundamental de equidad y de disfrute ciudadano. De convivencia. El espacio público es la parte de la ciudad que compartimos, allí donde la gente se encuentra, allí donde se tiene que establecer por fuerza el equilibrio entre los usos y los gustos, con respeto, con civismo.

El Área Metropolitana de Barcelona no tiene, desde hace años, competencias sobre planificación urbanística, pero tiene la conciencia de la importancia de este tema en la configuración de la vida cotidiana de las personas de todas las edades. Por eso, desde siempre, hemos puesto, en la construcción de espacio público, todo el impulso y toda la ilusión que sustenta la colaboración entre municipios. Y es a través de estos espacios libres y de todos como vertebramos las ciudades y vertebramos el territorio. Tantos años de trabajo conjunto nos han dado experiencia y habilidad, madurez, en definitiva, en el diseño de calles y plazas, parques y áreas verdes, infraestructuras y viales, etc. Los resultados son claramente apreciables en este libro, un recorrido apasionado por el proceso de construcción metropolitano.

Es necesario que esta madurez inspire un gobierno metropolitano, con competencias y recursos, que pueda profundizar en la planificación –acordada con el Gobierno de Cataluña y con cada uno de los municipios– de un territorio complejo, denso, potente, sometido a las presiones que conlleva nuestro siglo y con el reto decisivo de labrar la cohesión social y la cohesión territorial, es decir, la calidad de vida, que es el mandato que nos han dado los ciudadanos y ciudadanas metropolitanos.

Jordi Hereu
Presidente de la Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona y alcalde de Barcelona

Dídac Pestaña
Vicepresidente primero ejecutivo de la Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona

INTRODUCCIÓN

El espacio público configura y da carácter a las ciudades y a los pueblos de una manera única. Una ciudad puede ser identificada por uno o por unos cuantos edificios singulares, pero lo que organiza la ciudad, lo que define sus límites, lo que acentúa algunos de sus rasgos y sombrea otros, lo que la hace ser de una manera determinada e inconfundible es el espacio público. Además, es este espacio el que crea los lugares comunes, los puntos de encuentro, donde la ciudad se realiza más como tal, los lugares que cada ciudadano o ciudadana puede sentir como suyos, porque, además, resulta que son suyos.

Toda ordenación urbana se fundamenta en el espacio público. La calle, la avenida, la plaza, el jardín, la sede de Gobierno, el edificio religioso, el mercado, el área de ocio... son los que conforman la fisonomía de las aglomeraciones urbanas. La arqueología nos descubre que ya algunas de las grandes ciudades de la Antigüedad respondían a una planificación urbanística y los espacios públicos –recordemos como ejemplo emblemático el ágora griega– eran un factor determinante de las mismas. Los modernos ensanches urbanos, cuando han contado con una buena planificación, han seguido este patrón, como nuestro ensanche de Cerdà, el Eixample, que ha sido considerado ejemplar y que aún lo habría sido más si se hubiera respetado la gran superficie de espacio público que el ingeniero había previsto en el interior de las manzanas.

El espacio público y el planeamiento actual presentan una gran ventaja y es que se han definido en democracia. Eso quiere decir que el interés general desempeña un papel determinante, que los espacios públicos están concebidos y diseñados para el uso y disfrute de la colectividad. Y también significa que el espacio público está llamado a desempeñar el papel de igualador entre el centro y la periferia, entre las zonas más favorecidas y las que lo son menos, de modo que acabe actuando como catalizador de la cohesión social y dé alas al orgullo de pertenencia a un barrio y a una ciudad. Todo eso es especialmente aplicable a la planificación metropolitana, en la que la expansión en círculos concéntricos y la dispersión constructiva pueden conducir a áreas intermedias de choque o bien de dejadez. El espacio público metropolitano tiene dos premisas básicas: ofrecer un nivel de calidad elevado y similar en todos los lugares de la metrópoli y realizar actuaciones de sutura en los intersticios, en los puntos de fricción, a fin de que pasen de ser espacios residuales a ser espacios con función urbana y cívica.

Este libro sigue en la línea del que se publicó anteriormente y que abarcaba el período 1989-1999. La introducción que nosotros mismos firmábamos presentaba el espacio público de una manera similar; ahora lo hemos dicho con otras palabras, quizás hemos introducido algún matiz, pero fundamentalmente decimos lo mismo que hace cinco años por la sencilla razón de que aún nos creemos lo que decíamos.

Explicadas ya la necesidad y la función del espacio público, nos parece oportuno acabar exponiendo cómo está implicada la Mancomunidad en este cometido y bajo qué criterios lo lleva a cabo. Empecemos por recordar que la Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona fue creada en 1988 para establecer una mejor vinculación entre todos ellos, para aglutinar esfuerzos de cara a la vertebración del territorio metropolitano y para que pudiesen disponer de más recursos y de mejores servicios. El detonante inmediato de su creación fue la supresión de la Corporación Metropolitana, que ya ejercía estas funciones. La mayoría de los municipios de la Corporación decidieron voluntariamente mancomunarse en esta nueva institución.

Uno de los ámbitos que más concuerdan con estos objetivos de la Mancomunidad y que más destacan de su actuación es la creación de espacio público. Más de la mitad del presupuesto de inversiones tiene este destino, y el volumen de las inversiones es considerable y ha ido aumentando a lo largo de los últimos mandatos: en el de 1996-99 fue de 94 millones de euros; en el de 2000-03, de 144, y en el mandato actual, de 200. Los planes de inversión cuatrienales son expresamente desburocratizantes; dan prioridad a la agregación de recursos de cualquier procedencia, lo que permite desarrollar mayores actuaciones en comparación con los ayuntamientos.

Al principio de cada mandato se aprueba un Plan de Inversiones consensuado por todos los municipios del Área. El criterio de distribución de estos

recursos se basa, ante todo, en la población de cada municipio, ponderado por parámetros complementarios. Los proyectos y obras de espacio público se incluyen en el denominado Catálogo de Actuaciones Metropolitanas: se trata de obras proyectadas y llevadas a cabo directa e íntegramente (o, cuando menos, mayoritariamente) por la Mancomunidad. La selección de proyectos a incluir en el Catálogo se efectúa atendiendo a las peticiones de los ayuntamientos y teniendo en cuenta las necesidades del conjunto metropolitano.

También hay que hablar de otras actuaciones de la Mancomunidad en el ámbito del espacio público. Se trata del Programa de Asistencia Técnica, que consiste en facilitar a los ayuntamientos el apoyo técnico-profesional que precisa la realización de todo tipo de obra municipal: topografía y geotécnica, proyectación y dirección facultativa. En la mayoría de las ocasiones los trabajos técnicos son llevados a cabo por los profesionales de la plantilla de la Mancomunidad, independientemente de que los recursos para ejecutar las obras sean municipales.

En este volumen se describen la actuaciones más relevantes en espacio público que se han llevado a cabo entre los años 2000 y 2004: se trata de unas cincuenta realizaciones que corresponden mayoritariamente a obras incluidas en el Catálogo de Actuaciones, aunque también hay algunas que han formado parte del Programa de Asistencia Técnica.

Jaume Vendrell
Gerente de la Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona

Ramon Torra
Director de Servicios del Espacio Público de la Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona

ESPACIOS METROPOLITANOS 2000–2004

La Mancomunidad de Municipios del Área Metropolitana de Barcelona ha dedicado una parte muy importante de su esfuerzo a la construcción de espacio público. Después de más de una década de trabajo, la Dirección de Servicios del Espacio Público publicó el libro *L'Espai Públic Metropolità 1989-1999*, en el que se recogen la mayor parte de las obras ejecutadas por esta Administración durante ese período. Bajo capítulos genéricos, que hacían referencia a su papel estructurador o funcional en el territorio, se presentaban una serie de parques, plazas, calles, infraestructuras, etc.

El presente libro es, en realidad, continuación de aquel. Continuidad, porque es la recopilación de la mayor parte de los proyectos y obras ejecutadas en el período 2000-2004 en el mismo ámbito. Continuidad, porque los criterios a partir de los que se trabajaba en la mayor parte de esos proyectos están aún vigentes. Y continuidad, al fin, ya que, si bien el amplio equipo humano que hay detrás de estas obras ha cambiando y, por tanto, de algún modo también han cambiado los medios y los interlocutores, la manera de entender los proyectos y, en consecuencia, las obras, no se ha visto alterada.

La repercusión de aquella publicación en los ámbitos más cercanos como la arquitectura y el paisaje ha sido muy amplia. Y es también a partir de dicha repercusión, y del modo en que ha sido interpretada, por lo que la presente recopilación introduce una serie de cambios. En primer lugar, ha parecido importante situar claramente el alcance geográfico del trabajo: el metropolitano. No por motivos identitarios o de oposición a modelos extrapolables, sino simplemente por motivos de situación concreta a la que los proyectos no pueden ser ajenos: en este caso la metrópoli de Barcelona, prácticamente un continuo urbano de treinta y seis municipios. Por otro lado, la nomenclatura otorgada a las diferentes tipologías de espacios, directamente vinculados al modo clásico de entender las ciudades, ha quedado obsoleta. Hablar de ramblas, bulevares, plazas, parques, calles... no sirve en estos momentos para definir mínimamente la naturaleza real de algunas de las intervenciones.

Encontrar los nuevos nombres, identificar los elementos urbanos que existen en nuestras ciudades y las estructuran, es una labor compleja y que requiere una metodología que tenga en cuenta otras realidades más allá de las que encontramos en la metrópoli de Barcelona. No es el objeto de esta publicación establecer una nueva nomenclatura para las actuaciones, y aún menos con la intención de que puedan convertirse en tipologías. Sin embargo, y vinculándolo directamente con los proyectos, lo que sí ha parecido oportuno ha sido clasificarlas en relación con el tipo de espacios en los que se producen, y eso tanto por la claridad de orden en el hecho de "mostrar" las obras, como por la constatación de la estrecha relación entre proyecto y tipos de espacio. Así, y sin pretender ser una clasificación exhaustiva, las diferentes obras se han agrupado bajo los siguientes bloques genéricos:

Ciudad consolidada
Nuevos crecimientos
Límites e intersticios
Infraestructuras
Equipamientos
Mobiliario urbano

A partir de la idea simple de que lo que denominamos público es justamente lo que no está destinado al uso privado, las intervenciones van más allá de los espacios no construidos. De la suma del sistema de espacios libres y de equipamientos de carácter público tenemos, pues, los elementos base que deberán estructurar nuestras ciudades. Estructuración que tiene que incidir tanto en el ámbito formal como en el social.

La presente recopilación de proyectos y, en concreto, los autores de los mismos no son ajenos al momento actual de la arquitectura. No obstante, aunque es cierto que en el ámbito de la arquitectura "construida" (la edificación) la falta de referencias serias hacen que el trinomio *Simbolismo – Comunicación – Construcción* sea suficiente para apadrinar cualquier tipo de proyecto, en el espacio público el **Programa** sigue siendo algo "vivo" y, por tanto, esencial en la concepción de las propuestas. Si bien el hecho urbano, también en transformación, es más conocido y fácilmente comprensible, las actuaciones en aquellos espacios que podríamos denominar "naturales", intersticiales o de límite, son más complejas y responden tanto a criterios de proyecto como de gestión.

El nexo común de las obras que se presentan deberá buscarse, por consiguiente, en torno a esta idea de programa, conjunto de parámetros indispensable para la existencia del proyecto, y que debe atender de manera genérica a variables tan dispares como pueden ser la función, el uso, la economía, la viabilidad, la implantación o situación geográfica y la forma. Y sin perder de vista que todo lo que construimos es forma que se entrega al uso y, por lo tanto, su condición visual y su utilidad (en sentido amplio) son los factores bajo los cuales podrá ser analizada y juzgada.

Tratándose de una Administración, podríamos afirmar con toda tranquilidad que nuestras directrices para la construcción de una obra son, dicho de manera resumida, *la existencia de un programa y el ajuste del proyecto al programa*. A la vez que así quedan excluidos perjuicios de estilo y manuales de soluciones tipificadas, también queda claro que la formalización final del proyecto es responsabilidad del autor y es, para nosotros, mejor o peor en la medida en que el programa y su concreción (proyecto) están bien planteados y tienden a un proceso de síntesis. Eso no significa que actuemos sin otro criterio que el de los autores directos, o el de las estrictas expectativas de los clientes que formulan el encargo. Y, sin tener que explicar extensamente qué es un programa y qué significa el proceso de síntesis, sí que es oportuno subrayar aspectos, por desgracia habituales, que desvirtúan este principio.

El programa no es sólo el enunciado de funciones que hay que tener en cuenta en el proyecto, pero tampoco –y aún menos– lo excluye. La economía es un parámetro más del programa y su relación es muy simple: una vez asumido que la relación inversión–proyecto es posible, se trata de elaborar el mejor proyecto por el valor de esta inversión. Ya no es tan cierto que cuanto más cuantiosa sea la aportación económica, mejor será el proyecto. En todo caso, habría que analizar si es una relación directa o bien si la mayor lucidez en los planteamientos es fruto de las exigencias del ajuste económico. El uso que, además, es diverso en el espacio público, no puede ser ignorado desde el proyecto. Las perversiones internas en el orden de prioridades

en el propio programa, tendentes a conseguir ciertos tipos de iconografías, complacer intereses personales o construir elementos parciales del proyecto, pueden ser ejercicios habituales en el campo de la arquitectura actual, y estar presentes en las revistas y publicaciones especializadas, pero en ningún caso son arquitectura para nosotros. El proyecto no es nunca un tablero que, una vez iniciada su construcción, pueda ser objeto de movimientos de piezas y de introducción de gustos que le son ajenos. Las peores obras construidas son aquellas que *no tienen proyecto*, ya sea por su inexistencia inicial, ya sea por su desvirtuación en el proceso de construcción.

Así, esta recopilación de proyectos, al no ser crítica sino explicativa de una tarea llevada a cabo, deja a criterio de quien los contemple el juicio respecto al resultado en relación con el objetivo. Los premios y reconocimientos de algunas de las obras presentadas constituyen un estímulo para los autores de los proyectos y para sus impulsores. Tienen su valor real, en todo caso, en la reivindicación de la labor realizada desde la Administración, situación que en la actualidad se encuentra en regresión y que permite pedir de sus profesionales, no carisma personal, sino calidad en el trabajo.

Oriol Ribera
Jefe del Servicio del Espacio Público

CIUDAD CONSOLIDADA

PLAÇA DE LLOREDA
Badalona
2ª fase de las obras de mejora

La plaza de Lloreda está situada en el corazón del barrio que lleva el mismo nombre en la ciudad de Badalona, entre la avenida de Lloreda al NO y el pasaje del río Onyar al SE, calles desde las cuales se accede, dado que en los otros dos lados hay un bloque de viviendas y un campo de fútbol.

La plaza se estructura a partir de la diferencia de alturas, de aproximadamente tres metros, que hay entre las dos calles mencionadas. Se definen dos niveles: una plaza pavimentada en la parte más alta, en contacto con la avenida de Lloreda y una plaza sin pavimentar, arbolada, en la parte más baja, conectada con el pasaje del río Onyar; la zona intermedia, donde hay el desnivel más notable, ha sido resuelta mediante una rampa y un plano inclinado de conexión, con la formación de dos taludes enjardinados en el espacio intersticial entre rampa y plataforma.

En la primera fase se terminó la zona intermedia y la plaza sin pavimentar, donde sólo han sido necesarias unas pequeñas obras de mejora y se han instalado juegos infantiles. La actuación más relevante en esta segunda fase se ha hecho en la plaza superior y en su entrega a la avenida, que queda a un mismo nivel: la sutura se produce mediante la duplicación, a lo largo de la plaza, de la hilera de árboles caducifolios que flanquean la avenida. Estos no son, sin embargo, los únicos árboles: el pavimento de la plaza, hecho con piezas prefabricadas de hormigón, está interrumpido por numerosos alcorques circulares donde arraigan encinas, plantadas ya adultas para que den sombra desde el primer momento; debajo de esta acogedora sombra se ha colocado una docena de bancos. La función de lugar de distensión, reposo y paseo, así como la facilidad de acceso, han quedado reforzados con la conclusión de las obras de ordenación de la plaza.

CARRER DEL REIXAGÓ
Montcada i Reixac
Nueva ordenación

El nombre de esta calle proviene del hecho de que está construida encima de una acequia auxiliar del Rec Comtal, acequia de origen medieval que abastecía Barcelona de agua. Esa es la razón de su trazado sinuoso. Aun así, es el eje vertebrador del barrio de Can Sant Joan, dentro del municipio de Montcada i Reixac, con funciones de rambla principal y de calle comercial, y a su alrededor se concentran los principales equipamientos como el mercado, el casal, el centro cívico y el escenario al aire libre de la plaza de Nicaragua.

Antes de la intervención la calle se destinaba al tráfico rodado, con aceras en ambos lados y alumbrado en la mediana central. La rasante no era uniforme, ya que su sección se adaptaba a las protuberancias del canal, que presentaba un precario estado de conservación; al mismo tiempo, se daban importantes déficits de absorción de aguas pluviales.

Lo primero que se ha tenido que hacer ha sido reforzar el canal. Se ha determinado con precisión la situación de la bóveda y se ha reforzado a base de hormigón armado y construyendo contrafuertes; en los tramos en los que la rasante del canal era elevada, la bóveda ha sido derribada y se ha hecho un encofrado de hormigón armado para la losa. El refuerzo y las mejoras de la rasante se han realizado de acuerdo con los vecinos del barrio. También se han hecho importantes modificaciones en el alcantarillado, aumentando su capacidad de desguace para poder absorber mejor las aguas sucias y las pluviales.

En cuanto a la urbanización de la calle, se ha actuado con el criterio de convertirla en un eje cívico de peatones, en una rambla que continúe por la plaza de Nicaragua y el parque de las Aigües hasta la ribera del Besòs. Lo que siempre había sido una calzada se convierte en un paseo central de peatones pero también con aceras ensanchadas. El pavimento de adoquines permite también el acceso ocasional a vados y la carga y descarga. Los árboles alineados son acacias de Constantinopla (*Albizia julibrissin ombrella*) que florecen entre primavera y otoño con una flor fucsia muy vistosa. Entre la calle del Besòs y la calle de la Bateria, el eje del Reixagó se ensancha 20 metros, lo que permite que se destinen unas superficies de sablón sombreadas para jaboneros de la China (*Koelreuteria paniculata*), unos árboles que florecen todo el verano con inflorescencias de color amarillo pálido. Las dos especias nombradas son caducifolias de modo que en invierno dejan pasar la luz del sol.

Se ha renovado el alumbrado con nuevos puntos de luz colocados cada 23 metros: se trata de luminarias tipo Sant Oleguer con báculo de 7,5 metros de altura. Las lámparas son de 250 W con luz de vapor de sodio emitida en proyección, lo que evita la contaminación lumínica. En el sector más amplio de la calle se han colocado bancos.

PLAÇA DEL CASTELL
Pallejà
Nueva ordenación

El castillo de Pallejà está en el corazón de la villa, lo que lo ha convertido no sólo en el emblema de la misma sino en un gran centro cívico y social desde que fue restaurado y recuperado para el uso público. El proyecto que se ha llevado a cabo contemplaba la urbanización y arreglo de la plaza del castillo y su entorno. El ayuntamiento pedía un amplio espacio abierto que respondiera a la gran escala de este edificio y que pudiera ser utilizado cotidianamente como espacio público en consonancia con las nuevas aplicaciones del castillo, y al mismo tiempo que fuera un apoyo espacial para la celebración de acontecimientos extraordinarios.

La solución adoptada ofrece un gran espacio pavimentado de medidas similares a las del edificio y de frente a su fachada principal. Conectar el eje de la fachada con la plaza no es fácil a causa de las condiciones topográficas del terreno y la situación de la calle de Torres i Bages. Ante esto, se decidió enfrentar a la puerta principal un espacio lo más amplio posible, pero desvinculado de la plaza, creando una superficie rectangular a la derecha de la puerta como espacio de articulación entre plaza y entrada al castillo. Esta superficie se ha pavimentado con un material –madera– distinto al de la plaza y se ha tratado como una plataforma alta en relación con la cota de la plaza, que a su vez también es apta para utilizarla como escenario a ocupar por orquestas, grupos teatrales, etc.

La superficie central de la plaza es cuadrada y busca, de esta forma, aproximarse a la planta del castillo y resaltar su dependencia. Igualmente la pavimentación utiliza la piedra arenosa rojiza al tiempo que se formaliza en un dibujo que introduce la idea de imagen autónoma y central respecto del conjunto. Una vez solventada la relación castillo-plaza, los límites de esta han sido estructurados de la siguiente manera:

Límite oeste. Hay un desnivel considerable desde la calle de Torres i Bages hasta la plaza. Se ha establecido un criterio similar al utilizado en la urbani-

zación (ya realizada) del entorno norte del castillo, construyendo pequeños muros y rampas que determinan plataformas levantadas respecto de la cota de la plaza y que pueden tener un sentido similar al que tienen los palcos en un espacio teatral.

Límite sur. Aquí se repite la difícil relación con la pendiente de la calle de l'Església. La solución ha sido generar un pequeño espacio público ligeramente elevado en relación con la cota de la plaza, claramente abierto hacia ella y formalizado como un muro de altura variable. Este espacio está previsto que funcione como un anexo de la plaza, con árboles y bancos, más vinculado al uso cotidiano de los espacios públicos.

Límite nordeste. Aquí se ha situado el edificio anexo que el proyecto ha previsto y que tiene la función de vestíbulo y acceso independiente a la sala de conferencias del castillo. Dada la diferencia de escalas entre las dos construcciones se decidió, para evitar comparaciones quizás grotescas, vincular más este anexo a la urbanización general que no a la arquitectura maciza y pétrea del castillo; esta es la razón de la utilización de estructuras ligeras, de madera, que llegan a dar la idea de construcción preformada. También es cierto que este edificio se ha tratado como parte inseparable de un conjunto, que lo limita por el nordeste, y que incluye un pequeño estanque alargado y un muelle de madera, elementos que fijan la posición del vestíbulo para calificar este límite como pieza longitudinal en relación con la voluntad de centralidad de la plaza.

BARRI DEL BESÒS
Sant Adrià de Besòs
Obras de mejora urbana

El ámbito de la intervención es el espacio urbanizado situado contiguo al norte de la autopista de Mataró, en el punto preciso donde la Gran Via de les Corts Catalanes entra en el término de Sant Adrià de Besòs. Tiene forma triangular y queda limitado por las antiguas carreteras de Mataró y de la Mina: estas dos calles, junto con los viales entre bloques, concentran la intervención. El proyecto realizado responde a la voluntad de dar una solución global a una reivindicación histórica de los vecinos de un barrio construido con rapidez y poca previsión en los años 60 y que acarrea graves déficits. La propuesta ordena y organiza los espacios de peatones y los de vehículos, procurando mantener el máximo número posible de plazas para aparcar, y da al conjunto más calidad urbana.

Ha sido necesario empezar por una renovación total de la red de recogida y evacuación de las aguas pluviales y residuales diseñando un recorrido más coherente con la nueva propuesta. En la antigua carretera de Mataró se ha ajustado el ancho de la calzada principal a dos carriles de 3m cada uno, se ha ordenado el aparcamiento en la fachada industrial, respetando los vados y las entradas actuales y se ha dispuesto un carril de servicio en el lado de las viviendas para distribuir el aparcamiento. Esto ha permitido la creación de un nuevo eje cívico de 5 m de ancho que une todos los espacios entre bloques que ahora se han convertido en pequeños jardines, con unos grandes alcorques con árboles y bancos para descansar. En el lado oeste se ha realizado un jardín más grande entre bloques, con la inclusión de jardineras que configuran una nueva distribución de los espacios y la implantación de un área de juegos infantiles. La calle de la Mina prolonga el eje de peatones iniciado en la carretera de Mataró hasta la plaza de Pius XII manteniendo la acera de 5 m de ancho a partir de la cual se configura un vial de dos calzadas bordeadas por plazas de aparcamiento: en batería en los laterales y en cordón en la mediana central.

Las aceras que configuran los nuevos ejes de peatones se han pavimentado con piezas prefabricadas de cemento de 40x40 cm con acabado antideslizante, que combinan dos colores, granate para las zonas de paseo y gris para el resto. También se ha planteado una nueva iluminación que diferencie los nuevos espacios creados: los ejes de peatones que tienen una iluminación más intensa, las zonas de tráfico viario y un tercer tipo de luces, con difusor transparente y reflectores, situado en los jardines entre bloques y la zona de juegos infantiles.

En cuanto a la vegetación, las carreteras de Mataró y la Mina, tienen la misma configuración: aceras laterales con alineaciones de plátanos, mientras que en el centro se han plantado almezos, un árbol más pequeño y de copa más redondeada. Los jardines creados entre los bloques se componen con jacarandás y sóforas y se respetan las palmeras existentes; en las jardineras separadoras de aparcamiento se ha plantado pitósporo y en los parterres vegetación tapizante, como hiedra y vincapervinca, adecuadas para zonas de sombra y muy resistentes en ambientes urbanos.

AVINGUDA DE CATALUNYA
Sant Adrià de Besòs
Nueva ordenación

La intervención en la avenida de Catalunya, en el tramo comprendido entre la plaza de la Vila y la avenida de Pi i Margall, afecta la última parte del eje de peatones del centro del municipio que comienza debajo de la autopista y finaliza en la plaza de l'Església, con una superficie aproximada de 5.730 m^2. Este eje de peatones se incluye dentro de un proyecto más amplio que prevé el arreglo de la avenida de Pi i Margall entre la calle de Ricart y la del Bogatell, la reforma de esta calle, la nueva plaza del Mercat y la plaza de la Vila.

En términos generales, el proyecto llevado a cabo sigue el criterio que se está imponiendo en las últimas intervenciones que se han realizado en el centro del municipio, que apuesta por desviar el tráfico rodado hacia las vías perimetrales y otorgar un carácter total o parcialmente de peatones a este eje central que constituye la avenida de Catalunya, un tramo de la cual ya estaba dispuesto como zona de peatones. La incorporación del tramo actual prolongará y dará continuidad a la avenida, al tiempo que se adecuará mejor a la intensa actividad comercial que en ella se desarrolla.

La calle se redefine mediante un ajuste de la sección actual de la vía que consiste en la ampliación de las aceras existentes mientras se mantiene un carril de circulación y un carril de aparcamiento en zona azul para dar servicio a los comercios, al mercado municipal y a los propios vecinos. La pavimentación de esta zona con el mismo adoquín ofrece la posibilidad de disponer de una gran acera para desarrollar otras actividades relacionadas con el propio municipio.

En lo que se refiere al tratamiento de materiales, en el mobiliario urbano y en la vegetación se ha optado por seguir los criterios definidos en los tramos ya construidos para establecer una continuidad a lo largo de toda la vía. En cuanto a la vegetación, se establecen dos ritmos diferentes combinando el árbol botella (*Brachychiton polulneum*) como árbol de alineación, con pisardis (*Prunus cerasifera pissardi*), para formalizar las zonas de estancia. Del mobiliario urbano destacan los bancos de madera y su disposición a veces en "L" o en semicírculo para facilitar la conversación de los que los ocupan.

Además del arreglo de la avenida de Catalunya, se ha hecho una actuación complementaria en la calle de Miquel Servet, entre la ya nombrada avenida y el paseo de la Rambleta, que responde a la necesidad de modernizar la red de alcantarillado y descargar la red actual de esta zona del municipio abriendo una nueva conexión al colector de EMSSA del Besòs. El ámbito de este proyecto abarca una superficie aproximada de 2.800 m^2.

PLAÇA DE LA PALMERA
Sant Adrià de Besòs
2ª fase de las obras de mejora

La primera fase de la plaza de la Palmera, en el barrio del Besòs, terminada en 1999, se centró sobre todo en el acondicionamiento de una gran superficie plana que aireaba el barrio y servía también como acceso al proyectado hogar de ancianos; estaba caracterizada por la presencia central de una palmera, que es la que le dio el nombre y que definía una línea central. En un lado de la línea destaca el pavimento continuo de hormigón de color, pautado por unas piezas prefabricadas de hormigón; el otro lado quedaba organizado como zona de estar con más presencia de verde y la colocación de bancos debajo de los árboles.

La segunda fase de la intervención se ha beneficiado de la finalización de las obras del hogar de ancianos, lo que ha permitido completar tanto la zona de conexión entre éste y la plaza ya construida como el espacio que queda en el otro lado que colinda con la ronda de Sant Raimon de Penyafort.

La zona de conexión sigue la pauta del espacio enjardinado preexistente y se termina enfrente del equipamiento donde se ha creado una zona de juegos infantiles, los que se han implantado encima de una pieza central de sablón.

Por detrás se ha transformado en una amplia acera que consta de tres líneas paralelas; la central es de piezas de hormigón y constituye la zona de paseo y la zona de estancia, equipada con grupos de bancos de madera. Las otras dos líneas son verdes, con césped en el suelo y profusión de árboles que sirven para sombrear el paseo central. La presencia abundante de verde en esta zona concuerda con el gran parque del Besòs que está justamente delante, al otro lado de ronda de Sant Raimon.

PLAÇA DE JOAN MANENT
Santa Coloma de Gramenet
Nueva ordenación (plaza y calles adyacentes)

El proyecto corresponde a la primera fase de una propuesta más amplia de arreglo del centro del municipio de Santa Coloma de Gramenet. El ámbito de esta intervención es la plaza de Joan Manent y las calles de Sant Carles y de Sant Jeroni, con una superficie total de 4.680 m2. Con este proyecto, el eje de peatones que llega de la plaza de la Vila se prolonga por la calle Sant Carles hasta la plaza de Manent y desde allí continúa por la calle de Sant Jeroni y llega a los nuevos Jardins d'Ernest Lluch. Se refuerza así el uso total o preferente para peatones de estas calles y se desvía el tráfico rodado hacia otras vías perimetrales del casco urbano.

La calle de Sant Carles se resuelve con la misma sección que había sido llevada a cabo en el primer tramo junto a la plaza de la Vila y adopta una solución idéntica en relación tanto con el tipo de pavimentación como con el arbolado y el mobiliario urbano.

La propuesta para la plaza de Joan Manent viene condicionada por la voluntad de resolver los distintos accesos y circulaciones (particularmente el enlace con la calle de Sant Jeroni), de crear un espacio ante el nuevo Centre de Cultura i Tradicions Catalanès Joan Peiró situado en la antigua Escola Manent, y de respetar el arbolado existente. La plaza se formaliza en dos niveles que se delimitan por las tramas de vegetación, lo que ayuda a diferenciar los espacios de estancia de los espacios de circulación o de acceso a los locales y viviendas.

La calle de Sant Jeroni se plantea como una calle con prioridad invertida favorable decididamente para los peatones. Este carácter se traduce formalmente en una sección de la calle dividida en tres zonas: en la fachada del lado de la montaña, más soleada, se plantea una acera ancha donde se colocan los árboles, el alumbrado y el mobiliario urbano; al mismo nivel, pero con un marcado cambio del pavimento, se formaliza una zona central donde se permite la circulación de vehículos; finalmente se implanta otra acera separada de la zona central por una hilera de pilones que protege a los peatones. De esta forma, el conjunto del recorrido une distintos equipamientos y espacios públicos, y constituye un importante eje comercial de la ciudad.

JARDINS ERNEST LLUCH
Santa Coloma de Gramenet
Creación del espacio

La urbanización de estos jardines y de la calle de Mossèn Camil Rossell completa el arreglo de una zona entera del centro de la población, que arranca de la plaza de la Vila y desemboca en los jardines pasando por la plaza de Joan Manent y las calles de Sant Carles y de Sant Jeroni.

Jardins Ernest Lluch

El ámbito de los jardines está constituido por una zona que presentaba previamente cierta complejidad porque comprendía el espacio correspondiente al antiguo cementerio (Cementiri Vell) de Santa Coloma, el pasaje del Cementiri, una hilera de viviendas unifamiliares que estaban delante del edificio de Telefónica y que tuvo que ser derribado, un vial marginal que los separaba y finalmente un gran espacio restante con una topografía accidentada.

En cuanto al antiguo cementerio, la existencia de una serie de elementos protegidos motivó que el ayuntamiento propusiera una modificación (aprobada por la Generalitat) del Pla de Protecció del Patrimoni para adecuarlo a las nuevas necesidades de un espacio de uso público; se planteaba la adaptación a los nuevos jardines, la restauración del panteón de la familia Segarra, la preservación y mantenimiento de los árboles protegidos así como el traslado del resto de los elementos al nuevo cementerio de Santa Coloma. En lo que se refiere al vacío que quedó en el derribo de les casas unifamiliares, se ha promovido un nuevo bloque de viviendas y la construcción de un aparcamiento semisubterráneo que ha generado dos plataformas en superficie que se incorporan en los jardines.

El proyecto parte de la voluntad de dotar la ciudad de una nueva área libre de uso público mediante la transformación de este espacio en unos jardines abiertos con un carácter propio identificativo que destaque su calidad de conjunto integrado. Los jardines se desarrollan en una serie de terrazas que se configuran desde la pendiente existente, delimitadas por los nuevos muros de pizarra y franjas de bambú. En su resolución, los distintos espacios que se generan acogen diversidad de usos que se definen por la vegetación y el mobiliario urbano, zonas de estancia, de recogimiento, de ocio para los niños, y un espacio de cipreses que rememora en cierto sentido lo que había sido este lugar. El conjunto se articula alrededor de un eje central, el antiguo pasaje del Cementiri, que constituye el elemento de transición de los distintos niveles y el eje principal de circulación.

El nombre de Jardins Ernest Lluch aparece en un gran letrero grafiado en el muro de contención de la entrada principal, acompañado de una cita del propio Ernest Lluch en una placa adosada en la capilla Segarra.

Calle de Mossèn Camil Rossell

Este proyecto complementario ha redefinido el trazado de esta calle, de acuerdo con el planteamiento vigente, después de derribar las viviendas unifamiliares de la misma calle; también se ha reordenado la pare superior de la calle de les Balears quitando los parterres que había en el medio y mejorando las secciones transversales de este ámbito. La sección de calle, en el tramo de Mossèn Camil Rossell, da lugar a un vial de 10,60 m de ancho con dos carriles para el tráfico rodado y aparcamiento en los dos lados, con aceras laterales de un ancho medio de 4 m. En el tramo superior de la calle de les Balears, dado el desnivel, el ancho se reduce a 10 m, con tres carriles de circulación; la acera de un lado respeta la continuidad de la calle de Mossèn Camil Rossell, mientras que del otro se ensancha y crea un lugar más espacioso.

Los materiales utilizados en toda la intervención son los característicos de las calles de tráfico rodado reurbanizados del municipio: pavimento asfáltico en la calzada, baldosón en las aceras, bordillos graníticos y rigolas de mortero blanco. También se ha actualizado el alumbrado, se han plantado árboles y se ha renovado el mobiliario urbano.

COLÒNIA GÜELL
Santa Coloma de Cervelló
Nueva ordenación de la plaza de Joan Güell y las calles adyacentes

La Colònia Güell es una urbanización única en el área metropolitana. Se fundó a finales del siglo XIX siguiendo el modelo de los ensanches de aquella época que extendían los cascos urbanos hacia su periferia con tramas geométricas de calles y manzanas edificadas. Pero con una gran diferencia: su implantación en un medio rural genera que su tejido urbano se acaba abriendo siempre hacia el entorno rural o, leído al revés, que las calles sean como el entorno rural que penetra entre las manzanas edificadas y las hace coherentes con el paisaje de su alrededor. Igualmente, las aceras de piedra natural sobre calles de tierra se podían entender como los basamentos de fragmentos de ciudad depositados sobre el suelo agrícola.

De todas maneras, la Colonia nunca se ha podido deshacer de una cierta ambigüedad en lo que se refiere al grado de urbanización. Una dificultad añadida vino de la necesidad de asfaltar las calles debido a las exigencias del tráfico rodado y de los propios peatones. Complementariamente se hicieron aceras con materiales ajenos a la

colonia o hubo que convertir las cunetas de recogida de pluviales en rigolas sin desnivel para evitar accidentes.

Llegado el momento en el que se ha hecho necesaria una intervención de mejora de las calles, se ha estimado que sería una muy buena oportunidad para devolver a la colonia el encanto que tenía antes que se hicieran las reformas con materiales convencionales. La actuación se ha concretado en una serie de propuestas que, cada una a su manera, tienen que contribuir a recuperar el encanto y la singularidad del conjunto.
– La primera propuesta ha sido recuperar el pavimento de piedra para todas las aceras de la colonia, y en particular para las de la plaza de Joan Güell, atendiendo a la imagen de basamentos de una cierta dignidad en los que reposan los fragmentos de ciudad que son las manzanas edificadas.
– La segunda propuesta ha sido pavimentar las calles con adoquín granilloso color tierra que, en el caso de la plaza de Joan Güell, es continuo para permitir los bailes tradicionales que en ella tienen lugar, pero en el caso de las calles de las futuras fases se podrían plantear ciertas zonas de juntas abiertas donde pudiera crecer una mínima vegetación. Este tratamiento blando de la calle y el tono terroso se acerca a la situación inicial de la calle de tierra e intenta sintonizar con el entorno rural que por suerte aún está presente alrededor de la colonia.
– En tercer lugar se han suprimido las barreras arquitectónicas poniendo al mismo nivel los dos pavimentos mencionados. Se han hecho nuevas cunetas de piedra sin desnivel pero en una posición parecida a las antiguas y con una rendija continua en el centro para engullir las aguas pluviales, y se ha construido una nueva red de aguas residuales que pasa por debajo de las calles. Hacia esta red se han conducido también los bajantes abiertos a la calle procedentes de las cubiertas.
– Finalmente, se ha renovado el arbolado existente ya que las acacias blancas que había estaban muy cerca de los edificios y además levantaban el pavimento de las aceras. Como árbol de calle se ha plantado el peral ornamental y algún árbol frutal de porte pequeño. A cuatro metros de las fachadas de la plaza se ha plantado una hilera de acacias de Constantinopla (Albizia), uno de los árboles más grandes y sombríos para crear un ámbito más acogedor, reforzado por algunos bancos individuales dispuestos debajo con una cierta irregularidad, simulando una situación espontánea para evitar monumentalizar la plaza.

ENTORN DEL PALAU FALGUERA
Sant Feliu de Llobregat
Nueva valla y ordenación de la calle

El objetivo de este proyecto ha sido definir los elementos necesarios para la ordenación del entorno del edificio y el parque Palau Falguera situado en el centro de la ciudad de Sant Feliu de Llobregat. La intervención ha consistido básicamente en la construcción de una nueva valla del parque, la ampliación de la acera de la calle de Ramón y Cajal, y la pavimentación de la calle de Falguera.

La nueva valla del parque está formada con perfiles metálicos exentos, de acero corten, que surgen directamente desde el prado y facilitan la transparencia del parque hacia el exterior. La valla incorpora unas balizas situadas en los montantes para iluminar la acera.

Se ha habilitado un nuevo acceso al parque desde la acera ampliada de la calle de Ramón y Cajal, que a la vez ha quedado unida con la acera del mercado en la calle de Josep Maria de Molina, donde se ha puesto pavimento de baldosón de 20 x 20 cm, del mismo color gris que había. La calle de Falguera se ha pavimentado con piezas pequeñas (adoquines prefabricados de hormigón); se ha plantado una línea de árboles caducifolios y de porte marcadamente vertical y se han colocado columnas de alumbrado, aproximadamente a dos metros de la fachada de las viviendas, dejando libre la fachada del palacio. La línea de cambio de pendiente y recogida de aguas se ha situado de manera asimétrica, acompañando la línea de arbolado.

Hay que observar, finalmente, que la valla del parque pasa por fuera del edificio auxiliar de los servicios del palacio, de manera que queda incorporada en el recinto; desde ahí se han organizado los accesos mediante una iluminación puntual con columnas tipo Prim.

PLAÇA DE LA PAU
Sant Joan Despí
Nueva ordenación

La plaza de la Pau está en el punto más céntrico del barrio del Pla del Vent de Sant Joan Despí. El proyecto consiste en la ordenación y dignificación de este espacio, comprendido entre las calles de Lluís Companys, Rubió i Tudurí y Jovent. Con la intervención se pretende propiciar el desarrollo de las actividades más usuales que en este sitio tienen lugar arreglando la zona de juegos y las áreas de estancia o descanso y, al mismo tiempo, dar un acceso a la iglesia desde la plaza ampliando su espacio exterior. Para conseguir estos objetivos se ha aterrazado en el terreno existente construyendo muros o taludes de manera que, a pesar de los desniveles, el conjunto resulte espacioso y lo más permeable posible desde las aceras perimetrales.

La propuesta plantea por un lado facilitar, con el menor número posible de escalones, el acceso a la plataforma de la iglesia, aproximando el comienzo de los mismos a la calle del Jovent, y por el otro tratar de integrar la plaza a la apariencia residencial del barrio, con bloques aislados de baja densidad y zonas enjardinadas en medio de éstos. En este sentido, los distintos espacios y niveles se relacionan entre ellos mediante taludes y piezas donde, además de arbustos y clapas de césped y hiedra, hay pequeños muros que delimitan los recorridos y los espacios de estar y juegos; se ha procurado ajustar las medidas a la superficie total de la plaza, que no supera los 2000 m^2.

El proyecto se estructura en tres zonas diferenciadas: la primera, en el lado de la avenida de Lluís Companys, es la que tiene más superficie y el acceso más ancho; el pavimento es de hormigón y podrá acoger las actividades con un número más elevado de gente. La segunda, tratada con un pavimento blando, se destina a juegos para niños, mientras que la tercera se ha pavimentado con fábrica de ladrillo colocado de canto y recoge los accesos desde las calles perimetrales a la iglesia.

En cuanto a la vegetación, el proyecto propone, dadas las reducidas dimensiones de la plaza, un tipo de plantación tan homogéneo como sea posible, tanto si se trata de especias arbóreas como arbustivas o tapizantes. Con este criterio, se plantea un conjunto de encinas dispuestas de manera que den sombra a los espacios de estancia, un olivo en la plataforma de acceso a la iglesia y feijoa, hiedra, césped y buganvílias, plantadas en los taludes o como plantas enredaderas delante de los muros.

BARRI DEL NORD
Sant Just Desvern
Remodelación de calles y plazas y construcción de un nuevo centro cívico

El proyecto ha tenido como objetivo el arreglo, ampliación y mejora de los espacios libres del Barri Nord de Sant Just Desvern. La actuación se ha centrado en el perímetro delimitado por las calles Major, del Nord, la Creu y la Muntanya y en el ámbito de la plaza de Joan Maragall. Incluye también, como obra de envergadura, la construcción de un nuevo edificio destinado a ser sede del Centre Cívic. El espacio público afectado por esas actuaciones tiene una superficie total de 20.104 m^2.

Remodelación de calles y plazas. Parque Maragall

Los objetivos de la propuesta de reordenación de todo el sector son:
– racionalizar los espacios destinados a la circulación de vehículos, redefiniendo las secciones tipo de las calles actuales tanto en lo que se refiere a carriles y dirección del tráfico como a las áreas de aparcamiento.
– dotar de nuevos espacios públicos el sector mediante la remodelación integral de las plazas de Sant Pastor y Maragall, condicionándolas con los elementos de urbanización que hagan posible llevar a cabo actividades sociales y lúdicas (juegos, espectáculos, reuniones, paseo,...).
– establecer la continuidad de los recorridos para peatones en todo el sector, instaurando un eje prioritario que conecte las citadas plazas y el espacio enjardinado delimitado por las calles Major, del Nord y de la Creu.

La realización de estos objetivos ha comportado la recuperación de espacios interiores, la redefinición de los viales, la racionalización de calzadas, cruces y espacios de aparcamiento, la supresión de barreras arquitectónicas y la selección de nuevos elementos de urbanización como pavimento, mobiliario urbano, alumbrado, vegetación, etc., y su utilización en todo el ámbito de la intervención. Ha supuesto el arreglo de las calles Major, de la Muntanya y la Creu y la colocación de escaleras mecánicas entre los dos primeros para salvar la pronunciada pendiente que los separa.

En cuanto al aparcamiento de vehículos, el ayuntamiento decidió construir un parking subterráneo en la plaza de Maragall aprovechando el gran vacío existente. El nuevo espacio que resultó del cubrimiento se ha concebido más como un parque que no como una plaza y propicia la conexión a pie entre la avenida del Doctor Ribalta y el centro del Barri Nord a través de la pendiente natural del terreno, después de eliminar el vacío topográfico que representaba la plaza existente.

La morfología del nuevo parque Maragall es el resultado de una nueva topografía que cubre la superficie del aparcamiento con suficiente grueso de tierras como para permitir la plantación de árboles. Este movimiento de tierras está definido por generatrices que, partiendo de la rasante de la antigua calle Joan Maragall, ahora incorporada al parque, adoptan distintas inclinaciones para salvar las diferentes rasantes de las cubiertas del aparcamiento. Las generatrices son líneas rectas que, aunque por un lado parten del mismo punto, se distancian en el otro lo suficiente como para crear un juego de planos y taludes incrementado por el desnivel natural del terreno; estas líneas maestras se disponen de tal forma que si una sube la siguiente baja, y así sucesivamente. Dentro de esta superficie continua se estructuran las distintas zonas verdes y pavimentadas que permiten los recorridos a través del espacio, actúan como zócalo de los elementos de conexión de los peatones con el aparcamiento (escaleras y ascensor) y configuran espacios destinados a descansar, juegos y escenario para la representación de espectáculos.

Los árboles se han colocado en zonas a contrapendiente de la topografía para resaltar el movimiento y la máxima dimensión del espacio. Las columnas de alumbrado y los elementos de ventilación del aparcamiento se sitúan dentro de las líneas definidas por el arbolado.

Construcción del nuevo Centre Cívic

El nuevo Centre Cívic se encuentra emplazado estratégicamente en un extremo del parque y en su punto más elevado, de manera que disfruta de una posición de óptimo dominio visual, y al mismo tiempo libera la máxima superficie para destinarla a espacio público. La fachada mira a la calle Major y al propio parque.

El edificio se ha proyectado como parte integrante del parque teniendo en cuenta esa relación a la hora de definir el relieve, la continuidad de los materiales y el efecto visual a través de las alineaciones de árboles. El acceso al edificio se hace a través de un doble porche que actúa como elemento de relación entre el parque y el edificio.

La construcción se ha planteado como un elemento muy neutro, una caja capaz de contener las utilidades y actividades requeridas. Se desarrolla en dos plantas relacionadas entre ellas por un doble espacio interior donde se sitúan la escalera y el porche. En la planta baja está el vestíbulo, capaz de alojar pequeñas exposiciones, el bar, la cocina y el almacén, con acceso independiente desde el exterior, los servicios y el ascensor. En la primera planta hay tres aulas de utilidades múltiples separadas mediante grandes puertas correderas de manera que se puedan unir generando un gran espacio único. Dos de estas aulas tienen pequeños almacenes con instalación de agua. También se han dispuesto tres despachos, los servicios, un cuarto para la limpieza y otro para el ascensor. La escalera principal está inserida en el doble espacio que relaciona las dos plantas. Este espacio se ilumina cenitalmente mediante tres claraboyas. En la zona de servicios está la escalera de emergencias que conecta la primera planta directamente con el exterior.

Las fachadas utilizan dos tipos de acabados según los requerimientos: el revestimiento de monocapa en las partes superiores y plancha metálica pintada en las paredes inferiores y en las partes vinculadas con las aperturas. Las de las plantas baja y piso tienen un cierre exterior a base de correderas de chapa metálica que sirven tanto para la protección solar como para la seguridad. Estas rejas obligan a hundir el muro de fachada en todo su recorrido para que las correderas no sobresalgan del volumen y queden integradas dentro de la fachada del edificio.

PARC MASCARÓ

Tiana

Nueva ordenación

El parque Mascaró es un pinar situado en el casco urbano de Tiana en un solar delimitado por las calle del Doctor Mascaró y de Sant Valentí, y tiene una pendiente bastante pronunciada. A pesar de la baja densidad edificativa del barrio donde hay el parque, constituye la única interrupción importante del tejido urbano: eso le otorga un notable valor como espacio libre y área verde, y la intervención para su dignificación y mejora de su uso social está más que justificada.

Esta intervención ha afectado a una superficie de 1.757 m^2. Como actuación principal se ha ejecutado un recorrido pavimentado en rampa siguiendo los caminos existentes que une de manera completa el nivel bajo con el nivel alto y los tres espacios más planos existentes. El pavimento de la rampa es de hormigón in situ, terminado al helicóptero.

En la parte alta, en la cota 99, la solución adoptada ha comportado la apertura del parque hacia la calle del Doctor Mascaró con la demolición del muro y el camino existente y la ejecución de un talud enjardinado; la rampa se prolonga hasta la calle en calidad de entrega entre ésta y la primera plataforma. La plataforma intermedia, en la cota 95 estaba destinada a zona de juegos y se mantiene la misma utilidad. La rampa continúa hasta la plaza inferior, en la cota 90, que mejora el acceso desde la calle de Sant Valentí mediante la construcción de un nuevo muro de límite, paralelo al talud, que apuntala la parte de debajo del suelo del pequeño bosque. Entre ellos, un camino en rampa facilita el acceso a dicha plaza y al resto del parque.

Se ha aprovechado la ejecución de las rampas para hacer una plantación lineal con distintos tipos de especies tapizantes en las zonas afectadas por las obras, de manera que la vegetación dibuje el recorrido de las rampas y ayude a fijar el terreno. Se ha previsto también la plantación de algunas unidades de pinos para cubrir los vacíos del pinar actual. Además de los pinos, la zona cuenta con algunos ejemplares encinas y de alcornoques.

BARRI DE LA MONTSERRATINA

Viladecans

Obras de mejora. Proyecto "Eixample 21"

El proyecto Eixample 21 es un plan general de remodelación urbana que afecta principalmente al barrio de la Montserratina de Viladecans y a algunos sectores adyacentes. El objetivo del plan es mejorar la urbanización en las calles del ensanche del barrio.

El proyecto redefine la dimensión y la calidad de los elementos de urbanización, los cruces y el mobiliario, para recuperar nuevos espacios públicos ganando siempre terreno para los peatones. Resulta igualmente importante la racionalización del paso de instalaciones e intentar que causen el menor impacto visual posible. La superficie total del ámbito de actuación en el barrio de la Montserratina es 11.653 m^2 y afecta al área delimitada por las avenidas Roureda y Molí en el noroeste y norte, Ballester en el suroeste y la calle del Canonge Dr. Auguet en el sudeste.

La intervención ha creado distintas tipologías de calle en función de si están dedicadas en mayor o menor medida a la circulación rodada o a los peatones. Básicamente hay tres tipos:
- Circulación rodada, con un carril de una única dirección y aparcamiento a un lado en línea: afecta a las calles del General Prim, Dos de Maig, Pere Sala (tramo oeste) y Canonge Dr. Auguet, este con aparcamiento a los dos lados a causa de la su mayor anchura.
- Prioridad de peatones, con la calzada de asfalto negro al nivel de aceras y aparcamiento en horario

restringido nocturno: afecta a las calle del Escultor Llimona, Pau Gargallo y Carles Altés (tramo oeste)
– Exclusivo de peatones, con la calzada de asfalto rojo al nivel de aceras; no está permitido aparcar bajo ningún concepto y el paso de vehículos está restringido a los vecinos para entrar en sus aparcamientos y está controlado mediante pilonos hundibles: afecta a las calles de Joaquim Mir, Escultor Clarà y Pere Sala (tramo este).

Algunos cruces se plantean como una recuperación de pequeños espacios públicos mediante la redefinición del trazado de la acera, la reducción del paso de vehículos y la supresión del aparcamiento descontrolado y de los contenedores de basura en los chaflanes. Se deprime la acera al nivel de calzada en todo el tramo curvo, lo que facilita el giro de los vehículos. Con la redefinición de cruces se consigue delimitar el espacio para aparcar en las calles donde hacerlo es posible y delimitar el espacio reservado a la recogida de residuos sólidos urbanos. Esta recogida se hace con el sistema de contenedores subterráneos, con unidades de buzones emergentes en grupos de dos a cinco, según criterios marcados por técnicos municipales. En definitiva, se reordena el espacio público de la calle mejorando los recorridos de peatones, ordenando los elementos de mobiliario urbano y haciendo una pequeña plantación arbórea en los lugares donde el coche deja su sitio para el paso de los vecinos.

AVINGUDA DE LA ROUREDA
Viladecans
Obras de mejora. Proyecto "Eixample 21"

Esta avenida está en el nordeste de Viladecans entre la avenida de Ballester y la carretera de Sant Climent; aquí empalma con la incipiente avenida de la Fraternitat que ha de continuar al otro lado de esta carretera y de la riera y configurar así un importante vial de circunvalación.

La situación inicial de la avenida presentaba una sección y un carácter poco uniformes; era una especie de límite temporal del crecimiento urbano coincidente con un cambio topográfico. En cuanto al aparcamiento, presentaba una ocupación desordenada y no aprovechada que colaboraba a fragmentar la percepción de la avenida como espacio único.

Ante este estado, pareció oportuno replantear el tramo antes mencionado convirtiéndolo en un lugar unitario y realizando una intervención que resolviera las deficiencias ya nombradas, es decir, que solucionara la circulación actual y futura, ordenara los aparcamientos y permitiera el paso de peatones de un lado al otro y hacia el sistema natural de la montaña tan cercana.

La remodelación de la avenida de la Roureda ha consistido, esencialmente, en la adopción de una sección transversal uniforme que presenta la tipología siguiente:
– mediana de 2 metros de ancho limitada por bordillos y con la plantación interior de árboles de porte columnar, concretamente acacias blancas.
– calzadas unidireccionales compuestas por un carril de circulación de 3,50 m de ancho y un carril de aparcamiento de 2 m de ancho adosado a la mediana.
– carriles de aparcamiento de 2 m de ancho adosados a las aceras. Estos carriles no son continuos y se eliminan en determinados puntos para permitir el paso de peatones, para poner contenedores de basura, paradas de autobús o a causa de falta de espacio.
– aceras que absorben la no coincidencia de alineaciones entre calzadas y edificaciones y que, en la mayoría de tramos, suponen el ensanchamiento de las que había, aunque en alguna ocasión ha sido necesario recortarlas.
– conexión del resto de la red viaria mediante rotondas.

Para la implantación del firme de la nueva calzada de la avenida se consideró necesario arrancar completamente el antiguo. En cuanto al resto de pavimento, se ha colocado baldosón hidráulico de 20 x 20 x 4 cm en las aceras, y adoquines de 28 x 14 x 8 cm en la mediana central, mientras que se ha optado por pavimentar la anilla interior de las rotondas con adoquín prefabricado de 20 x 10 x 8 cm.

AVINGUDA DEL MOLÍ
Viladecans
Nueva ordenación como zona peatonal. Proyecto "Eixample 21"

El tramo de la avenida del Molí comprendido entre la avenida de la Roureda y la calle del Pi se ha transformado en espacio para peatones. El mencionado tramo se sitúa al final de la zona de peatones del entorno del mercado y de la plaza de la Constitució y pretende ejercer de puente entre esta zona y el futuro parque de Can Ginestà, que está justo al lado, en la manzana delimitada por la misma calle del Pi y la calle del Roure.

El proyecto propone una reordenación del espacio, cuyo elemento primordial es la introducción de una línea recta que se implanta sobre la ligera curvatura de la vía. Esta nueva línea directriz está dispuesta de tal manera que se acerca a cada uno de los dos lados de la avenida de forma opuesta en cada extremo, y así se liberan unos espacios mayores en forma de plaza, libres de cualquier circulación rodada, en los dos extremos de la avenida del Molí y también en la parte central, donde respira hacia el vacío interior de la manzana de casas que se abre en este punto.

Las soluciones constructivas adoptadas y los criterios de calidad por los que se ha regido la actuación son similares a los de los proyectos de reurbanización llevados a cabo en la avenida de la Roureda, y en las calles del barrio Montserratina, a fin de permitir una imagen unitaria de este conjunto de intervenciones. Los materiales utilizados son el baldosón en el encuentro con las fachadas y el asfalto rojo en la zona central.

La pendiente de la avenida facilita que se pueda visualizar la organización del espacio y sobre todo la nueva línea directriz, que queda, además, remarcada por una hilera de tilos y de farolas tipo Plus, así como por una acera de piedra granítica que ordena y dirige la circulación rodada imprescindible (vecinos y servicios). El mobiliario urbano y el resto de vegetación se coloca siguiendo esta directriz, aunque también de manera aleatoria, como si el arbolado de Can Ginestà, el del interior de manzana central y el del parque existente por encima de la avenida de la Roureda, quisieran penetrar en la zona urbanizada. La presencia de los árboles y el predominio y abundancia de bancos en lo que se refiere a mobiliario pretenden resaltar el carácter de sitio tranquilo y distendido de esta área de peatones.

NUEVOS CRECIMIENTOS

CARRER DE SANT PERE
Gavà
Nueva ordenación

El arreglo de la calle de Sant Pere ha consistido fundamentalmente en la renovación del pavimento, la instalación de un alumbrado nuevo y la plantación de árboles.

Las aceras se han ensanchado a los dos lados de la calle para permitir la plantación de árboles y la creación de unos espacios más cómodos para los peatones, donde se han colocado bancos para facilitar no sólo el paseo sino también la estancia. Los bancos se han puesto en la sombra de los árboles, algunos enfrentados entre sí, lo que facilita la conversación y da una cierta sensación de recogimiento. Estas zonas dotadas de un carácter más recogido están en la entrada de la escuela, en el tramo comprendido entre las calles de Sant Joan y de Montserrat, y justo enfrente del nuevo ayuntamiento. El pavimento se ha realizado con losa romana gris. Por otra parte, la adaptación de los nuevos arcenes a los peatones también ha contemplado la normalización de los vados y la suspensión de las barreras arquitectónicas.

En cuanto al tráfico de vehículos, se mantienen los dos sentidos de circulación. En el primer tramo, cercano a la rotonda de la avenida de Joan Carles I, hay dos carriles de circulación para cada sentido, a fin de distribuir el tráfico. El resto de recorrido dispone de un carril para la circulación y otro para el aparcamiento, la parada del autobús y la recogida selectiva.

PLAÇA DE JAUME BALMES
Gavà
Nueva ordenación

La intervención en este espacio del municipio de Gavà está descrita como sigue por Albert Viaplana, uno de los arquitectos autores del proyecto:

«El edificio que forman el Ayuntamiento y la biblioteca surgieron del encuentro con su entorno. La avenida Diagonal impuso implacable su ley al igual que, más discretamente, lo hizo la calle Sant Pere.

Sin embargo, ahora, una vez situado el edificio en su lugar, descubrimos que los gestos inicialmente impuestos o sugeridos le pertenecen exclusiva y plenamente. Los ha incorporado de tal manera que, en algún caso, lo que era el origen ahora puede verse hasta cierto punto ajeno. Son gestos, son espacios, que no siempre encuentran, al menos de forma inmediata, la complicidad del entorno que los motivó.

La plaza, el espacio público por antonomasia, está claramente sugerido, decididamente iniciado el gesto que la determinó. Descubrimos, casi al mismo tiempo, que sólo se completa con el uso: la fiesta, el juego, el descanso, el encuentro o el simple pasar son necesarios.

Otros, como el espacio bajo la torre o el acceso a la biblioteca, se puede decir que sólo están insinuados: su identidad necesita el tiempo o el uso para afirmarse. Pero no se comprenderán totalmente los espacio exteriores sin recurrir el interior del edificio.

Vemos que la plaza consta de un soportal; pero en el primero, el segundo piso y en la cubierta existe también la posibilidad de recorrerla de un extremo al otro. Lo mismo se puede decir del soportal transversal: en los pisos superiores vamos a encontrar igualmente otras formas de experimentarla.

No creemos necesario continuar describiendo el proyecto cuando él mismo está aquí para ser interrogado y apropiarse indefectiblemente de quien lo descubra.»

PARC DE LA MARIONA
Molins de Rei
3ª fase de las obras del parque metropolitano

El Parc de la Mariona, el mayor de Molins de Rei con una extensión total de más de 4 hectáreas y con una nítida forma rectangular, está situado entre el casco urbano de la ciudad y el polígono industrial del Pla, de manera que constituye un espacio de transición y de reequilibrio paisajístico entre estas dos zonas. El parque establece unas áreas de ocio que quedan integradas tanto funcionalmente como paisagísticamente en la estructura del lugar, que se convierte así en uno de los focos de interés del municipio.

Los elementos del parque guardan una disposición geométrica siguiendo el tejido urbano contiguo, del que quedan separados por unas largas hileras de plátanos plantados encima de una trozo de terreno ligeramente sobrealzado. Una avenida en diagonal formaliza dos sectores muy opuestos entre sí: el que limita con el área residencial está regido por la ortogonalidad del tejido urbano, que genera unas áreas controladas destinadas a juegos infantiles, juegos de tierra y actividades semi-deportivas; está delimitado por unos setos que forman cuatro plazoletas, cada una con especies arbóreas de distinto cromatismo que intentan evocar los antiguos huertos de frutales que poblaban el lugar; se complementa con una gran plaza pavimentada y dos rejas con buganvilia que cierran la zona. El otro sector es el área de la chopera que cruza el parque de norte a sur y quiere recordar el paisaje de ribera. Proyectada con una plantación ordenada de forma orgánica, estructura un conjunto de parterres, itinerarios naturales y zonas de estancia que crean pequeños espacios íntimos y umbríos para un ocio más reposado; finaliza en una elevación del terreno (producto de los movimientos de tierras realizados en el resto del parque), que contiene unas gradas sobre un plano inclinado de césped plantado de pinos: constituye un buen mirador sobre el valle del Llobregat.

La vegetación del parque está formada por especias arbóreas, arbustivas, enredaderas y tapizantes. Se ordenan mediante una trama básica de manera que la plantación y la relación de especies, sin perder la unidad que infiere la trama, produce cambios de orden, de cromatismo y textura dentro del parque y durante todo el año. La especie más utilizada es el chopo (*Populus nigra* y *Populus texana*), que es propia de zonas de ribera. Asimismo hay que destacar la acacia de Japón (*Sophora japonica*), en la zona de la avenida de Barcelona, muy adecuada como árbol de alineación por su porte regular, uniforme y con el aliciente de una floración profusa en verano de color amarillo pálido, así como el plátano de sombra (*Platanus x hyspanica*) que configura una zona de vestíbulo-rambla siguiendo la alineación de la calle de Menéndez Pelayo.

El parque se complementa con una tercera pieza separada del resto por la calle Primer de Maig. Se trata de un gran salón urbano a modo de vestíbulo, que se resuelve en unas gradas medio incrustadas en plano inclinado de hormigón, y que sirve de nueva fachada y de paso hacia el resto del parque. El espacio central está pavimentado, mientras que alrededor se han plantado árboles, principalmente chopos, y se ha colocado iluminación. Con esta pieza el parque adquiere forma de "L" rodeando el polígono del Pla, y hace más larga la fachada que confronta con la avenida de Barcelona.

La escultura *Tripodium* de Manel Marzo Mart situada en el gran prado de césped de la entrada y la valla de madera que rodea este prado son dos elementos de gran vistosidad que acaban de proporcionar carácter al parque.

CARRERS DE FELIP CANALIES I DE NOSTRA SENYORA DEL PILAR
Molins de Rei
Nueva ordenación

El eje viario formado por las calles de la Verge del Pilar y de Felip Canalies es la continuación del paseo del Terraplè que atraviesa el centro histórico de Molins de Rei; tiene un kilómetro de longitud y cruza los barrios del Pont de la Cadena y del Canal. El objetivo del proyecto ha sido, por un lado, renovar este eje viario para mejorar su urbanismo y la conexión de estos barrios entre ellos, con el centro histórico y con los parques y equipamientos adyacentes; por el otro, arreglar los espacios libres interiores del barrio del Canal. En una segunda fase se prevé la conexión entre las calles de Felip Canalies y del Pla, con la creación de una rotonda a la altura de la calle del Primer de Maig que facilite un futuro enlace con la autopista, actualmente en estudio.

La actuación ha consistido en una nueva urbanización de la calle manteniendo los dos carriles de circulación y habilitando aparcamientos en línea en los dos lados de un ancho suficiente para permitir una correcta apertura de puertas. Las nuevas aceras son variables pero tienen como mínimo 3 metros de ancho, dependiendo del tramo, ya que se ensanchan en plazas y jardines de forma que permiten una continuidad para los peatones y le dan un carácter de bulevar. Disponen de un alcorque continuo de 1,20 m de ancho en el que hay árboles y una línea continua de arbustos que crean una barrera visual de los coches y un fondo verde para los espacios libres. La línea de arbustos se atraviesa mediante pasos entre árbol y árbol. Dentro del lado de aparcamientos se incorporan los contenedores de basura. Se han creado unos conectores visuales para superar a los coches aparcados que consisten en plazas que continúan en el otro lado de la calle y en las que no está permitido aparcar. Hay que destacar finalmente que a la sección de la calle se ha añadido también un carril de bicicletas de dos sentidos de circulación que une el centro urbano con el parque fluvial del río Llobregat.

El interior del barrio del Canal se ha convertido en una gran isla en la que quedan incorporadas las calles de la Raseta, Sant Isidre, Ferran Agulló y Albert Pujol que se convierten, al igual que la isla, en calles de tránsito restringido para la carga y la descarga, acceso a vados y distribución de los aparcamientos en espiga o alineados. Se pavimentan al nivel de la rasante de aceras. La primera de las calles incorpora pasos transversales que comunican con el parque del Pont de la Cadena mientras que los dos últimos permiten acercar el barrio al parque de la Mariona. En los espacios dentro de los bloques se ha hecho una nueva pavimentación con áreas diferenciadas que permiten la ubicación de mobiliario urbano con bancos orientados al sol y a la sombra pero que no entorpezcan el carác-

ter de plazas o ágoras pavimentadas con un uso libre. Se tiene en cuenta la posición del hogar de ancianos o de la asociación de vecinos y no se han propiciado utilizaciones ruidosas en estas plazas interiores. Los usos lúdicos de áreas de juegos infantiles o juveniles o actividades para los mayores, como la petanca, se sitúan en los espacios enjardinados de las áreas perimetrales.

En el barrio del Pont de la Cadena se ha sustituido la valla curvilínea de la escuela por una nueva, perpendicular a la calle, lo que ha permitido una mejor distribución del aparcamiento. Éste dispone de árboles y bandas de arbustos, que anulan la sensación de coches acumulados, y de pasos de peatones que garantizan la permeabilidad en todos los sentidos.

PARC DELS PINETONS
Ripollet
2ª fase de las obras del parque metropolitano

El Parc dels Pinetons está en el extremo norte de Ripollet, al límite con Barberà del Vallès. Su extensión –27 hectáreas– y su situación –en un punto de tensión y conflicto al límite de lo urbano– le proporciona el rango de parque metropolitano superando el ámbito estrictamente municipal para alcanzar un mayor radio de influencia y ejercer un papel estructurador del territorio: el proyecto incide en la conversión de una periferia en área de centralidad. A escala más inmediata, el parque sirve para cerrar una corona de espacios públicos urbanos que se ramifica, en sus extremos, en dos brazos que llegan a Ripollet escapando al sur, uno casi rozando la ribera del río Ripoll, y el otro, paralelo y más interior, atravesando el bosquecillo conocido precisamente como "els Pinetons".

La primera fase del parque se realizó entre 1998-1999 sobre una superficie de cuatro hectáreas. La naturaleza del proyecto reinventaba el relieve de manera consonante con el paisaje del Vallès, en el que está inserido, provocando la fragmentación del lugar que después se cose con líneas de circulación y tensión que asumen los cambios de cota; así se convierten en zigzags geometritzados que recorren el parque de levante a poniente. A su alrededor, en el otro lado de la ciudad que se aproximará, el parque se espesa y se convierte en un bosque, con claros por aquí y por allí, donde grandes alfombras rectangulares definen zonas de usos lúdicos ligadas por un camino que serpentea sus límites.

Aquí es donde se sitúa la segunda fase, de tres hectáreas de superficie. La actuación se inicia con el recorrido del camino que rodeará el parque y que sirve de señal en la que apoyar el proyecto. El camino es un doble tratamiento superficial tipo asfáltico con árido granítico que, en los puntos donde interesa, se acompaña de una playa de piezas de viaverde que permiten su uso intensivo sin renunciar a la imagen de verde. A medida que el camino avanza, va relacionando una serie de tres plataformas de aproximadamente 8 x 55 metros destinadas a varios usos: la primera acoge unas barbacoas, remodeladas y ampliadas a partir del mobiliario de la primera fase; las otras dos tienen el carácter de zonas de estancia desde las que se pueden vigilar los cercanos juegos infantiles; están flanqueadas por las dos hileras de olmos que les dan sombra y van a servir de prototipo de las que tienen que ir desde el camino principal hacia el exterior del parque, conectando con el tejido urbano a modo de las clásicas avenidas sombreadas de acceso a los grandes jardines.

Hay que destacar dos acciones más del proyecto provocadas por el agua: se trata de dos dunas artificiales que formalmente son el final de la parte más civilizada de la primera fase y que funcionalmente tienen la misión de interceptar y reconducir las aguas que llegan de más arriba y evitar que contaminen las partes bajas.

La iluminación ha seguido la tónica general del parque mediante una nueva torre de veinticinco metros de altura y catorce proyectores que se añade a las tres que ya existen; la altura y la potencia de las farolas pretende evocar la luminosidad de la luna llena que alumbra la noche, realza y matiza las siluetas de los árboles y de los objetos y dibuja sombras tenues. El alumbrado se refuerza con la baliza modelo Àrea, un prisma de acero *corten* extrudido oblicuamente, colocada cada nueve metros en los caminos rampa que suben los taludes y, con un ritmo más espaciado, a lo largo del camino periférico.

El parque pretende favorecer una gradación de intensidades de "naturalidad" entre el espacio natural y el espacio urbano. Casi toda la primera fase (el frente que limita con la ciudad) está dentro de la parte aparentemente más manipulada del parque, mientras que la actual entra más en contacto con su envoltura boscosa donde se mezclan pinos, encinas y cipreses. Siguiendo este criterio de contrastes, la plantación arbórea en las rampas es de árboles pequeños y más domésticos como le corresponde a su posición (taray, ciruelo, árbol de Júpiter).

En cuanto al mobiliario hay que citar las fuentes instaladas, del modelo atlántida, tal como pasa en el resto del recinto; en cambio, a diferencia de la primera fase, aquí todos los bancos que se han colocado son modelo bancal, más adecuados al carácter de naturalidad de este sector del parque, con lo cual se enfatiza el contraste con las partes más intervenidas.

PARQUE CENTRAL
Sant Andreu de la Barca
Creación del espacio

El Parc Central de Sant Andreu de la Barca ocupa un vacío urbano de dos hectáreas entre la vía del tren y la carretera de Martorell (antigua N-II). Este espacio en la trama de la ciudad representa la conexión natural entre el casco urbano, la zona industrial y las emergentes áreas comerciales y de ocio. Este entorno fuertemente consolidado y con una presencia suficientemente contundente planteaba la necesidad de encontrar una estructura propia que generara unos interiores más íntimos a escala más humana y que a la vez estableciera las relaciones con su entorno.

Se trata de un terreno que pertenece al margen derecho de río Llobregat, donde aparece un elemento vinculado a la hidrografía que adquiere una importancia notable: es el curso del canal Sedó, un antiguo canal industrial, hoy en desuso y enterrado en este tramo. El parque se tiene que establecer a ambos lados del canal, aunque la primera fase se ha limitado a la parte situada entre el canal y la carretera, y se aplaza para más adelante la que está en el lado del ferrocarril. La recuperación del trazado del canal establece las líneas directrices del parque que se organiza en una serie de taludes, los cuales, colocados perpendicularmente al curso del agua, ordenan los recorridos –tal como sucede en el entorno agrícola–, definen las zonas de estancia y orientan las visuales.

El aprovechamiento por motivos económicos de una solera de hormigón sobre la cual se asentaba una antigua escuela, provoca que todo aquello que aparece, lo haga apoyándose en ella. Los taludes, los caminos principales de madera y las pequeñas plataformas de descanso pavimentadas se disponen siempre levantadas respecto del nivel del suelo, evidenciando de esta forma la relevancia de las acciones que se llevan a cabo.

La estructura del arbolado se asocia al uso y a la velocidad de crecimiento: por una parte, distintas especies de árboles frutales de crecimiento rápido acompañan los recorridos lineales hacia el canal, donde también se dispone excepcionalmente una línea de cinco olivos recuperados de la antigua escuela; una segunda trama de pinos blancos conforma una masa que se superpone a la estructura del parque y se diluye a medida que nos adentramos en él.

INTERSTICIOS Y LÍMITES

PARC DE CA L'ARNÚS
Badalona
1ª fase de las obras de adecuación al uso público

Este proyecto define los elementos necesarios para la recuperación del parque de Ca l'Arnús y su adecuación al uso público. La intervención comporta la ampliación del contiguo parque metropolitano de Can Solei: estas dos fincas formaban anteriormente una sola y de esta manera se recupera la unidad existente antes de 1851. Por otra parte la actuación da continuidad al espacio verde correspondiente a la riera Canyadó, urbanizado

anteriormente en ocasión del desdoblamiento de la carretera B-500.

La primera fase corresponde a la recuperación del jardín romántico en la parte alta de la finca, con el lago y la torre y el eje del camino de los cipreses. También se realiza la nueva red principal de riego y los equipos de impulsión a partir de los pozos y la mina de agua, reutilizando las infraestructuras de regulación existentes (lagos y albercas). La obras incluyen:
- la consolidación de los tres puentes y de la torre-castillo del lago: comprende el refuerzo mediante micropilotaje de los fundamentos de los puentes y la renovación de su pavimento con una losa armada que rigidiza la estructura, así como la de peldaños y barandas. En la torre se han reconstruido las almenas en mal estado, se ha impermeabilizado el terrado y se han recuperado los elementos de acceso: plataforma basculante y barandas.
- la recuperación de los rasgos históricos a partir del tratamiento de la vegetación: limpieza y poda selectiva, plantación de árboles y arbustos, replantación de vivaces y potenciación de la hiedra como especie de recubrimiento, siempre con los criterios cuidadosos propios de los jardines históricos tradicionales. Igualmente se recuperan los parterres de hiedra en el lago, en donde se ha hecho un encintado con chapa de acero *corten* a 5 cm de altura para delimitar su dibujo actual a efectos de mantenimiento; estas chapas han de acabar siendo recubiertas por la hiedra.
- se ha mejorado la cobertura de los caminos con pavimento de ojo de perdiz calcáreo similar al existente, y se ha reparado el muro y la cuneta límite del camino de cipreses que se encontraban en mal estado, así como las piezas que delimitan el lago; finalmente se ha limpiado el residuo orgánico del fondo del lago. En cuanto al alumbrado del jardín histórico y del camino de cipreses, se ha dispuesto mediante balizas que dan una luz puntual mínima que permite la señalización de los caminos.

OBSERVATORI FABRA
Barcelona
Obras de mejora de la carretera de acceso

El Observatori Fabra es un equipamiento emblemático de la ciudad de Barcelona. Situado a media altura de la sierra de Collserola, debajo mismo de la cima del Tibidabo, es visible desde múltiples puntos de la ciudad. Se accede por un vial que empieza en la carretera de Vallvidrera al Tibidabo.

La intervención ha consistido en la remodelación de este vial de acceso. El objetivo principal era solucionar correctamente la evacuación de aguas mediante la realización de una cuneta de recogida y de una nueva capa de rodamiento para minimizar el efecto de erosión que las lluvias producen sobre los límites de la calzada y los taludes adyacentes. Desde el punto de vista de la ejecución, la solución intenta resolver la cuneta y el límite de la calzada con una única pieza –un bordón de hormigón prefabricado de 15 x 26 x 100 cm– que es apta para ser colocada vertical o tumbada para adaptarla de la mejor manera posible al sinuoso trazado de la carretera. En el caso de las cunetas en las que las piezas se disponen tumbadas, se deja una separación entre ellas para permitir el libre crecimiento de plantas tapizantes; por otro lado, el número de piezas va variando según los distintos anchos que quedan hasta llegar al talud que las limita.

Se han hecho otras actuaciones dignas de mención. Disponiendo en posición tumbada algunas de estas piezas de hormigón, se ha habilitado una pequeña zona de descanso para los peatones o trabajadores del observatorio situada en el otro lado de la carretera. No se descarta crear alguna que otra zona como ésta más adelante. El área más próxima a la puerta de acceso al recinto se ha condicionado como aparcamiento de los autocares escolares que visitan esporádicamente el edificio. La instalación del alumbrado de este vial estaba muy deteriorada y ha sido necesario renovarla totalmente. Finalmente, se han repuesto algunos ejemplares de los cipreses que se plantaron en uno de los márgenes cuando se construyó el observatorio en 1907.

PARC DE LES DUNES
Castelldefels
Creación del espacio

Esta actuación se inscribe en el proyecto más amplio del frente marítimo de Castelldefels, un espacio de grandes posibilidades gracias a sus considerables dimensiones tanto de longitud como de anchura, pero que había estado gravemente perjudicado por la falta de disciplina urbanística de la década de los 60. La obra de más envergadura ha sido la remodelación del paseo Marítim y su conexión con el sector del municipio de Gavà, obras que terminaron en 1994; al mismo tiempo, se ha intervenido en la mejora del espacio natural, especialmente en lo que se refiere a la construcción y/o consolidación de dunas y a la recuperación del pinar.

El proyecto que nos ocupa se sitúa en el extremo oriental del paseo, entre la calle 22 (Castelldefels) y la calle de Alcanar (Gavà), en un punto en que se produce una inflexión en el paseo hacia el interior. El sentido de la intervención tiene un evidente parecido con la que se llevó a cabo en el lugar denominado Parc de Mar, situado más al oeste, cuyas características también son bastante semejantes. Ahora bien, lo que se ha pretendido aquí es la creación de un nuevo parque de dunas que marque un punto singular en la playa, con carácter propio y diferenciado.

El espacio donde se ha realizado la intervención, calificado por el PGM como zona verde de uso público, presentaba un notable estado de dejadez. Era un solar con vegetación ruderal, con escombros y tierras, y estaba destinado a varias utilidades, desde el aparcamiento de temporada hasta almacén de materiales de obras; los elementos naturales estaban, pues, bastante deteriorados, con excepción de los restos del pinar que antaño había ocupado todo el frente marítimo.

La intervención ha consistido en la creación de un parque de dunas que se convierte en un punto de referencia en la extensa playa de toda esta zona, puesto que su sentido tan visiblemente longitudinal queda afectado por un nuevo ámbito que se introduce hacia el interior hasta casi al lado de la trama urbana. Para hacerlo más perceptible, se cambia el material del paseo: en este punto deja de ser de piedra y se transforma en una pasarela de madera que transcurre por encima de la vegetación psamófila (es decir, propia de ambientes arenosos) de la playa, con dunas a cada lado que actúan como última protección de la playa y del pinar, tanto de la preexistente como de la de nueva plantación; además, los pinos que quedan en el exterior protegen un gran espacio central libre de dunas, susceptible de acoger varias actividades por parte de los usuarios de la playa. Aun con el corte visual, el nuevo espacio cumple de manera óptima el papel de conector entre los paseos de Castelldefels y de Gavà, ya que además dispone de un camino sinusoide, de aproximadamente cuatro metros de ancho, situado un poco más hacia el interior, un fragmento del cual discurre al amparo del pinar.

La intervención ha pretendido ser respetuosa con el entorno y sostenible, tanto desde el punto de vista ecológico como de mantenimiento. La reconstrucción de dunas, especialmente las de la playa, es la mejor alternativa para la protección y recuperación de la vegetación del lugar y a la vez las dunas son fijadas por la vegetación. Esta presenta un escalado que empieza con plantas típicamente psamófilas en el arenal costero, pasa por una maquia arbustiva resistente a la salobridad en la zona intermedia y termina en el espacio más alejado con un predominio del estrato arbóreo (pino, taray...) junto con el sotobosque adecuado (enebro, lentisco, romero...).

ESPACIOS URBANOS
Cervelló
Obras de mejora en cinco espacios urbanos y periurbanos

1. CAN GUITART. La intervención se ha propuesto minimizar el impacto que la generación del plano ha tenido sobre la topografía. Ha sido necesario recomponer el talud, darle una pendiente inferior a la de la montaña y recubrirlo de pinos. El pavimento actual se aprovecha a fin de que sirva de alfombra de entrada; una cortina verde de chopos disuelve la presencia del muro y las rejas del club deportivo.

2. CAN PI. Ha sido necesario disminuir las pendientes actuales introduciendo dos cortes en el solar formados con taludes; aparecen así tres plataformas que se destinan a distintos usos: la primera es la zona de estar general, la segunda

para bochas y la tercera para los juegos infantiles. El acceso es posible mediante una rampa escalonada; una hilera de árboles de hoja caduca da sombra a los bancos.

3. ENTORNO DE LA GUARDERÍA INFANTIL. Se ha remodelado este espacio vinculándolo con la plaza contigua. Un área con unas moreras prolonga el patio –cuyo pavimento tiene unas formas geométricas elementales que lo organizan– y proporciona el cierre visual necesario desde la calle. La otra parte se resuelve con un espacio más abierto en la calle singularizado por un gran eucalipto.

4. EL MIRADOR. Este espacio se ha singularizado a propósito como entrada a la urbanización erigiendo un monolito de acero corten que lleva su nombre; se ha aprovechado su forma de proa avanzada para convertirlo en un oportuno belvedere: los bancos invitan a sentarse y mirar mientras los chiquillos se entretienen con los juegos infantiles.

5. TORRE VILETA. Se ha dado a este espacio una función adaptada a la urbanización. Ha sido necesario hacer algunos movimientos de tierras para conseguir pendientes mínimas; se han creado dos superficies donde se sitúan los juegos infantiles y plantaciones arbustivas. El acceso al solar se ha situado en la parte central, rodeada por las zonas enjardinadas. Se ha colocado un punto de luz formado por una columna de 12 metros de altura.

PARC DEL TORRENT D'EN FARRÉ

Esplugues de Llobregat

Creación del espacio (fases 1, 2 y 3)

Este es uno de los numerosos torrentes que bajan de la sierra de Collserola y que hoy han quedado sepultados por el tejido urbano de la metrópoli. Sin embargo, en ciertos puntos donde la hendidura es más profunda, resultan visibles y quedan como pequeños espacios con más naturalidad, aunque casi siempre con un nivel elevado de degradación. El torrente d'en Farré proviene del monte d'Óssa, y atraviesa los términos de Sant Just y Esplugues. Un pequeño afluente le da una pronunciada forma de Y griega, cuyos brazos se pueden ver a partir de la autopista y se juntan en el conocidísimo puente d'Esplugues, en la antigua carretera general, que fue construido para superarlo. El palo de la Y continúa en la misma dirección sur hasta el campo de fútbol de Esplugues, punto a partir del cual desaparece engullido por las construcciones. De la autopista al campo de fútbol, la longitud es de 1,6 kilómetros y la superficie que abarca, incluyendo las orillas, es de 12,25 hectáreas.

El proyecto se propone ordenar y recuperar el torrente como espacio verde revitalizador del centro de la ciudad. Las grandes dimensiones del paraje requieren una actuación por fases. La primera fase ha consistido en las obras de ordenación del brazo izquierdo de la Y, sector conocido como Ca n'Hospital. Se ha pretendido mantener la imagen actual, un fondo plano con una vegetación de almezos que dibuja el límite del talud en el este, mientras que en la otra orilla se ha construido un camino de madera que configura un recorrido lineal; la actuación se completa con una serie de pasaderas transversales que permiten acceder a la parte alta del talud.

La segunda fase corresponde a las obras de restauración del brazo oeste del torrente, en el sector del convento de Montsió o de Can Casanoves (nombre de la masía transformada en convento por Domènech i Montaner): es una zona verde situada entre los pies del convento y el área que se extiende desde la parte trasera de Can Tintorer a la del Ayuntamiento hasta llegar al enlace viario del puente de Esplugues. La tercera fase empieza en el otro lado del puente, al pie de las torres de viviendas existentes y se prolonga al sur hasta el campo de fútbol. A estas dos secciones se les ha dado un tratamiento unitario consistente en la creación de un paseo central con traviesas de madera y prado que va pautando todo el fondo del torrente como recorrido para peatones; este paseo es el elemento que une toda la actuación, en el norte y en el sur del puente, aun con la interrupción física que el puente comporta. Igualmente unitarias son las plataformas creadas en el límite del paseo lineal, hechas con pavimento de hormigón, sablón y arenas, donde se sitúan las zonas de estancia y los distintos usos anexos (bar, juegos, mesas de picnic...). El desplazamiento a los laterales de estas zonas de uso más intenso permite mantener al máximo el aspecto natural del espacio.

En el tramo final, el torrente tiene mayor amplitud y su topografía natural ha sido modificada por distintas extracciones de arcilla y vertidos posteriores que conforman taludes poco estables no consolidados. Aquí el paseo lineal del fondo queda redefinido por nuevos taludes laterales en el oeste y, en el lado este, más despeñado, por un estirado lago artificial bordeado por una pieza lineal de hormigón. En este sitio, una vistosa pasarela colgante para peatones une las dos orillas del torrente.

PARC DE LES BATERIES

Montgat

2ª fase de las obras del parque

La primera fase de construcción de este parque tuvo lugar durante los años 1999 y 2000 y consistió, en líneas generales, en la adecuación y el alumbrado del acceso, la demolición de unos barracones, el tratamiento de taludes y el arreglo de una de las explanadas existentes con varias plantaciones e instalaciones de riego.

El objetivo de la segunda fase ha sido fundamentalmente la implantación de dos grupos de pistas de petanca, el derribo de una edificación existente y su sustitución por un quiosco-bar, y la construcción de los accesos e instalaciones necesarias. También se ha contemplado la evacuación de aguas en los taludes y la plantación de distintas especies arbustivas y arbóreas.

El proyecto ha situado las pistas en un lugar adyacente al final de la carretera de acceso, en una explanada a unos cuatro metros y medio por debajo del nivel de aquella. La explanada está rodeada por las masas de pinos que hay en los taludes que la separan de la citada carretera, se orienta al este y disfruta de las buenas vistas sobre el casco antiguo de Montgat y la costa del Maresme.

El quiosco-bar se ha erigido en un sitio anteriormente ocupado por el edificio conocido como "la casa del capitán", en la parte más cercana a la actuación realizada durante la primera fase del parque. Con tal de comunicar directamente el bar y las pistas de petanca, se ha dispuesto una escalera de tres tramos que enlaza con una pequeña zona pavimentada, donde desemboca la rampa de acceso a las pistas. Esta rampa sigue el rastro del camino existente, modificando la pendiente y pavimentándola con hormigón para mejorar su accesibilidad desde la calle de les Bateries.

En cuanto a la vegetación, se ha realizado una hidrosiembra en las zonas en las que se han aportado tierras a fin de perfilar el nuevo terreno, y se han plantado pinos y distintas especies arbustivas para consolidar taludes o limitar zonas; también se ha hecho una nueva instalación de riego.

PARC DEL TURONET

Montgat

Acondicionamiento como espacio público

El lugar conocido como el Turonet o el Turó del Mar, es una redondeada colina de altura modesta (65 m) situada en el centro de Montgat. La vertiente sur acaba encima del Camí Ral (carretera N-II) y la costa, mientas que la norte colinda con el barrio del Turó del Mar, situado entre la colina y la autopista C-32. Los dos puntos de acceso comienzan en este barrio: uno desde la avenida del Parc que constituye la entrada principal y el otro desde la calle de Buenos Aires, a través de un conjunto ya existente de escaleras. Esta situación de la colina, en el centro mismo del casco urbano, le otorga un papel primordial como espacio público, de manera que se ha estimado oportuno realizar una intervención a fondo para potenciar su dimensión de zona libre y su condición de punto panorámico.

La intervención propone dos líneas generales de actuación. Por un lado, urbanizar nuevamente los accesos, consolidar los caminos existentes y posibilitar nuevos recorridos y utilidades; por el otro, realizar un tratamiento fitosanitario –incluyendo limpieza y poda– de la vegetación, implantar nuevas superficies de prado, dotar el parque de una nueva red de saneamiento e instalar alumbrado, riego y mobiliario. En este marco, las actuaciones concretas que plantea la propuesta se orientan a mejorar la relación del parque con los accesos existentes, sea construyendo nuevos recorridos, sea volviendo a pavimentar los actuales e intentando suavizar su pendiente siempre que sea posible; pretenden también consolidar la zona de

bosque que ya existe sin descartar, al mismo tiempo, nuevas zonas de prado y de estancia en los lugares que reúnan mejores condiciones según la topografía, vistas, insolación, arbolado, etc. Dichos recorridos se acompañan de hitos que permitirán identificar botánicamente las distintas especies vegetales que hay en la colina.

El proyecto considera el uso que se hace actualmente de la explanada que hay en la entrada para actuaciones musicales, espectáculos infantiles, etc. y propone reubicarlo en un nuevo escenario adyacente a uno de los caminos escalonando la rasante para que puedan colocarse varias hileras de sillas. Y en la línea de potenciar nuevos usos cívicos, se ha preparado un circuito de jogging aprovechando los senderos existentes y distribuyendo a su alrededor distintos elementos normalizados para ayudar a ejecutar los ejercicios.

Finalmente y en cuanto a la condición de fantástico punto panorámico del parque, se ha condicionado un amplio mirador aprovechando el pequeño despeñadero que hay en el lado este del parque, y se ha llevado a cabo la rehabilitación del pequeño templo a modo de "belvedere" que hay en lo alto de la colina, dotándolo de una nueva cubierta y rodeándolo de un coloreado mosaico que contrasta con la severidad clásica de la construcción.

CAMÍ DEL SORRAL

El Prat de Llobregat - Sant Boi de Llobregat

Recuperación de dos tramos del margen del río Llobregat

El Camí del Sorral une por el margen derecho del río Llobregat los municipios de Sant Boi de Llobregat y el Prat de Llobregat. Este camino es una consecuencia de la canalización del río que se hizo en el año 1974. Por debajo, y en toda su longitud, discurren paralelas las canalizaciones de Depurbaix y el tubo de salmueras. El proyecto se ha propuesto recuperar este camino como espacio ordenado y lúdico y tiene el valor añadido de su carácter supramunicipal, lo que ha propiciado un tratamiento unitario que integra las actuaciones realizadas anteriormente.

El camino tiene una longitud total de 3.810 m repartidos entre los dos municipios. El proyecto ejecutivo, una vez inspeccionado el camino, ha abordado una primera fase que afecta a dos ámbitos concretos, uno de 850 m de Sant Boi y uno de un kilómetro del Prat: entre los dos tienen una superficie de 83.855 m^2. También se ha hecho una pequeña intervención en el punto de confluencia de los dos términos para así evitar el paso de vehículos rodados en el ámbito de Sant Boi; de todos modos ha sido necesario dar respuesta a la circulación rodada, tanto la de carácter agrario como la relacionada con los servicios existentes.

La propuesta parte de la consideración de la relación del camino con su entorno, especialmente con otros caminos, buscando los puntos de interés para reforzarlos, lo que incluye la creación de conexiones transversales que comuniquen con el cauce del río, con varios sitios para acercarse y observarlo. Esto ha comportado la construcción de rampas, escaleras y pasos, y la colocación del mobiliario. Además se ha pretendido que la sección del camino, continua a lo largo del recorrido, sea menos rígida estableciendo más diversidad de situaciones hasta el punto que en el ámbito del Prat el camino queda resaltado como tal, mientras que en el de Sant Boi se desdibuja y se potencian las relaciones del ámbito con los elementos circundantes.

El fragmento del Prat queda circunscrito entre dos autopistas, una de las cuales es la que da acceso a la población. Se ha dado al lugar el sentido de entrada, con la creación de aparcamientos y áreas de descanso. El camino tiene pavimento de sablón, se han colocado piezas en el bordillo y cuenta con unos bloques graníticos dispersados a modo de hitos y concentrados en algunos puntos a modo de asientos.

En lo que se refiere a la vegetación, se ha respetado casi totalmente el arbolado que había antes de esta actuación, muy abundante en el área de Sant Boi; en la del Prat ha sido necesario hacer más plantaciones y se han respetado las áreas de cultivo contiguas que dan una clara imagen de orden. La nueva vegetación se ha implantado especialmente en los puntos de interés reforzados por el proyecto plantando árboles y arbustos en los bordillos, rampas, zonas inundables, etc., y procurando en cada caso escoger las especies más adecuadas tanto desde el punto de vista ecológico como paisajístico, incluyendo frutales como granados e higueras. A la de los taludes se le ha dado un tratamiento específico según las distintas situaciones en las que se encontraba, con un predominio de especies arbustivas y herbáceas.

PARC DE LA MUNTANYETA

Sant Boi de Llobregat

3ª y 4ª fase de las obras del parque metropolitano

El Parc de la Muntanyeta, uno de los más extensos de los parques metropolitanos, quiere ser el símbolo del futuro inmediato de Sant Boi, un "paraíso" donde la vida cotidiana se transforme en expresión real de los ideales y esperanzas ciudadanas.

Las dos primeras fases ejecutadas hasta el año 2000 contemplaban la zona central del parque, proponiendo dos áreas diferenciadas: una parte repleta de jardines, bosques y caminos y otra como gran claro que se convertía en la puerta de acceso principal de la ciudad al parque. Enriqueciendo y completando las intervenciones anteriores, las fases tercera y cuarta –que se han ejecutado simultáneamente– dotan el parque de los distintos accesos y servicios que quedaban por darle, a fin de hacer más asequible toda la montaña y abastecerla de los equipamientos que acompañan y facilitan los distintos usos que puede tener.

En cuanto a la intervención concreta, se ha recuperado en el límite oeste del parque una gran hoya existente de pronunciadas pendientes, convirtiéndola en un extenso lago natural y en una piscina de verano; el agua se entiende como elemento lúdico, contemplativo, de reposo... El lago está dotado de playa y un vistoso surtidor. Adyacentes a estos nuevos espacios y tangencialmente en el paseo de Sant Ramon se sitúan unos edificios de servicios entendidos como elementos semienterrados, cuyas cubiertas son accesibles y se convierten en excelentes miradores sobre el delta de Llobregat. Se trata de potenciar al máximo este carácter panorámico del parque de la Muntanyeta, ya que es el mejor mirador natural de la comarca por debajo de la cota de 100 m, y a la vez es un punto de referencia visual para su entorno comarcal. El edificio contiguo al campo de fútbol tiene dos plantas: la planta baja contiene los vestuarios, la enfermaría, la lavandería y una sala polivalente y se resuelve, en el lado que mira hacia el campo, en las graderías para el público. La superior se destina al acceso y control de espectadores y dependencias administrativas y sociales del F.C. Santboià; es de estructura metálica y conforma al mismo tiempo la marquesina por encima de las graderías. Los edificios contiguos a la piscina se destinan a vestuarios y a bar restaurante respectivamente.

El acceso a estos nuevos espacios se hace a través del primer tramo del paseo de la ronda de Sant Ramon (que actualmente ya conecta con la C-245), donde se ha acondicionado una gran superficie de aparcamiento en el lado del parque, resguardada por la vegetación de todo el bosque. Además se ha arreglado el camino de Sant Ramon, en el margen superior del parque, y se ha hecho un drenaje plantando pinos, encinas, algarrobos y arbustos.

La intervención también ha incidido, finalmente, sobre el límite nordeste del parque, donde se han recuperado dos espacios residuales. En el primero, delante del instituto Amat Verdú, en un lugar con mucha pendiente, se han formalizado dos plataformas que contienen respectivamente una gran zona de sombra y un área de juegos. En el segundo espacio, entre el mercado de la Muntanyeta y el parque, en medio de parterres verdes y árboles, se ha habilitado un aparcamiento públicos de 95 plazas.

PARC DEL MIL·LENARI

Sant Just Desvern

Acondicionamiento del pinar como parque

El parque del Mil·lenari se encuentra en el casco urbano de Sant Just Desvern. Se trata de un pinar en una ligera elevación entre la calle del Mercat y la de Freixes. Hace tiempo que la buena conservación de la masa arbórea le ha dado el carácter de pulmón verde de la ciudad. El proyecto ha tenido el objetivo de conservar

y mejorar el paraje. Propone la ordenación del pinar existente acentuando su carácter de espacio verde público, y también la de los espacios de límite con las calles para facilitar los accesos al parque y su propia vinculación con la ciudad.

En cuanto al acceso situado en la parte inferior, se ha potenciado la apertura del pinar hacia la calle, con la ampliación de la acera y la formación de una plaza y unas rampas-paseo que facilitan la accesibilidad al pinar y al espacio no urbanizado que hay encima de la cubierta de un aparcamiento adyacente. En el acceso superior se ha creado una pequeña plaza con la eliminación del callejón sin salida existente y la construcción de una pequeña rampa. Los distintos accesos están apoyados con unos pequeños muros de mampostería de piedra pizarra; asimismo, para dar continuidad al arbolado, se han plantado pinos desde el pinar existente hasta la calle.

En cuanto a la ordenación del pinar, se propone la definición de los recorridos de los peatones en su interior. Se establecen dos tipos de recorrido: unas bandas-caminos que mantienen cota y que van dibujando anillos en la montaña en círculos concéntricos, y unos recorridos en rampa definidos con traviesas de madera, que enlazan los distintos niveles. Estos últimos empiezan sobre el aparcamiento y desde la plaza donde hay la capilla del edificio de las monjas. Se incluyen también en estos recorridos las rampas ya existentes en el talud del lado de la calle del Mercat, con la modificación del ensamblaje con la cubierta y la zona de la capilla y la colocación de una nueva barandilla de protección.

El alumbrado se resuelve de tres maneras distintas. Los puntos de acceso están iluminados mediante columnas tipo Prim, los recorridos que anillan el pinar mediante balizas y finalmente las rampas que conectan los distintos niveles con columnas tipo Sant Oleguer, de manera que se consigue una lectura diferenciada de los distintos recorridos.

INFRAESTRUCTURAS

PONT SOBRE EL RIU SEC
Badia del Vallès - Cerdanyola del Vallès
Nuevo puente y accesos

El cauce del río Sec hace de lindero entre los municipios de Badia y Cerdanyola. El vial que conduce del uno al otro había cruzado tradicionalmente el río gracias a un badén, amparándose en la sequedad toponímica, pero esto creaba inconvenientes de todo tipo cuando había importantes chubascos, que se producen con cierta regularidad en los ríos mediterráneos. Incluso uno de estos chubascos, en 1990, causó el arrastre de vehículos que atravesaban el badén y desafortunadamente provocó víctimas mortales.

La actuación llevada a cabo ha consistido en la construcción de un puente sobre el río Sec en el mismo lugar donde había el mencionado badén –que ha quedado definitivamente eliminado– y en la adecuación de los viales adyacentes. El puente construido tiene una longitud de 50 metros, con dos ojos provocados por una doble pilastra central. Los cimientos consisten en módulos de muro pantalla de hormigón empotrado en el substrato arcilloso de hasta 12 metros de profundidad. El ancho del tablero es de 14 metros, de los cuales 9,30 se destinan a la a la calzada central y el resto a dos aceras de 2,35 metros cada una, flanqueadas por dos barandillas metálicas, una más baja que protege de la calzada y una más alta que protege del vacío del río. El bajo de la barandilla exterior está recubierto con una cornisa de placas de hormigón. A lo largo de todo el trazado se ha instalado alumbrado público.

Los viales adyacentes a cada lado del puente consisten en una calzada de aglomerado de 7 a 9 metros y arcenes de 2,25 metros protegidos por una barrera de seguridad de doble onda. Hay que destacar finalmente la eliminación de todas las líneas de media tensión propiedad de Renfe y Fecsa-Endesa que cruzaban el río Sec soterradas, que ahora pasan por debajo del tablero del puente.

PAS SOTA EL TREN I L'AUTOPISTA
Castelldefels
Nuevo paso subterráneo para vehículos y peatones en l'av. de la Ciutat de Màlaga

El objetivo del proyecto ha sido conseguir una permeabilidad transversal que garantice la comunicación de los núcleos urbanos entre mar y montaña. Para ello ha sido necesario resolver, mediante la ejecución de un paso inferior en la avenida de la Ciutat de Màlaga, la gran barrera que formaban dos infraestructuras paralelas y próximas: la autopista C-32 y las vías del ferrocarril. También se ha comunicado la mencionada avenida con la carretera C-245 y se ha propiciado la transformación de esta última en vía cívica urbana (avenida de la Constitució).

El proyecto se formaliza desde la rotonda situada en el cruce entre la avenida de la Ciutat de Màlaga con la calle de les Canyes. La avenida se prolonga desde ahí con una pendiente aproximada del 8% aumentando a 3,15 el gálibo del paso subterráneo de la autopista, hasta el espacio comprendido entre la propia autopista y la línea ferroviaria, punto desde el que arranca la calle del Molinot que da conexión a un área de equipamientos. Seguidamente, y mediante un cierto radio del vial, se busca la perpendicularidad con la línea ferroviaria y se realiza el nuevo paso subterráneo con un gálibo de 3,97 m para comunicar finalmente con la C-245. La sección que se ha dado a la avenida de la Ciutat de Màlaga, en la que las aceras (una principal muy amplia para peatones y otra secundaria de servicios) se sitúan a un metro aproximadamente por encima de la calzada, responde a la voluntad de ofrecer a los peatones una sensación de no proximidad a los vehículos, teniendo en cuenta que esta vía tiene un tramo corto que pasa por debajo de dos puentes.

La diferencia de cotas entre la avenida de la Ciutat de Màlaga y la C-245 en su cruce se resuelve desdoblando esa última. Así pues, se deprime la calzada en dirección Barcelona hasta llegar a la cota de la avenida. La C-245 se formaliza en una gran rotonda elíptica desde la calle 302 a la calle 304, con dos semirrotondas partidas en sus extremos; el espacio interior se habilita como aparcamiento.

En la ejecución de la obra, el principal condicionante ha sido la presencia del nivel freático casi en la superficie. Esto ha obligado a ejecutar un recipiente estanco de grandes dimensiones que ha requerido más de 500 metros lineales de pantallas y profundidades que oscilan entre los 9 y los 20 metros. El drenaje de la zona se ha llevado a cabo con otras estructuras, como el pozo de bombeo y el depósito de laminación.

En lo que se refiere a los acabados, se ha utilizado un pavimento de piezas rectangulares de hormigón en las aceras para peatones y un pavimento de adoquines en los taludes y en la acera de servicios de la avenida de la Ciutat de Màlaga. La diferencia de pavimentos recalca la diferencia de uso, reforzada por la situación del alumbrado, que se encuentra en la acera principal (balizas Àrea, columnas de acero *corten* Uralsa).

El entorno del paso subterráneo ha sido ordenado y enjardinado plantando árboles como chopos, acacias y melias, arbustos como mióporos, abrótanos hembra y escalonias y rodales de césped en el talud y en las semirrotondas que limitan el aparcamiento en la C-245.

PASSAREL·LA DEL PAVELLÓ
Molins de Rei
Nuevo paso de peatones sobre las vías del tren

Esta nueva pasarela que va de la calle de Roger de Llúria hasta el lugar donde se levanta el pabellón de deportes, ha substituido a otra que había en el mismo lugar y que había quedado obsoleta. La nueva estructura se dispone oblicuamente respecto de la directriz clásica perpendicular a la vía del tren, dada la asimétrica disposición de los espacios de salida y llegada de la pasarela anterior y la imposibilidad de modificación de la calle de Roger de Llúria paralela a la vía del tren. Con estos condicionantes, el nuevo puente ha adoptado la geometría de los bloques de viviendas existentes en el lado oeste alineándose con ellos; de esta forma, la salida de la pasarela en el lado del pabellón tiene un tamaño y una situación lo suficientemente anchos como para ordenar toda la zona y convertirse en el inicio de un futuro recorrido hasta la plaza de Mercè Rodoreda o más allá. En el lado oeste, la pasarela acaba en el mismo sitio que la anterior,

pero como ocupa un poco más de espacio se ha reducido el paso de la calle de salida y se han eliminado algunas plazas de aparcamiento.

La elección del modelo estructural responde a una serie de razones de índole práctica: no obstaculizar el paso de los trenes durante el proceso constructivo, trabajar con piezas no muy grandes dados los problemas de transporte por las calles estrechas del casco antiguo de Molins y finalmente incorporar desde el diseño unos cierres verticales de un mínimo de 2 m de altura exigidos por la normativa.

La pasarela está formada por dos vigas metálicas en celosía conformadas con perfiles armados que dejan un paso libre en el medio de 3,05 m. En el lado oeste los apoyos de las vigas son dos pilares de hormigón en forma de pantalla que contienen el ascensor de comunicación vertical. Los pilares se cierran lateralmente con cristal y acero inoxidable y la cabina del ascensor instalada en su interior tiene igualmente una de las paredes de cristal, cosa que aumenta la seguridad ya que nunca se pierde el contacto visual entre el usuario y la calle.

En el lado este el apoyo se hace sobre un estribo de hormigón empotrado en el talud existente. El punto de entrega está a nivel del nuevo acceso que se va a construir por detrás del pabellón, un nivel sensiblemente igual que ahora, pero se hace una plataforma mayor, con nuevas escaleras para bajar y una rampa lateral. El proyecto contempla un tratamiento muy sencillo del talud basado en hidrosiembra que garantiza la estabilidad de las tierras y le confiera una cierta recuperación, al menos como un espacio verde de fondo visual del nuevo paso.

La escalera de acceso es el tercer elemento que configura todo el conjunto. Sube en espiral desde debajo de la pasarela, de la que es, estructuralmente hablando, independiente. En efecto, se apoya en un monolito central de acero *corten*, con una composición volumétrica que acompaña el giro de la escalera y que sobrepasa el nivel de la pasarela para convertirse en una columna de luz y de fijación de proyectores para el nuevo espacio. La escalera, colgada de este pilar central, adopta una imagen formal muy potente, que se pretende que se identifique con el nuevo espacio creado para los peatones. Tiene un paso mínimo de 1,40 m entre barandillas y se hace más ancha en los descansillos. El pavimento de la escalera, así como el de la pasarela, es de tablero de madera con revestimiento de goma negra, especialmente recomendado para la circulación de peatones.

PONT SOBRE EL RIU RIPOLL
Ripollet
Reforma del puente sobre el río y la autopista

La justificación urbanística de este proyecto se basa en la necesidad de mejorar la conectividad intermunicipal. La entrada en funcionamiento de distintos tramos de vías para tráfico rodado del entorno más inmediato obliga a redefinir y concretar la vialidad a fin de disminuir las incomodidades a las que se ven sometidos los peatones debido al incremento del tráfico, básicamente tráfico pesado.

Para satisfacer estas necesidades había distintas opciones. La que se ha escogido se ha basado en el aprovechamiento del puente existente, de antigua comunicación rodada, que une el casco principal de Ripollet con el barrio del otro lado del río y con Cerdanyola salvando el obstáculo del río y de la autopista. Aparte del buen estado en el que se encontraba, esta opción ha permitido alcanzar una serie de objetivos que han sido determinantes en el momento de tomar una decisión. Son los siguientes:
- Cubrimiento de la autopista. La intervención propuesta no planteaba este paso como una simple pasarela sobre el río y la autopista, sino que pretendía una nueva lectura que la considerara como un primer elemento de lo que tendrá que ser el vínculo definitivo de los dos barrios a cada lado del río: el cubrimiento de la autopista.
- Sostenibilidad y reciclaje. Hoy, la gran preocupación medioambiental es la reducción de los residuos y los escombros a eliminar; por otra parte, en otros países europeos se llevan a cabo actuaciones pioneras de reciclaje de grandes infraestructuras. Así pues, este proyecto se ha propuesto reutilizar una gran infraestructura, obsoleta pero aún útil y en buen estado, dándole un nuevo uso.
- Paisaje humano. Parece evidente que cualquier intervención en el espacio público tiene que formular un paisaje que haga más humano el objeto de la intervención, sea una plaza, un parque o un paso de peatones; en este caso no se trata sólo de resolver la unión entre dos puntos con una simple pasarela, sino de hacer más agradable un recorrido perdido de significado, añadiéndole valores como el pasear a través de un parque sobre el río.
- Mejora del recorrido actual. Dados las elevadas pendientes de casi el 20% de las rampas existentes, el nuevo trazado mejora esta situación consiguiendo no pasar del 8%, que es la pendiente máxima recomendada por la normativa actual.
- Economía. Por este puente pasan las redes básicas de teléfono, agua y gas de Ripollet, de manera que esta opción era la más económica puesto que permitía cambiar al mínimo el trazado de estas redes.

En cuanto al proyecto concreto, la intervención se ha concretado en la construcción de un paseo-jardín con un recorrido formando distintas rampas para superar la diferencia de cotas entre los puntos de salida y llegada. La sección transversal del puente se caracteriza, en la parte de aguas arriba, por la formación de un talud, con bloques de poliestireno expandido y una capa de tierra vegetal mínima de 40 cm que es el soporte del ajardinado que lo recubre totalmente, y en la parte de aguas abajo un paseo de peatones, con plantaciones arbóreas e iluminación que sigue su recorrido. Se define finalmente un material que caracteriza el proyecto, el acero *corten*, que reviste las barandillas y la piel exterior del puente.

PARC DE LA SOLANA
Sant Andreu de la Barca
Creación del espacio como parque metropolitano

El frente urbano de nueva expansión del pueblo de Sant Andreu de cara al río Llobregat está constreñido por la interposición de la autovía del Baix Llobregat (A-2). No obstante, queda una faja de terreno, larga y con pendiente, de la que se ha procurado exprimir al máximo sus posibilidades para que se convirtiera en el parque de la Solana, un espacio tan interesante como necesario.

Se ha empezado por convertir el coronamiento del muro que sigue la autovía y que actúa como atenuante sónico en un prolongado paseo que ofrece buenas vistas del río. El desnivel que genera el muro se ha salvado con un recorrido de caminos entrecruzados que permiten ir desde el nivel de la calle del Doctor Vila –la calle que da acceso a los bloques de vivienda– hasta el paseo elevado, del que parte asimismo el puente que cruza el río. El trazado de los caminos define la geometría del parque y genera los distintos espacios que se sitúan tanto al nivel del suelo como a la altura del paseo superior, así como los rellanos intermedios donde se cruzan los caminos.

Los espacios más grandes son el área de juego infantil y el área de juego juvenil y están convenientemente equipados (escaleras, toboganes en la primera e instalaciones para prácticas deportivas en la segunda). Sin duda, uno de los elementos más visibles del parque son las zonas de grada verde que acompañan estas áreas: dispuestas como las graderías de un estadio, están dotadas de una gran escalinata central y tres rellanos intermedios en los que se han instalado bancos. El resto de espacios llanos son más pequeños y tienen la función de paseo y descanso: el conjunto resultante es una variedad de espacios con utilidades, orientación y vistas muy diferentes.

Para remarcar el ritmo geométrico de los taludes se han escogido especies tapizantes que ofrecen tonos contrastados y cambiantes según la época del año. También contrastan con el gris del pavimento de los caminos y de las barandillas de aluminio; en cambio, el paseo superior está asfaltado en un tono rojizo y tiene las barandillas blancas. Finalmente, hay que apreciar que los árboles y la iluminación están también dispuestos de manera que refuerzan las líneas principales de composición del parque.

EQUIPAMIENTOS

MÒDULS PER A BAR RESTAURANT
Castelldefels
Diseño y construcción de 7 módulos en el paseo Marítim

En la ordenación del paseo Marítim de Castelldefels, los bares restaurante se han situado, siguiendo el criterio del Ministerio de Medio Ambiente, en la parte más interior del paseo, dejando libre el espacio entre el paseo y la arena. En la propuesta inicial estos bares restaurante se agrupaban por parejas en las principales zonas de acceso a la playa; la composición volumétrica de los módulos situaba a los elementos más compactos y cerrados hacia la zona de los accesos y esta composición cada vez era más abierta a medida que se alejaba de las zonas de paso hacia la playa.

Los actuales módulos destinados a bar restaurante han seguido esta lógica, aunque las propias directrices del Ministerio han hecho desestimar que se construyeran por parejas. En total se han edificado siete, ubicados a lo largo y junto al paseo; por la parte de delante todos miran al paseo, abiertos a la playa y al mar, mientras que por detrás lo hacen al vial interior de circulación y aparcamiento, excepto los más orientales que miran al Parc de Mar.

El criterio constructivo básico ha sido la colocación de una cubierta superior separada del volumen inferior, el cual contiene todos los servicios del establecimiento; se crea así una cámara de aire totalmente abierta y ventilada que mejora las condiciones ambientales del establecimiento. Esta cubierta superior es una losa de hormigón soportada por pilares redondos de acero. El volumen interior se construye como una caja, con cierres de ladrillo cerámico revestido de paneles de madera contrachapada tipo Parklex y paneles de resinas sintéticas tipo Trespa. Los marcos son de aluminio anodizado y lacado. La separación del vial interior se garantiza mediante la construcción de un muro de altura variable que protege el espacio y la terraza del establecimiento. Este muro está compuesto por una estructura metálica revestida también de placas de madera tipo Parklex.

En la elección de los materiales y acabados finales de obra se ha tenido muy en cuenta el ambiente agresivo de primera línea de mar. Así pues, se ha optado por los revestimientos sintéticos de probada resistencia ante la agresión marina; todos los elementos metálicos se han revestido con pintura especial anticorrosiva tipo Hammerite, y los elementos de madera natural se han tratado al autoclave y posteriormente se han tratado con lasur para ofrecer un color de acabado. La utilización de un material sintético como el Trespa como elemento principal del cierre del establecimiento ha permitido, por otra parte, seleccionar unos colores definitorios para cada una de las construcciones y de esta forma jugar con los colores en todo el paseo, idea que se tendría que reforzar con los colores de las lonas, de los armarios de contadores y de las banderolas que se colocan en las farolas.

Por último, cabe destacar que el proyecto del paseo Marítim plantea unas plataformas de madera que configuran los accesos a la playa, las cuales se alargan por delante de los módulos; estas plataformas pueden ser ocupadas como terrazas de temporada sobre la playa, integradas dentro de la concesión de bar restaurante.

NOU CAMP DE FUTBOL
Cervelló
Construcción de un nuevo campo municipal

Se trata de un equipamiento de nueva creación. Es un campo doble polideportivo, de categoría CAM-2 según la clasificación de la Secretaria General de l'Esport, que requiere una superficie de 6.615 m^2 y un edificio destinado a vestuarios y servicios de 500 m^2.

El solar donde se ha realizado este campo está situado entre la riera de Cervelló y la variante de la carretera nacional 340, en un lugar conocido como Plana de ca N'Esteve; presenta un desnivel longitudinal de un 4,5%, y sus límites físicos están determinados por el trazado de dicha variante, un camino del bosque que lo rodea hasta el torrente del Castell, y la vertiente sur de la riera. El equipamiento queda situado en el área menos densa de vegetación, con una orientación norte-sur. Esta orientación tiene la ventaja de ahorrar la construcción de muros de contención en el lado de la riera y también reducir al máximo el impacto sobre la vegetación existente. Hay que recordar que el solar es adyacente a una extensa zona de bosque natural, calificada como parque en el Pla General, y que la propuesta ha previsto que el campo quede integrado en él.

En este sentido se plantea compartir los accesos y el aparcamiento de vehículos; igualmente el edificio de vestuarios y servicios que da entrada al campo se ha ubicado de manera que permite, mediante la incorporación de un pequeño bar y de terrazas, relacionarlo también con los usuarios del parque y darles servicio. El acceso a la zona se hace desde la calle de la Riera, que actúa de límite en el crecimiento del núcleo urbano, o desde la calle de la Font, en el otro lado de la variante. El aparcamiento se sitúa al principio del talud que ha dejado la construcción de la variante, enlazando con el camino para peatones que hay en el extremo sur del campo fútbol.

En este punto el campo conecta con la parte más frondosa del bosque mediante taludes que en la parte longitudinal se transforman en un conjunto de gradas. Estas gradas quedan adosadas a uno de los muros de hormigón que cierran el recinto y ayudan a formalizar también el edificio de servicios y vestuarios. En este sentido se ha intentado unificar los cierres, rematando los mencionados muros con bandas de madera que en unos casos sirven de barandilla y, en el caso del edificio, pasan por delante del acristalado formando una celosía de protección.

CEMENTIRI MUNICIPAL
Cervelló
Obras de ampliación y mejora

El cementerio de Cervelló es de composición clásica: un recinto rectangular organizado alrededor de dos ejes perpendiculares. Hay un espacio central enjardinado, mientras que los bloques de nichos están dispuestos perimetralmente, adosados a la valla. Se asienta sobre un terreno con una pendiente bastante pronunciada. La actuación ha consistido en la ampliación del recinto y la reforma del acceso desde la calle dels Àngels.

El planteamiento no ha contemplado pues la construcción de un nuevo espacio independiente y autónomo, sino la ampliación del cementerio que ya existía, al que se han adaptado, tanto los aspectos funcionales como los formales. Se trata, de hecho, de la yuxtaposición en el lado norte del recinto existente de un nuevo cuerpo trapezoidal, más ancho en la parte delantera, al lado de la calle dels Àngels, que a la trasera. Los nuevos cuerpos de nichos se disponen ortogonalmente y no según la directriz de la nueva valla: son cuatro unidades que entran en contacto con la valla en su vértice noroeste y tienen exento el resto del perímetro; esta disposición permite una mejor adaptación al desnivel del terreno y da desde el exterior una imagen más armónica. En la parte delantera, más ancha, hay un quinto bloque de dimensiones mayores, adosado a uno de los bloques ya existentes.

La integración con el cementerio viejo se hace mediante la continuidad de la valla en el mismo nivel que el existente y por la dicha disposición de los nichos, que sobresalen por encima de la valla. También tienen un papel clave en el acoplamiento los materiales y los colores: para la valla se ha utilizado la misma piedra que la antigua, el color de los paramentos de los nichos es de ladrillo blanco y el color del suelo de hormigón es gris lavado. Sólo hay un nuevo material, la chapa de acero *corten* en los revestimientos y en los pasamanos y barandillas de protección.

Se ha construido un pequeño edificio de servicios adosados a la valla en el punto donde empieza la ampliación: el acceso cubierto a los servicios sirve al mismo tiempo de comunicación protegida entre los dos recintos, franqueables también cómodamente desde el eje transversal del cementerio viejo. Se ha mejorado el acceso exterior desde la calle dels Àngels, mediante la construcción de dos rampas de pendiente suave.

EDIFICI MUNICIPAL DE SERVEIS
L'Hospitalet de Llobregat
Construcción de un nuevo equipamiento en la calle del Cobalt

Los objetivos perseguidos por la construcción de este edificio municipal ubicado en la calle del Cobalt son, básicamente, alojar y agrupar las cuatro brigadas municipales de manera que puedan llevar a cabo sus trabajos específicos de reparaciones, manipulación, almacenaje, etc.; y al mismo tiempo acoger en él el laboratorio municipal y disponer del máximo espacio posible para el archivo administrativo.

La complejidad del programa a desarrollar contrasta con la claridad arquitectónica de un volumen de cuatro plantas de color blanco situado sobre un zócalo oscuro tratado con material cerámico de gres. Las ventanas son grandes cortes horizontales de un color oscuro que no solamente resuelven la entrada de luz natural en todas las dependencias sino que subdividen el gran volumen hasta rematarlo en la planta cubierta. Un pórtico azul indica la entrada al vestíbulo del edificio tratado con un recubrimiento de virutas de madera reciclada que, con su calidez, contrasta con un gran paramento con paneles de cristal. El patio, con una puerta del mismo color, articula tanto el acceso a las dependencias para las brigadas como el aparcamiento subterráneo al que se baja por una rampa adosada; dispone de 50 plazas para los vehículos del parque municipal.

En la planta baja se desarrolla el espacio abierto donde encontramos la entrada principal del edificio y el vestíbulo general; en un lado hay la escalera principal y en el lado opuesto la otra escalera y el montacargas que dan servicio a todas las plantas y conectan con el patio. La primera planta tiene configuración de altillo. Deja libre para al resto del espacio no construido una doble altura en la planta baja, donde hay las áreas de trabajo y almacenaje de las brigadas, ganando volumen, espacio, ventilación y luz; también se encuentran allí las oficinas administrativas. Un pasadizo en forma de U enfatiza la concepción arquitectónica del espacio.

En la segunda planta está el laboratorio municipal y el negociado de salubridad pública. El laboratorio se distribuye conjuntamente con las áreas administrativas y de atención al público, y los despachos de los jefes e inspectores. En la fachada nordeste se disponen tres recintos, uno para el instrumental químico, uno para microbiología y uno de usos comunes. En los extremos hay la sala de trabajo de salubridad pública y una sala de usos varios. La tercera y la cuarta planta se destinan a los archivos. La distribución prevista se genera desde un pasadizo central que divide la planta en dos grandes espacios, uno mirando al norte y el otro al sur, que se compartimentan hasta dar seis habitaciones para archivadores, un espacio de instalaciones y una pieza para almacén. En la planta cubierta se encuentran los equipos de climatización incluyendo los paneles de energía solar para calentar el agua y paneles fotovoltaicos para generar 5 Kw de energía eléctrica.

PISCINA DE LA FEIXA LLARGA
L'Hospitalet de Llobregat
Construcción de una piscina y de las salas de fitness y polivalentes

Bajo una importante cubierta de jácenas de madera laminada de casi 40 metros de luz, tres piscinas independientes para distintas utilidades son la base del proyecto. Una zona de vestuarios y servicios adicionales y salas anexas para realizar distintas actividades gimnásticas completan el programa funcional. Las imágenes interiores de todos estos espacios se han trabajado combinando materiales que faciliten al máximo su mantenimiento. Son unos materiales tan diversos –embaldosados blancos de diferentes dimensiones según su colocación, refuerzos extradosados de maderas fenólicas de colores intensos, o revestimientos de chapas metálicas en zonas de pasadizos y transiciones interiores con el polideportivo– que provocan sensaciones inesperadas y dinámicas en unos espacios sin ninguna complejidad formal. Finalmente, la piel que recubre todo el edificio es simplemente una "excusa", una necesidad funcional. Dicho así, parece algo insignificante, pero, al contrario, esta aparente insignificancia está basada en la dificultad que comporta el cierre de una cubierta-pérgola de estas características, planteada desde la pretensión casi inevitable de aparecer totalmente cubierta... y sola. Así, el cierre vidrioso parecía obligado, transparencia, luz...

Este proyecto aparece en el territorio aparentemente como un anexo continuación de un edificio polideportivo. Aunque concebido como un edificio autónomo y finalmente independiente, el proyecto de la piscina no escapa de la tentación de ser una falsa prolongación formal que pretende finalizar mucho más suavemente la importante irrupción en el entorno del edificio existente. Así pues, no se ha pretendido "finalizar" el edificio polideportivo sino más bien "equilibrar y concluir" la presencia del conjunto desde la autonomía arquitectónica de los dos proyectos.

La voluntad de resolver un equipamiento pretendidamente lúdico, dirigido a todo tipo de usuarios del barrio de Bellvitge, con criterios medioambientales, sostenibles, de ahorro energético y facilidad de mantenimiento, han enriquecido la globalidad del proyecto. En la fachada sur se integra una instalación fotovoltaica de 5 Kw eléctricos resuelta con un doble tipo de paneles. Los 23 captadores policristalinos color azul en la fachada y los 36 monocristalinos color negro situados sobre la marquesina generan 7.000 Kwh/año y ahorran una emisión de CO^2 de 1.600 Kg/año.

El hecho de aprovechar la luz solar en todo el edificio protegido al oeste por un pronunciado voladizo de 4 m y al sur por la pérgola fotovoltaica que resguarda el acceso a la pista deportiva exterior, es otra característica dentro de los conceptos de integración arquitectónica con los criterios de sostenibilidad del edificio. Todas estas energías se complementan con una gran instalación solar térmica, formada por 116 captadores planos instalados, completamente integrados en la cubierta, que producen 120.000 Kwh/año con una reducción de CO^2 de 30.000 Kg/año.

El reconocimiento de esta evidente disposición para construir un equipamiento municipal con criterios bioclimáticos y de arquitectura sostenible ha llevado a la selección de este proyecto para formar parte del Pabellón Expositivo Español en la Conferencia de ámbito mundial Green Building Challenge – 2005, que se celebrará en Tokio. El proceso selectivo lo han llevado a cabo conjuntamente el Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España y el Ministerio de Medio Ambiente. Por otro lado, la instalación deportiva dispone de la monitorización de los parámetros de sostenibilidad, eficiencia y ahorro energético, mediante la aplicación del Programa GBTool, diseñado para la evaluación medioambiental de la arquitectura bioclimática, que recibió el reconocimiento internacional en la última Conferencia GBC-2001 en Maastrich.

TORRE DE LA MOLINADA
Pallejà
Rehabilitación y recuperación para el uso público

El parque de la Molinada está situado en el casco antiguo de Pallejà y corresponde a los jardines de una antigua residencia privada presidida por una gran casa encargada a finales del siglo XIX por el doctor Josep Tarruella. Los jardines, acondicionados como parque metropolitano, se abrieron al público en 1998; en aquel momento se hizo una intervención sobre el edificio que consistió básicamente en consolidarlo a nivel de estructura y de permeabilidad de los elementos exteriores, puesto que estaba en un estado de abandono y degradación importante producida por los agentes atmosféricos y la falta de conservación, pero sin incidir en el interior.

El edificio es una típica torre de la época, de estilo ecléctico, de planta rectangular y dedicada a vivienda unifamiliar. Tiene planta baja, piso y desván, y en la fachada sur emerge un vistoso torrejón con cubierta piramidal truncada, con cuatro vertientes muy pendientes y recubierta de cerámica. La cubierta del edificio también es de cuatro vertientes, aunque queda en parte disimulada por el coronamiento de los muros. Hay unos balcones grandes que sobresalen en las fachadas norte y oeste, y en ésta destaca una gran tribuna. La tipología estructural es de paredes de ladrillo macizo como elementos verticales de apoyo y cierres de la vivienda, y forjados unidireccionales de viguetas metálicas o de madera, con bóvedas de rasilla. La cubierta también está constituida por vigas y viguetas de madera y tejas de cerámica

esmaltada color azul. La escalera de acceso estaba situada en el torrejón.

La intervención ha consistido en la rehabilitación total del edificio –que tiene una superficie construida de 550 m^2– y su conversión en equipamiento municipal. Se ha empezado por garantizar su estabilidad y seguridad reforzando los elementos que presentaban patologías fácilmente paliables, y derribando y rehaciendo desde cero los elementos que por su estado eran difícilmente recuperables. En este sentido se han derribado casi todos los forjados intermedios del edificio, se han levantado nuevos forjados y se han reforzado todas las paredes de carga que presentaban grietas y fisuras. Al mismo tiempo se han ajustado las cotas de forjado para permitir el aprovechamiento del desván. También se ha reforzado la estructura de la tribuna. Como criterio general, se ha intentado reducir al máximo posible los espacios fraccionados que había, derribando todas las divisorias interiores, menos las de carga, para poder disponer de espacios más amplios. Finalmente, la conversión del edificio en un centro de uso público ha hecho necesario adecuarlo a las normas de accesibilidad, con la inclusión de una rampa de acceso y la construcción de un nuevo núcleo de comunicaciones con ascensor.

El acceso principal al edificio está en la avenida de la Generalitat. La planta baja se ha planteado como la parte más pública y directamente relacionada con el parque, donde tienen que desarrollarse las actividades pertinentes abiertas a todo el mundo y relacionadas con el exterior. En este aspecto se ha hecho un esfuerzo mayor para mantener los elementos originarios de la casa: la carpintería interior, parte del pavimento y algunos elementos como la chimenea y el zócalo de baldosas. En las dos plantas superiores se han ubicado las aulas de la escuela de adultos del municipio, construidas con materiales más neutros y adecuados a este uso. El sótano se ha reservado como planta de servicios e instalaciones no abierta al público. El proyecto ha comprendido, además, la sustitución de la carpintería exterior y la incorporación de un sistema de climatización general, así como la actualización de todas las instalaciones necesarias para el uso al que está destinado.

CAMP DE FUTBOL DE LA MUNTANYETA
Sant Boi de Llobregat
Construcción del campo y del edificio de servicios

Este nuevo campo de fútbol, situado en el lado oeste del parque y debajo del lago, permite continuar el enriquecimiento en equipamientos con que se ha dotado la Muntanyeta. Substituye al que existía en el mismo lugar y que ha sido derribado. La implantación de un campo de fútbol y de las edificaciones de servicios inherentes no son fáciles de incluir dentro de un parque, pero tampoco imposibles. Construir con la naturaleza comporta ciertos enfrentamientos con ella y nuestros recursos al imitarla pueden llegar a ser pequeños y toscos.

El nuevo edificio de servicios del campo de fútbol nace siguiendo el criterio establecido con los edificios de vestuarios y de restaurantes de la última fase, completando así la línea de la fachada de la ronda de Sant Ramon en esta manzana. La unidad del edificio sobre este gran zócalo longitudinal, contenedor de esta batería de programas, la da la cubierta. Dicha cubierta se puede ver como un gran elemento geométrico puro, manto unitario que flota encima de las gradas y a la vez las protege. Los asientos de colores son la voluntad de crear un escenario real o virtual de cromatismo floral de la naturaleza. El campo de fútbol propiamente dicho entra en relación con la zona del parque donde las trazas pierden intensidad y se envuelve de una zona de prados y arbustos donde, de vez en cuando, afloran las pizarras existentes. Caminos de hormigón acaban de completar los accesos a la diferentes zonas del parque distribuyéndose entre las pendientes de este nuevo prado.

PISCINA DE LA FONTSANTA
Sant Joan Despí
Construcción de una nueva piscina y de un edificio de servicios

La realización de este proyecto ha comportado la ampliación y mejora de las instalaciones de la piscina municipal de Sant Joan Despí, en el parque de la Fontsanta. En concreto, se trataba de construir una nueva piscina infantil y un edificio de servicios adjunto a la piscina. El recinto limita al norte con la calle de Sant Martí de l'Erm, al este con la calle del Marqués de Monistrol, al sur con el parque de la Fontsanta y al oeste con el depósito de aguas de Sogemasa. La superficie del ámbito de actuación es de 3.947 m^2.

El equipamiento que ha habido hasta ahora consta de un edificio de vestuarios e instalaciones, una piscina descubierta grande, otra pequeña, una superficie de césped al nivel de la cota de las piscinas y otra en una terraza inferior, antigua plataforma del parque de la Fontsanta. A continuación de esta segunda terraza hay un área de picnic compartida con el parque en horarios variables según la época del año.

La actuación llevada a cabo ha propuesto sacar la piscina infantil de donde estaba y destinar el espacio resultante a ampliar la superficie de césped dado que la que había antes resultaba del todo insuficiente a causa de la gran afluencia de bañistas que a la vez provocaba problemas de mantenimiento. El aumento de la superficie va a facilitar el vigor del césped, del que también se ha mejorado la calidad, el sustrato y el drenaje. El nuevo espacio ampliado se ha equipado con bancos, pasaderas, sombrillas, etc. Se ha renovado también el alumbrado exterior de aquí y de todo el recinto mediante proyectores de 250W VSAP.

La piscina destinada a los niños se ha construido completamente nueva en un espacio situado en un nivel inferior, prácticamente al límite del arbolado del parque de la Fontsanta. Es un rectángulo de 20 x 10 m rodeado de un enlosado de hormigón.

Contiguo a la piscina y aprovechando el desnivel del terreno se ha levantado un nuevo edificio, también rectangular, y organizado en su totalidad en planta baja. Su tipología estructural está resuelta con muros de contención y pilares de hormigón armado para la estructura vertical y con una losa de hormigón armado de 20 cm para la estructura horizontal de cubrimiento. Está destinado a servicios, y alberga un pequeño bar, un botiquín, lavabos y un lugar para instalaciones de la piscina infantil.

COMPLEX ESPORTIU SALVADOR GIMENO
Sant Joan Despí
Construcción de un pabellón, piscinas y salas de fitness y polivalentes

Este complejo deportivo está situado en el centro de Sant Joan Despí, en la manzana entre las calles de Marta Tarrida, Creu d'en Muntaner, Major y Riera d'en Nofre. Tanto por su ubicación como por la configuración y las utilidades que en él se promueven, el nuevo equipamiento municipal tiene que contribuir a la creación de un punto neurálgico de la ciudad. Para reforzar esa función, se propone una plaza de entrada y de relación con la calle que unifique el sistema de accesos y actúe como rótula entre el casco antiguo y el barrio del Centre y la futura zona de equipamientos.
La construcción se plantea como un edificio unitario que configura una imagen institucional fuerte de nueva instalación deportiva. La edificación es una caja rectangular, de orientación nordeste - suroeste que está programada siguiendo un sencillo esquema organizativo de acuerdo con los hábitos de los usuarios deportistas. Desde el planteamiento tipológico hasta la elección de los sistemas constructivos y de los materiales, se ha puesto especial atención en la concordancia de la expresión formal con unos criterios de economía constructiva, ahorro energético, facilidad de control y mantenimiento.

La propuesta divide el programa en dos partes diferenciadas y extremas: al suroeste las piscinas y en el lado opuesto el pabellón; ambas abriéndose y prolongándose hacia el exterior buscando la luz y creando una relación directa entre usuario y peatón. En el centro del volumen y de cara a la plaza, se produce el acceso, a doble altura, donde se dispone el control y la administración y desde donde nace un esquema lineal del programa completo de vestuarios. Estos, a parte de conectar con las salas deportivas grandes, conectan al final del pasadizo con la planta superior donde hay las salas de musculación y gimnástica que aprovechan el aire y la luz de un patio central; este patio es un elemento neurálgico del proyecto que sirve, a la vez, para iluminar lo que habría sido la parte más oscura del conjunto, el pasadizo de vestuarios y sus accesos.

Además, desde la doble altura del vestíbulo inicial, el visitante no deportivo sube a la primera planta donde se dispone el resto de programa: la grada del pabellón, una sala polivalente (exposiciones, conferencias, etc.), la dirección administrativa, las diferentes secretarías de deporte, la zona de estética y el bar restaurante que, al mismo tiempo, conecta con una terraza exterior y crea una segunda entrada al recinto.

Una de las preocupaciones que ha habido en todo el proceso de proyección ha sido que al máximo de espacios posibles disfrutaran de óptimas calidades de luz, espacio y confort, sin que ello conllevara un aumento del precio del proyecto.

Las dimensiones y características de las diferentes piezas son las que marca la Secretaría General del Deporte de la Generalitat de Catalunya. Asimismo, el proyecto cumple e incorpora todas las disposiciones pertinentes de la normativa básica vigente y todas las disposiciones de obligado cumplimiento, especialmente las relacionadas con cuestiones de movilidad y seguridad.

MOBILIARIO URBANO

DUTXA AMB
Mobiliario para las playas

Este modelo de ducha se ha diseñado para ser instalado en las playas del litoral del área metropolitana. Está pensada tanto para ser colocada como elemento individual como para formalizar una agrupación. Es un elemento con densidad suficiente para marcar o definir un orden, un hito, un lugar... Igualmente se le han aplicado criterios antivandálicos y de minimización del mantenimiento.

La ducha se compone de diferentes partes:
- pozo (Ø 2,34 m) de drenaje i soporte
- plataforma cuadrada (3,30x3,30 m) de hormigón armado enmarcatdo con una platina de acero inoxidable y acabada la superficie con un raspado de púas.
- círculo (Ø 1,94 m) de madera perforada de bolondo con particiones radiales concéntricas a la ducha y empotradas en el pavimento de hormigón y que es la tapa del gran pozo de drenaje i de la arqueta de conexión de agua.
- cilindro (Ø 127 mm i 2,10 m de largo) de inoxidable pulido AISI-316-L, con dos aspersores emplazados en su parte superior alta y opuestos, así como dos fluxímetros.

Dispone de un registro con cierre de seguridad para poder accionar el grifo de paso y utilizar una toma de agua con conexión rápida para facilitar la limpieza de la plataforma y de la propia ducha. La conexión de la ducha a la red de agua se efectúa mediante un único tubo central y la fijación de la ducha al pozo se hace con una pieza central de acoplamiento. El cilindro de la ducha puede ser desmontado en invierno y substituido por una tapa plana de acero inoxidable de rápida colocación que cubre el resto de elementos.

PAPERERA AMB
Mobiliario para las playas

Es una papelera de formas cilíndricas, de gran capacidad y aspecto liviano. Ha sido diseñada para cumplir su función en las playas metropolitanas, pero también se ha tenido muy en cuenta, en el momento de concebirla, que pudiese resistir la corrosión causada por el salitre y la arena, además de responder perfectamente a las duras condiciones de usos propias de los meses de verano.

La tapa es de rápida manipulación y lleva un cierre antivandálico. En cuanto al ancoraje, los últimos 30 centímetros del cuerpo se empotran en la arena, con la que se rellenan antes de introducir la bolsa de plástico, consiguiendo así una fijación tan sólida como sencilla. Es apilable para facilitar su almacenamiento al finalizar la temporada estival.

Está realizada por totomoldeo, en polipropileno con aditivos anti-uva y tintado en masa. Instalada tienen unas dimensiones de 92 centímetros de altura y 63 de diámetro. Su volumen es de 165 litros funcionales y 203 totales.

BANC AMB
Mobiliario para las playas

A partir de un número reducido de elementos construidos a modo de prototipo, y después de constatar el comportamiento frente a los requerimientos climáticos y de uso, este elemento de mobiliario urbano se produce ya de manera seriada para incorporarlo al equipamiento estandarizado de las playas metropolitanas.

Se trata de un banco muy sencillo y austero en el material y la forma que, como otros, se puede comparar a una piedra, a un hito en el camino. Permite dejar la ropa en el momento de ducharse, o sentarse para quitarse la arena de los pies. Se ha diseñado preferentemente para estar presente en el ámbito de las duchas de las playas, donde acaba de formalizar las áreas de equipamiento.

Está conformado por un prisma rectangular de 150x50x43 centímetros de fibra de vidrio de color blanco, sin respaldo, y está reforzado interiormente con unos nervios a modo de costillas que le confieren una gran resistencia; la zona de uso está agujereada para mantenerse siempre seca, y su altura, de 43 cm, la hace accesible a todo tipo de personas. Se entrega a las plataformas de madera con un marco de acero inoxidable que permite fácilmente el anclaje.

La simplicidad en la forma, su durabilidad, el escaso peso del material y el fácil mantenimiento son, en definitiva, los requisitos de diseño impuestos para que sea útil como mobiliario de playas.

Versió anglesa

METROPOLITAN SPACES 2000-2004

Actions, projects and studies in the Barcelona Metropolitan Area

PRESENTATION

Throughout Europe and a large part of the world, the big cities grow, develop and plan on the basis of consolidated metropolitan areas while at the same time being involved in a non-stop process of re-inventing themselves. This has its origins in history: towns and cities tend to establish relations with each other, to set up powerful networks to develop shared interests, multiply opportunities, provide services and deal with problems. Modern rationality has led to these links being made more efficient, through political recognition of metropolitan areas allowing for co-ordinated management of matters of supramunicipal interest such as public transport, the environment, housing policies, strategic planning and stimulation of the new economy. Barcelona is no exception. Whatever the political reality –organisationally and concretely- of the Metropolitan Area, we function as an entity sharing goals, analyses and territory.

This is the meaning of the Mancomunitat, an association of town councils that work together in the territory in all those spheres where the need for co-ordination is most obvious. Towns and cities are artefacts defined by urban development, because urban development is their physical presence, just as it is also that of the metropolitan network of towns and cities, each with its own character, its own texture, but all bound together by a common history; and by another factor: the interurban natural spaces that need to be protected and enhanced by public use. Because when we speak of urban development, we are talking above all about public space as a fundamental element of equity for the enjoyment of citizens. Of living together. The public space is the part of the city that we share, where people meet, where, of necessity, a balance has to be struck between different uses and tastes, with respect, with public spiritedness.

For many years the Barcelona Metropolitan Area has not had any powers over town planning, but it is aware of its importance in shaping the daily lives of people of all ages. That is why we have always put all the energy and enthusiasm sustaining the collaboration among municipalities into the construction of the public space. It is through these free spaces belonging to everyone that we structure the towns and cities, and structure the territory. All these years of working together have given us experience and skill, in short, maturity, in designing streets and squares, parks and green areas, infrastructures and roads, etc. The results can clearly be seen in this book, a passionate journey through the process of construction of the metropolitan area.

Such maturity must inspire a metropolitan government, with competencies and resources, capable of enhancing the planning –agreed with the government of Catalonia and each of the local governments- of a complex, dense, powerful territory subjected to the pressures of our century and faced with the decisive challenge of developing social and territorial cohesion, in other words, quality of life, which is the mandate the citizens of the metropolitan area have given us.

Jordi Hereu
President of the Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (Association of Municipalities of the Barcelona Metropolitan Area) and mayor of Barcelona)

Dídac Pestaña
First executive vice-president of the Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

INTRODUCTION

The public space shapes and gives character to cities and towns in a unique way. A city may be identified by one or several outstanding buildings, but it is the public space that organises the city, defines its boundaries, emphasizes or minimizes its features and thus gives it its unmistakeable identity. Furthermore, this space creates the common places, the meeting places, where the city finds its greatest expression—the places that each citizen can feel to be their own because they do in fact belong to them.

All urban planning is based on the public space. Streets, avenues, squares, gardens, seats of government, religious buildings, markets and leisure areas shape the features of urban agglomerations. Archaeological work has shown that in some of the great cities of the ancient world urban planning and the public spaces were already a decisive factor—an emblematic example is the Greek agora. This pattern is followed in well planned modern expansion areas like Cerdà's plan for Barcelona, which would have been even more exemplary if the large public spaces that Cerdà intended for the inner courts of the housing blocks had been respected.

Public space and present-day urban planning have the great advantage that they are carried out in democracy. This means that the general interest plays a decisive role, that public spaces are conceived and designed for the use and enjoyment of the citizens. The public space thus plays a levelling role between the centre and the periphery, between the more and less favoured zones. It acts as a catalyst of social cohesion and fires the citizen's pride in belonging to a neighbourhood and to a city. All of this is especially applicable to metropolitan planning, in which the expansion in concentric circles and the dispersion of construction lead to intermediate areas of sharp contrast or abandon. The metropolitan public space has two basic premises: to offer a similar high level of quality to all the places in the metropolis, and to stitch the interstices together at the points of friction in order to change them from residual spaces to ones with an urban and civic function.

This book continues in the line of the previous one that was published covering the period 1989-1999. In the introduction we took a similar approach to public space. We have now expressed it in other words, perhaps introduced slight changes, but we are fundamentally saying the same as we did five years ago, for the simple reason that we still believe it.

Having explained the need and function of public space, we shall now describe how the Community is involved in this enterprise and the bases of its involvement. Let us begin by recalling that the Community of Municipalities of the Metropolitan Area of Barcelona was created in 1988 to establish a better link between these municipalities, to combine their efforts with a view to structuring the metropolitan territory, and to provide them with more resources and better services. The immediate stimulus for its creation was the dismantling of the Metropolitan Corporation which already fulfilled these functions. Most of municipalities of the Corporation decided voluntarily to associate through this new institution.

One of the areas that is most in line with these objectives of the Community and is one of its outstanding actions is the creation of public space. Over half of the investment budget is assigned to this area and the volume of investment has increased over the last two mandates: that of 1996-99 was 94 million euros, that of 2000-03 was 144 million euros, and that of the current mandate is 200 million euros. The four-year investment plans are expressly de-bureaucratized: they give priority to adding resources from any origin, which makes it possible to carry out actions on a larger scale than those undertaken by town councils.

At the beginning of each mandate an Investment Plan is approved by all the municipalities in the area. These resources are distributed according to the population of each municipality, weighted by complementary parameters. The public space projects and works are included in the Catalogue of Metropolitan Actions, and are designed and carried out directly and wholly (or at least mostly) by the Community. The projects to be included in the Catalogue are selected according to the requests of the town councils and taking into account the needs of the whole metropolitan area.

Mention must also be made of other actions of the Community concerning public space. The Technical Assistance Programme provides town councils with the technical and professional support that they need in order to carry out all types of municipal

work: topography, geotechnics, design and project management. Most of the technical work is carried out by staff of the Community, regardless of whether the funds for carrying out the work are provided by the municipalities.

This book describes the most important actions concerning public space that were carried out in the period 2000-2004: about fifty actions, mostly involving works included in the Catalogue of Actions, though some of them formed part of the Technical Assistance Programme.

Jaume Vendrell
Manager of the Community of Municipalities of the Metropolitan Area of Barcelona

Ramon Torra
Director of Public Space Services of the Community of Municipalities of the Metropolitan Area of Barcelona

METROPOLITAN SPACES 2000-2004

The Community of Municipalities of the Metropolitan Area of Barcelona has devoted a very large part of its efforts to the construction of public space. After over a decade of work, the Management of Public Space Services published the book *L'Espai Públic Metropolità 1989-1999* (Metropolitan Public Space 1989-1999), which presented most of the works carried out by this authority in that period. Divided into chapters referring to the structuring or functional role of the works, it presented a series of parks, squares, streets and infrastructures.

The present book is in fact a continuation of the first one. Firstly, it covers most of the projects and works carried out in the period 2000-2004 in the same area. Secondly, the criteria on which most of these projects were based are still applicable. Finally, though the large human team that has been involved in these works has changed and therefore so have the channels and the interlocutors, the way in which the projects and the works are understood has not changed.

The first book had a major impact in the fields of architecture and landscape architecture. Based on the feedback from these spheres, the present book has introduced a series of changes. Firstly, it was considered important to clearly situate the geographic scope of the work: the metropolitan area. This was not done for reasons of identity or to deny the possibility of extrapolation, but merely in order to place the projects in their specific location: the metropolis of Barcelona, which is very close to being an urban continuum consisting of 36 municipalities. Furthermore, the nomenclature given to the different types of spaces, which is directly linked to the classical understanding of cities, has become obsolete. The terms avenues, boulevards, squares, parks and streets are no longer useful for providing a basic definition of the real nature of some of the interventions.

Finding the new names, identifying the urban elements that exist in our cities and structure them, is a complex task. It requires a methodology that takes into account other realities beyond those that are found in the metropolis of Barcelona. It is not the aim of this publication to establish a new nomenclature for the actions, and still less to present them as standard types. However, it was decided to classify the projects in relation to the type of spaces in which they were carried out, with the aim of presenting the works in a clear order and indicating the close relationship between the projects and the type of space. Thus, without aiming to offer an exhaustive classification, the works were divided into the following main headings:

Consolidated city
New growth
Limits and interstices
Infrastructures
Facilities
Urban furniture

Based on the simple idea that what we call public is precisely what is not intended for private use, the interventions go beyond the concept of unconstructed spaces. The sum of the system of public free spaces and facilities thus provides us with the basic elements that should structure our cities in both the formal and social spheres.

The present collection of projects, and in particular their designers, do not fall outside the current state of architecture. However, whereas in "built" architecture (building construction) the lack of serious references means that the terms *Symbolism, Communication and Construction* are sufficient to justify any type of project, in the public space the **Brief** is still a vital and therefore essential element in the creation of proposals. Though the urban environment (also undergoing transformation) is better known and easier to understand, action taken in what we could call "natural", interstitial or borderline spaces are more complex and involve both design and management.

The common ground of the works that are presented should thus be sought in this idea of the brief, a set of essential parameters for the existence of a project that must take into account such far-ranging variables as function, use, economics, feasibility, location in the geographic setting and form. We should also not lose sight of the fact that everything that we build is form that is presented for use, so its visual conditions and use (in the widest sense) are the factors by which it may be analysed and judged.

As we are a public body, we can easily claim that our basic guidelines for carrying out a construction project are *the existence of a brief and the project's compliance with this brief*. This excludes prejudices of style and typified solutions, and places the final responsibility for the result firmly in the hands of the designer. For us, the quality will depend on the extent to which the brief and the design are well-founded and tend towards a process of synthesis. This does not mean that we act only on the basis of the criteria of the designers, or on the basis of the strict expectations of the clients who commission the work. Without explaining in detail what a brief is and what the process of synthesis means, we should point out certain aspects—unfortunately too frequent—that detract from this principle.

The statement of functions to be taken into account in the project is not the only element in the brief, but it is one of its important aspects. Economics is another element that expresses a simple relationship: once it has been decided that the project can be feasibly carried out within the budget, the aim is to make the best possible project with this budget. The cheaper the better is no longer the case. It must be determined whether economic adjustments represent a direct relationship or are the result of a more accurate approach. The diversity of uses of public spaces must also be taken into account. Perversions in the order or priorities in order to achieve some iconographic result or to satisfy personal interests or build partial elements of the project may be habitual exercises in present-day architecture that appear in journals and specialist publications, but they are not for us. The building project is not a board game in which the pieces can be moved about at will once play has started. The worst built works are those that *have no design*, either because it never existed or because it was distorted in the construction process through the introduction of extraneous tastes.

Thus, the present collection is not a critical one but rather explains the projects that were carried out, leaving the reader to decide whether they meet their goals. The prizes and awards obtained by some of the works presented are a stimulus for the architects and for the developers. Their real value lies also in the work done by the authorities, currently in a situation of regression, which demand of their professionals not personal charisma but merely high-quality work.

Oriol Ribera
Head of the Public Space Service

THE CONSOLIDATED CITY

PLAÇA DE LLOREDA
Badalona
Second stage of the improvement works

Plaça de Lloreda is situated in the heart of the Lloreda neighbourhood in the town of Badalona, between Avinguda de Lloreda to the NW and Passatge del Riu Onyar to the SE. Access to the square is from these two streets, as the other two sides give onto a block of flats and a football field.

The structure of the square is affected by a difference of approximately three metres in height between the two streets mentioned above. It comprises two levels, a paved square at the higher end, bordering on Avinguda de Lloreda, and an unpaved square, planted with trees, at the lower end bordering on Passatge del riu Onyar. The area in between, where there is the biggest difference in height, has a linking ramp and inclined plain forming two landscaped banks in the interstitial space between the ramp and the platform.

The first stage saw the completion of the intermediate area and the unpaved square where all that needed to be done this time was make a few small improvements and install some children's playground apparatus. The major work during this second stage was done on the higher of the two squares and where it joins Avinguda de Lloreda, which is now on the level. The join has been made by doubling the row of deciduous trees running along the square and bordering this avenue. However, these are not the only trees, by a long way. The paving of the square, made out of prefabricated concrete slabs, is broken up by numerous circular tree pits scattered here and there with holm oaks, planted as adults, rising up out of them, so as to provide shade from the very beginning, and under this welcoming shade a dozen benches have been placed. The square's role as a place to relax, rest or take a stroll, and the ease of access to it have been enhanced by the completion of the work of developing the square.

CARRER DEL REIXAGÓ
Montcada i Reixac
New arrangement

The name of this street comes from the fact that it was built above an auxiliary irrigation ditch (rec) feeding the Rec Comtal, a medieval irrigation channel supplying water to Barcelona. This is also the origin of its windy route. Never the less, it is the main street in the Can Sant Joan neighbourhood in the municipality of Montcada i Reixac, and functions as the main avenue and shopping street, while the principal facilities such as the market, the youth centre, the community centre and the open-air stage in Plaça de Nicaragua are arranged round it.

Before the work was carried out, the street was open to vehicle traffic, with pavements on either side of the road and lighting in the central reservation. The height of the road was uneven, as its cross-section adapted to the protuberances of the canal, which was in a precarious state. There were also considerable problems in absorbing rainwater.

The first thing that had to be done was to reinforce the canal. The position of the vault was determined with precision and it was strengthened with reinforced concrete and buttresses. Where the canal came up high, the vault was demolished and a concealed flat form was made for the reinforced concrete slab. The reinforcement and the improvements in the height of the road were made with the local residents' agreement. Major alterations were also made to the sewer system, increasing its drainage capacity to enable it to absorb sewage and rainwater better.

The urban development of the street was carried out with a view to turning it into a civic thoroughfare for pedestrians, as a promenade that would continue via Plaça de Nicaragua and the Parc de les Aigües as far as the banks of the river Besòs. What had always been a road was turned into a central pedestrian walk and the pavements were also widened. Surfacing it with paving stones also allows occasional vehicle access for driveways and loading and unloading. The trees lining the street are silk or Albizia julibrizzin trees (*Albizia julibrissin ombrella*) that produce extremely colourful fuchsia flowers between spring and autumn. Between Carrer del Besòs and Carrer de la Bateria, Carrer del Reixagó broadens out to 20 metres, making room for gravel surfaces provided with shade by golden-rain trees (*Koelreuteria paniculata*) which produce pale yellow inflorescences throughout the summer. Both these species are deciduous so that they let the sunlight through in the winter.

The lighting has been renewed with new light points every 23 metres. The lights are of the Sant Oleguer type and the lampposts are 7.5 metres high. The light from the 250 sodium vapour lamps is projected downwards, which prevents light pollution. Benches have been placed in the wider part of the street.

PLAÇA DEL CASTELL
Pallejà
New arrangement

Pallejà castle is in the very heart of the town, which has made it not just the town's emblem, but, ever since it was restored and reclaimed for public use, into its major community and social centre. The plan that has just been carried out covered the urban development and renovation of Plaça del Castell (Castle Square) and the surrounding area. The town council wanted a large open space to match the huge scale of this building that could be used on a daily basis as a public space in keeping with the castle's new uses and, at the same time, to provide somewhere that major special events could be held.

The solution adopted provides a large paved space of a similar size to the building and facing its main façade. Linking this façade to the square is no easy task on account of the topographical conditions of the terrain and the situation of Carrer de Torres i Bages. To overcome this problem, it was decided to lay out as big a space as possible opposite the main door, but not linked to the square, creating a rectangular surface to the right of the door as a space joining the square to the entrance to the castle. This surface has been covered with wood -a different material from the square- and treated as a platform above the height of the square which, in turn, is suitable for use as a stage that can be occupied by orchestras, theatre groups, etc.

The central surface of Plaça del Castell has been given a square shape in an attempt to link it to the ground plan of the castle and underscore its dependence on the castle. Similarly, the same red sandstone as the castle has been used to pave it in a pattern that introduces the idea of an autonomous, central image with regard to the whole. Having solved the problem of the link between the castle and the square in this way, the square's boundaries have been structured as follows:

West boundary. There is a considerable difference in height between Carrer de Torres i Bages and the square. A similar criterion has been employed to the one which has already been used in developing the area to the north of the castle. This consists in deploying small walls and ramps to make raised platforms above the height of the square that could have a similar sense to the boxes in a theatre.

Southern boundary. Here again there is the difficult problem of relating to the slope of Carrer de l'Església. The solution was to generate a small public space slightly above the height of the square but clearly open to it, formally defined by a wall of varying height. This space is planned to function as an annex to the square, with trees and benches, more closely linked to the everyday use of public spaces.

North-east boundary. This is where the annex building provided for in the plans has been situated. It is to serve as a vestibule and independent entrance to the castle's conference hall. Given the difference in scale between the two buildings, it was decided, in order to avoid grotesque comparisons, to link this annex more to the general urban development rather than to the massive stone architecture of the castle; hence the use of light, wooden structures suggesting the idea of a prefabricated construction. Never the less, this building has been treated as an inseparable part of a set of elements bordering it to the north-east, which includes a small, elongated pond and a wooden jetty that fix the position of the vestibule and serve to define this boundary as a longitudinal item in relation to the central part the square is called on to play.

BARRI DEL BESÒS
Sant Adrià de Besòs
Urban improvement works

The sphere of this intervention is the urban space adjacent to, and to the north of, the Mataró motorway, at the point where Gran Via de les Corts Catalanes enters the municipal district of Sant Adrià de Besòs. It has a triangular shape and is bounded by Antiga Carretera de Mataró and Carretera de la Mina. It is these two streets, and the roadways between the blocks of flats, that were the focus of this operation. The project carried out is a result of the

wish to provide an overall solution to satisfy a historical demand of the residents of this neighbourhood which was hurriedly put up in the 1960s with scarcely any planning and has suffered serious deficiencies ever since then. This plan orders and arranges the spaces for pedestrians and vehicles while endeavouring to keep as many parking places as possible and give the whole area a better quality of urban development.

It was necessary to begin by completely renewing the sewage and rainwater collection and disposal network and laying it out so that it was more in keeping with the new plan. The width of the main roadway in Antiga Carretera de Mataró has been altered to make two three-metre-wide lanes, the car park on the side where the industrial premises are has been re-arranged while respecting the current driveways and entrances, and a service road has been made on the side where the flats are for cars to reach the parking places. This has enabled a new, five-metre-wide civic thoroughfare to be created linking all the spaces between the blocks, which have now been made into small gardens with large tree pits and benches for people to sit on.

A bigger garden has been made between the blocks of flats on the west side by adding flower beds to shape a new layout of the space and an area for a children's playground. Carrer de la Mina takes the pedestrian way starting in Carretera de Mataró as far Plaça de Pius XII keeping the five-metre-wide pavement beside which a two-way road flanked by parking spaces –in battery fashion at the sides and in-line in the central reservation– has been made.

The pavements making up the new pedestrian ways have been paved with 40 x 40 cm prefabricated cement slabs with a non-slip finish in two colours: crimson for the walkway strips and grey for the rest. New lights have also been introduced to differentiate the new spaces created: more intense lighting for the pedestrian ways, another for the areas where there is vehicle traffic and a third type of lights, with a transparent diffusor and reflectors, in the gardens between the blocks and in the children's playground area.

The vegetation in Carretera de Mataró and Carretera de la Mina is laid out in the same way: the pavements at the side are lined with plane trees, while the islands in the middle have been planted with nettle trees, which are smaller and whose branches give them a more rounded overall shape. The gardens between the blocks of flats have been laid out with jacarandas and Japanese pagoda trees while retaining the existing palm trees. The flower beds separating the parking spaces have been planted with Japanese cheesewood and the borders with carpeting vegetation such as ivy and periwinkle, which are suitable for shady areas and are extremely hardy in urban environments.

AVINGUDA DE CATALUNYA
Sant Adrià de Besòs
New arrangement

The intervention in Avinguda de Catalunya, in the stretch between Plaça de la Vila and Avinguda de Pi i Margall, affects the last part of the pedestrian way in the centre of the municipality beginning under the motorway and ending at Plaça de l'Església, with an approximate surface area of 5,730 square metres. This pedestrian area is part of a larger project including the re-ordering of Avinguda de Pi i Margall between Carrer de Ricart and Carrer del Bogatell, and the revamping of this latter street, the new Plaça del Mercat and Plaça de la Vila.

In general terms, the project carried out keeps to the criterion that has asserted itself in the latest interventions in the centre of the municipality, whereby vehicle traffic is diverted to perimeter roads and this central way consisting of Avinguda de Catalunya, a section of which had already been turned into a pedestrian area, is given over wholly or partly to pedestrians. Incorporating the existing stretch will ensure the avenue's continuity and will be more suited to the intense commercial activity that is carried on there.

The street has been redefined by adjusting the present section of the road. This has consisted in widening the existing pavements while retaining one traffic lane and one blue-zone parking lane serving the shops, the municipal market and local residents. Surfacing this strip with the same flagstones makes a large pavement available for other activities to do with the municipality.

The materials used for the urban furniture and the vegetation have followed the same criteria as defined in the stretches that have already been built to establish continuity along the whole of the way. The vegetation is of two types, with bottle trees (*Brachychiton polulneum*) lining the way and cherry-plum trees (*Prunus cerasifera Pisardii*) used to formalise the areas where people can sit. Of note among the items of urban furniture are the wooden benches which are sometimes arranged in an L or a semicircle to make it easier for those sitting on them to talk to each other.

In addition to arranging Avinguda de Catalunya, complementary work was carried out in Carrer de Miquel Servet, between Avinguda de Catalunya and Passeig de la Rambleta, as a result of the need to renew the sewer network and relieve pressure on the current network in this part of the municipality by opening up a new link to the EMSSA sewer in El Besòs. This project covers an area of approximately 2,800 square metres.

PLAÇA DE LA PALMERA
Sant Adrià de Besòs
Second stage of the improvement works

Stage one of Plaça de la Palmera, in the El Besòs neighbourhood, which was completed in 1999, focused especially on improving a large flat surface relieving the density of buildings in the neighbourhood and also serving as the entrance to the planned old people's day centre. It was characterised by the presence of a palm tree in the centre which gave the square its name and defined a line down the middle. On one side of the line there is continuous coloured concrete paving bordered by prefabricated concrete pieces. The other side was arranged as an area for people to sit in, with more greenery and benches under the trees.

The second stage of the intervention benefited from the completion of the work on the old people's centre, which made it possible to finish the area connecting the centre and the square that had already been built, and the space on the other side giving onto Ronda de Sant Raimon de Penyafort. The connecting area follows the same pattern as the pre-existing landscaped space and ends in front of the facility where a children's playground has been created on a central gravel strip.

The part at the back has been turned into a wide pavement consisting of three parallel lines. The one in the middle is made of concrete slabs and is the area for people to walk in or sit on the groups of wooden benches. The other two lines are green, with grass on the ground and plenty of trees to provide shade for the central walkway. The abundant greenery in this area leads down to the huge Parc del Besòs which is right opposite it on the other side of Ronda de Sant Raimon.

PLAÇA DE JOAN MANENT
Santa Coloma de Gramenet
New arrangement (square and adjacent streets)

This project is the first phase of a more wide-ranging plan to rearrange the centre of Santa Coloma de Gramenet. It affects Plaça de Joan Manent, Carrer de Sant Carles and Carrer de Sant Jeroni, and covers a total area of 4,680 square metres. It extends the pedestrian route from Plaça de la Vila along Carrer de Sant Carles as far as Plaça de Manent, and then carries it on from there along Carrer de Sant Jeroni to the new gardens known as Jardins d'Ernest Lluch. It therefore reinforces these streets as being for the sole use of pedestrians, or at least where they have right of way, and diverts vehicle traffic to other roads round the town centre.

Carrer de Sant Carles is given the same cross-section as in the first stretch adjacent to Plaça de la Vila and identical treatment in regard to the type of paving, trees and urban furniture.

The plan for Plaça de Joan Manent is determined by the wish to resolve the access and traffic pro-

blems (particularly the connection with Carrer de Sant Jeroni), create a space opposite the new Centre de Cultura i Tradicions Catalanes Joan Peiró in the former Manent School, and to keep the existing trees. The square is formally divided into two levels delimited by stretches of vegetation, which helps to differentiate the spaces for people to sit in from those for walking through or gaining access to the shops and flats.

The right of way in Carrer de Sant Jeroni has been completely reversed in favour of pedestrians. From a formal point of view, this has been done by dividing the cross-section of the street into three strips. On the sunnier hill side there is a wide pavement with trees, lights and urban furniture. At the same level, but with a marked change in surface, there is a central strip which vehicles can drive along. Finally, there is another pavement, separated from the central strip by a row of posts to protect pedestrians. In this way the whole route links up different facilities and public spaces and constitutes a major commercial thoroughfare in the town.

JARDINS ERNEST LLUCH

Santa Coloma de Gramenet

Creation of the space

The development of these gardens and Carrer de Mossèn Camil Rossell completes the improvement of a large area in the centre of the town between Plaça de la Vila and Jardins Ernest Lluch, running through Plaça de Joan Manent, Carrer de Sant Carles and Carrer de Sant Jeroni.

Jardins Ernest Lluch

These gardens comprise an area that had previously been rather complex, as it included Cementiri Vell de Santa Coloma (the former cemetery), Passatge del Cementiri, a row of houses opposite the Telefonica building that had to be knocked down, a side road separating them and a large space with a rugged topography.

The existence of various protected items in the old cemetery led the town council to propose an amendment (passed by the Generalitat) to the Heritage Protection Plan to bring it into line with the new needs of a space for public use. The amendment proposed their adaptation to the new gardens, the restoration of the Segarra family vault, the preservation and maintenance of the protected trees and the transfer of the remaining elements to the new Santa Coloma cemetery. The gap left by the demolition of the houses was filled by building a new block of flats and a semi-underground car park generating two platforms at surface level that have been incorporated into the gardens.

The gardens cover a number of terraces cut out of the existing slope which are bounded by slate walls and strips of bamboo. The different spaces generated cater for a variety of uses defined by the vegetation and the urban furniture: areas for people to sit in, quiet areas, places for children to play and a space with cypress trees which in a sense recalls what this place had once been. The gardens are organised around a central axis, the old cemetery passage, which constitutes the element of transition between the different levels and the main path for people to walk along.

The name of the gardens appears on a large sign written on the retaining wall at the main entrance accompanied by a quotation from Ernest Lluch himself on a plaque on the Segarra chapel.

Carrer de Mossèn Camil Rossell

This supplementary project has redefined the route of this street, in accordance with the plans currently in force, following the demolition of the houses in it. The upper part of Carrer de les Balears has also been re-arranged by removing the flower beds in the middle and improving the cross-sections in this stretch. The roadway in Carrer Mossèn Camil Rossell is 10.60 metres wide, has two lanes for vehicle traffic and parking on either side, and pavements with an average width of four metres on the sides. Given the difference in height of the upper stretch of Carrer de les Balears, the width is reduced to 10 metres, with three lanes for traffic. The pavement on one side stays the same width as in Carrer de Mossèn Camil Rossell, while on the other side it broadens out to create a more spacious place.

The materials used throughout are the typical ones employed elsewhere in the municipality on refurbished streets carrying vehicle traffic: asphalt on the roadway, concrete slabs on the pavements, granite kerbs and white mortar gutters. The lighting has also been updated, trees planted and the urban furniture renewed.

COLÒNIA GÜELL

Santa Coloma de Cervelló

New arrangement of Plaça de Joan Güell and adjacent streets

Colònia Güell is a unique housing development in the metropolitan area. It was founded towards the end of the 19th century on the model of the suburban developments of the time that extended towns' built-up areas towards the periphery with streets and blocks of buildings constructed according to geometrical patterns. But with one big difference: its location in a rural environment means that there always comes a point where its urban fabric opens up onto these rural surroundings or, looked at from the opposite point of view, that the streets are like the rural environment that creeps in between the built blocks and makes them coherent with the surrounding countryside. Similarly, the pavements of natural stone on earth streets could be construed as the bases of fragments of a town deposited on agricultural land.

However, Colònia Güell has never been able to rid itself of a certain ambiguity regarding the extent of its urban development. An added difficulty arose from the need to asphalt the streets to meet the requirements of vehicle traffic and pedestrians. Further to this, pavements had to be made using materials foreign to the Colònia and the ditches for collecting rainwater had to be turned into channels at the same height as the road to avoid accidents.

Now that the time has come when it is necessary to improve the streets, it was thought it would be a good idea to use the opportunity to restore to the Colònia the charm it had before works were done there using conventional materials. The action taken this time consisted in various steps each of which was designed, in its own way, to help to recover the charm and singularity of the whole:

- The first step was to resurface all the pavements in the Colònia with stone, as they had been originally, particularly in Plaça de Joan Güell, bearing in mind the image of bases of a certain decency on which those urban fragments, the blocks of buildings, rest.
- The second step was to resurface the streets with grainy, earth-coloured flagstones. In the case of Plaça de Joan Güell this surface is continuous, to allow the traditional dances to be held there, but in the streets to be dealt with in future phases, gaps may be left between the stones in certain areas to allow a little vegetation to grow in between them. Giving the street a "soft" surface in this way, together with its earthy colour, harks back to the original earth street and attempts to harmonise with the rural environment that fortunately is still present round Colònia Güell.
- The third step was to get rid of the architectural barriers, putting the two surfaces on the same level. New stone gutters have been made level with the street, in a similar position to the old ones, with a continuous crack down the middle to absorb the rainwater and a new sewage network has been built running under the streets. The drainpipes from the roofs down into the streets have been pointed towards this network.
- Finally, the existing trees have been renewed, as the locust trees that were there before were very close to the buildings and were also cracking up the surface of the pavements. Ornamental pear trees and a few small fruit trees have been planted in the street. Four metres from the façades of the square a row of silk trees (Albizia) -bigger trees offering more shade- has been planted to create a cosier atmosphere, reinforced by a set of individual seats laid out in a rather irregular fashion under them, simulating a spontaneous situation so as to avoid turning the square into an off-putting monument.

ENTORN DEL PALAU FALGUERA

Sant Feliu de Llobregat

New fence and arrangement of the street

The aim of this plan was to define the elements required to develop the area surrounding the Palau Falguera building and park in Sant Feliu de Llobregat town centre. The work consisted mainly in pu-

tting up a new fence round the park, widening the pavement in Carrer de Ramón y Cajal and resurfacing Carrer de Falguera.

The new park fence is made of corten steel metal profiles rising straight up out of the grass allowing people to see into the park from outside. The fence incorporates lamps on the uprights to light the pavement.

A new entrance to the park from the widened pavement in Carrer de Ramón y Cajal has been created and has at the same time been linked up to the pavement of the market in Carrer de Josep Maria de Molina which has been resurfaced with the same 20x20 cm grey concrete slabs as were already there. Carrer de Falguera has been paved with smaller prefabricated concrete paving stones and a line of straight-standing deciduous trees has been planted there. Lampposts have been erected about two metres from the front of the flats, leaving the Palau's façade free. The line of the change in gradient and water collection ridge is asymmetrical and has been placed along the line of trees.

It should also be noted, in conclusion, that the park fence goes round the outside of the Palau's outbuilding so that it is included within the enclosure. The entrances have been organised from this point by means of lighting provided by Prim-type columns.

PLAÇA DE LA PAU
Sant Joan Despí
New arrangement

Plaça de la Pau is in the very centre of the Pla del Vent neighbourhood in Sant Joan Despí. The project consists in developing and improving this space between Carrer Lluís Companys, Carrer Rubió i Tudurí and Carrer Jovent. The aim of the work is to give a boost to the most common activities engaged in here by ordering the playing areas and the areas for people to relax in, while at the same time providing access to the church from the square by enlarging the space outside it. In order to achieve these goals, terraces have been made on the existing land by putting up walls or banks on it so that there is plenty of room and it is as easily accessible as possible from the surrounding pavements, in spite of the differences in height.

The plan is, on the one hand, to facilitate access to the platform on which the church stands using as few steps as possible by bringing the beginning of the stairs closer to Carrer del Jovent and, on the other, to integrate the square into the neighbourhood's residential physiognomy, with isolated, low-density blocks and landscaped areas in between. The different spaces and levels are linked to each other by banks and pieces where, in addition to shrubs and strips of grass and ivy, low walls delimit the paths and mark off the areas for sitting and playing in. An attempt has been made to keep the sizes of these items in proportion to the total area of the square, which is no more than 2,000 square metres.

The project is divided into three differentiated areas. The first, on the side of Avinguda de Lluís Companys, is the largest and has the widest access. It is paved with concrete and can be used for activities involving the largest number of people. The second has been given a soft surface and is intended for children to play in, while the third has been paved with bricks laid edgeways and receives the access paths to the church from the surrounding streets.

Given the square's small size, the idea was to choose vegetation that was as homogeneous as possible, and this applies to the trees, shrubs and ground-carpeting plants. With this criterion in mind, the suggestion was for a group of holm oaks to be laid out to provide shade for the areas people would sit in, an olive tree on the platform leading to the church entrance, and feijoas, ivy, grass and bougainvilleas on the banks or as climbing plants growing up the walls.

BARRI DEL NORD
Sant Just Desvern
Remodelling streets and squares. Construction of a new civic centre

The aim of this project was to arrange, enlarge and improve the empty spaces in Barri Nord in Sant Just Desvern. The work focused on the perimeter delimited by Carrer Major, Carrer del Nord, Carrer de la Creu and Carrer de la Muntanya and the area round Plaça de Joan Maragall. It also includes a major work: the construction of a new building to house the community centre. The public space affected by these actions has a total surface area of 20,104 square metres.

Remodelling streets and squares. Parc Maragall

The aims of the proposal for re-ordering the whole sector are:
- to rationalise the spaces for vehicle traffic, redefining the cross-sections of the streets as they are now as regards lanes, the direction of the traffic and parking areas.
- to give the sector new public areas by comprehensively remodelling Plaça de Sant Pastor and Plaça de Maragall, providing them with the equipment and conditions required for social and recreational activities (games, shows, meetings, going for a walk, etc.) to be carried out in them.
- linking up the paths for pedestrians throughout the whole sector, introducing a priority route connecting the above-mentioned squares and the landscaped area bounded by Carrer Major, Carrer del Nord and Carrer de la Creu.

Achieving these goals has involved reclaiming interior spaces, redefining the roads, rationalising roadways, crossroads and parking areas, getting rid of architectural barriers and selecting new urbanising elements such as paving, urban furniture, lighting, vegetation, etc. and using them throughout the whole of the affected area. It also included improvements to Carrer Major, Carrer de la Muntanya and Carrer de la Creu and installing escalators between the first two streets to help people up and down the steep slope separating them.

The town council decided to build an underground car park in Plaça de Maragall, taking advantage of a large hollow existing there. The new space resulting from roofing this over has been conceived more as a park than a square. Once the topographical gap of the existing square has gone, it will allow people to walk between Avinguda del Doctor Ribalta and the centre of Barri Nord across the natural slope in the ground.

The morphology of the new park Maragall is the result of a new topography covering the roof of the car park with enough earth for trees to be planted there. This movement of earth is defined by generating lines branching out from the old Carrer de Joan Maragall, now inside the park, that go off at different gradients to overcome the different heights of the car park roof. These generating lines are straight lines which, although starting on one side of the same point, go far enough away on the other side to create a pattern of plains and slopes, enhanced by the natural incline of the terrain. These guidelines are laid out in such a way that if one goes down, the next one goes up, and so on. The different green and paved areas allowing people to take different routes through the space are structured within the confines of this continuous surface. They also form the baseboard of the stairs and lift giving pedestrians access to the car park, and mark out the spaces for people to sit and children to play in, and the place where there is a stage for shows to be put on.

The trees have been positioned in strips at the high points of the topography to highlight the movement of earth and the maximum dimension of the space. The lighting columns and the ventilation shafts of the underground car park have been positioned in the lines defined by the trees.

Construction of a new civic centre

The new Community Centre is strategically situated at one end and at the highest point of the park so that it is optimally sited to provide an excellent view while at the same time freeing up the maximum area for use as public space. It gives onto Carrer Major and the park.

The building has been planned as an integral part of the park, taking this relationship into account in defining the relief, the continuity of the materials and the visual appearance through the way the trees are lined up. Entrance to the building is via a double porch acting as a link between it and the park.

The building has been conceived as a very neutral item – a box capable of housing the required uses and activities. It has two storeys linked to each other by a double interior space containing the stairs and the porch. On the ground floor there is a lobby that can be used for small exhibitions, a bar, kitchen and storeroom, with an independent entrance from the outside, the toilets and the lift. On the first floor there are three multipurpose classrooms separated from each other by big sliding doors so that they can be joined up into a single large space. Two of these classrooms have small storerooms with running water. This floor also contains three offices, toilets, a room for cleaning equipment and a well for the lift. The main staircase is in the double space linking the two floors. This space is illuminated from above by means of three skylights. Near the toilets there is an emergency staircase linking the first floor directly with the outside.

The outside walls are covered with two different types of materials, depending on the requirements: a single-layer covering at the top and painted metal plate at the bottom and on the parts related to the openings. The large openings on the grand floor and on the first floor are equipped with sliding metal-plate blinds that serve as a protection against the sun and as a security feature. The façade wall has had to be sunk all the way along so that these grilles do not stick out from the main volume and are integrated within the building's façade.

PARC MASCARÓ
Tiana
New arrangement

Parc Mascaró is a pine grove in the built-up area of Tiana on a plot of land with a pronounced gradient bounded by Carrer del Doctor Mascaró and Carrer de Sant Valentí. Although the building density in the neighbourhood of the park is low, it is the only interruption in the urban fabric. This gives it considerable value as an open space and green area, so the intervention to make it more decent and improve it for social use is more than justified.

This operation affected an area of 1,757 square metres. The main action consisted in making a paved ramp following the existing paths completely joining up the lower level with the upper level and the three existing flatter spaces. The ramp surface was concreted on the spot and finished with a powered trowelling machine known as a helicopter.

The solution adopted at the higher part, at an altitude of 99 metres, involved opening up the park onto Carrer del Doctor Mascaró by demolishing the existing wall and path and making a landscaped bank. The ramp continues as far as the street as a link between it and the first platform. The middle platform, at a height of 95 metres, had been used for games and this remains the case. The ramp goes down to the lower square, at a height of 90 metres, improving access from Carrer de Sant Valentí by means of a new boundary wall parallel to the bank holding up the lower part of the ground of the copse. A ramp running between them facilitates access to the square and the rest of the park.

The opportunity created by building the ramps was used to plant a line of different types of carpeting species in the areas affected by the works so that the vegetation marks the route of the ramps and helps to hold the ground in place. There are also plans to plant some pine trees to fill the gaps left in the present pine grove. In addition to pines, the area has a number of holm oaks and cork trees.

BARRI DE LA MONTSERRATINA
Viladecans
Improvement works. The "Eixample 21" Project

The Eixample 21 project is a general urban redevelopment plan affecting mainly the Montserratina neighbourhood in Viladecans and some adjacent sectors. The aim of the plan is to improve the condition of the streets in the area where the neighbourhood has expanded.

The project redefines the dimensions and the quality of the urban elements, the crossroads and the urban furniture, in order to reclaim new public spaces and gain ground for pedestrians. It also sees it as important to rationalise the room taken up by facilities so that they cause as little visual impact as possible. The total area affected by the plan in Barri de la Montserratina is 11,653 square metres bounded by Avinguda de la Roureda i del Molí to the north-west and north, Avinguda de Ballester to the south-west and Carrer del Canonge Dr. Auguet to the south-east.

Different typologies of streets have been created depending on whether they are intended to a greater or lesser extent for use by vehicle traffic or pedestrians. Basically, there are three kinds:
– Vehicle traffic, with one lane in a single direction and in-line parking on one side. This affects Carrer del General Prim, Carrer del Dos de Maig, Carrer de Pere Sala (west section) and Carrer del Canonge Dr. Auguet, in the latter case with parking on either side in view of its greater width.
– Priority for pedestrians, with the roadway surfaced with black asphalt at the height of the pavements and night-time parking only. This affects Carrer de l'Escultor Llimona, Carrer de Pau Gargallo and Carrer de Carles Altés (west section).
– For pedestrians only, with the roadway surfaced with red asphalt at the height of the pavements. No parking whatsoever is permitted here and the only vehicles allowed through are those belonging to residents on the way to their garages. Vehicle access is controlled by retractable posts. This affects Carrer de Joaquim Mir, Carrer de l'Escultor Clarà and Carrer de Pere Sala (east section).

Some crossings have been conceived as the chance to recover small public spaces by redefining the course of the pavement, reducing the passage of vehicles and doing away with unregulated parking and rubbish containers on the corners. The pavement is taken down to the level of the roadway all the way along the curved stretch, making it easier for vehicles to turn. Redefining the crossroads delimits the space for parking, in the streets where it is permitted, and the spaces reserved for the disposal of solid urban waste. Such waste is collected by means of a system of underground containers with groups of two to five pillar box-like structures, as laid down by council officials, emerging above ground for people to "post" their rubbish into. To sum up, the public space of the streets has been re-ordered, making it easier for pedestrians to use them, tidying up the urban furniture and planting trees where cars have given way to allow residents to get about more comfortably.

AVINGUDA DE LA ROUREDA
Viladecans
Improvement works. The "Eixample 21" Project

This avenue is in the north-east of Viladecans between Avinguda de Ballester and Carretera de Sant Climent, where it links up with the beginning of Avinguda de la Fraternitat which is to continue on the other side of this road and the gully to become a major ring road.

The starting point was an avenue with an irregular cross-section and character. It was a sort of temporary limit to the growth of the town coinciding with a change in the topography. Parking in the avenue was disorderly, failed to make the best use of the available room and helped to fragment the perception of the avenue as a single space.

In the face of this situation, it was thought appropriate to redesign the section described above so as to turn it into a unitary place and carry out works that would overcome the deficiencies mentioned, in other words, solve the problem of current and future traffic, order the parking places and allow pedestrians to go from one side to the other and through to the natural system of the extremely nearby hill.

Remodelling Avinguda de la Roureda has essentially consisted in adopting a uniform cross-section with the following typology:
– A two-metre-wide central reservation bounded by pavements and with straight-standing trees, locust trees to be precise, in the middle.
– One-way carriageways comprising a single, 3.5 metre-wide traffic lane and a two-metre-wide parking lane next to the central reservation.
– Two-metre-wide parking lanes next to the pavements. These lanes are not continuous and are eliminated at certain points to allow pedestrians through, to place rubbish containers or bus stops there, or for lack of space.
– Pavements that overcome the problem posed by the fact that the alignment of the roadways and the buildings does not always coincide. In most sections this has meant widening the existing pa-

vements, although in some places they have had to be cut back.
– Link-ups with the rest of the road network by means of roundabouts.

In order to lay the avenue's new road surface it was considered necessary to take up the old one completely first. The pavements have been surfaced with 20x20x4 cm hydraulic concrete slabs, the central reservation with 28x14x8 cm flagstones and the inner ring of the roundabouts with 20x10x8 cm prefabricated flagstones.

AVINGUDA DEL MOLÍ
Viladecans
New arrangement as a pedestrian area. The "Eixample 21" Project

The stretch of Avinguda del Molí between Avinguda de la Roureda and Carrer del Pi has been turned into a space for pedestrians. This section is at the end of the pedestrian precinct round Mercat de la Constitució and Plaça de la Constitució. It is intended to act as a bridge between this area and the future Parc de Can Ginestà, which is extremely nearby in the block bounded by Carrer del Pi and Carrer del Roure.

The plan involves a reordering of the space, the primary element of which is the introduction of a straight line on top of the slight bend in the road. The position of this new guiding line brings it closer to each of the two sides of the avenue in an opposite way at either side, thus freeing up larger spaces in the form of squares, free of all vehicle traffic, at either end of Avinguda del Molí and also in the central part, where it connects up with the empty space in the middle of the blocks of flats that opens up at this point.

The construction methods adopted and the quality criteria governing the work are similar to those employed in redeveloping Avinguda de la Roureda and the streets in Barri de la Montserratina, in order to give this set of interventions a unitary image. The materials used are concrete slabs where the street meets the front of the buildings and red asphalt in the middle.

The gradient of the avenue makes it possible to visualise the organisation of the space and especially the new guiding line, which is accentuated by a row of linden trees and Plus-type lampposts as well as a granite pavement that orders and directs the essential vehicle traffic (residents and services). The urban furniture and the rest of the vegetation have been sited in accordance with this guideline, but also at random, as though the trees of Can Ginestà, those inside the central block and the park above Avinguda de la Roureda, wanted to break out into the built-up area. The presence of trees and the predominance of a large number of benches, as far as urban furniture is concerned, are designed to emphasise the character of this pedestrian area as a quiet, relaxed place.

NEW GROWTH

CARRER DE SANT PERE
Gavà
New arrangement

The improvements to Carrer de Sant Pere consisted mainly in renewing the pavement, installing new lighting and planting trees.

The pavement has been widened on either side of the street to enable trees to be planted and make more room for pedestrians. The extra space has made walking along this stretch more comfortable and benches have been put there so that people can sit down too. The benches have been placed in the shade of the trees and some of them face each other to make conversation easier and create a certain feeling of seclusion. These more secluded areas are at the entrance to the school, between Carrer de Sant Joan and Carrer de Montserrat, and in front of the new town hall. Grey Roman flagstones have been used for the paving. In addition to this, other measures taken to make the pavements more pedestrian-friendly have included standardising driveways as they cut across the pavement and removing architectural barriers.

Traffic remains two-way. In the first section of the street, near the Avinguda de Joan Carles I roundabout, there are two lanes in each direction to distribute the traffic. Along the rest of the street there is a single lane for traffic in each direction, while the other is used for parking, bus stops and selective rubbish containers.

PLAÇA DE JAUME BALMES
Gavà
New arrangement

The intervention in this space in the municipality of Gavà is described in the following way by Albert Viaplana, one of the architects who drew up the plans:

"The building formed by the town hall and the library arose, without doubt, from the encounter with its environment. Avinguda Diagonal implacably imposed its law, just as Carrer de Sant Pere did, albeit more discreetly.

"Never the less, now that the building is in its place, we discover that the gestures that were originally imposed or suggested belong exclusively and completely to it. It has made them its own, so that in certain cases what was at the origin is now seen to some extent as foreign. These are gestures, spaces, that do not always encounter, at least not immediately, the complicity of the surroundings that motivated them.

"The square, the epitome of public space, is clearly suggested, once the gesture that determined it has begun. We discover, however, almost at the same time, that it only becomes complete with use: festivals, play, rest, meetings or simply passing through are needed.

"You can say that others, such as the space under the tower or the entrance to the library, are merely hinted at: their identity needs time and use to assert itself. But the exterior spaces cannot be completely understood without reference to the building's interior.

"We see that the square has an arcade; but you can also go from one end to the other of it on the first and second floors and along the roof. The same can be said of the arcade that runs across it: you can also find other ways of experiencing it on the upper floors.

"I do not think it is necessary to go on describing the project when it is here itself to be questioned and become unfailingly the property of whoever discovers it."

PARC DE LA MARIONA
Molins de Rei
Third stage of the metropolitan park works

Parc de la Mariona, the biggest park in Molins de Rei, covering a total of more than four hectares and with a clearly defined rectangular shape, lies between the town centre and the Pla industrial estate, so that it constitutes a transitional space helping to re-balance the landscape between these two areas. The park has various recreational areas that are integrated, from both a functional viewpoint and in terms of landscape, into the structure of the place, which thus becomes one of the main focuses of interest in the municipality.

The park has a geometrical layout following the contiguous built-up area from which it is separated by long rows of plane trees planted on a slightly raised belt of ground. An avenue cutting diagonally across it divides it into two quite different sections. The one bordering on the residential area is governed by the orthogonal pattern of the town, which generates controlled areas set aside for a children's playground, field games and semi-sporting activities. It is delimited by hedges forming four small squares, each of which has differently coloured species of trees designed to evoke the fruit orchards that once populated the place. This is complemented by a large paved square and two sets of railings with bougainvillea fencing off the area. The other part is the area of the poplar grove crossing the park from north to south which is designed to be reminiscent of the river bank landscape. Planned with an organically ordered plantation, it structures a set of flower beds, natural itineraries and areas for people to sit in creating small, cosy, shady spaces where they can relax. The terrain rises at the end as the result of earth movements in the rest of the park. This raised ground has been arranged into tiers semi-concealed in an inclined grass-covered plain planted with pine trees and provides a good view over the Llobregat valley.

The park's vegetation consists of trees, shrubs, climbing plants and ground-carpeting species. They are arranged according to a basic pattern, so that the way they are planted and the species chosen produce changes in the order, colouring and texture in the park throughout the year without losing the unity furnished by the pattern. The most utilised species is the poplar (*Populus nigra* and *Populus texana*), which is typical of river-bank areas. Japanese pagoda trees (*Sophora japonica*) have also been used in the Avinguda de Barcelona area, as their uniform, upright bearing makes them highly suitable for planting by the side of the road and they have the added attraction of producing a profusion of light-yellow flowers in the summer, while shade-producing London plane trees (*Platanus hyspanica*) have been used to shape a boulevard-concourse area along the route of Carrer de Menéndez Pelayo.

There is a third part to the park which is separated from the rest by Carrer del Primer de Maig. It is a large square, acting as a sort of entrance hall, formed by tiers semi-embedded in a inclined concrete plain serving as a new façade and as the way into the rest of the park. It is paved in the middle and trees, mainly poplars, have been planted and lighting installed round the central space. This piece gives the park an L shape surrounding the Pla industrial estate and extends the façade giving on to Avinguda de Barcelona.

A sculpture entitled *Tripodium* by Manel Marzo Mart on the large expanse of lawn at the entrance and the wooden fence surrounding the grass are two highly attractive elements that help to give the park its special character.

CARRERS DE FELIP CANALIES I DE NOSTRA SENYORA DEL PILAR

Molins de Rei

New arrangement

The road formed by Carrer de la Verge del Pilar and Carrer de Felip Canalies is the continuation of Passeig del Terraplè which runs through the historical centre of Molins de Rei. It is a kilometre and a half long and crosses the Pont de la Cadena and Canal neighbourhoods. The aim of the project was, on the one hand, to renew this arterial road in order to improve the town planning and the connection between these two neighbourhoods and the historical centre and the adjacent parks and facilities; and on the other, to tidy up the free spaces in the Canal neighbourhood. During the second stage, it is planned to link up Carrer de Felip Canalies and Carrer del Pla by building a roundabout at Carrer del Primer de Maig which will provide a future link-up to the motorway, which is currently under study.

The action consisted in redeveloping the street, keeping both traffic lanes and making in-line parking spaces on either side that are wide enough to allow the car doors to be opened properly. The width of the new pavements varies, depending on the particular stretch, but is never less than three metres. The pavements are wider in the squares and gardens to provide a continuous route for pedestrians and give the street the character of a boulevard. They have a continuous 1.2 metre-wide pit with trees and a continuous line of shrubs creating a visual barrier against the cars and a green background for the open spaces. People can get through the line of shrubs by means of crossings between one tree and the next. The rubbish containers are sited in the line of parking spaces. Visual connectors have been created for people to be able to get through the lines of parked cars by prohibiting parking in certain spots on opposite sides of the street. Finally, it should be pointed out that a two-way cycle line has been added to the street linking the town centre and the river Llobregat park.

The interior of the Canal neighbourhood has been turned into a big block incorporating Carrer de la Raseta, Carrer de Sant Isidre, Carrer de Ferran Agulló and Carrer d'Albert Pujol. Traffic in these streets, the same as in the block, is restricted to loading and unloading, access to garages and in-line or battery parking. They are surfaced at the height of the pavements. The first of these streets has crossings leading to Parc del Pont de la Cadena, while the latter two provide the neighbourhood with access to Parc de la Mariona.

The spaces between the blocks of flats have been newly paved with differentiated areas allowing urban furniture, such as benches facing the sun and in the shade, to be placed in them without altering their character as paved squares or agoras to be used however people want. The position of the old folk's centre and the tenants' and residents' association has been taken into account and care has been taken to avoid these inner squares being used for noisy activities. The areas for recreational activities for children and youth, as well as for older people, such pétanque, are in the landscapes spaces round the perimeter.

In the Pont de la Cadena neighbourhood, the curved fence round the school has been replaced by a new one perpendicular to the street, which has made it possible to improve the layout of car park. This has been given trees and lines of shrubs, which help to break up the sensation of cars being piled up, and pedestrian crossings ensuring that it can be crossed in every direction.

PARC DELS PINETONS

Ripollet

Second stage of the metropolitan park works

Parc dels Pinetons is at the far northern end of Ripollet, on the border with Barberà del Vallès. Its size –27 hectares- and its location –at a point of tension and conflict at the far edge of the built-up area- give it the status of a metropolitan park going beyond the strictly municipal sphere with a larger radius of influence and a part to play in structuring the territory. The plan focuses on turning a peripheral area into a central one. On a more immediate scale, the park serves to close off a crown of urban public spaces that branches out, at either end, into two arms wrapping themselves round Ripollet and going off towards the south, one almost touching the bank of the river Ripoll and the other running parallel to it, but further inland, crossing the small wood known as "Els Pinetons" (The Little Pine Trees).

The first stage of the operation on the park was carried out in 1998-1999 on an area of four hectares. The project reinvented the relief in keeping with the Vallès landscape in which it is set, first fragmenting the place and then sewing it back together again with pats and tension lines that follow the changes in height to become geometrical zig-zags running through the park from east to west. Round about them, on the other side of the town that is to be brought nearer, the park's vegetation becomes thicker and turns into a wood, with clearings here and there, where large rectangular "mats" define recreational areas linked by a path that winds its way round the edges.

Here is where the second stage, covering three hectares, is situated. The action begins with the path that is to go round the park and serve as the basic design for the project. The path has been given a double surface treatment consisting of asphalt and granite gravel which, where appropriate, is accompanied by a beach of pieces of viaverda that allow it to be used intensively without forsaking its green appearance. As the path advances, it links up a set of three platforms measuring about eight by 55 metres intended for different purposes. The first has various barbecues that have been remodelled and enlarged making use of the furniture from the first phase. The other two are for people to sit in and keep an eye on the children's playgrounds which are very nearby. The platforms are flanked by two rows of elms providing them with shade and will serve as prototypes of those that will go from the main path out of the park and connect up with the built-up area in the manner of the classical shaded avenues leading into the great gardens.

Two other features of the plan that are due to the water should be noted. These are two artificial dunes that are formally the end of the more "civilised" part of the first stage and functionally have the mission of intercepting and diverting the water coming from further up and preventing it from polluting the lower parts.

The lighting is in keeping with the general tone of the park. A twenty-five-metre high tower with fourteen floodlights has been added to the three already in existence. The height and power of the lamps are intended to evoke the brightness of the full moon that makes the night clear, highlights and nuances the silhouettes of the trees and other objects, and draws faint shadows. The lighting is reinforced with Àrea lamps, consisting of an obliquely extruded corten steel prism, every nine metres on

the ramp paths climbing up the slopes and at longer intervals on the path round the periphery.

The park seeks to establish a range of degrees of "naturalness" between the urban space and the natural space. Almost the whole of the first stage (the section bordering on the town) lies within the part of the park that has seemingly most been interfered with, whereas the current stage comes into closer contact with its wooded surroundings with its mixture of pine trees, holm oaks and cypresses. In line with this criterion of contrasts, the trees planted on the ramps are smaller and more domestic as becomes their position (tamarisks, plum trees and crape myrtle).

The furniture includes atlàntida fountains, as in the rest of the park. However, unlike the first stage, here all the benches are of the bancal type, which is more suited to the natural character of this section of the park, and highlights the contrast with the parts where more alterations have been carried out.

PARQUE CENTRAL
Sant Andreu de la Barca
Creation of the space

Parc Central de Sant Andreu de la Barca occupies a two-hectare gap between the railway tracks and Carretera de Martorell (the former N-II road). This gap which was left in the town's fabric is the natural link between the built-up urban area, the industrial area and the emerging shopping and leisure areas. This well-consolidated environment with a strong presence posed the need to find a structure of its own that would generate more cosy interiors on a more human scale that would at the same time establish relations with their surroundings.

The piece of land in question belongs to the right bank of the river Llobregat where another water-related feature emerges: the course of the Sedó canal, an old industrial canal that is no longer in use, which runs underground at this point. The park is to be created on both sides of the canal, although the first phase is confined to the part between the canal and the road, whereas the part on the railway side has been left until later on. Reclaiming the course of the canal establishes the guidelines for the park, which is organised into a series of banks perpendicular to the river that order the paths –as happens in agricultural areas-, define the areas for people to sit in and orient the visual aspects.

The need to make use, for economic reasons, of a concrete base upon which an old school once stood meant that everything that appears is supported by it. The banks, the main wooden paths and the small paved platforms where people can rest are all raised above the level of the ground, evidencing in this way the importance of the actions carried out there.

The structure of the groups of trees depends on what they are used for and how fast they grow: On the one hand, different species of quick-growing fruit trees line the paths down to the canal where, by way of an exception, a row of five olive trees that were recovered from the old school has been laid out. A second section of Aleppo pines forms a mass that superimposes itself on the park's structure and dissolves the further you go into it.

INTERSTICES AND LIMITS

PARC DE CA L'ARNÚS
Badalona
First stage of the preparation works for public use

This plan defines the necessary elements for restoring Parc de Ca l'Arnús and making it fit for use by the public. It involves the enlargement of the Can Solei metropolitan park, as these two estates were once a single one. This enlargement restores the unity of the landscape that existed prior to 1851. It also continues the green space of Riera Canyadó, which had previously been urbanised when the B-500 road was widened.

The first stage is the restoration of the romantic garden at the top of the estate, with its lake, tower and the axis of the cypress tree path. This stage also includes the new main watering network and the pumping equipment from the existing wells and water mine, re-utilising the existing regulating infrastructures (lakes and ponds). The works include:

– consolidation of the three bridges and the tower-castle on the lake. This comprises strengthening the foundations of the bridges by means of micropiles and renewing their surfaces with reinforced paving stones to make the structure more rigid, as well as steps and handrails. The damaged embattlements of the tower have been repaired, the roof has been weatherproofed and the access elements –a swinging platform and handrails- have been restored.
– restoration of the historical lines by treating the vegetation: cleaning and selective pruning, planting trees and shrubs, replanting perennials and using ivy as a species providing coverage, all in keeping with the criteria associated with traditional historical gardens. The beds of ivy by the lake have also been restored and a space has been cordoned off with Corten steel plate at a height of 5 cm in order to delimit its present pattern for the purposes of maintenance. The intention is that the steel will eventually be covered over by the ivy that has been planted.
– the surfaces of the paths have also been improved with calcareous gravel similar to the existing surface, the wall and the gutter bordering the cypress tree path which was in bad condition have been repaired, as have the pieces bordering the lake. The organic waste has been cleaned out from the bottom of the lake. Lighting for the historical garden and the cypress tree path has been provided by beacons giving off a small amount of light to mark out the paths.

OBSERVATORI FABRA
Barcelona
Approach road improvement works

The Fabra Observatory is one of Barcelona's emblematic landmarks. Situated half way up the Collserola hill range, right under the peak of the Tibidabo, it is visible from many parts of the city. The road leading to it turns off Carretera de Vallvidrera al Tibidabo.

The work carried out consisted in re-engineering this access road. The main aim was to solve the problem of getting rid of water from it by making a gutter to collect the run-off and laying a new surface for traffic to minimise the erosion caused by rain on the edges of the roadway and the adjacent banks. The solution employed in executing the work was to make the gutter and the edge of the roadway using a single type of piece –a 15 x 26 x 100 cm prefabricated concrete moulding- that could be placed upright or lying down to fit the road's winding path in the best way possible. In the case of the gutters, where the pieces are set out lying down, a gap was left between them to allow plants to grow freely and cover them. The actual number of pieces used varied according to the different distances to the bank defining the edge of the gutters.

Other alterations were also carried out that are worth mentioning. A small rest area for pedestrians or workers from the observatory was made at the edge of the road by laying out some of the concrete pieces lengthwise. The possibility of making another area like this one later on has not been ruled out. The area nearest the gateway into the compound was prepared for the coaches occasionally bringing children to visit the building to be able to park there. The lighting along this road was in very poor condition and had to be completely renewed. Finally, various cypresses that had originally been planted by the roadside when the observatory was built in 1907 were replaced.

PARC DE LES DUNES
Castelldefels
Creation of the space

The action taken here is part of a broader plan for Castelldefels' sea front, a space with a lot of potential due to its large size –both lengthwise and widthwise- but which had been seriously spoiled by the lack of town planning discipline during the 60s. The biggest work was the restructuring of the Passeig Marítim, or promenade, linking it up to the sector in the adjacent municipality of Gavà. This was completed in 1994. At the same time, measures had been taken to improve the natural space, especially the construction and/or consolidation of dunes and the recovery of the pine grove.

The present project concerns the far eastern end of the promenade, between Carrer 22 (Castelldefels) and Carrer d'Alcanar (Gavà), at a point where the promenade turns inland. This intervention was very like the one at the place known as Parc de Mar, further to the west, whose features are also very similar. Never the less, the intention in this case was to create a new park of dunes to mark a singular spot on the beach, with its own, differentiated character.

The space where the intervention was carried out, which has the status of a green area for public use in the General Municipal Plan, had been severely neglected. It was a piece of waste ground with ruderal vegetation, rubble and mounds of earth that was used for different purposes, from a seasonal car park to a place for storing building materials. The natural elements had therefore been considerably damaged, except for what remained of the pine grove that had once occupied the entire sea front.

The intervention consisted in creating a park of dunes to become a reference point for the huge beach in this whole area, as its visibly longitudinal direction is interrupted by a new zone heading off inland and reaching almost as far as the built-up area. To make this more clearly perceptible, the material used on the promenade was changed. At this point, it ceases to be made of stone and becomes a wooden boardwalk running over the beach's psammophilous vegetation (i.e. plants that grow particularly in sandy areas), with dunes on either side acting as the last protective barrier for both the pre-existing and the newly planted vegetation of the beach and the pine grove. In addition, the pines left outside serve to protect a large central space free of dunes suitable for various kinds of activities by beach-users. In spite of constituting a visual interruption, the new space perfectly performs its function as a link between the Castelldefels and Gavà promenades, as it also has a sinusoidal path, about four metres wide, situated further inland, part of which runs in the shelter of the pine grove.

The intervention endeavoured to be environmentally friendly and sustainable from both the ecological and the maintenance points of view. Reconstructing the dunes, especially those on the beach, was the best available way of protecting and recovering the vegetation in this spot, while recovery of the vegetation has helped to hold the dunes in place. The vegetation varies across the area, beginning with typically psammophilous plants in the sand along the coast, moving on to a maquis made up of salt-resistant shrubs in the intermediate zone and ending with a predominance of trees (pines, tamarisks, etc.) accompanied by suitable undergrowth (juniper, lentisk, rosemary, etc.) in the space furthest away from the sea.

ESPACIOS URBANOS
Cervelló
Improvement works in five urban and periurban spaces

1. CAN GUITART. The intervention here was intended to minimise the impact the construction of the plain had had on the topography. The bank had to be reconstructed, given a shallower slope than the hill and covered with pine trees. The original paving was kept as a carpet at the entrance. A green curtain of poplars helps to hide the presence of the wall and the railings of the sports club.

2. CAN PI. It was necessary to make the existing slopes less steep by introducing two cuts, formed by banks, in the site. This gives rise to three platforms which have been allocated to different purposes: the first is the general area for people to frequent, the second is for bowls and the third a place for children to play. Access is via a scaled ramp. A line of deciduous trees provides shade for the benches.

3. AREA ROUND THE NURSERY SCHOOL. This space has been remodelled and linked to the adjacent square. An area with mulberry trees extends out from the playground -which is paved with elementary geometrical patterns that organise it into different sections- and provides the necessary visual screen from the road. The other end has a space that is more open to the street and has a large eucalyptus tree as its distinguishing feature.

4. EL MIRADOR. The intention was to give this space a distinctive character as the entrance to the housing development by erecting a corten steel column bearing its name. Advantage was taken of its forward-leaning prow shape to turn it into a belvedere. The benches are an invitation to grown-ups sit down and enjoy the view while the youngsters play in the children's playground.

5. TORRE VILETA. This space has been given a function suited to the housing development. Earth had to be moved to achieve minimum slopes. Two green surfaces were created for a children's playground and shrublike plantations. The entrance to the site is in the middle and is surrounded by landscaped areas. A light point has been provided by means of a 12 metre-high column.

PARC DEL TORRENT D'EN FARRÉ
Esplugues de Llobregat
Creation of the space (stages 1, 2 and 3)

The torrent, or gully, in question is one of the many running down from Serra de Collserola that have been buried by the urban fabric of the metropolis. Never the less, at certain points, where the gash is deepest, they are still visible and remain as small, more natural, spaces, although they are almost always extremely spoilt. Torrent d'en Farré runs down from Mont d'Óssa and crosses the boundaries of Sant Just and Esplugues. A small affluent gives it a pronounced Y shape, the arms of which can be seen from the motorway and come together at the well-known Esplugues bridge, on the old main road, which was built across it. The stem of the Y continues in the same direction as far as the Esplugues football ground, at which point it disappears, swallowed up by the buildings. Its length from the motorway to the football ground is 1.6 kilometres and it covers a surface area, including its banks, of 12.25 hectares.

The plan set out to clean up the torrent and reclaim it as a green space that would revitalise the town centre. The large size of the place meant that the job had to be tackled in stages. The first phase consisted in tidying up the left arm of the Y, an area known as Ca n'Hospital. The aim was to keep the existing picture as it was, a flat bottom with nettle trees marked by the boundary of the slope to the east, while a straight wooden path was laid on the other bank. The action was completed with the construction of several footbridges across the torrent and stairs leading up to the top of the slope.

The second phase consists in the work of restoring the west arm of the torrent, in the sector known either as the Convent de Montsió or Can Casanoves (the name of the farmhouse that was converted into a convent by the famous Catalan architect Domènech i Muntaner). This is a green zone lying between the foot of the convent and the area stretching from the back of Can Tintorer to the rear of the town hall and as far as the road junction at Esplugues bridge.

The third stage begins on the other side of the bridge, at the foot of the existing houses, and continues to the south as far as the football ground. These two sections have been given a unitary treatment consisting in creating a central walkway of wooden cross planks and meadow marking the entire bottom of the torrent as a pedestrian route. This walkway is the element that links together the whole action, to the north and south of the bridge, in spite of its being physically interrupted by the bridge. The platforms built at the end of the straight walkway, paved with concrete, gravel and sand, where the areas for people to sit in and various related uses (bars, playground apparatus, picnic tables, etc.) are situated, have also been given a unitary treatment. Moving these more intensely used areas to the sides has enabled the space's natural appearance to be preserved as much as possible.

In its final stretch, the torrent becomes wider and its natural topography has been altered by the extraction of clay and later dumpings that have formed unstable, unconsolidated slopes. Here the straight walkway at the bottom is redefined by new side slopes to the west and, on the steeper eastern side, by a long artificial lake bordered by a linear concrete piece. At this spot, an attractive hanging footbridge joins the two banks of the torrent.

PARC DE LES BATERIES

Montgat

Second stage of the park works

The first stage in building this park, between 1999 and 2000, consisted, in general terms, in adapting and providing lighting for the entrance, demolishing the huts that were there, treating the banks, enhancing one of the existing esplanades with various plantations and installing a watering system.

The aim of the second stage was essentially to introduce two sets of pétanque courts, knock down an existing building and replace it with a kiosk-bar, and construct the necessary entrances and facilities. It also included removing water from the banks and planting different species of shrubs and trees.

The plan situated the pétanque courts in a place adjacent to the end of the entrance road in an esplanade four and a half metres below the level of the road. The esplanade is surrounded by masses of pines on the banks separating it from this road. It faces east and enjoys good views over the old quarter of Montgat and the Maresme coast.

The kiosk-bar was put up in the place previously occupied by the building known as "la casa del capità" (the captain's house), in the part nearest where the first stage of the park was carried out. To provide a direct link between the bar and the pétanque courts, a three-section stairway has been built leading to a small paved area from where there is a ramp to the courts. This ramp follows the route of the old path, although the slope has been changed and it has been paved with concrete to make it more easily accessible from Carrer de les Bateries.

The vegetation was furnished by hydrosowing the areas to which earth had been added to contour the new terrain and pine trees and different species of shrubs were planted to consolidate the banks and mark off different areas. A new watering system was also put in place.

PARC DEL TURONET

Montgat

Adaptation for use as a public space

The place known as Turonet or Turó del Mar is a rounded hill of modest height (65 metres) in Montgat town centre. The southern side is above Camí Ral (the N-II road) and the coast, while the northern side borders on the Turó del Mar neighbourhood lying between the hill and the C-32 motorway. The two entrance points are from this neighbourhood: one from Avinguda del Parc, which is the main way in, the other from Carrer de Buenos Aires, via an already-existing set of stairs. The position of the hill, right in the heart of the town, means that it has a major part to play as a public space, so it was considered appropriate to make a thorough job of the project in order to enhance its role as a free area and its status as a vantage point.

The plan contains two general lines of action. On the one hand, the intention is to develop the new entrances, consolidate the existing paths and open up new routes and uses. On the other, the idea is to improve the health of the vegetation by cleaning it up and pruning it, introduce new grass surfaces, give the park a new drainage network and install lighting, irrigation and park furniture. The specific actions planned within this framework are designed to improve the park's relationship with its existing entrances, either by building new routes or by repaving the present ones and trying to make the gradients less steep wherever possible. They also seek to consolidate the wooded area that already exists there without ruling out the creation at the same time of new grassy areas where people can relax in the places with the best conditions for this, depending on their typography, views, sunlight, trees, etc. These routes will have signs enabling people to identify the different botanical species on the hill.

The plan takes into consideration the fact that the esplanade at the entrance is currently used for musical performances, children's shows, etc. It proposes to transfer such activities to a new setting adjacent to one of the paths, cutting steps into the slope so that several rows of chairs can be set out there. As part of the plan to encourage new uses, a jogging circuit has been arranged that takes advantage of the already-existing paths and various standardised items have been put up round it to help people do their exercises.

Finally, bearing in mind that the park offers some splendid views, a large vantage point has been prepared taking advantage of the small cliff on the eastern side of the park. The little pavilion at the top of the hill acting as a belvedere has been refurbished, given a new roof and surrounded by a colourful mosaic that contrasts with the severity of the classical construction.

CAMÍ DEL SORRAL

El Prat de Llobregat - Sant Boi de Llobregat

Reclaiming two sections of the right bank of the river Llobregat

Camí del Sorral links the municipalities of Sant Boi de Llobregat and El Prat de Llobregat along the right bank of the river Llobregat. This path is the result of the channelling of the river in 1974. Running all the way underneath it are the pipes belonging to Depurbaix and the brine tube. The plan set out to reclaim this path as a clean and tidy space for leisure use and has the added value of embracing both the municipalities concerned, which has led to uniform treatment integrating the work that had been done before.

The path has a total length of 3,810 metres shared between the two municipalities. Once the whole path had been inspected, the first phase of the execution plan dealt with two particular areas, a 850 metre-long stretch in Sant Boi and a kilometre-long section in El Prat, covering between them a surface area of 83,855 square metres. A small intervention was also made at the point where the two municipal boundaries meet to prevent vehicular traffic from entering Sant Boi. Never the less, agricultural vehicles and traffic to do with the existing services had to be catered for.

The plan is based on the relationship between the path and its surroundings, especially other paths, picking out the points of interest in order to reinforce them. This included creating cross connections linking up with the river bed, with various places allowing people to get close and observe it, which involved constructing ramps, stairs and crossings and installing urban furniture. On the other hand, the plan sought to make the cross-section of the path, which is continuous throughout its whole length, less rigid and introduce a greater diversity of situations, to the point that in El Prat it is highlighted as such, whereas the part in Sant Boi is less clearly marked and its relations with the surrounding elements are enhanced.

The part in El Prat is confined between two motorways, one of which leads into the town. This place has been given the sense of an entrance, with the creation of car parks and rest areas. The path is paved with gravel, with pieces along the edge, and has granite blocks dotted here and there like milestones or grouped together at certain points by way of seats.

As regards the vegetation, almost all the trees that existed prior to this action, of which there were many in the Sant Boi area, have been left as they were, although more had to be planted in El Prat. The adjoining cultivated areas have also been left alone and help to make the place look neat and tidy. The new vegetation has been planted especially at the points of interest, which have been reinforced by putting trees -including pomegranates and fig trees- and shrubs on the borders, ramps and floodable areas, trying in each case to choose the most suitable species from both the ecological and landscape points of view. The banks were given specific treatments depending on the particular condition they were in, with shrubs and grasses predominating.

PARC DE LA MUNTANYETA

Sant Boi de Llobregat

Third and fourth stages of the metropolitan park works

Parc de la Muntanyeta, one of the biggest metropolitan parks, seeks to become a symbol of the immediate future of Sant Boi, a "paradise" where everyday life becomes an actual expression of its inhabitants' ideals and hopes.

The first two stages, carried out by 2000, affected the central zone of the park and turned it into two differentiated areas: a part full of gardens, woods and paths, and another consisting in a large clearing that became the main gateway into park from the town. Enriching and complementing the previous interventions, stages three and four –which are being executed simultaneously- furnish the park with the different accesses and amenities it still requires to make the entire hill more accessible and provide it with the amenities accompanying and facilitating the different purposes for which it can be used.

To be more precise, the operation consisted in reclaiming a large, steep-sided hollow at the western edge of the park and turning it into a big natural lake and a summer swimming pool. The water here is conceived of as an element for recreation, contemplation and relaxation. The lake has been given a beach and an attractive fountain. Adjacent to these new spaces and at a tangent to Passeig de Sant Ramon are various service buildings. They are half-buried, which allows people to go onto their roofs and enjoy excellent views over the Llobregat delta. The idea is to develop this facet of Parc de la Muntanyeta to the maximum, as it is the best natural vantage point under 100 metres in the *comarca* and at the same time a landmark for the surrounding district. The building next to the football field has two storeys: the ground floor contains the changing rooms, sick bay, laundry and a multipurpose hall, and ends, on the side facing the football field, in the stands for the public. The upper floor contains the spectators' entrance and turnstiles, and the offices and social rooms of F.C. Santboià. It has a metal structure and forms the canopy over the stands. The buildings next to the swimming pool and the lake house changing rooms and a bar-restaurant, respectively.

The entrance to these new spaces is via the first stretch of the walkway of Ronda de Sant Ramon (that now links up with the C-245), where a large car park has been made on the park side, sheltered by the vegetation on the boundaries of the wood. On the other side, Camí de Sant Ramon, at the top edge of the park, has been tidied up by draining it and planting pine trees, holm oaks, locust trees and shrubs.

The intervention also affected the north-east edge of the park, where two residual spaces have been reclaimed. In the one opposite Amat Verdú secondary school, where there is also a steep gradient, two platforms have been made containing, respectively, a large shaded area and a playground. In the other, between La Muntanyeta market and the park, a 95-place public car park has been made amid green borders and trees.

PARC DEL MIL·LENARI

Sant Just Desvern

Transformation of the pine grove into a park

Parc del Mil·lenari is in the built-up area of Sant Just Desvern. It is a pine grove on a slight elevation between Carrer del Mercat and Carrer de Freixes. The good condition of the trees has meant that they have acted as the town's "green lungs" for a long time. The aim of the project was to preserve and improve this spot. It set out to develop the existing pine grove, accentuating its character as a public green space, and the spaces bordering on the streets in order to facilitate access to the park and link it more closely to the town.

The pine grove at the entrance at the lower end has been opened up towards the street. The pavement has been widened, a square created and walkway ramps built to increase access to the pine grove and the space still to be developed on the roof of an adjacent car park. A small square has been created at the top entrance by getting rid of the existing cul-de-sac and constructing a small ramp. The different entrances have been reinforced by slate masonry walls and pine trees have been planted from the existing grove as far as the street as a way of providing continuity to the mass of trees.

The proposal for ordering the pine grove consisted in defining the pedestrian paths inside it. Two types of path were created: paths staying on the same level going round the hill in concentric circles, and paths with ramps defined by wooden cross-pieces linking the different levels. The latter start from on top of the car park and the little square where there is a chapel in a building belonging to some nuns. The ramps already existing on the slope on the side nearest Carrer del Mercat have been incorporated into these paths. Their connection with the roof and the chapel area has been modified and a new protection railing put in place.

The lighting is provided in three different ways. The entrances are lit by Prim-type columns, the paths circling the pine grove by lamps and the ramps linking the different levels by Sant Oleguer-type columns so that they clearly differentiate the various routes.

INFRASTRUCTURES

PONT SOBRE EL RIU SEC

Badia del Vallès - Cerdanyola del Vallès

A new bridge and approaches

The bed of the river Sec acts as a boundary between the municipalities of Badia and Cerdanyola del Vallès. The road running between them had traditionally forded the river, taking advantage of the dryness reflected in its name ("sec" means dry in Catalan). However, this caused all sorts of problems whenever there was one of those heavy downpours that occur fairly regularly in the Mediterranean and lead to rivers suddenly swelling up. In 1990, one such downpour even swept away a number of vehicles as they were fording the river and caused several deaths.

The action taken in this case consisted in constructing a bridge over the river Sec at the same spot where the ford –which has now been completely eliminated- had been and adapting the roads adjacent to the bridge accordingly. The bridge is 50 metres long and has two spans with a double pilaster in the middle. The foundations consist in concrete screen wall modules embedded in the firm clay substratum down to a depth of 12 metres. The deck is 14 metres wide, of which 9.30 metres is taken up by the roadway in the middle and the remainder by two pavements, each measuring 2.35 metres, flanked by two sets of metal railings, the lower one protecting pedestrians from the road and the higher one protecting them from the drop to the river. The underside of the outer set of railings is covered by a cornice of concrete slabs. Public lighting has been installed all the way along the bridge.

The roads adjacent to either end of the bridge consist in an asphalt roadway whose width varies between 7 and 9 metres, and 2.25 metre-wide pavements protected by double-wave railings. It should also be pointed out that all the medium-voltage electricity lines belonging to RENFE and Fecsa-Endesa that used to cross under the river have been definitively eliminated and now run underneath the deck of the bridge.

PAS SOTA EL TREN I L'AUTOPISTA

Castelldefels

A new subway for vehicles and pedestrians in Avinguda de la Ciutat de Màlaga

The aim of this project was to achieve greater permeability across this road in order to make sure that the built-up areas between the sea and the hills are adequately linked. In order to achieve this, it was necessary to overcome the barrier formed by two infrastructures running close to each other and in parallel: the C-32 motorway and the railway tracks. This was done by constructing an underpass on Avinguda de la Ciutat de Màlaga. At the same time, this road was linked up to the C-245, which was transformed into a civic urban thoroughfare (Avinguda de la Constitució).

The project affected the area from the roundabout at the crossroads between Avinguda de la Ciutat de Màlaga and Carrer de les Canyes. The avenue was extended from here, by means of an incline of approximately 8% and raising the maximum height for vehicles using the motorway underpass to 3.15 metres, as far as the space between the motorway and the railway line, which is where Carrer del Molinot, leading to a facilities area, begins. Following this, a slight curve was given to the road so that it runs perpendicular to the railway line and a new underpass was constructed with a maximum vehicle height of 3.97 metres to link up finally with the

C-245. The section giving onto Avinguda de la Ciutat de Màlaga, where the pavements (a main, wide pavement for pedestrians and a secondary one for tradesmen) are about a metre above the height of the roadway, was designed to give pedestrians the feeling of not being so close to the vehicles, bearing in mind that this road goes under two bridges within a very short distance of each other.

The difference in height between Avinguda de la Ciutat de Màlaga and the C-245 at the point where they meet was dealt with by dividing the latter into two. The roadway in the direction of Barcelona was lowered to bring it down to the same height as the avenue. A large elliptical roundabout was built on the C-245 from Carrer 302 to Carrer 304, with two semi-roundabouts spilt at either end and the space inside turned into a car park.

The main conditioning factor in carrying out the work was that the phreatic stratum reached up almost as far as the surface. This required the construction of a large watertight container with over 500 metres of screens lengthwise and depths of between 9 and 20 metres. Drainage of the area was provided by means of other structures, such as a pumping well and a lamination tank.

The pedestrian pavement was surfaced with rectangular concrete slabs and the banks and the tradesmen's pavement on Avinguda de la Ciutat de Màlaga with flagstones. The different paving materials employed highlight the different uses for which they are intended. This is reinforced by the placement of the lampposts, which are on the main pavement (Àrea lamps and Uralsa corten steel columns).

The surroundings of the underpass have been tidied up and landscaped and planted with trees such as poplars, acacias and China trees, shrubs such as myospora, lavender cotton and shallots, and patches of grass on the bank and the semi-roundabouts round the car park on the C-245.

PASSAREL·LA DEL PAVELLÓ

Molins de Rei

A new pedestrian walkway over the railway tracks

This new footbridge going from Carrer de Roger de Llúria to where the sports pavilion is has replaced the previously existing one in the same place that had become obsolete. The new structure is sited obliquely to the classical direction perpendicular to the railway lines in view of the asymmetrical layout of the ways into and out of the previous footbridge and the impossibility of altering Carrer de Roger de Llúria parallel to the railway tracks. As a result of these conditioning factors, the new bridge has taken on the geometry of the blocks of flats on the western side and is lined up with them. This means that the way out at the pavilion end has been sited and made wide enough to smarten up the whole area and become the beginning of a route leading to Plaça de Mercè Rodoreda or beyond that. On the western side, the bridge ends at the same place as the old one. However, as it occupies a little more space, the exit has been made narrower and various parking places have been eliminated.

The choice of structure was made on the basis of several practical considerations: not to stop trains going by while the new bridge was being built, not to employ large pieces given the problem of transporting them through the narrow streets of Molin's old quarter and, lastly, to include in the design vertical fences at least two metres high as required by the relevant regulations.

The bridge is formed by two metal lattice girders made up of reinforced profiles leaving a 3.05 metre passage between them. On the western side, the girders are supported by two concrete pillars in the form of a screen containing the vertical lift inside them. The pillars are closed off with glass and stainless steel and the lift inside them also has glass walls, a feature which increases their safety, as visual contact between the user and the street is never lost.

On the eastern side, support is provided by a concrete pier embedded into the existing bank. The delivery point is at the height of the new entrance which is to be built behind the pavilion. This height is very similar to the present one, but a bigger platform is being made with new down stairs and a ramp on the side. The plan for the bank is extremely simple and is based on hydrosowing, which ensures the stability of the earth and helps to reclaim it, at least as a green space forming the visual background to the new bridge.

The access stairs are the third element making up the bridge. They go up in a spiral from underneath the bridge, from which they are structurally separate. In fact they are supported by a central corten steel pillar whose volumetric composition accompanies the twist in the staircase and rises up above the height of the bridge to become a light column carrying the spotlights for the new space. Hanging from this central pillar, the staircase has a striking shape which it is hoped will become identified with the new space created for pedestrians. It has a minimum width of 1.40 metres between the handrails and is wider on the landings. Both the stairs and the footbridge are paved with wooden boards covered with black rubber, which is specially recommended for pedestrians.

PONT SOBRE EL RIU RIPOLL

Ripollet

Repairs to the bridge over the river and motorway

The reason for this project, from a town planning standpoint, is the need to improve the links between municipalities. The entry into service of various stretches of road in the immediate vicinity has made it necessary to redefine and take specific steps in regard to such thoroughfares in order to reduce their impact on pedestrians as a result of the increase in traffic, mostly heavy vehicles.

There were various different ways of meeting these needs. The one chosen is based on making use of the existing bridge, formerly used for road traffic, linking the main built-up area of Ripollet with the neighbourhood on the other side of the river and with Cerdanyola by passing over the obstacle of the river and the motorway. Apart from taking advantage of the good condition the bridge was in, this option enabled several goals to be achieved, which were decisive when it came to taking the decision. These objectives were:

– Covering the motorway. The planned intervention did not see this as a simple footbridge over the river and the motorway, but rather as a new take on it as the first part of what would be the definitive link between two neighbourhoods on either side of the river: the covering over of the motorway.

– Sustainability and recycling. Nowadays, the major environmental concern is to reduce the waste and rubble to be disposed of. On the other hand, path-breaking recycling of large infrastructures is being carried out. This project has therefore set itself the aim of re-using a major infrastructure that has become obsolete, but is still useful and in good condition, by giving it a new use.

– Human landscape. It is clear that any intervention in the public space has to formulate a landscape that will make the object of the intervention, whether it be a square, a park or a pedestrian overpass, more human. In this case, it is not just a matter of joining up two points by means of a simple footbridge, but of making a route lacking in meaning more pleasant by adding features to it, such as turning it into a stroll through a park over a river.

– Improving the present route. In view of the existing ramps' steep gradients, of nearly 20%, the new route has improved this aspect by ensuring that nowhere is it steeper than 8%, which is the maximum recommended for normal activity.

– Economy. Ripollet's basic telephone, water and gas networks go over this bridge, making this the most economical option, as it allowed the routes of these networks to be changed as little as possible.

The actual plan involved the construction of an avenue-garden forming different ramps to overcome the difference in height between the starting and arrival points. The cross-section of the bridge is characterised, on the upstream side, by the formation of a bank made of expanded polystyrene blocks and a layer of vegetable earth to a minimum depth of 40 cm supporting a landscaped garden that completely covers it, and on the downstream side, by a pedestrian avenue, with trees and lighting lining the route. Finally, a material characterising the project was

defined -corten steel- which covers the railings and the bridge's outer skin.

PARC DE LA SOLANA
Sant Andreu de la Barca
Creation of the space as a metropolitan park

The urban front on which Sant Andreu is expanding towards the river Llobregat is constrained by the A-2 Baix Llobregat motorway standing in its way. However there still remains an elongated, sloping strip of land and an effort has been made to get as much out of it as possible and turn it into Parc de la Solana, a space as interesting as it is necessary.

The work began by turning the top of the wall along the motorway that serves to reduce the traffic noise into a long avenue with good views of the river. The differences in height generated by the wall have been overcome by a route consisting of paths that cross each other and make it possible to go from Carrer del Doctor Vila –the street providing access to the blocks of flats– up to the elevated avenue and the bridge across the river. The pattern of the paths defines the geometry of the park and generates different spaces at ground level, at the height of the elevated walk and at the intermediate landings where the paths cross.

The largest areas are the children's playground and the youth playground which are suitably equipped (ladders and slides in the former and sports facilities in the latter). Without a doubt, one of the park's most attractive features are the green terraces accompanying these areas. Laid out like the stands in a football stadium, they have a central stairway and three intermediate landings with benches. The other flat spaces are smaller and are for walking or sitting in. All in all, there is a variety of spaces with different uses, aspects and views.

Carpeting species providing contrasting colours that change according to the season have been chosen to highlight the geometric pattern of the banks. They also contrast with the grey paving on the paths and the aluminium railings. The elevated walkway, on the other hand, has a reddish surface and white railings. Finally, it should be pointed out that the trees and lights have also been arranged so as to reinforce the main lines of the park's layout.

FACILITIES AND AMENITIES

MÒDULS PER A BAR RESTAURANT
Castelldefels
Design and construction of seven modules in Passeig Marítim

In developing the Passeig Marítim, or promenade, in Castelldefels, the bar- restaurants have been sited, following the criteria laid down by the Spanish Ministry of the Environment, on the inland side of the promenade, leaving the space between the promenade and the sand free. In the original proposal, these bar-restaurants were grouped into pairs in the main areas providing access to the beach. The more compact and enclosed parts were situated facing the accesses and the composition became increasingly open the further away it was from the places where people passed by on their way down to the beach.

The present modules for bar-restaurants have kept to this model, although the Ministry's guidelines have ruled out their being constructed in pairs. Altogether seven have been built along the edge of the promenade. At the front, they all give onto the promenade and are open to the beach and the sea, while at the back they give onto the inner road and car park, except for those at the eastern end, which give onto Parc de Mar.

The basic criterion used in constructing these modules was to have a roof separate from the volume underneath it containing all the establishment's services and facilities. This creates a completely open and well-ventilated air chamber that improves the atmosphere in the establishment. This roof consists in a concrete slab supported by round steel pillars. The interior volume is constructed in the form of a box with ceramic brick walls covered with Parklex-type plywood panels and Trespa-type synthetic resins. The framework is made of anodised and lacquered steel. The bars are separated from the inner road by a wall of varying height protecting the establishment's space and the areas with outside tables. The wall consists in a metal structure also lined with Parklex-type plywood.

In selecting the materials and finishes for the modules, the aggressive environment of the sea front was carefully taken into account. This led to the choice of synthetic coatings with a proven record of being able to withstand such aggression. All the exposed metal elements have been coated with special Hammerite-type corrosion-resistant paint and the parts made of natural wood have been treated first in an autoclave and then with lasur to give them an appropriate colour. The use of a synthetic material such as Trespa as the main product for the walls of the establishment made it possible to choose different colours for defining each of the constructions and so playing with the colours to create patterns along the promenade, an idea which will need to be reinforced by the colours of the canvas awnings, the meter cupboards and the banners hanging from the lampposts.

To conclude, mention should be made of the fact that the plan for the Passeig Marítim also includes boardwalks constituting the accesses to the beach which are to continue in front of the models. These boardwalks can be used for seasonal open-air bars over the beach under the licences for the bar-restaurants.

NOU CAMP DE FUTBOL
Cervelló
Construction of a new municipal ground

This is a newly created facility. It is classed as a category CAM-2 double multipurpose sports ground, according to the Catalan Autonomous Government's General Secretariat for Sports, which means that it requires a surface area of 6,615 square metres and a building for changing rooms and other facilities of 500 square metres.

The site where the ground has been built is between the gully known as Riera de Cervelló and the Nacional 340 relief road, at a place known as the Plana de ca N'Esteve. It has a lengthwise gradient of 4.5% and its physical boundaries are determined by the above-mentioned relief road, a forest track running round it as far as Torrent del Castell, and the southern slope of the gully. The facility is in the area where the vegetation is least dense and has a mainly north-south aspect. This has the advantage of obviating the need to build retaining walls on the gully slope and also reducing the impact on the existing vegetation. It should be remembered that the site is adjacent to an extensive area of natural woodland, classified as parkland in the General Plan, and the intention is for the ground to be integrated into the wood.

In line with this approach, the plan is for the ground and park to share the vehicle accesses and car park. Similarly, the building housing the changing rooms and other amenities, at the entrance to the ground, has been sited in such a way that it will also be able to relate to the users of the park and serve them by means of a small bar with tables outside. Entrance to the area is via Carrer de la Riera, which acts as a limit to the growth of the town, and Carrer de la Font, on the other side of the relief road being built. The car park is at the foot of the bank left by the building of the relief road and links up with the footpath at the southern end of the football ground.

At this point, the ground is embedded in the most luxuriant part of the wood by means of the banks that are transformed into a set of tiers on the long side. These tiers are constructed up against one of the concrete walls enclosing the compound and also help to shape the building housing the amenities and changing rooms. An effort was made to unify the exterior elements by finishing off these walls with strips of wood which in some cases serve as handrails and, in the case of the building, run in front of the glazing to form a protective lattice.

CEMENTIRI MUNICIPAL
Cervelló
Widening and improvement works

Cervelló cemetery has a classical layout. It is a rectangular compound organised around two perpendicular paths. There is a central landscaped area with the blocks of niches arranged round the peri-

meter against the wall. It is on a piece of land with an extremely pronounced slope. The action consisted in enlarging the compound and refurbishing the entrance from Carrer dels Àngels.

The enlargement was not conceived as the construction of a new separate, autonomous space, but as an extension to the already existing cemetery to which its functional and formal features have been adapted. It consists, in fact, of a new trapezoid-shaped body, wider at the front, which gives onto Carrer dels Àngels, than at the back and in juxtaposition to the northern end of the existing compound. The new sets of niches are arranged orthogonally, and not round the new wall. The four units come into contact with the wall at its north-west vertex, leaving the rest of the perimeter free. This layout enables better adaptation to the sloping terrain and provides a more harmonious view from outside. A fifth, larger block of niches, attached to one of the existing blocks, was sited at the wider, front part.

The new section was integrated with the old cemetery by continuing the wall at the same height as the existing one and by the arrangement of the niches, as described above, which project above the wall. The materials and colours employed also play a key part in linking the old and the new sections. The same stone was used for the new wall as for the old one, while the colour of the niche ornamentation is white marble and the colour of the concrete floor is washed grey. Only one new material was employed: corten steel plate lining the walls and the protective handrails and railings.

A small services and amenities building was constructed attached to the wall at the point where the enlargement begins. The roofed entranceway to the amenities also serves as a covered link between the two compounds. The new part can also be easily accessed from the transversal axis of the old cemetery. Access from the outside from Carrer dels Àngels has been improved by the construction of two gently sloping ramps.

EDIFICI MUNICIPAL DE SERVEIS
L'Hospitalet de Llobregat
Construction of a new services building in Carrer del Cobalt

The aims pursued in constructing this municipal building in Carrer del Cobalt are, essentially, to house and group together the four council works department squads so that they can perform their specific tasks such as repairs, handling, storage, etc. there; house the municipal laboratory; and provide as much space as possible for the municipal records.

The complexity of the programme to be carried out stands in contrast to the architectural clarity of a white four-storey volume on a dark ceramic-covered base. The windows are large, dark-coloured, horizontal openings that not only let natural light into all the rooms, but subdivide the large volume and finish it off at the roof. A blue portico marks the entrance to the lobby of the building, treated with a covering of recycled wood shavings whose warmth contrasts with a large glass-panelled adornment. The courtyard, which also has a blue door, provides access both to the rooms for the works teams and the underground car park which has an attached ramp leading down to it and has parking places for the 50 vehicles in the municipal fleet.

On the ground floor there is an open space containing the main entrance to the building and the general entrance hall. The main staircase is on one side of this space, while the other staircase and the service lift serving all the floors and connecting up to the courtyard are on the opposite side. The first storey has the form of a mezzanine floor. This frees up a double height in the rest of the unbuilt space on the ground floor containing the works department's working and storage areas, thereby gaining volume, space ventilation and light. This is also where the administrative offices are. A U-shaped corridor emphasises the architectural conception of the space.

The municipal laboratory and public health department are on the second floor. The laboratory is situated together with the administrative areas, the areas where the public is attended to, and the managers' and inspectors' offices. Three areas have been provided on the north-east side for chemical instruments, microbiology and common uses. The public health work room is at one end and there is a multipurpose room at the other. The third and fourth floors are for records. The planned layout is generated by a central corridor on each floor that divides it into two large spaces, one facing north and the other facing south. These spaces are in turn divided up to produce six rooms for filing cabinets, a space for installations and a store room. The air-conditioning and heating equipment, including solar energy panels for heating water and photovoltaic panels for generating 5 kW of electricity, are on the roof.

PISCINA DE LA FEIXA LLARGA
L'Hospitalet de Llobregat
Construction of a pavilion, swimming pools, exercise rooms and multipurpose rooms

The basis of this project are three separate swimming pools for different purposes under a huge roof of laminated wooden beams almost 40 metres high. The functional elements also include an area with changing rooms and additional facilities, and adjoining rooms for various gymnastic activities. The interior appearance of all these spaces has been achieved by a combination of materials that make maintenance as easy as possible. The materials used are so diverse –white tiles of different sizes depending on how they are arranged, intensely coloured phenolic timber reinforcements attached to the outside and metal plate coverings in the corridors and interior communication areas with the sports centre- that they cause unexpected, dynamic sensations in spaces lacking any formal complexity. Finally, the skin covering the whole building is simply an "excuse", a functional necessity. Put this way, it sounds like something insignificant, but, on the contrary, this apparent insignificance is based on the difficulty involved in cladding a pergola-roof of such characteristics from the almost inevitable standpoint of wanting it to appear completely covered... and on its own. Glazing, providing transparency and light, thus seemed imperative.

This project emerges in the territory apparently as an annex to a sports centre. In spite of being conceived as an autonomous and eventually independent building, the swimming pool project has not escaped the temptation of being a false formal extension aiming to finish the existing building's brusque intrusion into the environment much more gently. So the intention was not to "finish" the sports centre building, but rather to "balance and conclude" the presence of the set of buildings on the basis of the architectural autonomy of the two projects.

The desire to design an intentionally recreational facility, aimed at all sorts of users from the Bellvitge neighbourhood, that meets the criteria of being environmentally-friendly, sustainable, energy-saving and easy to maintain, has enriched the entire project. A 5 kW photovoltaic installation using two different kinds of panels has been incorporated into the south façade. The 23 blue polycrystal collectors on the façade and the 36 black monocrystal collectors on the canopy are capable of generating 7,000 kW a year and saving 1,600 kilos of carbon dioxide emissions a year.

Making full use of the sunlight throughout the whole building, which is protected on the western side by a pronounced four metre projection and on the southern side by the photovoltaic pergola sheltering the entrance to the outdoor sports track, is another feature of the effort to adapt the architecture to the building's sustainability criteria. All these energy-saving devices are topped off by a major solar heat installation formed by 116 flat collectors completely integrated into the roof capable of generating 120,000 kW a year and saving 30,000 kilos of carbon dioxide emissions a year.

Recognition of this decided willingness to construct a municipal facility according to bioclimatic and sustainable architectural criteria has led this project being selected for the Spanish Exhibition Pavilion at the Green Building Challenge – 2005 to be held in Tokyo. The selection process was carried out jointly by the Higher Council of Architects Associations of Spain and the Spanish Ministry of the Environment. On the other hand, the sports facility's sustainability, efficiency and energy-saving parameters will be monitored by the GB Tool software designed to provide an environmental assessment of bioclimatic architecture which won

international recognition at the last GBC-2001 Conference in Maastricht.

TORRE DE LA MOLINADA
Pallejà
Restoration and recovery for public use

Parc de la Molinada is in Pallejà's old quarter and consists of the gardens of a former private residence dominated by a large house that Josep Tarruella, a doctor, had built in the late 19th century. The gardens were turned into a metropolitan park and opened to the public in 1998. At that time work was carried out on the building to strengthen its structure and weatherproof its exterior elements, as it was in a considerable state of neglect and deterioration as a result of the action of the weather and the lack of upkeep, but the interior was not tackled.

The building is a typical large detached house of the period, in an eclectic style with a rectangular ground plan, for use as a family dwelling. It has a ground floor, first floor and attic, and an attractive tower with a truncated, steep-sloping, tile-covered pyramidal roof, emerging from the southern façade. The building also has a pyramidal tower roof, although it is partly concealed by the crown of the walls. Balconies protrude from the north and east façades and the latter also has a large gallery. The structure is made of solid bricks, which are used as vertical supports and to enclose the rooms, and one-way floor slabs of small metal guiders or wooden rafters with fine-tiled arches. The roof is also made of wooden beams and rafters and blue enamelled ceramic tiles. The entrance stairway was in the tower.

This intervention consisted in completely renovating the building -which has a constructed surface area of 550 square metres- and turning it into a municipal facility. It began by ensuring that the building was stable and safe by reinforcing the items with easily remediable pathologies, and taking down the elements that could not easily be recovered and putting up new ones in their place. As a result, almost all the intermediate frames in the building were demolished and new ones put up, and all the load-bearing walls with cracks and cervices were reinforced. At the same time, the heights of the different floor slabs were adjusted so as to be able to make use of the attic. The structure of the gallery was also strengthened. As a general criterion, an attempt was made to reduce, as far as possible, the number of different spaces into which the building had been divided, by knocking down all the interior dividing walls, except for the load-bearing walls, in order to have larger spaces available. Finally, converting the building into a centre for use by the public meant brining it into line with disabled access requirements by including an access ramp and building a new way to the lift.

The main entrance to the building is in Avinguda de la Generalitat. The ground floor has been conceived as the most public part directly related to the park where the relevant activities open to everyone and linked to the outside are held. It is here that the biggest effort has been made to keep the original features of the house such as the interior woodwork, part of the flooring and certain items such as the fireplace and the tiled skirting boards. The classrooms of the local adult education college have been situated on the top floor and have been constructed using more neutral materials that are more suitable for such purposes. The basement has been reserved for services and facilities not open to the public. The plan also included replacing the exterior woodwork, installing a general air-conditioning and central heating system, and updating all the installations necessary for the use for which it is intended.

CAMP DE FUTBOL DE LA MUNTANYETA
Sant Boi de Llobregat
Construction of the ground and the services building

This new football ground in Sant Boi, situated on the west side of the park below the lake, is a further addition to the amenities with which La Muntanyeta has been provided. It replaces the ground that used to be on the same site and has now been demolished. It is not easy to include a football field and the service buildings belonging to it in a park, but neither is it impossible. Building with nature involves certain confrontations with it and when our resources imitate it they can seem small and crude.

The football ground's new services building follows the same criteria as the dressing rooms and restaurant buildings of the last phase, completing the frontage line on Ronda de Sant Ramon in this block. The building's unity on the large longitudinal base containing this battery of projects is provided by the roof which can be seen as a large, geometrically pure element, a unitary mantle floating above and protecting the stands. The intention of the coloured seats is to create a real or virtual scene based on the colours of flowers in nature. The football ground proper enters into contact with the park area where the lines become less intense and are surrounded by an area of grass and shrubs in which, here and there, the existing slates show through. The ways into the different areas of the park are completed by concrete paths which spread out among the slopes of this new grass zone.

PISCINA DE LA FONTSANTA
Sant Joan Despí
Construction of a new swimming pool and services building

The execution of this project has led to the enlargement and improvement of the facilities of the Sant Joan Despí municipal swimming pool in Parc de la Fontsanta. In particular, the aim was to build a new children's swimming pool and a services building next to it. The area involved borders on Carrer de Sant Martí de l'Erm to the north, Carrer del Marqués de Monistrol to the east, Parc de la Fontsanta to the south and the Sogemasa water tank to the west. The surface area affected is 3,947 square metres.

The facilities already in place consist in a building housing changing rooms and installations, a large open-air swimming pool, another smaller pool, a grass area at the same height as the pools and another one on a lower terrace, the old platform of Parc de la Fontsanta. Following on from this second terrace there is a picnic area shared with the park that is open at different times depending on the time of year.

The action taken here has involved removing the children's swimming pool from its present position and using the resulting space to enlarge the grass area, as it was far too small to cope with the large numbers of people using the pools, which also caused maintenance problems. Increasing the area will enable the grass to grow stronger. The quality, substratum and drainage of the grass have also been improved. The new enlarged space has been equipped with benches, footbridges, sunshades, etc. The outdoor lighting here and of the whole area has been renewed with 250W high-pressure sodium vapour spotlights.

The children's swimming pool has been reconstructed from scratch at a new spot on the lower level, practically on the edge of the trees in Parc de la Fontsanta. It is a 20 x 10 metre rectangle surrounded by concrete paving.

A new building, also with a rectangular shape, all on the ground floor, has been constructed next to the swimming pool, taking advantage of the difference in height of the ground. Its structure consists of reinforced concrete restraining walls and pillars for the vertical structure with 20-centimetre reinforced concrete slabs for the horizontal roofing structure. The building is to be used for services and amenities, including a small bar, a first-aid room, toilets and a place for installations for the children's swimming pool.

COMPLEX ESPORTIU SALVADOR GIMENO
Sant Joan Despí
Construction of a pavilion, swimming pools, exercise rooms and multipurpose rooms

This sports complex is in the centre of Sant Joan Despí, in the block bounded by Carrer de Marta Tarrida, Carrer de la Creu d'en Muntaner, Carrer Major and Riera d'en Nofre. Given its position, its configuration and the uses for which it is intended, this new municipal facility must help to create a key resource for the town. With a view to strengthening this function, it is proposed to build a square that will serve as the entrance to the building and a link with the street, unifying the access systems and acting as a joint between the old quarter and Barri del Centre and the future facilities section.

The construction is planned as a unitary building providing a strong institutional image of a new sports facility. The building itself is a rectangular box running from north-east to south-west with a simple organisational layout in keeping with the habits of sports enthusiast users. From the type of building to the choice of the construction systems and materials, special care has been taken to ensure that the building's formal expression is in harmony with criteria such as constructive economy, energy saving and ease of monitoring and maintenance.

The plan divides the layout into two differentiated parts at either end: the swimming pools at the south-west and the pavilion on the opposite side, both opening up and extending towards the exterior in search of light and creating a direct relationship between users and passers-by. The double-height entrance is in the middle of the volume, giving onto the square. This is where the control and administration sections are located and from where all the changing rooms branch off in a single straight line. As well as connecting up with the large sports halls, the changing rooms also link up, at the end of the corridor, with the upper storey where the weight-training and gym rooms are located to take advantage of the air and light coming from a central well. This well is an essential feature of the project serving, at the same time, to light up what would otherwise have been the darkest part of the complex, the changing rooms corridor and the entrances to the changing rooms.

On the other hand, non-sports visitors coming into the double height entrance hall can go up to the first floor where the rest of the facilities are: the stands in the pavilion, a multipurpose hall (for exhibitions, talks, etc.), the administration management, the different sports secretariats, the beauty area and the bar-restaurant which also leads onto an outdoor terrace and creates a second entrance to the complex.

One of the concerns in planning the whole process was to ensure that as many of the spaces as possible would enjoy optimum conditions in regard to light, spaciousness and comfort without this pushing up the price of the project.

The dimensions and characteristics of the different rooms are those laid down by the General Sports Secretariat of the Generalitat de Catalunya. The project also complies with and incorporates all the provisions of the currently applicable basic legislation and all the compulsory provisions to do with mobility and safety.

URBAN FURNITURE

DUTXA AMB
Beach furniture

This model of shower has been designed to be installed on the beaches along the metropolitan area's coastline. It has been conceived so that it can be installed on its own or in a group. It has a sufficiently distinctive presence as to be able to mark or define an arrangement, a boundary, a place, etc. It incorporates vandal-proof and low-maintenance features.

The shower is made up of several parts:
- A drainage and support well (Ø 2.34 m).
- A square reinforced concrete platform (3.30x3.30 m), framed by a stainless steel band, the surface of which has a bristle brush finish.
- A perforated missanda wood circle (Ø 1.94 m), with radial partitions concentric with the shower embedded in the concrete floor, covering the large drainage well and the water connection box.
- A polished AISI-316-L stainless steel cylinder (Ø 127 mm and 2.10 m long), with two sprinklers, and two flow meters, opposite each other at the top.

It has an access hatch with a safety latch so that the stopcock can be turned on and off and a snap-connection water tap which can be used for cleaning the platform and the shower. The shower is connected to the water mains by a single central tube and is attached to the well by an intermediary coupling piece. The cylinder can be removed during the winter and replaced by a quick-to-install flat stainless steel lid that covers the other parts.

PAPERERA AMB
Beach furniture

This is a cylindrically shaped litter bin with a large capacity yet lightweight appearance. It has been designed for use on the metropolitan area's beaches and special attention has been paid to ensuring that it is able to withstand the corrosion caused by sand and a salty atmosphere, as well as cope with the harsh weather conditions of the summer months.

The lid can be opened and closed quickly and is fitted with a vandal-proof catch. It is anchored in place by embedding the final 30 centimetres of the body in the sand and filling it with sand before the plastic bag is attached. This is an extremely simple yet solid system. The bins are stackable to facilitate storage at the end of the summer season.

The bin is made of rotationally moulded polypropylene with an anti-UVA additive and is mass tinted. Once installed it is 92 centimetres high and 63 centimetres in diameter. It has a total volume of 203 litres and can hold 165 litres.

This model of litter bin was awarded the Delta FAD 2005 Prize.

BANC AMB
Beach furniture

A small number of items were built first as prototypes and their performance tested in the climatic conditions with which they would be required to cope when in use. Following this, this item of urban furniture was mass produced to be part of the standard equipment on the metropolitan beaches.

It is an extremely simple and austere bench in regard to both the material of which it is made and its shape which, like others, can be compared to a milestone on the road. It can be used by people to leave their clothes on while they have a shower or to sit on while they remove the sand from their feet. It has been designed to be installed mainly in the vicinity of the showers on the beaches, where it helps to form the amenities areas.

It consists of a white rectangular fibreglass prism measuring 150x50x43 cm. It has no backrest and is reinforced internally by ribs which make it extremely strong. The part people sit on has holes in it to ensure that it is always dry. The fact that it is only 43 cm high means that it is suitable for all kinds of people. It is attached to the wooden platforms by a stainless steel frame which allows for easy anchorage.

Its simple shape, its durability, its light weight and easy maintenance are the design requirements which make it useful as an item of beach furniture.

espais
metropolitans
2000-2004

ÀMB+ COHESIÓ

Àrea Metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de Municipis